

PENSIOENFONDS PNO MEDIA

JAARVERSLAG 2021

THUIS IN DE CREATIEVE EN DIGITALE SECTOR

JAARVERSLAG

2021

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD		5
KERNGEGEVENS		8
PROFIEL		9
HOOFDSTUK 1	VERSLAG VAN HET BESTUUR	11
	Financiële positie	12
	Nieuw pensioenstelsel	20
	Pensioenbeleid	24
	Beleggingsbeleid	44
	Risicomanagement	68
	Governance	77
	Ontwikkelingen binnen het bestuur	94
HOOFDSTUK 2	VERANTWOORDING EN TOEZICHT	99
	Verslag van de raad van toezicht	100
	Reactie van het bestuur op het verslag van de raad van toezicht	104
	Oordeel van het verantwoordingsorgaan	106
	Reactie bestuur op het oordeel van het verantwoordingsorgaan	109
HOOFDSTUK 3	JAARREKENING	111
	Balans per 31 december 2021	112
	Staat van baten en lasten over 2021	114
	Kasstroomoverzicht	116
	Samenvatting van de actuariële analyse	117
	Toelichting op de Grondslagen	118
	Algemene Grondslagen	119
	Grondslagen voor de waardering van activa en passiva	121
	Toelichting op de balans	127
	Toelichting op de staat van baten en lasten	149
	Ondertekening	155
HOOFDSTUK 4	OVERIGE GEGEVENS	156
	Statutaire bestemming van het resultaat	157
	Actuariële verklaring	158
	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	160
BIJLAGEN		168
	Begrippen	169
	Personalía per 31 december 2021	174
	Colofon	179

Het beste nieuws van 2021 is dat onze dekkinggraad aanzienlijk is gestegen, dankzij een hogere rente en goede beleggingsresultaten. Dat brengt de mogelijkheid tot indexatie dichterbij en houdt een eventuele verlaging van pensioenen op afstand. Het nieuwe pensioenstelsel, dat dit jaar verder vorm kreeg, gaat een grote verandering betekenen voor het fonds, onze sociale partners, werkgevers en deelnemers. Tot slot maakte PNO Media zelf ook een belangrijke ontwikkeling door; we besloten tot een fusie met uitvoeringsorganisatie MPD en de invoering van een nieuw bestuursmodel dat de nodige slagvaardigheid zal bieden in de komende jaren.

Dekkingsgraden omhoog

2020 sloten de meeste pensioenfondsen af met een lage dekkinggraad, ook PNO Media. In 2021 trokken de aandelenmarkten weer aan en steeg de rente, wat direct effect had op de dekkinggraden. Op 31 december 2021 konden we een actuele dekkinggraad melden van 111,4% en een beleidsdekkinggraad van 104,6%. Vooral die laatste is belangrijk. Enerzijds omdat daardoor een onvoorwaardelijke pensioenverlaging uitgesloten is tot aan de ingang van het nieuwe pensioenstelsel. Anderzijds vanwege de indexatiemogelijkheden: wanneer de beleidsdekkinggraad boven de 110% komt, staat de huidige wet ons toe om te indexeren. In de overgangsperiode naar het nieuwe pensioenstelsel kan dat al mogelijk worden vanaf 105%. Hoewel dat peil nog niet bereikt is, komt indexatie dus wel dichterbij. Tegelijkertijd is voorzichtigheid geboden; de financiële markten zijn nooit te voorspellen. Bovendien is het in de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel belangrijk om over enige reserves te beschikken. Die zorgen ervoor dat we de nodige flexibiliteit hebben bij een evenwichtige invoering daarvan. Als pensioenfonds kijken we altijd naar de lange termijn en houden we rekening met een evenwichtige belangenafweging.

Pensioenstelsel

Op 30 maart 2022 stuurde minister Schouten de Wet toekomst pensioenen naar de Tweede Kamer. Naar verwachting wordt deze wet per 1 januari 2023 van kracht. Pensioenfondsen hebben dan tot uiterlijk 1 januari 2027 de tijd om de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel te maken. De belangrijkste wijziging is dat pensioenregelingen niet meer gebaseerd mogen zijn op een toegezegde uitkering (*defined benefit*); het merendeel van de regelingen die PNO Media nu uitvoert. In plaats daarvan ontstaat de keuze tussen 2 regelingen die beide uitgaan van een bepaalde inleg (*defined contribution*). Hoewel wij als fonds de regelingen inrichten, uitvoeren en faciliteren, moeten de sociale partners en werkgevers een groot aantal beslissingen nemen ten aanzien van onder andere het soort pensioenregeling, de pensioenambitie, het premieniveau en het 'invaren' van huidige pensioenaanspraken in de nieuwe regeling. PNO Media is een *trusted partner*, die de betrokkenen hierbij zo goed mogelijk begeleidt. Het uitgangspunt daarbij is dat we voor alle deelnemers ook in het nieuwe stelsel een kwalitatief hoogwaardig en betaalbaar pensioen bieden.

Nieuwe strategie

De grote wijzigingen in de wereld om ons heen hebben ons ook kritisch naar onszelf laten kijken. Dit resulteerde in 2021 in een nieuwe strategie 2021-2025. De belangrijkste vraag was of we als zelfstandig pensioenfonds voldoende bestaansrecht hebben, met name in het licht van het nieuwe pensioenstelsel. Het antwoord daarop is een volmondig: ja. Juist nu staan sociale partners en werkgevers voor belangrijke keuzes. Als zelfstandig fonds hebben we veel aandacht voor onze klanten en kunnen wij hen optimaal begeleiden met onze kennis over de gevolgen van de pensioenwet en onze ervaring met de sectoren waarin wij actief zijn. Om zelfstandig te kunnen blijven, is het wel nodig dat we een aantal zaken waarmaken: we zetten in op groei, leveren een kwalitatief hoogwaardige dienstverlening en houden een sterke focus op kostenbeheersing. Hoewel we als fonds zelfstandig opereren, zullen we in de toekomst ook bekijken of we voor bepaalde activiteiten mogelijk willen samenwerken met andere partijen.

Fusie met MPD

Een belangrijke beslissing die voortvloeit uit de nieuwe strategie is dat we gaan fuseren met onze uitvoeringsorganisatie MPD. Nadat we in de afgelopen jaren steeds nauwer met MPD zijn gaan samenwerken, hebben we in 2021 besloten de organisaties van PNO Media en MPD te integreren. Dit maakt ons effectiever in de aansturing doordat de besluitvorming over minder schijven loopt. Ook kunnen we efficiënter werken en dus kosten besparen. We werken aan de realisatie van de fusie die als streefdatum 1 januari 2023 heeft.

Nieuw bestuursmodel

Een andere organisatorische wijziging is het nieuwe bestuursmodel dat we in 2022 zullen invoeren: een one-tier paritair model. One-tier betekent dat in het bestuur zowel uitvoerende als niet-uitvoerende bestuurders zitting hebben. Samen zijn zij verantwoordelijk voor het beleid van het fonds. De wijziging hangt ook samen met de integratie met MPD; de uitvoerende bestuurders versterken de nodige kennis in het bestuur en zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid. De niet-uitvoerende bestuurders houden hier toezicht op. Op deze manier trekken uitvoering en toezicht samen op, waardoor er minder overdrachtsmomenten zijn en alle bestuursleden over dezelfde informatie beschikken. In het niet-uitvoerende deel worden alle belanghebbende partijen vertegenwoordigd (paritair), in dezelfde verhoudingen als nu: 3 bestuurders namens werkgeversorganisaties, 3 namens werknemersorganisaties en 1 namens pensioengerechtigden. Zo zorgen we voor een evenwichtige belangenvertegenwoordiging.

COVID-19

Ook in 2021 hield COVID-19 de wereld bezig. Bij PNO Media en MPD kon gelukkig de dienstverlening ongehinderd doorgang blijven vinden, dankzij de maatregelen die we daartoe vorig jaar al namen. Ook bestuursvergaderingen vonden in dezelfde frequentie plaats, al was dat meestal via een beeldscherm. We hebben geleerd dat sommige afspraken of processen mogelijk ook in de toekomst efficiënter digitaal kunnen plaatsvinden.

Dat neemt niet weg dat COVID-19 ook dit jaar het nodige heeft gevergd van onze medewerkers. Het werken op afstand, het missen van het contact met collega's, klanten en andere relaties is mogelijk, maar niet altijd gemakkelijk of leuk. Daarom willen we als bestuur graag onze waardering uitspreken voor alle collega's van PNO Media en MPD, voor hun enorme inzet en betrokkenheid die ook dit jaar ervoor gezorgd hebben dat onze klanten de kwaliteit, betrokkenheid en aandacht hebben ervaren waar we ons als pensioenfonds mee onderscheiden.

Afscheid voorzitter

Met de invoering van de nieuwe strategie en het nieuwe bestuursmodel, komt ook een einde aan het interim bestuursvoorzitterschap van Roeland van Vledder. Hij droeg per 1 april 2022 de voorzittershamer over aan André Snellen. Het bestuur bedankt Roeland van Vledder voor zijn betrokkenheid en inzet de afgelopen anderhalf jaar. We verwelkomen André Snellen en zien uit naar een prettige samenwerking.

Klimaat en verantwoord beleggen

Enkele pensioenfondsen beëindigden in 2022 hun beleggingen in fossiele brandstoffen. Bij werkgevers en werknemers in de creatieve en digitale sector leven maatschappelijke thema's als duurzaamheid en de gevolgen van klimaatverandering echter ook. In 2022 zullen wij daarom versneld werk maken van het aanscherpen van onze doelstellingen en ambities op beleggen in 'fossiele energie' en andere maatschappelijk relevante thema's. Bij de invulling van ons verantwoord beleggingsbeleid gaan wij hiermee nog nadrukkelijker rekening houden.

Oorlog Rusland en Oekraïne

In 2022 werd de wereld opgeschrikt door de inval van Rusland in Oekraïne. De directe schade voor PNO Media door beleggingen in Rusland en Oekraïne is tot nu toe beperkt ten opzichte van de totale beleggingsportefeuille. De Oekraïne-oorlog heeft ook gevolgen voor de financiële markten wereldwijd. De invloed daarvan op de dekkingsgraad van het fonds valt tot nu toe eveneens mee. De financiële gevolgen voor de dekkingsgraad op termijn blijven echter onzeker. Wij houden voortdurend de situatie op de financiële markten in de gaten. Indien nodig passen wij onze beleggingsportefeuille aan.

Bij het monitoren van deze en andere actuele gebeurtenissen, en met name het anticiperen daarop, staat een goed pensioen voor al onze deelnemers en pensioengerechtigden vanzelfsprekend centraal.

PNO Media 75 jaar

Het jaar 2022 wordt voor PNO Media een jubileumjaar. Opgericht op 5 augustus 1947, is het fonds in 75 jaar uitgegroeid van personeelsfonds voor de radio-omroep tot het bedrijfstakpensioenfonds voor de creatieve- en digitale sector dat het nu is. Wij feliciteren iedereen die hieraan een steentje heeft bijgedragen en hebben er alle vertrouwen in dat PNO Media een minstens net zo succesvolle toekomst tegemoet gaat.

Hilversum, 30 mei 2022

Namens het bestuur van PNO Media

André Snellen, voorzitter vanaf 1 april 2022

Sybren Terpstra, vicevoorzitter

Patrick Olde Scholtenhuis, vicevoorzitter

Bedragen in duizenden euro's

	2021	2020	2019	2018	2017
Deelnemers					
Aangesloten organisaties	489	483	405	406	408
Deelnemers	20.333	19.767	17.020	16.926	16.648
Gewezen deelnemers	34.969	35.008	32.627	31.165	30.034
Pensioengerechtigden	10.571	10.297	10.107	9.947	9.736
Premies en uitkeringen					
Premie in % salarissom	17,4%	16,0%	14,9%	14,8%	15,4%
Gemiddeld jaarsalaris	54,2	53,2	52,7	51,3	50,5
Premies	161.275	148.173	107.285	105.942	102.566
Uitkeringen	147.334	142.650	139.285	137.893	134.387
Vermogenspositie					
Pensioenvermogen	8.029.056	7.319.550	6.740.174	5.857.473	5.904.626
Technische voorziening	7.209.817	7.675.162	6.773.890	5.792.444	5.618.232
Eigen vermogen	819.239	-355.613	-33.717	65.030	286.394
Actuele dekkingsgraad	111,4%	95,4%	99,5%	101,1%	105,1%
Beleidsdekkingsgraad	104,6%	90,4%	98,0%	106,0%	102,0%
Vereist eigen vermogen	21,9%	20,2%	21,6%	22,9%	22,8%
Minimaal vereist vermogen	4,2%	4,2%	4,2%	4,2%	4,1%
Rendement					
Beleggingen excl. afdekking valuta- en renterisico	12,8%	5,8%	16,4%	2,0%	5,7%
Rendement valutaderivaten	-1,5%	1,0%	-1,5%	-2,0%	2,9%
Beleggingen incl. afdekking valutarisico	11,3%	6,8%	14,9%	0,0%	8,6%
Rendement rentederivaten	-1,7%	1,2%	0,8%	0,1%	-0,4%
Totaalrendement	9,6%	8,0%	15,7%	0,1%	8,2%
Kostenratio's					
Kosten pensioenbeheer					
gemiddeld in euro's per deelnemer ¹⁾	250	251	357	306	236
in % van belegd vermogen	0,10%	0,11%	0,14%	0,14%	0,11%
Kosten vermogensbeheer - incl. transactiekosten in % van belegd vermogen	0,74%	0,67%	0,71%	0,71%	0,80%

1) Uitgedrukt in gemiddeld aantal deelnemers en pensioengerechtigden.

PNO Media is dé aanbieder van collectieve pensioenoplossingen voor de creatieve en digitale sector. Wij ontzorgen werkgevers, deelnemers en gepensioneerden. We begrijpen wat zij nodig hebben, luisteren en geven gerichte, relevante informatie. Wij bieden kosteneffectieve oplossingen die aansluiten bij de verschillende behoeftes van bij ons aangesloten of nog aan te sluiten bedrijven en hun deelnemers en voor allen die van ons een pensioen krijgen. De kerntaken die we als fonds voor hen uitvoeren zijn: administreren, verzekeren en uitkeren, beleggen en communiceren.

Omvang

PNO Media verzorgt de pensioenregeling voor zo'n 490 werkgevers, 20.300 deelnemers, 35.000 gewezen deelnemers en 10.600 pensioengerechtigden in de creatieve en digitale sector. Met een belegd vermogen van € 8 miljard per 31 december 2021 behoort PNO Media tot de top 30 van de 200 pensioenfondsen in Nederland. Het fonds profiteert door zijn omvang van schaalvoordelen en is klein genoeg om snel te kunnen inspelen op veranderingen.

Groei

Het fonds heeft de ambitie om zelfstandig te blijven. Daarvoor is groei noodzakelijk. PNO Media richt zich daarbij met name op pensioenfondsen en grotere bedrijven in de sectoren media, IT, entertainment en de creatieve sector.

Klantgericht

De komst van een nieuw pensioenstelsel betekent dat werkgevers en sociale partners de komende jaren nieuwe keuzes moeten maken over hun toekomstige pensioenregeling en over de bestaande opbouw. Een persoonlijke benadering en ondersteuning door PNO Media van werkgevers, deelnemers en pensioengerechtigden wordt daarmee nog belangrijker.

Kostenbeheersing

Doordat het nieuwe pensioenstelsel zorgt voor een zekere standaardisatie in regelingen, wordt ook de focus op kostenbeheersing van groter belang voor het fonds.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Met zijn beleggingen financiert PNO Media bedrijven en overheden. Het fonds wil dat deze investeringen een positieve impact hebben. Met deze investeringen laat PNO Media zien dat een goed rendement kan samengaan met maatschappelijk verantwoorde investeringen.

Governance

PNO Media speelt pro-actief in op de hoge eisen die de maatschappij en de wetgever stellen aan de governance van het fonds. Een van de manieren waarop PNO Media dat doet is door in 2022 een nieuw bestuursmodel in te voeren: het paritair one-tier model. Hierin is sprake van een bestuur met zowel uitvoerende als niet-uitvoerende bestuursleden. De pariteit (een evenwichtige vertegenwoordiging van belanghebbenden) blijft in dit model behouden bij het niet-uitvoerend deel van het bestuur. Dit bestuursmodel verkort de lijnen, geeft betere mogelijkheden tot risicobeheersing en maakt het fonds slagvaardiger.

Wendbaarheid

In 2022 zal het fonds samengaan met uitvoeringsorganisatie MPD. Dit leidt tot meer efficiëntie, lagere kosten en betere wendbaarheid.

In 2021 heeft PNO Media zijn strategische doelen herijkt. De nieuwe strategische doelen voor 2021-2025 zijn:

- PNO Media ondersteunt zijn werkgevers en deelnemers in het maken van keuzes in het kader van het nieuwe pensioenstelsel. Het fonds zorgt voor een adequaat aanbod voor de nieuwe regelingen en besteedt daarbij bijzondere aandacht aan de communicatie met werkgevers, deelnemers en pensioengerechtigden. Het richt zich daarbij primair op de bestaande klanten.
- PNO Media streeft naar een verdere groei van bij het fonds aangesloten bedrijven en deelnemers. Het richt zich daarbij met name op pensioenfondsen en grotere bedrijven in de sectoren media, IT, entertainment en de creatieve sector.
- PNO Media houdt in zijn keuzes rekening met een verdere consolidatie van fondsen, adviseurs en uitvoerders. Hoewel het fonds zelfstandig bestaansrecht heeft, staat het op langere termijn mogelijk open voor samenwerking met andere partijen.
- PNO Media kiest voor een governance die een sterke binding met de aangesloten sectoren waarborgt en die is toegerust om aan huidige en toekomstige eisen te voldoen.
- PNO Media streeft naar een kosteneffectieve uitvoering van zijn dienstverlening. De integratie van PNO Media met MPD en de keuze voor een one-tier paritair bestuursmodel kunnen de kosten verlagen. De komende jaren zullen door verdere efficiëntie enerzijds en groei van het deelnemersbestand anderzijds de kosten per deelnemer verder kunnen dalen. De kosten van de uitvoering per deelnemer bevinden zich hierdoor op een niveau dat past bij dienstverlening die PNO Media biedt en blijven in een bandbreedte van kosten bij vergelijkbare pensioenfondsen met vergelijkbare dienstverlening.

1 VERSLAG VAN HET BESTUUR

De financiële positie van het fonds is sterk verbeterd. De actuele dekkingsgraad steeg van 95,4% naar 111,4%. De beleidsdekkingsgraad eindigde op 104,6%, ofwel boven de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,2%. Onder de huidige toezichtregels betekent dit tot de overgang naar het nieuw pensioenstelsel geen risico meer op een onvoorwaardelijke pensioenverlaging. Het risico op een voorwaardelijke pensioenverlaging blijft wel aanwezig.

Flink herstel dekkingsgraad

Ondanks de aanhoudende coronapandemie herstelde de wereldeconomie het afgelopen jaar van de scherpe inzinking na de uitbraak begin 2020. Een toenemende vaccinatiegraad stelde overheden in staat om de maatschappelijke en economische beperkingen te versoepelen. Hoewel diverse landen op verschillende momenten te kampen kregen met volgende besmettingsgolven, kon de economische groei op een hogere versnelling overgaan. Het perspectief op herstel gaf de aandelenmarkten vleugels, vooral in ontwikkelde landen.

Dankzij een goed beleggingsrendement steeg de actuele dekkingsgraad in de loop van het jaar van 95,4% naar 111,4%. De beleidsdekkingsgraad liep op van 90,4% naar 104,6%. Hiermee kwam de beleidsdekkingsgraad na 2 jaarafsluitingen onder de 104,2% weer boven deze minimaal vereiste dekkingsgraad uit. Hoewel een beleidsdekkingsgraad onder 104,2% geen onmiddellijke gevolgen zou hebben gehad voor de (opgebouwde) pensioenen, liep PNO Media onder de huidige toezichtregels het risico op een onvoorwaardelijke pensioenverlaging in 2025 als de beleidsdekkingsgraad tot en met eind 2024 tekort zou blijven schieten. Nu de beleidsdekkingsgraad weer het minimaal vereiste peil heeft bereikt, is een onvoorwaardelijke pensioenverlaging onder de huidige toezichtregels tenminste van de baan tot eind 2027, ofwel na het geplande begin van het nieuwe pensioenstelsel. De regels voor een onvoorwaardelijke pensioenverlaging worden anders als PNO Media gebruik maakt van het zogeheten transitie-FTK. Hoewel de toezichtregels onder het transitie-FTK enerzijds soepeler zijn, kunnen zij in sommige omstandigheden tot een onvoorwaardelijke pensioenverlaging dwingen waar dat niet nodig is onder het huidige toezichtkader. Het bestuur zal in 2022 besluiten of het fonds gebruik wil maken van het transitie-FTK.

Dekkingsgraad stijgt dankzij positief beleggingsrendement

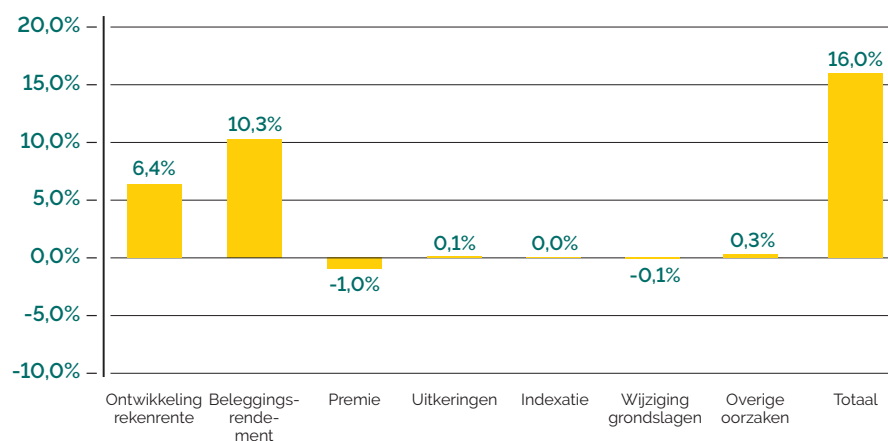
De stijging van de dekkingsgraad was vooral te danken aan een hoog rendement op zakelijke waarden, waaronder aandelen. Het totale beleggingsrendement bedroeg 9,6%. Hierdoor steeg de dekkingsgraad met 10,3 procentpunt.

De rekenrente waarmee pensioenfondsen hun verplichtingen waarderen steeg van 0,23% naar 0,59%. Hoe hoger de rekenrente, hoe lager de waarde van de pensioenverplichtingen. De stijging van de rekenrente was daarmee gunstig voor de dekkingsgraad.

De rekenrente is een combinatie van de marktrente en een schatting van de toekomstige rente op basis van de *Ultimate Forward Rate* (UFR). De regering heeft op advies van de Commissie Parameters besloten om de rekenrente meer te baseren op de marktrente. Bij een gelijkblijvende marktrente betekent dit dat de rekenrente daalt. Begin 2021 vond de eerste van 4 jaarlijkse stappen plaats waarmee de oude berekeningsmethode voor de rekenrente overgaat op de nieuwe berekeningsmethode. Terwijl de marktrente van de verplichtingen gedurende het jaar opliep van -0,06% naar 0,42%, daalde de UFR van 1,8% per eind 2020 naar 1,45% per eind 2021. De stijging van de rekenrente was het saldo van deze 2 bewegingen.

De premie droeg negatief bij aan de dekkingsgraad. PNO Media baseert de kostendeekkende premie op het verwachte rendement (gedempte kostendeekkende premie). Sinds de invoering van deze methodiek ligt het gemiddeld behaalde rendement boven de verwachting. Echter, de bijdrage van de premie aan de dekkingsgraad wordt niet bepaald aan de hand van het verwachte rendement, maar op basis van de rente waarmee de technische voorziening voor pensioenverplichtingen wordt berekend. Deze rente ligt lager dan het verwachte rendement. Hierdoor is de in een jaar ontvangen premie lager dan de waarde van de nieuw opgebouwde pensioenaanspraken. Dit kostte het afgelopen jaar 1 procentpunt dekkingsgraad.

Oorzaken van verandering actuele dekkingsgraad per eind 2021

DEFINITIES VAN DE DEKKINGSGRAAD

De dekkingsgraad is gelijk aan de verhouding tussen het pensioenvermogen en de voorziening voor de pensioenverplichtingen. Pensioenfondsen onderscheiden verschillende dekkingsgraden:

De actuele dekkingsgraad

Dit is de verhouding tussen het actuele vermogen en de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Wordt ook wel kapitaaldekkingsgraad genoemd.

De beleidsdekkingsgraad

Dit is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden per maandeinde van de laatste twaalf maanden. De beleidsdekkingsgraad is bepalend voor de vraag of een pensioenfonds al dan niet een tekort heeft, en bepalend voor de mate waarin een pensioenfonds kan indexeren.

De vereiste dekkingsgraad

Dit is de beleidsdekkingsgraad waarbij het pensioenfonds voldoet aan de solvabiliteitseis volgens de regels van het Financieel Toetsingskader. De hoogte hiervan hangt mede af van het beleggingsbeleid van het fonds. Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad is sprake van een reservetekort. De vereiste dekkingsgraad voor PNO Media bedraagt **121,9%**.

De minimaal vereiste dekkingsgraad

Dit is het niveau waaronder de beleidsdekkingsgraad niet langer dan 5 jaar achter elkaar mag liggen. Gebeurt dat wel, dan is een pensioenverlaging nodig. Als de dekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad is sprake van een dekkingstekort. Voor PNO Media is de minimaal vereiste dekkingsgraad **104,2%**.

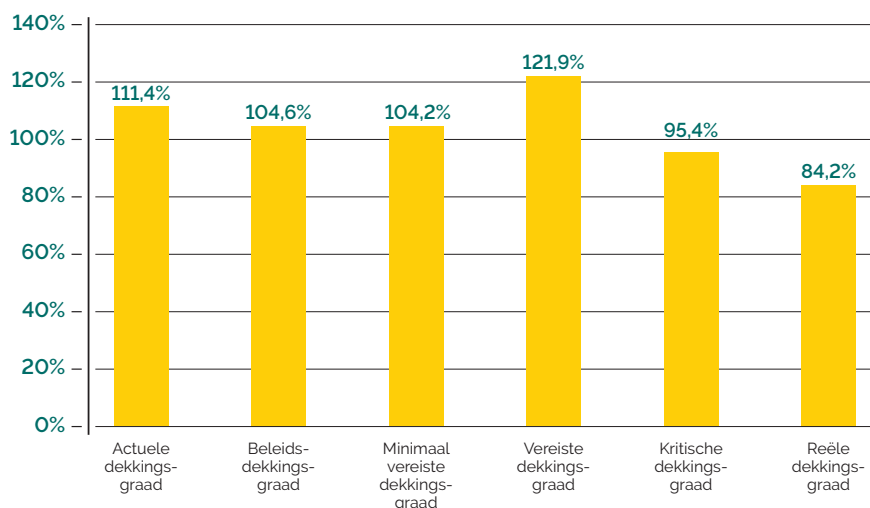
De kritische dekkingsgraad

Dit is de actuele dekkingsgraad waaronder een pensioenverlaging nodig is, omdat het fonds volgens het herstelplan anders niet binnen 10 jaar de vereiste dekkingsgraad bereikt. De kritische dekkingsgraad bedraagt op 31 december 2021 voor PNO Media **95,4%**.

De reële dekkingsgraad

De reële dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de beleidsdekkingsgraad en de dekkingsgraad waarbij volledige prijsindexatie is toegestaan. Voor PNO Media is dat bij een beleidsdekkingsgraad tussen 125% en 130%. Een reële dekkingsgraad van 100% betekent dat een pensioenfonds de pensioenverplichtingen kan betalen en ook de pensioenen naar verwachting nu en in de toekomst kan verhogen met de verwachte stijging van de prijzen. De reële dekkingsgraad bedraagt voor PNO Media **84,2%**.

De niveaus van de dekkingsgraden per eind 2021

Gevoeligheid dekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad is vooral gevoelig voor veranderingen in de rente en aandelenkoersen. De volgende tabel illustreert het effect van deze financiële schokken, startend met de actuele dekkingsgraad van 111,4% per eind 2021. In een voorbeeldscenario waarin tegelijkertijd de koersen van zakelijke waarden met 10% dalen en de rente met 50 basispunten (0,5 procentpunt) afneemt, zou de actuele dekkingsgraad dalen naar 98,9%.

Rente (bp)	Aandelen						
	-30%	-20%	-10%	0%	10%	20%	30%
-100 bp	83,2%	87,8%	92,5%	97,1%	101,7%	106,3%	110,9%
-75 bp	85,9%	90,8%	95,6%	100,5%	105,3%	110,2%	115,1%
-50 bp	88,7%	93,8%	98,9%	104,0%	109,1%	114,2%	119,3%
-25 bp	91,6%	97,0%	102,3%	107,7%	113,0%	118,4%	123,7%
0 bp	94,6%	100,2%	105,8%	111,4%	117,1%	122,7%	128,3%
25 bp	97,6%	103,5%	109,4%	115,3%	121,2%	127,1%	133,0%
50 bp	100,8%	107,0%	113,1%	119,3%	125,5%	131,6%	137,8%
75 bp	104,0%	110,5%	116,9%	123,4%	129,8%	136,3%	142,8%
100 bp	107,3%	114,1%	120,8%	127,6%	134,4%	141,1%	147,9%

Pensioenambitie in huidig pensioenstelsel

De langetermijndoelstelling van PNO Media is om pensioen te indexeren met de prijsindex. Helaas is de huidige financiële positie hiervoor ontoereikend. PNO Media streeft daarom naar voldoende herstel om binnen een periode van 15 jaar volledige indexatie mogelijk te maken. Deze periode is ingegaan op 1 januari 2020. Hoewel de actuele dekkingsgraad het afgelopen jaar meer dan verwacht is hersteld, zal de indexatie van de pensioenaanspraken en pensioenrechten de komende jaren naar verwachting beperkt blijven. Evenmin is uitgesloten dat deze aanspraken en rechten de komende jaren op enig moment moeten worden verlaagd, mocht de financiële positie verslechteren.

Transitie naar nieuw pensioenstelsel in relatie tot pensioenambitie

De huidige pensioenambitie van PNO Media is opgesteld binnen het huidige financieel toezichtkader (FTK) voor regelingen met toegezegde uitkeringen (*Defined Benefit* ofwel DB). Het wetsvoorstel Toekomst Pensioenen streeft ernaar dat het Nederlandse pensioenstelsel uiterlijk per 1 januari 2027 overgaat op een systeem met alleen toegezegde premieregelingen (*Defined Contribution* ofwel DC). Het nieuwe pensioenstelsel biedt de keus uit de solidaire premieregeling en de flexibele premieregeling, waarover meer in het volgende hoofdstuk. De overgang naar het nieuwe pensioenstelsel vraagt van de aangesloten organisaties een herijking van hun pensioenambitie en hun premiebeleid. PNO Media zal aangesloten organisaties hierbij ondersteunen.

De transitie naar het nieuwe pensioenstelsel stelt ook het fondsbestuur voor belangrijke keuzes, vooral over de evenwichtige omzetting van bestaande pensioenaanspraken in nieuwe persoonlijke pensioenvermogens. De Wet toekomst pensioenen geeft hiervoor aan het bestuur enige vrijheid om het vermogen evenwichtig te verdelen over het deelnemersbestand. Deze onomkeerbare vermogensverdeling op een termijn van ongeveer 5 jaar roept de vraag op of het fondsbeleid zich kan blijven richten op de lange termijn van 15 jaar die centraal staat in de huidige ambitie. Het bestuur gaat zich hier in 2022 over buigen.

Het bestuur zal bezien of PNO Media gebruik wil maken van het transitie-FTK, het speciale toezichtregime tot de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel dat met de Wet toekomst pensioenen van kracht wordt. Het transitie-FTK biedt meer ruimte voor indexatie van pensioenen dan het huidige FTK. Ook kent het andere regels voor het verlagen van pensioenen. Zo vervalt de onvoorwaardelijke pensioenverlaging bij een beleidsdekkingsgraad die 5 jaareinden achter elkaar onder de minimaal vereiste dekkingsgraad ligt. Wel blijft de voorwaardelijke pensioenverlaging bestaan als het fonds over onvoldoende herstelkracht beschikt, en is een onvoorwaardelijke pensioenverlaging nodig bij een actuele dekkingsgraad onder 90%. Deze eisen kunnen met name vlak voor de transitie naar het nieuwe stelsel een grotere pensioenverlaging betekenen dan de hersteleis in het gewone FTK. Het bestuur zal in afstemming met sociale partners beoordelen of het transitie-FTK gunstiger is voor (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden dan het gewone FTK.

Risicobereidheidsonderzoek

PNO Media bereidt voor 2022 een nieuw risicobereidheidsonderzoek voor. Het laatste vond plaats in 2019 en in principe wordt dit onderzoek elke 3 jaar uitgevoerd. Dit keer zal er extra aandacht zijn voor de risicobereidheid in relatie tot de keuzes die in het nieuwe pensioenstelsel gemaakt moeten worden.

ALM-STUDIE

Een ALM-studie (asset-liability management) is bedoeld om inzicht te verkrijgen in de onderlinge afhankelijkheden van het pensioenvermogen en de pensioenverplichtingen. In een ALM-studie wordt gemodelleerd hoe deze onderdelen zich kunnen ontwikkelen. De ALM-studie houdt hierbij rekening met de pensioenregelingen, het premiebeleid, het indexatiebeleid, het pensioenverlagingsbeleid en het beleggingsbeleid in uiteenlopende macro-economische scenario's. PNO Media voert in beginsel elke 3 jaar een ALM-studie uit. De laatste ALM-studie vond plaats in 2020, samen met een onderzoek naar de risicobereidheid van deelnemers en pensioengerechtigden. Deze vormen de basis voor het huidige fondsbeleid.

COMMISSIE PARAMETERS

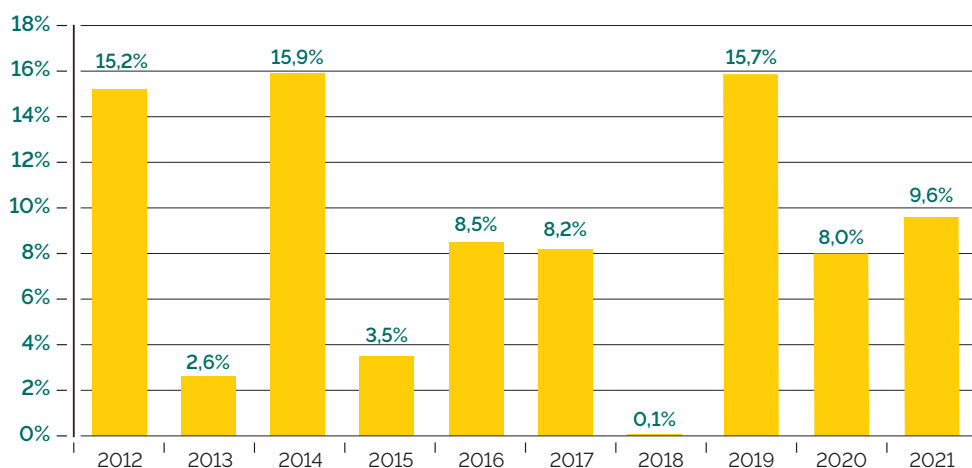
In opdracht van het kabinet geeft de Commissie Parameters, bestaande uit deskundigen, elke 5 jaar haar oordeel over een aantal belangrijke uitgangspunten die door pensioenfondsen gehanteerd kunnen worden in het premiebeleid, het herstelplan en bij de berekening van de dekkingsgraad:

- de maximaal toegestane verwachte rendementen;
- de minimaal toegestane verwachte inflaties;
- de discontering van de pensioenverplichtingen op basis van de *Ultimate Forward Rate* methodiek (UFR).

De commissie adviseert op basis van historische ontwikkelingen en huidige marktinzichten welke parameters realistisch zijn. In 2019 zijn de parameters opnieuw vastgesteld. De nieuwe inflatie- en rendementenparameters worden sinds 2020 door pensioenfondsen toegepast. Voor de bepaling van de pensioenpremie en de aangepaste UFR-methode geldt een ingangsdatum van 1 januari 2021.

Beleggingsresultaten

De volgende grafiek toont het jaarlijkse totaalrendement in de afgelopen 10 jaar. Dit is het rendement inclusief de afdekking van valutarisico en renterisico. Het gemiddelde rendement in de laatste 10 jaar bedraagt 8,6%.

Een toelichting op het beleggingsrendement over 2021 staat in het hoofdstuk Beleggingsbeleid.

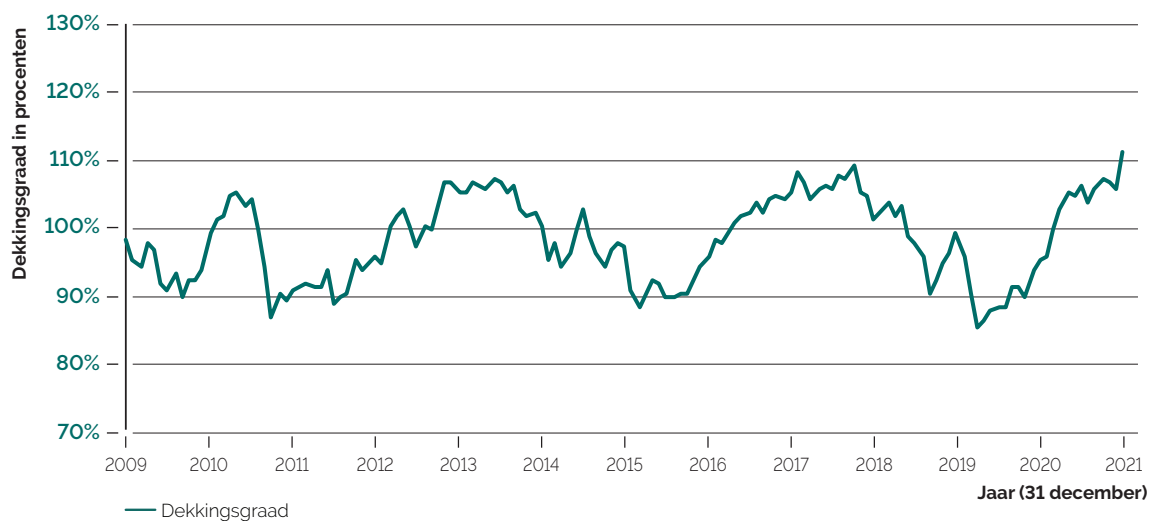
Herstelplan

Zodra de beleidsdekkingsgraad onder de vereiste dekkingsgraad ligt, is er sprake van een reservetekort en moeten pensioenfondsen een herstelplan opstellen. Een herstelplan heeft een maximale termijn van 10 jaar. Het plan wordt jaarlijks geactualiseerd zolang er sprake is van een reservetekort. Bij elke actualisatie geldt een hersteltermijn van 10 jaar. PNO Media heeft in het voorjaar van 2021 een geactualiseerd herstelplan ingediend bij DNB. Daaruit bleek dat het fonds naar verwachting over voldoende herstelkracht beschikt om zonder verlaging van pensioenaanspraken en pensioenuitkeringen op tijd de vereiste dekkingsgraad te bereiken. Het geprognoseerde herstel hangt samen met de verwachting dat het rendement gemiddeld hoger zal zijn dan de verwachte stijging van de contante waarde van de pensioenverplichtingen. DNB heeft ingestemd met het geactualiseerde herstelplan. Ook het herstelplan dat PNO Media in het voorjaar van 2022 heeft ingediend, geeft aan dat het fonds nog over voldoende herstelkracht beschikt. Dit is logisch gegeven de stijging van de actuele dekkingsgraad in 2021.

Ontwikkeling dekkingsgraad

Onderstaande grafiek toont de ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad sinds begin 2009, toen PNO Media het eerste herstelplan opstelde. Sindsdien zijn de pensioenuitkeringen en opgebouwde pensioenaanspraken eenmaal verlaagd, namelijk met 3,4% in 2013. Daarnaast heeft in deze periode geen indexatie plaatsgevonden.

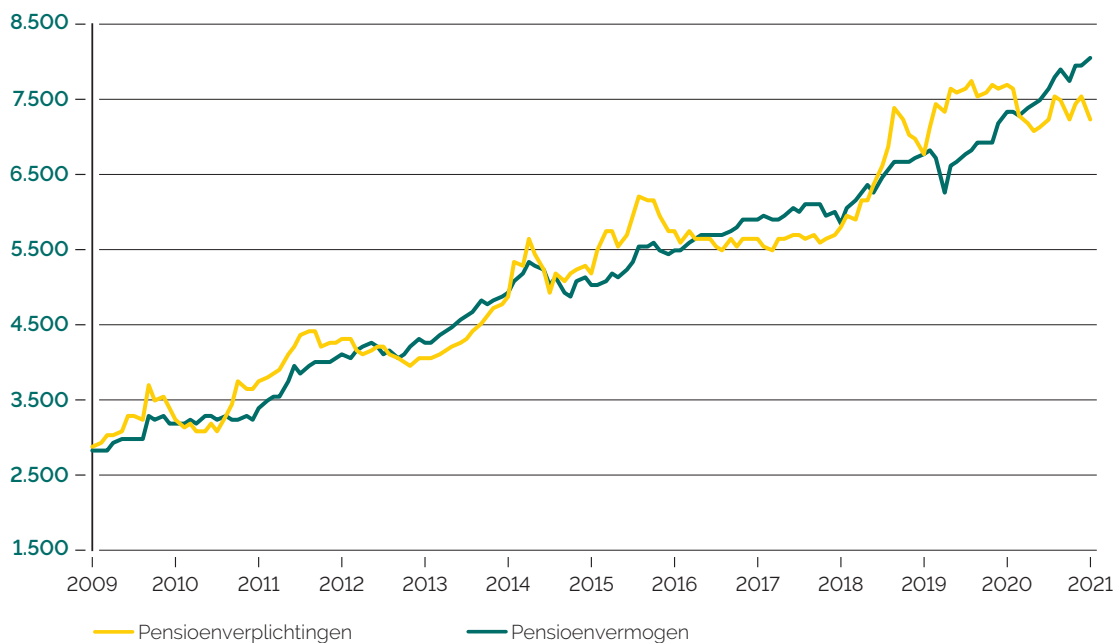
Ontwikkeling actuele dekkingsgraad sinds start herstelplan

Ontwikkeling vermogen en verplichtingen

Onderstaande grafiek toont het verloop van het vermogen van de DB-regelingen en de verplichtingen sinds 2009. Eind 2021 bedroeg dit vermogen ruim € 8 miljard.

Ontwikkeling vermogen en verplichtingen sinds start herstelplan

Haalbaarheidstoets

Pensioenfondsen voeren jaarlijks een haalbaarheidstoets uit. Deze geeft inzicht in de kans dat het pensioenresultaat op lange termijn de doelstelling haalt. De horizon van de haalbaarheidstoets is 60 jaar. De haalbaarheidstoets hanteert 2 grenzen voor het verwachte pensioenresultaat die samen de pensioenambitie weergeven.

- Vanuit de actuele dekkingsgraad dient het verwachte pensioenresultaat ten minste 80% te zijn van een volledig geïndexeerd pensioen. In de haalbaarheidstoets 2021 was het verwachte resultaat 89%.
- In een slechtweerscenario mag het resultaat hoogstens 50% lager uitvallen dan het verwachte pensioenresultaat. In de haalbaarheidstoets 2021 viel het resultaat 49,5% lager uit dan 89%.

Daarmee voldoet PNO Media aan de eisen van de haalbaarheidstoets.

Conclusie financiële positie

In 2021 is de financiële positie van PNO Media aanzienlijk verbeterd. Hoewel de coronapandemie aanhield, hoefden overheden wereldwijd minder vaak en minder langdurig hun toevlucht te nemen tot een sluiting van de bedrijvigheid. Hierdoor veerde de mondiale economie op, en zagen de meeste ondernemingen hun winsten toenemen. In combinatie met een lage rente, stuwde dit de aandelenkoersen op. In deze omgeving behaalde PNO Media een totaalrendement van 9,6%. Voor het eerst sinds 2018 sloot PNO Media het jaar af met een beleidsdekkingsgraad hoger dan het minimaal vereiste niveau.

Op 30 maart 2022 heeft minister Schouten de Wet toekomst pensioenen naar de Tweede Kamer gestuurd. De bedoeling is dat deze wet per 1 januari 2023 van kracht wordt en dat alle pensioenregelingen uiterlijk op 1 januari 2027 beschikbare premieregelingen zijn op basis van lifecyclebeleggen. Deze transitie naar een nieuw stelsel vraagt een grote inspanning van sociale partners, bij PNO Media aangesloten organisaties en het fonds zelf. PNO Media heeft in 2021 de eerste informatiebijeenkomsten georganiseerd over de besluiten die betrokken partijen de komende jaren dienen te nemen. In 2022 zal het bestuur dit proces intensiveren.

Hoofdlijnen nieuw pensioenstelsel

De Wet toekomst pensioenen regelt de overgang naar een nieuw pensioenstelsel per uiterlijk 1 januari 2027.

De eerste grote verandering is dat pensioenfondsen in het nieuwe stelsel geen regelingen meer mogen aanbieden op basis van een toegezegde uitkering (*defined benefit* ofwel DB). Dit betreft het gros van de pensioenregelingen die PNO Media nu uitvoert. Sociale partners zullen deze regelingen moeten vervangen door een beschikbarepremieregeling, kortweg premieregeling.

De tweede belangrijke wijziging in het nieuwe pensioenstelsel is dat voor alle werknemers hetzelfde leeftijdsonafhankelijke premiepercentage gaat gelden. In tegenstelling tot in het huidige stelsel wordt de pensioenopbouw leeftijdsafhankelijk. Jongere deelnemers gaan naar verwachting meer pensioen opbouwen, oudere deelnemers juist minder. Dit heet: degressieve pensioenopbouw. Gemiddeld over de hele looptijd zal de pensioenopbouw van jongere en oudere deelnemers vergelijkbaar zijn.

Nieuwe premieovereenkomsten

Pensioenfondsen kunnen in het nieuwe stelsel 2 soorten premieovereenkomsten uitvoeren:

- **Een solidaire premieregeling.** Hierin beleggen deelnemers volgens dezelfde life cycle. Lifecyclebeleggen houdt in dat een deelnemer op jonge leeftijd meer beleggingsrisico neemt dan op oudere leeftijd en na pensionering. Elk leeftijdscohort krijgt dus een ander beleggingsrendement. Deelnemers bouwen een persoonlijk pensioenvermogen op waaruit zij op pensioendatum een variabele uitkering financieren. De uitkering is variabel omdat zij na de pensioendatum nog steeds enig beleggingsrisico nemen om pensioenverhogingen te kunnen financieren. Verder kent een solidaire premieregeling een verplichte solidariteitsreserve waarmee deelnemers en gepensioneerden bepaalde risico's kunnen delen. Sociale partners bepalen het doel van de solidariteitsreserve en daarmee welke risico's met elkaar worden gedeeld.
- **Een flexibele premieregeling.** In een flexibele premieregeling is ook sprake van lifecyclebeleggen. Het verschil met een solidaire premieregeling is dat een flexibele regeling ruimte biedt voor individuele keuzevrijheid. Naast de standaard life cycle die een pensioenfonds aanbiedt, kunnen deelnemers meestal ook kiezen voor een offensieve of een defensieve variant. Daarnaast geeft een flexibele premieregeling op de pensioendatum de keuze tussen een variabele uitkering, vergelijkbaar met een solidaire premieregeling, of een vaste uitkering. Een vaste uitkering geeft zekerheid over de hoogte van het nominale pensioenbedrag, maar biedt geen perspectief op verhogingen omdat het pensioenvermogen veilig wordt belegd. Een flexibele premieregeling kan met of zonder risicodelingsreserve zijn. Een risicodelingsreserve biedt ruimte voor enige collectieve risicodeling, maar minder dan bij een solidariteitsreserve. Zo mag bijvoorbeeld het beleggingsrisico niet met elkaar worden gedeeld.

Eerder verhogen, maar ook sneller verlagen

Op dit moment moet het fonds een beleidsdekkingsgraad hebben van 110% om te mogen starten met het indexeren van de pensioenen, en van ongeveer 125% om tot volledige indexatie over te gaan. Omdat deze solvabiliteits-eisen in het nieuwe stelsel verdwijnen, kunnen de pensioenen sneller dan nu worden verhoogd bij economische voorspoed. Maar als het economisch tegenzit, worden zij ook sneller verlaagd dan in het huidige pensioenstelsel. Hierdoor bewegen de pensioenen meer mee met de ontwikkelingen op financiële markten. Omdat er in het nieuwe stelsel geen, of minder, vermogen opgesloten zal zitten in solvabiliteitsbuffers is de verwachting dat het gemiddelde pensioen door de overgang naar het nieuwe stelsel zal toenemen.

Tijdslijnen transitie

De bedoeling is dat de nieuwe wet uiterlijk 1 januari 2023 van kracht wordt. Wanneer de wet is goedgekeurd, hebben werkgevers tot uiterlijk 1 januari 2027 de tijd om over te stappen naar een nieuwe regeling. Een fonds mag ook eerder overstappen. PNO Media koerst momenteel op een overstap per 1 januari 2026. De haalbaarheid van deze datum is sterk afhankelijk van het tijdstip waarop het wetsvoorstel wordt goedgekeurd, de inhoud ervan, de besluitvorming door bestuur en sociale partners en de benodigde tijd voor implementatie. De komende jaren staan voor PNO Media daarom voor een groot deel in het teken van het voorbereiden van de overstap naar het nieuwe pensioenstelsel. Het fonds voert daarbij nauw overleg met sociale partners en andere belanghebbenden. Alles is erop gericht om in 2022 voorlopige keuzes te maken zodat het fonds en sociale partners uiterlijk begin 2024 overeenstemming hebben over de inhoud en de uitvoering van de nieuwe pensioenregelingen. Sociale partners leggen de afspraken vast in het wettelijk verplichte transitieplan.

OVERLEGSTRUCTUREN

Pensioen is een belangrijke arbeidsvoorwaarde waarover werkgevers en werknemers samen afspraken maken. Voor de belanghebbenden van PNO Media vindt dat overleg op een van de volgende manieren plaats.

1. Vakbonden en werkgeversverenigingen bij de omroepen, de ICK-sector (Informatie-, Communicatie- en Kantoortechologie) en film- en bioscoopsector maken centraal afspraken bij cao. Deze vakbonden en werkgeversverenigingen noemen we ook wel 'sociale partners'. De meeste bij ons aangesloten werkgevers volgen de afspraken die deze sociale partners maken.
2. Daarnaast vindt er overleg over de arbeidsvoorwaarde pensioen plaats in de pensioenraad. Dit is het overlegplatform voor een aantal bij het fonds aangesloten werkgevers en werknemers die niet onder een cao vallen.
3. Tot slot zijn er werkgevers die een eigen ondernemingspensioenregeling hebben en niet vertegenwoordigd worden door de pensioenraad. Zij treden zelf in overleg met hun OR over een passende pensioenregeling en dragen de uitvoering op aan PNO Media.

Voor de leesbaarheid van het jaarverslag worden deze 3 categorieën gezamenlijk in dit jaarverslag ook wel aangeduid als 'sociale partners'.

Besluitvormingsproces en afstemming

Omdat pensioen een belangrijke arbeidsvoorwaarde is, moeten werkgevers en werknemers samen afspraken maken bij de stelselhervorming. Het bestuur van PNO Media ondersteunt de verschillende sociale partners in het nemen van beslissingen over het soort pensioencontract, de premie en de invulling van de regeling.

Het doel van de afstemming tussen PNO Media en sociale partners is om te komen tot een productaanbod dat optimaal aansluit bij de behoeften van werkgevers en werknemers in de media, de creatieve en de digitale sector. Uiteraard speelt hierbij ook uitvoerbaarheid, uitlegbaarheid en betaalbaarheid van de regelingen een belangrijke rol.

Bij PNO Media aangesloten organisaties kunnen hun pensioenregeling in een cao hebben vastgelegd of zelf met hun OR een eigen regeling hebben afgesproken. De aangesloten organisaties die niet onder een cao vallen en geen eigen regeling hebben afgesloten, worden vertegenwoordigd door de pensioenraad.

De verschillende sociale partners zijn verantwoordelijk voor een aantal belangrijke keuzes:

- het soort pensioencontract;
- de hoogte van de premie;
- de pensioenambitie;
- de doelstelling van een eventuele solidariteitsreserve of risicodelingsreserve;
- de beslissing of bestaande aanspraken worden ingevaren in de nieuwe regeling.

Invaren

Bij de ingang van het nieuwe pensioenstelsel moeten opgebouwde pensioenaanspraken in principe worden ingebracht als pensioenkapitaal in het nieuwe stelsel. Dit noemt men invaren. Een voorstel hiervoor dient te komen van sociale partners. Als invaren onevenwichtig uitpakt voor verschillende generaties kan er van worden afgezien.

Hoewel sociale partners verantwoordelijk zijn voor het voorstel om wel of niet in te varen, kunnen zij niet zelfstandig beslissen over het moment van invaren. Alle organisaties die bij PNO Media willen invaren, zullen dit tegelijkertijd moeten doen. Vooralsnog streeft het fonds naar invaren per 1 januari 2026. In dat scenario dienen sociale partners en bestuur uiterlijk begin 2024 overeenstemming te bereiken over de inhoud en de uitvoering van de nieuwe pensioenregelingen.

Evenwichtige transitie

Sociale partners bepalen of compensatiemaatregelen wenselijk zijn vanwege de afschaffing van de huidige doorsneepremiesystematiek waarbij voor alle deelnemers eenzelfde premieniveau in combinatie met eenzelfde opbouwpercentage geldt. Zulke compensatiemaatregelen zouden moeten waarborgen dat de overgang van het oude naar het nieuwe stelsel evenwichtig uitpakt voor verschillende generaties. Indien er representatieve vertegenwoordigingen zijn van pensioengerechtigden en gewezen deelnemers, dienen sociale partners hen ook te raadplegen bij de beoordeling van de evenwichtigheid van invaren. Het bestuur van PNO Media zal sociale partners zoveel mogelijk informeren en ondersteunen bij deze beslissingen.

Bestuursbesluiten

Het bestuur van PNO Media moet waarborgen dat de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel evenwichtig plaatsvindt. Cruciaal daarbij is de wijze waarop het collectieve vermogen wordt verdeeld over nieuwe persoonlijke pensioenvermogens. Ook beslist het bestuur of een deel van het collectieve vermogen beschikbaar is voor het vullen van een solidariteitsreserve en/of voor de financiering van compensatiemaatregelen voor de afschaffing van de doorsneepremie, en in welke mate dat dan het geval is.

Daarnaast zal het bestuur belangrijke beslissingen moeten nemen over de invulling van de pensioenregelingen. Om te beginnen dient de risicohouding van de verschillende leeftijdscohorten te worden vastgesteld, om vervolgens een bijpassend beleggingsbeleid vast te stellen. Ook zijn beslissingen nodig over de manier waarop pensioenuitkeringen worden bepaald met behulp van een zogeheten projectierendement, en over de beste manier waarop het door sociale partners gewenste doel van een solidariteitsreserve of risicodelingsreserve wordt bereikt.

Overleg met sociale partners

Omdat PNO Media zowel verplicht aangesloten organisaties als vrijwillig aangesloten organisaties telt, met bovendien uiteenlopende pensioenregelingen, stelt de benodigde afstemming hoge eisen aan het fonds en aan de sociale partners. Daarom heeft het bestuur in 2021 een projectorganisatie opgezet met onder meer een werkgroep die zich richt op de communicatie. In 2021 was de communicatie over het nieuwe pensioenstelsel met sociale partners vooral gericht op het verhogen van het kennisniveau en het activeren van de sociale partners.

Het fonds volgde hierbij 2 sporen. Enerzijds was er generieke informatievoorziening via een webinar, e-nieuwsbrieven, de website, video's en social media. Daarnaast vond er gerichte communicatie plaats, met bijvoorbeeld verdiepende (online) bijeenkomsten en informatie op maat naar de specifieke groepen die besluiten moeten nemen voor hun belanghebbenden.

In 2022 zal het accent van de communicatie geleidelijk verschuiven van voorlichting naar het peilen van de voorkeuren die bestaan voor het soort premieregeling, de hoogte van de premie en de pensioenambitie in het nieuwe stelsel.

Hoewel de diverse sociale partners hun eigen verantwoordelijkheid hebben, streeft het bestuur naar een keuzemenu om het aantal variaties in pensioenregelingen, en daarmee de complexiteit en de uitvoeringskosten, te beperken. Net als nu zal het mogelijk blijven om binnen een bepaalde premieregeling te variëren met het premieniveau, afgestemd op de ambitie.

Transitie-FTK

Met het oog op de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel, gaat het kabinet ook maatregelen nemen om vanaf 2023 een aangepast toezichtregime mogelijk te maken. Dit zou de kans op pensioenverlagingen tot de transitie kunnen verkleinen en kan iets meer uitzicht geven op indexatie. In het vorige hoofdstuk is daarop al kort ingegaan. Hieronder worden de veranderingen, en de gevolgen daarvan, gedetailleerder beschreven.

In het huidige FTK (Financieel Toetsingskader) zijn er 2 situaties waarin een pensioenfonds de pensioenen moet verlagen. Ten eerste als de actuele dekkingsgraad aan het eind van het jaar onder de kritische dekkingsgraad ligt. Deze kritische dekkingsgraad hangt onder andere af van het beleggingsbeleid van een fonds en van het renteniveau. Voor PNO Media varieerde de kritische dekkingsgraad de afgelopen jaren tussen 90% en 95%. Ten tweede als de beleidsdekkingsgraad langer dan 5 jaar onder de minimaal vereiste dekkingsgraad ligt. Omdat PNO Media per eind 2021 een beleidsdekkingsgraad boven de minimaal vereiste dekkingsgraad had, is deze eis voor PNO Media tot aan het invoeren van het nieuwe stelsel niet meer relevant.

In het voorgestelde transitie-FTK zijn de eisen anders. Hierin hoeven fondsen de pensioenen niet te verlagen als zij kunnen aantonen dat zij uiterlijk per 1 januari 2027 een richtdekkingsgraad van tenminste 95% kunnen bereiken. Ook mag de actuele dekkingsgraad niet onder de 90% zakken. Deze verandering kan de kans op een pensioenverlaging de eerstkomende jaren verkleinen, zolang het fonds tenminste een actuele dekkingsgraad van minimaal 90% behoudt. Naarmate de transitie dichterbij komt en er dus minder tijd is om die richtdekkingsgraad van 95% te bereiken, kan de kans op pensioenverlaging juist toenemen.

Daarnaast verandert het transitie-FTK de regels voor indexatie van pensioenen. De beleidsdekkingsgraad waarbij pensioenfondsen mogen indexeren wordt verlaagd van 110% naar 105%.

Toepassing van het transitie-FTK is alleen toegestaan als het waarschijnlijk is dat de opgebouwde aanspraken en uitkeringen van het huidige stelsel in het nieuwe pensioencontract worden ingevaren. Het bestuur van PNO Media beoordeelt in 2022 of het in het belang is van zijn deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden om gebruik te maken van het transitie-FTK.

Conclusie

Het nieuwe pensioenstelsel zal grote gevolgen hebben voor de pensioenregelingen die PNO Media aanbiedt. Het bestuur bereidt zich voor op belangrijke wijzigingen die hieruit voortvloeien. Daarnaast treedt PNO Media in overleg met sociale partners, om hen te begeleiden bij de beslissingen die zij moeten nemen over het soort pensioencontract, de premie en andere zaken. Ook bepaalt het bestuur in 2022 of het fonds gebruik zal maken van het transitie-FTK.

De Wet toekomst pensioenen heeft nog geen directe impact op het huidige pensioenbeleid van PNO Media. Wel van grote invloed waren de nieuwe wettelijke parameters die pensioenfondsen moeten gebruiken voor de berekening van de pensioenpremies. De parameters worden om de vijf jaar opnieuw bezien. De nieuwe parameters zouden leiden tot een aanzienlijke stijging van de pensioenpremies voor de middelloonregelingen per 2021. Omdat sociale partners in reactie daarop besloten een aantal middelloonregelingen te versoberen, bleven de premiestijgingen beperkt. De sociale partners handhaven de meeste van deze versoeringen ook in 2022. In 2021 heeft het bestuur gesproken over een mogelijke aanpassing van het premiebeleid in verband met de verwachte wijzigingen in het pensioenstelsel. Uiteindelijk is besloten het premiebeleid in 2022 ongewijzigd voor te zetten. De kosten van het pensioenbeheer zijn in absolute zin iets gestegen, en per deelnemer licht gedaald. De communicatie is verbeterd door de lancering van een nieuwe website. Het fonds voert de informatievoorziening rondom het nieuwe pensioenstelsel op.

DEFINITIES

Pensioengrondslag: het deel van het salaris waarover men pensioen opbouwt. Dit is het salaris minus de franchise. De franchise is gebaseerd op de AOW-uitkering. De berekening van premies vindt plaats over deze pensioengrondslag. In dit jaarverslag wordt de premie voor de duidelijkheid ook getoond als percentage van het pensioengevend salaris.

Opbouwpercentage: het opbouwpercentage is de jaarlijkse opbouw van pensioen, uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslag. Bij een opbouwpercentage van 1,75%, bouwt iemand dus in veertig jaar 70% van de gemiddelde pensioengrondslag als pensioen op.

PENSIOENBELEID PNO MEDIA

Het pensioenbeleid van PNO Media is primair gericht op het bieden van een goed en betaalbaar pensioen door een goed onderbouwd en beheerst beleggings- en premiebeleid. Het fonds streeft naar kostenefficiëntie om een goede prijs-kwaliteitverhouding te kunnen bieden en communiceert helder, zorgvuldig en tijdig met deelnemers over het te verwachten pensioenresultaat. Het pensioenbeleid is gericht op gezonde groei, daarbij hoort gerichte acquisitie en het ontwikkelen van pensioenproducten die passen bij de behoeften van deelnemers, potentiële deelnemers en werkgevers.

Gestegen premieniveau

Het premieniveau is in 2021 gestegen. Dit heeft 2 redenen.

- In 2020 heeft PNO Media de vijfjaarlijkse herijking van het verwachte rendement op vastrentende waarden voor de premieberekening uitgevoerd. Omdat de rente de laatste 5 jaar gedaald is, moet vanaf 2021 gerekend worden met een lager rendement.
- In 2020 werden vanuit de overheid de nieuwe vijfjaarlijkse parameters bepaald door de Commissie Parameters. Die bepalen dat voor het verwachte rendement op aandelen niet meer uitgegaan mag worden van maximaal 7% maar van slechts 5%. Deze wijziging heeft een groot effect op de premie omdat PNO Media een groot deel van de portefeuille investeert in aandelen.

Het door het fonds verwachte lange termijn reële rendement is hoger dan het rendement waarmee gerekend mag worden. De eigen lange termijn reële rendementsverwachting van PNO Media bedroeg voor 2021 2,81%. De nieuwe parameters bepalen echter dat het niet toegestaan is om met een rendementsverwachting van meer dan 1,92% te rekenen. Dit betekent dat bij gelijkblijvende condities de premies fors zouden stijgen in 2021; met gemiddeld 23%.

Een aantal sociale partners heeft ervoor gekozen om pensioenregelingen per 1 januari 2021 te versoberen en daarmee een al te grote premiestijging te voorkomen. Zij hebben daarbij over het algemeen gekozen voor een van de volgende opties:

- een lagere pensioenopbouw;
- een partner- en wezenpensioen op risicobasis in plaats van op opbouwbasis;
- een combinatie van deze maatregelen.

Door de versoeringen is de premie in 2021 minder hard gestegen, maar nog steeds met gemiddeld 8%.

In de tabel is voor een selectie van basispensioenregelingen te zien wat de premiestijging als percentage van de pensioengrondslag geweest zou zijn met en zonder de versoering.

Regelingen	Premie 2020	Premie 2021 zonder versoering	Werkelijke premie 2021, met versoering
PNO Pensioenregeling 1	24,0%	29,0%	24,8%
PNO Pensioenregeling 2	20,6%	25,6%	21,6%
PNO Pensioenregeling 3	20,0%	23,5%	21,4%
PNO Pensioenregeling 4	18,3%	23,2%	19,7%
Film- en Bioscoopregeling	19,3%	24,2%	19,3%
PNO Digitaal	28,0%	31,9%	n.v.t.

ACTUELE STATUS VAN DE REGELINGEN

Middelloodregelingen

PNO Media voert verschillende pensioenregelingen uit op basis van middellood. Zo'n 96% van alle deelnemers van PNO Media valt onder een van deze middelloodregelingen.

De hierboven genoemde versoeringen hebben ertoe geleid dat er van enkele basismiddelloodregelingen meerdere versies zijn ontstaan. Een deel van de werkgevers binnen een basispensioenregeling koos bijvoorbeeld voor een partnerpensioen op risicobasis, andere werkgevers handhaafden het partnerpensioen op opbouwbasis. Sommige partijen kozen ervoor het opbouwpercentage tijdelijk te verlagen.

Daarnaast vond de jaarlijkse aanpassing van de franchise en het maximum pensioengevend salaris plaats.

In het nieuwe pensioenstelsel zijn middelloodregelingen niet meer toegestaan en worden alle pensioenregelingen premieregelingen. Enkele werkgevers hebben daarom de optie besproken om nu al over te stappen naar de beschikbarepremieregeling van PNO Media.

MIDDELLOONREGELINGEN

Inleg: varieert, afhankelijk van verwacht rendement bij berekening premie

Uitkering: percentage van de gemiddelde pensioengrondslag tijdens de periode van pensioenopbouw

Fiscaal: premie-inleg vanuit het bruto salaris/loonruimte, pensioenuitkering belast

Binnen PNO Media: PNO Pensioenregeling 1 t/m 4; PNO Film- en Bioscoopregeling; PNO Digitaal; Minimum Producentenpensioenregeling;

De klassieke middelloodregeling is een Defined Benefit- of DB-regeling; werkgever en werknemer leggen jaarlijks het percentage van de pensioengrondslag in dat nodig is om de benodigde middellooduitkering mogelijk te maken, gezien de op dat moment verwachte rendementen. De inleg varieert daardoor per jaar, de hoogte van de uitkering is de pensioentoezegging.

Variabele DB-regeling

De Variabele DB-regeling (ook: Collectieve DC-regeling) geeft de werkgever grotere zekerheid over de hoogte van de pensioenlasten en biedt tegelijkertijd relatief hoge zekerheid aan de werknemer over de uitkering.

In 2021 is Stichting Paradiso Amsterdam toegetreden tot de variabele DB-regeling van PNO Media. In totaal maakten 5 werkgevers in 2021 gebruik van de Variabele DB-regeling.

Omdat er per definitie een vaste premie geldt, was er bij deze regeling geen sprake van een premiestijging. De lagere parameters voor het verwachte rendement op vastrentende en zakelijke waarden vertalen zich bij deze regeling wel in een daling van het opbouwpercentage dat gerealiseerd kan worden.

VARIABLE DB-REGELING OF COLLECTIEVE DC-REGELING

Inleg: een vooraf bepaalde collectieve premie

Uitkering: percentage van de gemiddelde pensioengrondslag, hoogte is afhankelijk van vooraf bepaalde collectieve premie

Fiscaal: premie-inleg vanuit het bruto salaris/loonruimte, pensioenuitkering belast

Binnen PNO Media: Variabele DB-regeling

Tussenvorm tussen *Defined Benefit* (uitkering is uitgangspunt) en *Defined Contribution* (premie is uitgangspunt). Werkgever en werknemer betalen jaarlijks een vooraf bepaalde collectieve premie gebaseerd op de totale premiegrondslag. Het opbouwpercentage dat per jaar toegekend wordt, is afhankelijk van de collectieve premie, de premiestelling en de verwachte rendementen. Met name voor de werkgever betekent dit zekerheid over de premielasten per jaar. De werknemer heeft enige zekerheid over de uitkering, mede omdat hogere en lagere resultaten in de verschillende jaren elkaar over het algemeen compenseren. De variabele DB-regeling wordt ook wel een 'Collectieve DC-regeling' genoemd.

Beschikbarepremieregeling/PNO DC life cycle

Sinds 2019 biedt PNO Media een beschikbarepremieregeling aan met een beleggingsbeleid dat afhankelijk is van de leeftijd van de deelnemer. Dit wordt een lifecyclebeleggingsbeleid genoemd.

BESCHIKBARE PREMIEREGELING OF DEFINED CONTRIBUTION-REGELING

Inleg: per deelnemer een vooraf bepaald leeftijdsafhankelijk vast percentage van de pensioengrondslag

Uitkering: afhankelijk van het individuele pensioenkapitaal op de pensioendatum

Fiscaal: premie-inleg vanuit het bruto salaris/loonruimte, pensioenuitkering belast

Binnen PNO Media: PNO DC life cycle

Werkgever en werknemer betalen jaarlijks een vooraf overeengekomen leeftijdsafhankelijk vast percentage van de pensioengrondslag aan pensioenpremie. Dit wordt individueel aan de deelnemer toegerekend en aan zijn pensioenkapitaal toegevoegd. De hoogte van de premie staat vast, de hoogte van de uitkering is niet gegarandeerd. Het pensioenkapitaal wordt tot de pensioendatum belegd op basis van een life cycle beleggingsbeleid. Dit betekent dat het beleggingsbeleid op basis van de leeftijd van de individuele deelnemers wordt ingevuld. Met het resulterende pensioenkapitaal koopt een deelnemer bij pensionering een pensioen in bij PNO Media. Dit betekent dat voor een gepensioneerde vanuit de beschikbarepremieregeling het collectieve indexatie- en verlagingsbeleid van toepassing is.

PNO Netto Pensioenregeling

Wettelijk geldt een maximaal pensioengevend salaris, dat jaarlijks wordt aangepast. Boven die grens kan een deelnemer niet deelnemen aan de collectieve pensioenregelingen van PNO Media. In 2021 was dit maximum € 112.189. PNO Media biedt deelnemers met een hoger salaris een netto pensioenregeling aan. De PNO Netto Pensioenregeling kent 2 modules:

- nabestaandenregeling: in 2021 maakten 171 deelnemers hier gebruik van;
- ouderdomspensioenregeling: in 2021 maakten 107 deelnemers hier gebruik van.

De PNO Netto Pensioenregeling hanteert een lifecyclebeleggingsbeleid.

NETTO PENSIOENREGELING

Inleg: vrijwillig, naar behoefte. Er zijn twee modules: een nabestaandenpensioen (risicopremie) en een ouderdomspensioen (spaarpremie).

Uitkering: netto ouderdomspensioen en/of netto nabestaandenpensioen. De hoogte van de uitkering is afhankelijk van het individuele pensioenkapitaal op de pensioendatum.

Fiscaal: premie-inleg vanuit het netto salaris, pensioenuitkering belastingvrij

Binnen PNO Media: PNO Netto Pensioenregeling

Deze netto pensioenregeling is een vrijwillige regeling voor werknemers met een salaris dat hoger is dan het maximaal pensioengevend salaris (in 2021: € 112.189). Boven die grens kan een werknemer niet deelnemen in de collectieve pensioenregelingen. De regeling onderscheidt 2 modules. Het nabestaandenpensioen kent een risicopremie; na het overlijden van de deelnemer ontvangen de nabestaanden een maandelijkse uitkering. Het pensioendeel kent een spaarpremie die het karakter heeft van een *defined contribution* regeling. De inleg staat vast, de pensioenuitkering is afhankelijk van behaalde rendementen. Het kapitaal wordt belegd conform een life cycle beleggingsbeleid. Met het resulterende pensioenkapitaal koopt een deelnemer bij pensionering een levenslange netto pensioenuitkering in bij het fonds.

Pensioenrichtleeftijd blijft 68 jaar

De pensioenrichtleeftijd is de leeftijd waarop het pensioen dat wordt opgebouwd in principe ingaat. In 2021 is de pensioenrichtleeftijd gelijk gebleven op 68 jaar. Uiteindelijk kan de deelnemer of gewezen deelnemer zelf de leeftijd kiezen waarop het ouderdomspensioen zal ingaan, waarbij het pensioen neutraal wordt omgerekend naar de gekozen uittredingsleeftijd.

De gemiddelde leeftijd waarop werknemers bij PNO Media met pensioen gingen steeg in 2021 naar 66 jaar (in 2020: 65 jaar en 10 maanden). In Nederland lag de gemiddelde pensioenleeftijd van werknemers in 2021 op 65 jaar en 3 maanden. Net zo hoog als in 2020.

SAMENSTELLING PENSIOENFONDS IN 2021

Samenstelling pensioenfonds

Het aantal aangesloten werkgevers is gestegen van 483 naar 489. Van deze 489 werkgevers zijn er 116 verplicht aangesloten en 373 vrijwillig.

Het aantal deelnemers is licht gestegen en bedraagt aan het eind van het verslagjaar 20.333. Bijna 43% hiervan neemt deel aan PNO Pensioenregeling 1. Het aantal pensioengerechtigden steeg met bijna 3% naar 10.571.

Aantal deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden per pensioenregeling

Werkgevers	2021	2020
PNO1	8.723	8.635
PNO2	1.546	1.562
PNO3	1.723	1.750
PNO4	951	914
PNO Film- en Bioscoopregeling	2.987	2.858
Minimum Producentenpensioenregeling	325	346
PNO Digitaal	1.455	1.535
Variabele DB-regeling	1.847	1.411
PNO DC life cycle	776	756
Totaal deelnemers	20.333	19.767
Netto pensioenregeling:		
• nabestaandenregeling	171	184
• pensioenregeling	107	113
Gewezen deelnemers met premievrije rechten	34.969	35.008
Pensioengerechtigden	10.571	10.297

Gemiddelde leeftijd 2021

Gemiddelde leeftijd in jaren	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen-gerechtigden	Gemiddeld over totaal
Mannen	43,6	50,3	72,9	51,8
Vrouwen	40,9	47,3	73,3	49,8
Gemiddeld over totaal	42,4	48,9	73,1	50,9

De gemiddelde leeftijd van de totale populatie van het pensioenfonds is ten opzichte van vorig jaar gestegen van 50,3 naar 50,9 jaar. Ook over een langere periode bekeken is er een stijgende trend in de gemiddelde leeftijd van deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van het fonds.

Ontwikkeling aantal deelnemers

Deelnemers in aantallen personen	2021	2020
Beginstand	19.767	17.020
Toegetreden	3.837	5.912
Toegetreden door collectieve waardeoverdracht	0	0
Uitdiensttreding met premievrije rechten	-2.740	-2.542
Afkoop en uitgaande waardeoverdracht	0	0
Beëindiging zonder aanspraken	-145	-25
Pensionering	-149	-107
Einde deeltijdpensionering	-31	-37
Overlijden	-28	-21
Dubbeltelling DB en DC*	-178	-433
Totaal	20.333	19.767

Ontwikkeling aantal gewezen deelnemers

Gewezen deelnemers in aantallen personen	2021	2020
Beginstand	35.008	32.627
Herindiensttreding	-447	-449
Toegetreden door collectieve waardeoverdracht	0	1.074
In-uit dienst	344	351
Afloop opbouw bij arbeidsongeschiktheid	8	0
Uitdiensttreding	2.740	2.542
Afkoop en uitgaande waardeoverdracht	-1.526	-860
Pensionering	-336	-249
Overlijden	-58	-46
Overig	40	22
Dubbeltelling DB en DC*	-804	-4
Totaal	34.969	35.008

* Een groep deelnemers bouwt zowel aanspraken op in een DB-regeling als in een DC-regeling. Deze deelnemers tellen in het totaal aantal één keer mee.

Pensioengerechtigden in aantallen personen	2021	2020
Beginstand	10.297	10.107
Correctie	0	6
Ingang ouderdomspensioen	492	356
Toegetreden door collectieve waardeoverdracht	0	0
Ingang overig pensioen	198	182
Overlijden en afloop	-433	-378
Andere oorzaken	1	-3
Ingang deeltijd ouderdomspensioen	16	27
Totaal	10.571	10.297

Pensioenuitkeringen

Pensioenuitkeringen in aantallen personen	2021	2020
(Tijdelijk) ouderdomspensioen	7.732	7.483
Partnerpensioen	2.376	2.338
Wezenpensioen	174	180
Arbeidsongeschiktheidspensioen	289	296
Totaal	10.571	10.297

KEUZEMOGELIJKHEDEN

Hoog/laaguitkering

Deelnemers hebben de mogelijkheid om te variëren in de hoogte van de pensioenuitkering. Men kiest meestal voor een hoog/laagverhouding: een eerste aantal jaren na pensionering kiest men voor een hogere uitkering, daarna volgt een lagere uitkering. Wettelijk is vastgesteld dat de lagere uitkering nooit lager mag zijn dan 75% van de hoge uitkering.

Met de stijgende AOW-leeftijd is het voor deelnemers een optie om vanaf de ingang van het pensioen bij PNO Media tot aan de ingang van de AOW te kiezen voor een pensioenuitkering die dit gat opvult. In 2021 kozen 46 deelnemers ervoor om gebruik te maken van de mogelijkheid om te variëren in de hoogte van de pensioenuitkering.

Andere keuzemogelijkheden waar deelnemers in 2021 gebruik van maakten zijn:

	Gebruik van gemaakt door
Omzetten van partnerpensioen in ouderdomspensioen	228 deelnemers
Omzetten van ouderdomspensioen in partnerpensioen op de pensioendatum	63 deelnemers
Uitstellen of vervroegen van tijdelijk en levenslang ouderdomspensioen	522 deelnemers
Vrijwillig inkopen van extra pensioenaanspraken	2 deelnemers

De ruilvoeten voor deze keuzemogelijkheden worden jaarlijks aangepast. De pensioenreglementen met actuele ruilvoeten staan op de website pnomedia.nl en op de deelnemersportal MijnPNO.

In de pensioenregelingen waarbij het partnerpensioen op risicobasis is verzekerd, wordt bij beëindiging van de pensioenopbouw automatisch een deel van het ouderdomspensioen ingeruild voor partnerpensioen. In het verslagjaar was dit van toepassing op 696 deelnemers.

WAARDEOVERDRACHT

Dit is het overdragen van de contante waarde van pensioenaanspraken naar de nieuwe pensioenregeling, wanneer een werknemer van werkgever verandert. Om waardeoverdrachten te mogen doen, moet een pensioenfonds een beleidsdekkingsgraad hebben van minimaal 100%. Dit is wettelijk bepaald.

Waardeoverdrachten

In 2021 kwam de beleidsdekkingsgraad vanaf oktober boven de 100% uit, waardoor in oktober, november en december normale inkomende en uitgaande waardeoverdrachten mogelijk waren. In die maanden zijn 126 inkomende en 101 uitgaande waardeoverdrachten afgewikkeld.

Daarnaast was er sprake van de automatische waardeoverdracht van kleine pensioenen. In 2021 heeft PNO Media met betrekking tot kleine pensioenen 2.044 inkomende waardeoverdrachten (totale overdrachtswaarde € 4,4 miljoen) en 1.471 uitgaande waardeoverdrachten (totale overdrachtswaarde € 4,7 miljoen) uitgevoerd.

WET WAARDEOVERDRACHT KLEIN PENSIOEN

De Wet waardeoverdracht klein pensioen geeft het recht om kleine pensioenen automatisch over te dragen aan een volgende pensioenuitvoerder. In 2021 gold dat voor een aanspraak tot € 503,24 bruto per jaar. Vanaf 2022 is dat € 520,35 bruto per jaar. Daarnaast regelt de wet dat een pensioen van minder dan € 2,00 per jaar van rechtswege komt te vervallen.

3 COLLECTIVITEITEN

PNO Media onderscheidt voor de vaststelling van de pensioenpremie voor DB-regelingen

3 collectiviteiten:

- collectiviteit 1 is van toepassing op alle pensioenregelingen met uitzondering van de PNO Film- en Bioscoopregeling en de digitale sector;
- collectiviteit 2 is van toepassing op de verplicht gestelde PNO Film- en Bioscoopregeling;
- collectiviteit 3 is van toepassing op de digitale sector.

KOSTENDEKKENDE PREMIE EN GEDEMPTE KOSTENDEKKENDE PREMIE

Pensioenfondsen zijn verplicht om een kostendekkende premie te berekenen. Dit bedrag houdt rekening met de pensioenopbouw, uitvoeringskosten, risicodekking, de instandhouding van het eigen vermogen en een mogelijke opslag voor voorwaardelijke indexatie. De kostendekkende premie wordt bepaald door rekening te houden met de groei van het pensioenkapitaal door rente c.q. rendement.

De kostendekkende premie rekent met de actuele risicovrije rente. Deze ongedempte kostendekkende premie vormt het uitgangspunt voor de reservering op de balans.

De kostendekkende premie mag worden 'gedempt' met een voortschrijdend gemiddelde van de rente met een maximumperiode van 10 jaar of met het verwachte portefeuillerendement. Omdat dit laatste meestal hoger is dan de actuele risicovrije rente is de gedempte kostendekkende premie lager dan de ongedempte kostendekkende premie. Voor PNO Media vormt de met verwacht rendement gedempte kostendekkende premie de basis voor de feitelijke premieberekening.

Kostendekkende premie

PNO Media hanteerde in 2021 een gedempte kostendekkende premie op basis van het verwachte fondsrendement. Het voor de vaststelling van de premie gebruikte verwachte rendement is gelijk aan het in het beleggingsplan geraamde gemiddelde rendement van de strategische basismix bij een horizon van 30 jaar. Om extra prudentie in te bouwen in het premiebeleid verlaagt het fonds dit verwachte rendement met een prudentieafslag van 0,15 procentpunt (15 basispunten).

Het verwachte lange termijn reële rendement (het beleggingsrendement na aftrek van inflatie) uit het beleggingsplan 2021 kwam uit op 2,81%. Na aftrek van de prudentieafslag van 15 basispunten resteert een rendement van 2,66%. Per 1 januari 2021 zijn er voor de vaststelling van het verwachte fondsrendement dat mag worden gebruikt voor de berekening van de gedempte kostendekkende premie nieuwe parameters van toepassing geworden. Door deze nieuwe door de minister vastgestelde parameters is het maximale rendement waarmee PNO Media voor de premieberekening mag rekenen gedaald naar 1,92%.

Fondsbrede premie 2021 als percentage van salaris 2021

De gemiddelde fondsbrede premie als percentage van de salarissom is in 2021 gestegen van 16,0% naar 17,4%. Deze stijging is veroorzaakt door de nieuwe parameters die pensioenfondsen moeten hanteren voor de berekening van de premie.

Onderstaande tabel geeft de ongedempte en de gedempte kostendekkende premie weer over 2021.

Kostendekkende premie 2021

Kostendekkende premie Bedragen x € 1.000	Ongedempt	Gedempt
Premie voor de aangroei van de pensioenverplichtingen en risicodekking tijdens het boekjaar, voor zover deze voortvloeien uit de onvoorwaardelijke onderdelen van de pensioenregeling	226.023	85.302
Opslag voor het bij de aangroei van de pensioenverplichtingen vereist eigen vermogen	45.584	17.204
Opslag voor de bij de aangroei van de pensioenverplichtingen behorende uitvoeringskosten	5.171	5.171
Premie voor toeslagverlening conform de afgesproken financieringswijze	-	41.124
Totaal	276.779	148.801

De gedempte kostendekkende premie is gelijk aan € 148.801. PNO Media heeft voor het verslagjaar 2021 € 152.326 in rekening gebracht aan premie. Dit voldoet aan de wettelijke eis. In 2021 ontving PNO Media daarnaast een premie ter grootte van € 4.749 voor de pensioenregeling risico. Alle bedragen zijn in € 1.000.

Premiebeleid 2022

De basis van het premiebeleid blijft in 2022 gehandhaafd: PNO Media gaat uit van een kostendekkende premie die is gedempt op basis van het verwachte fondsrendement. Aangezien het premiebeleid in 2022 niet verandert, blijft ook het premieniveau in 2022 vergelijkbaar met dat in 2021. Toch is er sprake van een lichte stijging doordat de opslagen voor het arbeidsongeschiktheidsrisico in de premie zijn verhoogd. Dit komt voort uit een evaluatie waaruit blijkt dat de kansen op arbeidsongeschiktheid de laatste jaren zijn gestegen.

De premiestijgingen van 2021 hadden niet te maken met het premiebeleid, maar met van overheidswege opgelegde parameters. Toch wil het bestuur voorkomen dat de premies verder stijgen. In de meeste gevallen hebben de sociale partners ervoor gekozen de eerdere versoberingen te handhaven in 2022. Dit leidt tot de volgende premiepercentages.

Fondbrede premie 2022 als percentage van salaris 2021

De fondbrede premie 2022 als percentage van het salaris 2021 is gelijk aan 17,7%.

Met pensioenrichtleeftijd 68 jaar	Premies 2022 als percentage van salaris	Premies 2022 als percentage van pensioengrondslag
PNO1	19,3	25,5
PNO2	13,1	22,1
PNO3	14,4	22,9
PNO4	15,3	20,3
PNO Film- en Bioscoopregeling	13,6	21,4
Minimum Producentenpensioenregeling	12,2	17,7
PNO Digitaal	22,6	32,4
Variabele DB-regeling	16,5	23,8

WETSWIJZIGINGEN MET INVLOED OP DE PENSIOENADMINISTRATIE

Naar verwachting treedt de Wet toekomst pensioenen 1 januari 2023 in werking. Een aantal onderdelen daarvan kunnen al vanaf 1 januari 2023 zorgen voor aanpassingen in de pensioenadministratie. Zo bevat de wet vanaf de inwerkingtreding een uniforme partnerdefinitie en is voorzien dat partnerpensioen voortaan altijd op risicobasis verzekerd is. Vanaf 1 januari 2023 maakt de wet het ook mogelijk om 10% van de pensioenwaarde ineens op te nemen bij pensioneren. Deze veranderingen zijn van toepassing op alle pensioenregelingen.

De inwerkingtreding van de Wet pensioenverdeling bij scheiding is uitgesteld naar 1 januari 2027. In deze wet is geregeld dat de ex-partner standaard altijd een eigen pensioenrecht krijgt (conversie). Ook krijgen allebei de ex-partners alleen recht op de helft van het partnerpensioen dat tijdens de verbintenis is opgebouwd. Beide partijen kunnen hier met wederzijdse instemming van afwijken in een echtscheidingsconvenant. De gevolgen van deze wet worden te zijner tijd verwerkt in de pensioenadministratie.

INDEXATIE

BELEIDSDEKKINGSGRAAD EN REËLE DEKKINGSGRAAD

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden per maandeinde van de laatste 12 maanden.

De reële dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de beleidsdekkingsgraad en de dekkingsgraad waarbij volledige prijsindexatie is toegestaan. Voor PNO Media is dat bij een beleidsdekkingsgraad rond 125%. Een reële dekkingsgraad van 100% betekent dat een pensioenfonds de pensioenverplichtingen kan betalen en ook de pensioenen naar verwachting nu en in de toekomst kan indexeren.

INDEXATIE

Indexatie is het aanpassen van de pensioenaanspraken en pensioenrechten aan prijsontwikkelingen. PNO Media streeft ernaar om deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden te compenseren (indexeren) voor de stijging van de consumptieprijs (inflatie). De toekenning van indexatie is afhankelijk van het niveau van de beleidsdekkingsgraad, en dus voorwaardelijk. Tot een beleidsdekkingsgraad van 110% mag het fonds geen indexatie toekennen. Bij een beleidsdekkingsgraad boven 110% kent het fonds een deel van de prijsinflatie toe op basis van het principe van toekomstbestendige indexatie, zoals vastgelegd in de Pensioenwet. Vanaf een beleidsdekkingsgraad van rond de 125% kan het pensioenfonds de volledige prijsinflatie toekennen en ontstaat er ruimte voor inhaalindexatie.

INHAALINDEXATIE

In de jaren dat indexatie niet mogelijk is, registreert het fonds de gemiste indexatie als later in te halen indexatie. Als de reële dekkingsgraad hoger is dan 100%, gebruikt het fonds 20% van het overschot voor inhaalindexatie.

Het fonds stelt de nominaal gemiste indexatie vast op individueel niveau. De beschikbare middelen voor inhaalindexatie worden aangewend om voor alle deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden een gelijk percentage aan inhaalindexatie over de opgebouwde pensioenaanspraken toe te kennen. Op individueel niveau wordt de inhaalindexatie begrensd door de individuele nominale indexatieachterstand. Het percentage van de inhaalindexatie wordt zodanig vastgesteld dat ofwel het hele budget voor inhaalindexatie wordt aangewend ofwel alle individuele nominale indexatieachterstanden volledig zijn gecompenseerd.

Indexatie 2021

Vanwege zijn financiële positie kan PNO Media al enige tijd niet indexeren. Ook in 2021 bereikte de beleidsdekkingsgraad niet de voor (gedeeltelijke) indexatie wettelijk vereiste 110%. Er is daarom per 1 januari 2022 geen ruimte voor indexatie.

De gemiste indexatie is toegevoegd aan de achterstand. Dit is te zien in de volgende tabel.

	Gemiste indexatie	Maximale achterstand
1-1-2022	2,57%	24,23%
1-1-2021	0,99%	21,12%
1-1-2020	1,64%	19,93%
1-1-2019	1,47%	18,00%
1-1-2018	1,47%	16,29%
1-1-2017	0,00%	14,60%
1-1-2016	0,39%	14,60%
1-1-2015	0,57%	14,16%

De geregistreerde achterstallige prijsindexatie bedraagt, afhankelijk van het moment dat de deelnemer pensioenaanspraken begon op te bouwen, maximaal 24,23%.

KOSTEN PENSIOENBEHEER

De vergoeding voor de pensioenuitvoerder MPD bestaat uit de jaarlijkse uitvoeringskosten plus een risico-opslag. De kostencomponenten van het pensioenbeheer zijn:

- pensioenadministratie;
- schriftelijke, mondelinge en digitale informatieverschaffing;
- financiële administratie en rapportage;
- bestuursadvisering en -ondersteuning;
- behoud en acquisitie;
- bestuur en toezicht.

Het bestuur stelt jaarlijks de begroting voor de kosten van het pensioenbeheer vooraf vast. Dit gebeurt samen met een overzicht van de te verlenen diensten en het daarbij horende serviceniveau.

Bijzondere projecten vormen separate business cases in de begroting, met een taakstellend budget. Voorwaardelijke posten worden separaat gepresenteerd.

Monitoring

Het bestuur monitort de uitvoeringskosten en de verschillende kostenratio's op maandelijkse basis. De periodieke kostenrapportage inclusief toelichting is een vast onderdeel van de bestuursagenda. Het kostenniveau wordt jaarlijks op diverse manieren geanalyseerd. Deze analyses hebben een vaste plek op de jaaragenda van de risicobeheercommissie (RBC) en het bestuur. Meer over de monitoring van de kosten staat beschreven in het hoofdstuk Governance.

Kosten pensioenbeheer vrijwel gelijk gebleven

PNO Media maakt voor de pensioenuitvoering voortdurend afwegingen tussen enerzijds een kwalitatief hoogwaardige dienstverlening aan deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en aangesloten werkgevers, en anderzijds de kosten daarvan. Het bestuur is zich bewust van het relatief hoge niveau van de pensioenbeheerkosten ten opzichte van andere pensioenfondsen. Dit heeft te maken met de schaal, met het vrijwillige karakter van het fonds, en met het feit dat PNO Media een breed palet aan regelingen aanbiedt.

Na een substantiële daling in 2020, zijn de kosten in 2021 licht gestegen in absolute zin, en iets gedaald per deelnemer. Dit was te danken aan een stijging van het aantal deelnemers, een van de doelstellingen van PNO Media. De kosten waren lager dan de begroting, zowel in absolute zin als per deelnemer.

Factoren die in 2021 invloed hadden op de kosten

- Het fonds zet actief in op groei. De groei van het aantal deelnemers is gunstig geweest voor de kosten per deelnemer.
- Het fonds investeert continu in het up-to-date houden en optimaliseren van het pensioensysteem. Daardoor neemt de efficiëntie van de pensioenadministratie toe.

Kosten pensioenbeheer

Kosten in euro's Bedragen x € 1.000	2021	2020
Directe fondskosten	1.230	1.311
Overige fondskosten	6.507	6.232
Kosten pensioenbeheer jaarrekening	7.737	7.543

Directe fondskosten betreffen kosten die PNO Media zelf maakt voor de pensioenuitvoering. De overige fondskosten hebben betrekking op de uitvoering van de pensioenadministratie door MPD.

Ratio's	2021	2020
In € per actieve en gepensioneerde deelnemer	250	251
In % van het belegd vermogen	0,10%	0,11%

Ambitie kosten pensioenbeheer

Het bestuur zet ook in 2022 in op kostenbeheersing, groei van het aantal deelnemers en verbetering van de efficiëntie van de processen. De inwerkingtreding van het nieuwe bestuursmodel en de fusie met MPD zijn beoogd per 1 januari 2023. Dit zal leiden tot meer efficiëntie, al zal de invoering hiervan uiteraard ook enige kosten met zich meebrengen. De voorbereidingen op het nieuwe pensioenstelsel zullen naar verwachting voor alle pensioenfondsen in Nederland, dus ook voor PNO Media, incidentele meerkosten betekenen in de komende jaren.

TEVREDENHEIDSONDERZOEK WERKGEVERS

In opdracht van PNO Media voerde Onderzoeksbureau MarketResponse van 14 september tot 18 oktober 2021 een tevredenheidsonderzoek uit onder de bij het fonds aangesloten werkgevers.

Werkgeversonderzoek 2021

Aantal deelnemers uitgenodigd voor het onderzoek	422
Totaal aantal respondenten	60
Gemiddelde waardering voor PNO Media	7,5

Heldere communicatie

De tevredenheid ligt met een 7,5 niet significant lager dan in 2019 (7,7). Waar in 2019 bijna twee derde van de werkgevers nog een 8 of hoger gaf, is dat nu teruggezakt naar iets meer dan de helft (53%). Net als in 2019 zijn grotere werkgevers (meer dan 50 werknemers) iets meer tevreden dan kleinere werkgevers. Het contact dat werkgevers met PNO Media hebben, bepaalt voor een groot deel de beoordeling. Het gaat daarbij vooral om de bereikbaarheid, de deskundigheid van medewerkers en de informatie die werkgevers in het contact ontvangen. Tevreden werkgevers geven aan dat PNO Media helder en duidelijk communiceert en goed bereikbaar is.

Verbeterpunten

MarketResponse voert ook werkgeverstevredenheidsonderzoeken uit voor andere pensioenfondsen. Het bureau noemt 7,5 een prima score, maar er zijn ook hogere scores in de markt. Er is ruimte voor verbetering. Over de werkgeversportal zijn vooral kleine werkgevers (minder dan 50 werknemers) minder tevreden. Volgens sommige werkgevers kan op bepaalde punten de administratie gemakkelijker gemaakt worden. Wat betreft de informatievoorziening, hebben werkgevers behoefte aan communicatie die duidelijk en vooral voor hun organisatie relevant is. Kleinere werkgevers die niet dagelijks met pensioenen bezig zijn hebben behoefte aan laagdrempelige informatie. Daarnaast herkennen werkgevers minder dan in 2019 het persoonlijke karakter van PNO Media. Vermoedelijk zijn de beperkingen door de coronamaatregelen hier debet aan.

Onderzoeksresultaten combineren

De resultaten van dit werkgeverstevredenheidsonderzoek combineert PNO Media met de uitkomsten van gebruikersfeedback en klantreisonderzoeken. Gebruikersfeedback wordt op 2 manieren verkregen: door aan het einde van een gesprek met een werkgever te toetsen of het aan de verwachtingen heeft voldaan, en door de reacties die gebruikers geven met de feedbackknop op pnomedia.nl. Klantreisonderzoeken leveren diepgaand kwalitatief inzicht in de onbewuste en emotionele beleving. Het afgelopen jaar heeft een extern bureau daartoe met verschillende werkgevers gesproken over hun recente ervaring met het verlengen van het pensioencontract bij PNO Media. Samen met dit bureau is van het verlengmoment een moment of opportunity gemaakt, een moment om de relatie met PNO Media te bestendigen en duidelijk te maken dat de klant bij PNO Media altijd verzekerd is van een pensioenregeling en bijhorende service die aansluit bij hun (soms veranderende) behoeften.

Onderzoek

Gepland kwalitatief en kwantitatief onderzoek naar de behoeften van deelnemers en pensioengerechtigden, prospect werkgevers en aangesloten werkgevers, is een onderdeel van het marketing- en communicatiebeleidsplan. De uitkomsten ervan kunnen leiden tot:

- aanpassingen in de (marketing)communicatie;
- verbeteringen op het gebied van de informatieverstrekking;
- initiatieven om de klanttevredenheid verder te verhogen.

In 2021 vond het bovenstaande klanttevredenheidsonderzoek plaats onder aangesloten werkgevers. De onderzoekskalender ziet er voor de komende 3 jaar als volgt uit.

Onderzoek	2022	2023	2024
Klanttevredenheid aangesloten werkgevers		x	
Naamsbekendheid en imago bij prospect werkgevers	x		
Algemene klanttevredenheid en mening over de pensioencommunicatie onder deelnemers/ pensioengerechtigden*	x		x

* Er is grote kans dat in 2022 ook een risicobereidheidsonderzoek onder deelnemers en pensioengerechtigden plaatsvindt. Dan kan in dat jaar het tevredenheidsonderzoek komen te vervallen, om deelnemers en pensioengerechtigden niet met te veel onderzoeken in dezelfde periode te belasten.

PENSIOENCOMMUNICATIE

PENSIOENWET EN ABTN

De communicatie van PNO Media houdt rekening met de eisen van de Pensioenwet en de Wet pensioencommunicatie. Het communicatiebeleid staat kort beschreven in de Actuariële en bedrijfstechnische nota (Abtn) van het fonds en wordt gedetailleerd uitgewerkt in een driejaarlijks marketing- en communicatiebeleidsplan en in de jaarplannen.

Communicatieactiviteiten 2021

In 2021 is gewerkt volgens het communicatiejaarplan 2021. De belangrijkste communicatiedoelstellingen van PNO Media richting aangesloten werkgevers, deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden zijn:

- voldoen aan de wettelijke verplichtingen;
- vergroten van het pensioenbewustzijn;
- zorgen voor kennis van de regelingen;
- zorgen voor realistische verwachtingen;
- bevorderen van het risicobewustzijn;
- creëren en behouden van een positief beeld van PNO Media.

WET PENSIOENCOMMUNICATIE

Sinds 2015 geldt de Wet pensioencommunicatie. De wet beoogt de informatieverstrekking over pensioen te verbeteren en heeft 4 aandachtspunten:

- Alle informatie moet correct, evenwichtig, duidelijk en tijdig zijn, en aansluiten op de behoeften van de ontvanger.
- Er worden meer mogelijkheden geboden om digitaal te communiceren, tenzij de deelnemer daar bezwaar tegen maakt.
- Informatie wordt gelaagd aangeboden via Pensioen 1-2-3, zodat overzicht en inzicht ontstaat met de mogelijkheid om te handelen.
- Geleidelijk wordt mijnpensioenoverzicht.nl uitgebreid met nieuwe functionaliteiten, gebruikmakend van de gegevens bij pensioenfondsen.

Met de volgende activiteiten heeft PNO Media in 2021 invulling gegeven aan de communicatiedoelstellingen.

1. Individuele pensioencommunicatie

PNO Media vindt het belangrijk dat deelnemers een correct beeld hebben van hun realistisch te verwachten pensioen. Het fonds wil zo goed mogelijk antwoord geven op de vraag: 'Hoe sta ik er persoonlijk voor?' In de individuele pensioencommunicatie onderscheidt PNO Media onder andere de volgende componenten:

- telefonische pensioengesprekken;
- persoonlijke pensioengesprekken;
- bijeenkomsten voor bijna-gepensioneerden;
- Pensioen3daagse;
- Pensioen 1-2-3;
- deelnemersportalen;
- online pensioenplanner Op Koers;
- uniform pensioenoverzicht (UPO).

PNO Media wordt door deelnemers en werkgevers gewaardeerd vanwege zijn persoonlijke communicatie en directe service. Pensioengesprekken en bijeenkomsten op het kantoor in Hilversum en op locatie bij de werkgevers konden door de coronacrisis maar beperkt plaatsvinden in 2021. Tijdens de Pensioen3daagse op 2, 3 en 4 november 2021 waren de coronaomstandigheden er wel naar om bezoekers te ontvangen. Gedurende deze dagen werd het pensioensprekuur bij PNO Media druk bezocht. Alle 72 beschikbare plekken zijn benut. Een derde van de pensioengesprekken vond op ons kantoor in Hilversum plaats, twee derde online via Teams. De rest van het jaar verliep het persoonlijke contact met werkgevers en werknemers vooral via telefoon, Teams en e-mail.

Corona

Ook in 2021 bleef het stil op het kantoor in Hilversum. De werknemers van uitvoeringsorganisatie MPD werkten vooral thuis. De bereikbaarheid van PNO Media heeft daar niet onder geleden. Het serviceniveau bleef zoveel mogelijk gelijk aan het niveau van voor corona, met dien verstande dat persoonlijk contact noodgedwongen op afstand plaatsvond.

Communicatie over premiestijging

Bij de premievaststelling voor 2021 moest PNO Media rekenen met lagere verwachte rendementen, wat bij gelijkblijvende regelingen zou leiden tot fors hogere premies. Om een (grotere) premiestijging te voorkomen, is aan sociale partners in de creatieve en digitale sector de mogelijkheid geboden om de pensioenregeling aan te passen. De alternatieven waren: een lagere pensioenopbouw en/of het partnerpensioen verzekeren op risicobasis in plaats van op opbouwbasis. Hiervan is veel gebruikgemaakt. De deelnemers waarvan de pensioenregeling wijzigde, zijn met een persoonlijke brief over deze veranderingen geïnformeerd.

Naar verwachting treedt per 1 januari 2023 de Wet toekomst pensioenen in werking. De implementatie van het nieuwe pensioenstelsel kent zijn eigen programmaplan en communicatieplan. In een apart hoofdstuk wordt hier uitgebreider op ingegaan.

Enkele wijzigingen uit deze wet zijn naar verwachting al vanaf 1 januari 2023 effectief: er komt een uniforme partnerdefinitie, en partnerpensioen zal op risicobasis verzekerd zijn. Vanaf 1 januari 2023 maakt de wet het ook mogelijk om 10% van de pensioenwaarde ineens op te nemen bij pensioneren. Deze wijzigingen en opties hebben gevolgen voor de pensioencommunicatie. Dit zal in 2022 worden voorbereid.

2. Digitale dienstverlening

Het aantal websitebezoeken is in 2021 gestegen ten opzichte van 2020. De persoonlijke pensioenportal MijnPNO had te maken met bijna 7% minder bezoeken door actieve deelnemers. De pensioenplanner Op Koers werd 15% minder bezocht. In 2022 worden zowel MijnPNO als de pensioenplanner vernieuwd om de aantrekkelijkheid ervan te vergroten.

Gebruik websites

	2021	2020
pnomedia.nl (totaal bezoeken)	89.593	88.409
MijnPNO (bezoeken actieve deelnemers)	5.906	6.329
Planner Op Koers (unieke bezoekers)	1.887	2.228

In februari 2021 ging de vernieuwde website van PNO Media online. De website geeft algemene informatie over pensioen en over de pensioenregelingen van het fonds, zowel voor deelnemers, werkgevers als potentiële klanten (prospects). Goede indicatoren voor verbetering van de website zijn het bouncepercentage, het aantal bekeken pagina's per bezoek en de bezoekduur.

Gebruik pnomedia.nl

	2021	2020
Bouncepercentage (slechts 1 pagina bezocht en geen interactie)	45%	65%
Bezochte pagina's per sessie	1,6	1,3
Bezoekduur	158	131

Het bouncepercentage daalde significant, wat een flinke verbetering is ten opzichte van de oude website. Ook het bezoeken van meer pagina's en langere bezoekduur duiden op een toegenomen kwaliteit van de website.

Het aantal abonnees op de e-nieuwsbrief steeg van 9.626 naar 10.877, een stijging van 13%.

MijnPNO wordt verbeterd

De huidige pensioenwetgeving schrijft voor dat pensioencommunicatie ervoor moet zorgen dat de deelnemer weet hoeveel pensioen hij of zij kan verwachten, kan nagaan of dat voldoende is en zich bewust is van de risico's. De deelnemer moet ook weten welke keuzemogelijkheden er zijn. De wetgever duidt dit aan als handelingsperspectief: wat kan de deelnemer doen als deze het nodige inzicht heeft verkregen?

Voor regelingspecifieke en persoonlijke pensioeninformatie leidt de website pnomedia.nl deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden naar MijnPNO. Omdat deelnemers hier inloggen met hun eigen account, kan het fonds hen daar persoonlijk en op maat verder helpen. Het tevredenheidsonderzoek dat in 2020 onder deelnemers is gehouden en de bezoekersstatistieken van MijnPNO, geven aanleiding om deze deelnemersportal te verbeteren. In 2021 is daarmee gestart. Daarbij is rekening gehouden met de hogere eisen die de Wet Toekomst Pensioenen stelt aan het geboden handelingsperspectief en de zorgplicht. De vernieuwde deelnemersportal is in februari 2022 in productie genomen en wordt daarna doorontwikkeld.

3. Communicatie over de financiële positie

PNO Media communiceert expliciet over de kans op een toekomstige pensioenverlaging. In de Pensioen 1-2-3, het uniform pensioenoverzicht en relevant brochuremateriaal werd die kans in 2021 als volgt verwoord: 'Er is een aanzienlijke kans dat uw pensioen de eerstkomende jaren moet worden verlaagd.'

De dekkingsgraad heeft in 2021 een flink herstel laten zien, waardoor de dreiging van een mogelijke pensioenverlaging sterk afnam. Hierdoor zijn er geen extra communicatie-inspanningen op dit gebied nodig geweest. Een pensioenverlaging in 2022 is niet aan de orde. Anderzijds lukt het ook niet om de pensioenen in 2022 te verhogen en aan te passen aan de inflatie (indexatie). In zijn communicatie blijft PNO Media benoemen dat er een kleine kans bestaat dat de pensioenen de eerstkomende jaren moeten worden verlaagd. De kans op indexatie wordt als volgt verwoord: 'De eerstkomende jaren kunnen wij de pensioenen naar verwachting niet verhogen.'

Het fonds gaat nog meer aandacht schenken aan kosten en beleggingsresultaten. Het beeld dat pensioenfondsen niet goed beleggen en dat er veel op gaat aan kosten, is hardnekkig. Het zorgt ervoor dat mensen – ten onrechte – denken dat zij minder terugkrijgen dan zij aan premie betalen en beter zelf hun pensioen kunnen regelen. Dat een goed rendement prima samen kan gaan met verantwoord beleggen, krijgt eveneens meer focus. Het valt te verwachten dat pensioenfondsen net als andere instellingen en bedrijven steeds meer zullen moeten verantwoorden hoe zij in hun investeringen rekening houden met mens en milieu.

4. Heldere voorlichting

Met heldere pensioencommunicatie wil PNO Media het pensioenbewustzijn vergroten en mensen de gelegenheid geven om de regie te voeren over hun inkomen na pensioneren. De voorlichting biedt een realistisch beeld van de verwachtingen, geeft inzicht in de praktische gevolgen daarvan en laat zien wat mensen zelf kunnen doen. Daartoe zet het fonds verschillende communicatiemiddelen in:

- pnomedia.nl: de openbare website voor particuliere en zakelijke klanten.
- PNO In Beeld: 2 keer per jaar ontvangen deelnemers en pensioengerechtigden een gedrukte nieuwsbrief.
- E-nieuwsbrief: 10.877 geabonneerde deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden ontvangen de digitale nieuwsbrief (2020: 9.626). In 2021 is 12 keer een e-nieuwsbrief verstuurd.
- Social media: Facebook, Twitter en YouTube zet het fonds vooral in om beeldvorming rondom het onderwerp 'pensioen' en PNO Media positief te beïnvloeden. De korte berichten verwijzen voor meer informatie naar de website.
- Een contentstrategie geeft richting aan de communicatie via website, e-nieuwsbrief, PNO In Beeld en social media. Met name de onlinekanalen bieden volop mogelijkheden om de effecten ervan te meten en de strategie indien nodig bij te sturen.
- Evenementen: door COVID-19 waren mensen minder snel bereid om PNO Media tijdens de Pensioen3daagse te bezoeken voor een pensioengesprek. Twee derde van de gesprekken vond online plaats via Teams. De belangrijkste gespreksonderwerpen waren:
 - Hoeveel ouderdomspensioen heb ik opgebouwd?
 - Wat heb ik geregeld voor mijn partner en kinderen?
 - Hoeveel kan ik verwachten als ik stop met werken?

IN CONTROL OVER COMMUNICATIE

Het bestuur is verantwoordelijk voor het communicatiebeleid en monitort de communicatie van het fonds nauwgezet. De commissie pensioen- en communicatiezaken (CPC) bereidt het communicatiebeleid voor en geeft er uitvoering aan. Voorstellen ter verbetering van de communicatie worden door de CPC beoordeeld. Communicatie die bedoeld is voor grote groepen deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers, wordt vooraf bestuurlijk afgestemd. Dit brengt de kwaliteit van de informatievoorziening naar een hoger niveau en zorgt ervoor dat het bestuur, ook wat communicatie betreft, in control is.

5. Beeldvorming en groeiambitie

Voor PNO Media is een positieve beeldvorming meer dan gemiddeld belangrijk, omdat het grotendeels een vrijwillig fonds is. Dat wordt extra actueel in de komende jaren, bij de vorming van het nieuwe pensioenstelsel. PNO Media wil aantrekkelijk blijven voor bestaande klanten en aantrekkelijk(er) worden voor potentiële nieuwe klanten. Het fonds streeft actief naar behoud, en waar mogelijk groei, van het aantal aangesloten organisaties en deelnemers. De commerciële strategie gaat uit van een actieve marktbenadering.

Contentstrategie

Samen met een marketingcommunicatiebureau is een contentstrategie ontwikkeld die PNO Media helpt om planmatig met behulp van informatie (content) zijn doelen te bereiken. Voor deelnemers streeft de contentstrategie naar bewustwording, herkennen van de momenten waarop zij actie moeten ondernemen en versterken van de merkidentiteit. Voor werkgevers en pensioenadviseurs streeft de contentstrategie naar een grotere naamsbekendheid en aandacht voor het brede productaanbod.

Naamsbekendheid

Het fonds wil meer naamsbekendheid opbouwen bij prospect werkgevers en pensioenadviseurs, en met hen in contact komen. De communicatiemiddelen die het fonds hiervoor inzet zijn onder andere LinkedIn, gerichte online advertenties, e-mailings en deelname aan de jaarlijkse Product Presentatie Middag van Pensioennavigator.

Merkconcept

PNO Media is het pensioenfonds voor iedereen in de creatieve en digitale sector. Deze merkidentiteit is in alle communicatiemiddelen doorgevoerd. De merkidentiteit is vastgelegd in een huisstijlhandboek en een schrijfwijzer. De huisstijl en schrijfstijl worden continu bewaakt en up-to-date gehouden.

MARKETING- EN COMMUNICATIEBELEIDSPLAN

Het marketing- en communicatiebeleidsplan 2020–2022 gaat uit van de belangrijkste pensioencommunicatiedoelstellingen:

- PNO Media voldoet aan de wettelijke verplichtingen.
- Elke deelnemer heeft kennis van de pensioenregeling en de risico's, en heeft realistische verwachtingen van het pensioen.

De marketingdoelstellingen zijn het behouden en vergroten van:

- een positief beeld van PNO Media onder alle doelgroepen;
- een goede algemene klanttevredenheid onder aangesloten werkgevers;
- een hoge naamsbekendheid bij prospect werkgevers als hét pensioenfonds voor de creatieve en digitale sector;
- netto groei van deelnemers door aansluiting van nieuwe en behoud van aangesloten werkgevers;
- groei van het aantal deelnemers door aansluiting van andere pensioenfondsen bij PNO Media;
- concrete samenwerking met geselecteerde pensioenadviseurs en opname in hun aanbod.

WET TOEKOMST PENSIOENEN VERANDERT INFORMATIEBEHOEFTE

Het is de bedoeling dat per 1 januari 2023 de Wet toekomst pensioenen in werking treedt.

De verwachting is dat de overstap naar een premiereregeling ervoor zorgt dat:

- pensioen individueler/persoonlijker is;
- meer keuzevrijheid en flexibiliteit mogelijk is;
- de volatiliteit van pensioenen toeneemt;
- het risico van de hoogte van de pensioenuitkering bij de fondsdeelnemer ligt;
- er sprake is van meer transparantie en inzicht in de (verhouding tussen) premie, rendement en kosten.

Deze wijzigingen hebben waarschijnlijk ook gevolgen voor de informatiebehoefte van de deelnemer. Welke informatie heeft hij of zij nodig om een reëel handelingsperspectief te kunnen bepalen?

Van pensioenfondsen wordt verwacht dat zij hierop inspelen (zorgplicht). Communicatie zal een nog belangrijkere rol gaan spelen. De consequenties van de Wet toekomst pensioenen voor de pensioencommunicatie van PNO Media worden verwerkt in het marketing- en communicatiebeleidsplan 2023-2025.

Marketing- en communicatiejaarplan 2022

Het marketing- en communicatiejaarplan is een praktische uitwerking van het strategische driejarenbeleidsplan. Voor 2022 bevat het jaarplan de volgende speerpunten:

- Nieuwe basiswebsite pnomedial.nl doorontwikkelen en optimaal benutten, met name voor marketing- en acquisitiedoeleinden.
- Verbeteren communicatiemiddelen en dienstverlening voor deelnemers en aangesloten werkgevers, onder meer door het in gebruik nemen van het vernieuwde MijnPNO en door het optimaliseren van de contactmomenten met klanten, gebaseerd op klantreisonderzoek.
- Vernieuwde deelnemersportal MijnPNO doorontwikkelen om een optimale klantbeleving te bereiken.
- Vergroten van de naamsbekendheid onder prospect werkgevers en pensioenadviseurs.
- De op behoud en groei gerichte acquisitieactiviteiten intensiveren richting aangesloten werkgevers, prospect werkgevers en pensioenadviseurs.
- Deelnemers en werkgevers informeren over de stand van zaken, de ontwikkelingen en de gevolgen die het nieuwe pensioenstelsel voor hen kan hebben.
- De merkidentiteit en toegevoegde waarde van PNO Media consequent uitdragen.

Het marketing- en communicatiebeleidsplan 2020-2022 gaat zijn laatste jaar in. In de tweede helft van 2022 zal het marketing- en communicatiebeleidsplan 2023-2025 worden voorbereid en voorgelegd aan het bestuur.

CONCLUSIE PENSIOENBELEID

De hoofddoelstelling van PNO Media is het bieden van een goed en betaalbaar pensioen. Verschillende ontwikkelingen hadden hier in 2021 invloed op. Nieuwe parameters leidden tot forse premiestijgingen in 2021, die deels werden getemperd doordat veel sociale partners de regelingen versoerden om een al te sterke stijging te voorkomen. De meeste van die versoeringen worden in 2022 voortgezet. De coronamaatregelen hadden geen significante extra impact op de pensioenuitvoering en -communicatie. De meeste aandacht van het bestuur ging uit naar de voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel. Dit zal een grote impact hebben op alle betrokkenen en daarover treedt het bestuur actief in contact met de sociale partners. De kosten van de pensioenuitvoering stegen in absolute zin, maar daalden per deelnemer licht, dankzij groei van het aantal deelnemers.

In 2021 lanceerde het fonds een nieuwe website, die beter wordt gewaardeerd door de bezoekers. Het deelnemersportal MijnPNO wordt verbeterd. Het fonds is zich er zeer van bewust dat communicatie met sociale partners, werkgevers en deelnemers de komende jaren extra belangrijk wordt, door de vele veranderingen die het gevolg zijn van de Wet Toekomst Pensioenen. Daar zal het fonds extra aandacht aan besteden.

Voor zakelijke waarden was 2021 een goed jaar. Uitblinker in de portefeuille was de categorie aandelen in ontwikkelde markten, gevolgd door private equity. Binnen vastrentende waarden leverden Amerikaanse high-yieldobligaties en Nederlandse hypotheeklen het meeste rendement op. Opnieuw droeg het actieve beleggingsbeleid van PNO Media bij aan het fondsrendement, met name dankzij outperformance in de aandelenportefeuilles voor ontwikkelde markten.

ONTWIKKELING FINANCIËLE MARKTEN

Aandelen ontwikkelde markten

Op aandelenmarkten groeide het vertrouwen naarmate het jaar vorderde. Vooral in ontwikkelde landen droeg de voortgang van vaccinatiecampagnes daaraan bij, evenals het aanhoudend ruime beleid van centrale banken. Ondanks een snel oplopende inflatie hielden centrale banken de rente laag en bleven zij obligaties opkopen. Tegelijkertijd begonnen commerciële banken meer krediet te verlenen. De combinatie van stevige geldgroei met het vooruitzicht van toenemende investeringen en bedrijfswinsten maakten aandelen tot een aantrekkelijker beleggingscategorie dan veilige obligaties die geen koopkrachtbescherming geven.

Aandelen opkomende markten

Aandelen uit opkomende markten toonden ook een positief rendement, maar in verhouding tot ontwikkelde markten was dit laag. Een belangrijke oorzaak hiervan lag in China, waar de regering niet alleen paal en perk stelde aan de speculatieve vastgoedsector maar ook ingreep in de bedrijfsvoering en winsten van enkele toonaangevende technologiebedrijven. Het intomen van vastgoedinvesteringen verminderde de groei. De interventie in het bedrijfsleven maakte duidelijk dat het staatsbelang voorrang kreeg boven het aandeelhoudersbelang. Dit was negatief voor Chinese aandelen, en wierp ook zijn schaduw over opkomende markten die afhankelijk zijn van Chinese groei. Daarnaast kampten verschillende opkomende markten met eigen problemen, vaak door de coronapandemie en soms door financieel wanbeleid. Dat laatste gold met name in Turkije.

Renteontwikkeling

Het toenemende economische vertrouwen stuwde de 30-jaars swaprente in de eurozone in het eerste halfjaar van iets onder 0% naar bijna 0,6%. In de zomer volgde een terugslag doordat de deltavariant van het coronavirus een ernstige besmettingsgolf teweegbracht. De angst voor een nieuwe economische inzinking flakkerde op. Naarmate deze virusgolf wegebde, steeg de rente weer. Daarbij speelde mee dat de Amerikaanse centrale bank aangaf dat de Amerikaanse economie inmiddels voldoende opgeknapt was en inflatiebeheersing meer aandacht zou krijgen. Dit werd gezien als een voorbode van een geleidelijke normalisatie van het monetaire beleid, in elk geval in de Verenigde Staten, en dus een terugkeer naar een normaler renteniveau. In de eurozone sloot de 30-jaars swaprente het jaar af rond 0,5%.

Ontwikkelingen Rusland

In maart 2022 werd de wereld opgeschrikt door de inval van Rusland in Oekraïne. Naast het menselijk leed heeft de oorlog ook gevolgen voor de financiële markten. De directe schade voor PNO Media door beleggingen in Rusland en Oekraïne valt tot nu toe mee ten opzichte van het totale fondsvermogen. Het fonds belegt niet in Russische staatsobligaties, want deze staan op de uitsluitingslijst. Wel zijn er beleggingen in aandelen en obligaties van enkele in Rusland gevestigde bedrijven. Eind 2021 was het totale bedrag dat in Rusland was belegd zo'n € 26 miljoen. De exposure naar Oekraïne is eind 2021 ruim € 13 miljoen. In de periode tussen eind 2021 en het begin van de oorlog in maart 2022 is de exposure naar Rusland enigszins teruggebracht door onze externe vermogensbeheerders. Het fonds belegt niet in de Russische munt (roebel).

Het bestuur heeft in maart 2022 besloten geen Russische beleggingen meer in portefeuille te willen hebben. Een aantal posities zijn sindsdien verkocht. Eind eerste kwartaal 2022 heeft PNO Media nog een aandelenbelegging in 3 bedrijven. De handel hierin is stilgelegd. Zodra de mogelijkheid er is, worden de resterende aandelenbeleggingen verkocht. Vanzelfsprekend voldoet het fonds aan het sanctiebeleid dat door de overheid en Europese Unie is ingesteld. Met alle externe vermogensbeheerders is contractueel vastgelegd dat men zich hieraan dient te houden. Ook de bewaarbank van PNO Media monitort de posities in de beleggingsportefeuille ten opzichte van de meest recente sanctielijsten. De uitvoeringsorganisatie monitort de uitvoering ervan en voert hierop controles uit.

BELEGGINGSBELEID

BELEGGINGSOVERTUIGINGEN

Het kader voor het beleggingsbeleid wordt gevormd door de risicohouding in combinatie met de beleggingsovertuigingen van PNO Media. Deze overtuigingen fungeren als toetssteen bij beleggingskeuzes en zorgen ervoor dat het bestuur het keuzeproces op een consistente wijze doorloopt. De beleggingsovertuigingen spelen een rol bij de formulering van de beleggingsstrategie, het beleggingsbeleid, bij de selectie van categorieën en bij de keuze van beleggingsstijlen en mandaatrichtlijnen. Hieronder staan de beleggingsovertuigingen met een beknopte toelichting.

- 1. PNO Media is een langetermijnbelegger.** De beleggingsstrategie staat ten dienste van de pensioenambitie.
- 2. De strategische asset allocatie is de belangrijkste keuze in relatie tot het rendement.** De beslissing in welke beleggingscategorieën wordt belegd, heeft meer impact dan beslissingen binnen een categorie.
- 3. Diversificatie loont.** Dit zorgt voor spreiding van risico's.
- 4. Risico vereist extra rendement.** Het fonds accepteert alleen extra beleggingsrisico als daar een verwacht additioneel rendement tegenover staat.
- 5. PNO Media belegt alleen in categorieën die het bestuur begrijpt.** Het bestuur kan de belangrijkste karakteristieken van beleggingen uitleggen aan deelnemers en andere belanghebbenden.
- 6. Een sterke organisatie draagt bij aan risicobeheersing.** Daarom worden verantwoordelijkheden duidelijk vastgelegd en krijgen vermogensbeheerders een helder mandaat.
- 7. Maatschappelijk verantwoord beleggen is integraal onderdeel van het beleggingsbeleid.** De principes daarvan liggen vast in de Code Verantwoord Beleggen van het fonds.
- 8. PNO Media is kostenbewust.** Er wordt een afweging gemaakt tussen kosten en verwacht rendement en kosten worden zorgvuldig gemonitord.

BELEGGINGSBELEID DB-REGELINGEN

Strategisch risicokader

De beleggingsstrategie voor de DB-regelingen is bepaald aan de hand van een ALM-studie (zie hoofdstuk Financiële Positie). Hiermee zet het fonds de verplichtingen op lange termijn af tegen het belegd vermogen. De studie houdt rekening met uiteenlopende economische scenario's en geeft zo inzicht in de verhouding tussen verwacht rendement en het pensioenrisico. Hierdoor zijn afgewogen beleidskeuzes mogelijk. De beleggingsstrategie bestaat uit een strategische basismix met daaromheen bandbreedtes. Binnen deze bandbreedtes stelt het bestuur jaarlijks de streefgewichten van de beleggingsmix vast. De huidige strategische basismix en bandbreedtes gelden voor de periode 2021-2023.

Vereist eigen vermogen (VEV)

De risicohouding van het fonds geeft de mate aan waarin PNO Media risico wil lopen om zijn pensioendoelstelling te bereiken. De risicohouding komt tot stand in overleg met sociale partners.

De risicohouding op lange termijn komt tot uitdrukking in de grenzen van de haalbaarheidstoets, zoals besproken in het hoofdstuk Financiële Positie. De risicohouding op korte termijn komt tot uitdrukking in een bandbreedte voor het vereist eigen vermogen (VEV) ofwel de solvabiliteitsbuffer, die voortkomt uit het financiële toetsingskader. Voor de periode 2021-2023 geldt een VEV-bandbreedte van 17,8% tot en met 23,7%. Het risicoprofiel van de beleggingsmix voor de DB-regelingen moet daarbinnen blijven. Indien het VEV van de beleggingsmix de bandbreedte op enig moment overschrijdt, treedt het bestuur in overleg met de sociale partners. Dit overleg kan resulteren in een aanpassing van het beleggingsbeleid en/of een aanpassing van de VEV-bandbreedte.

Beleggingsmix DB-regelingen

De volgende tabel toont de streefgewichten voor de beleggingsmix van 2021 en de feitelijke gewichten per eind 2021. In de beleggingsmix worden de categorieën aandelen, vastgoed, private equity en infrastructuur geschaard onder zakelijke waarden.

Beleggingsmix 2021	Streefgewicht	Feitelijk gewicht per jaarultimo
Vastrentende Waarden	50,0%	49,0%
Liquide middelen	1,0%	3,1%
LDI portefeuille	15,0%	12,3%
Nederlandse hypotheke	15,0%	14,8%
Europese bedrijfsobligaties	8,0%	8,5%
Amerikaanse high yieldobligaties	5,0%	5,2%
Obligaties opkomende markten (in \$)	6,0%	5,1%
Zakelijke waarden	50,0%	51,0%
Aandelen	32,0%	34,8%
Vastgoed	13,0%	11,0%
Private equity	5,0%	4,8%
Infrastructuur	0,0%	0,4%
Totaal	100,0%	100,0%

De in dit hoofdstuk genoemde rendementen zijn na aftrek van kosten.

RESULTATEN 2021 IN HET KORT

Waarde eind 2021: € 8.010 miljoen

Rendement beleggingen PNO Media: 12,8% Rendement fondsbrede benchmark: 10,9%

Verschil ten opzichte van fondsbrede benchmark: +1,9%

Rendement PNO Media inclusief afdekking rente- en valutarisico: 9,6%

PNO Media behaalde in 2021 een rendement op de totale beleggingsportefeuille van 12,8%, vóór afdekking van het rente- en valutarisico. Na afdekking van het valutarisico was het rendement 11,3%. Het rendement is 9,6% inclusief het rendement op de renteswaps die dienen ter afdekking van het renterisico. De renteswapsportefeuille is berekend tot en met 30 juni 2021, daarna heeft PNO Media deze samengevoegd met de portefeuille Europese staatsobligaties. Hiermee is een zogeheten Liability Driven Investment (LDI) portefeuille gecreëerd. Met deze samenvoeging komt de uitvoering van de staatsobligaties en rentederivaten bij één vermogensbeheerder te liggen. Het rendement van de LDI-portefeuille maakt onderdeel uit van de vastrentende waarden.

PNO Media belegt een groot deel van de beleggingsportefeuille op basis van een actieve beleggingsstrategie. De externe vermogensbeheerders die de portefeuilles beheren, behaalden opgeteld een hoger rendement dan de benchmark waarmee zij worden vergeleken. Het totale extra resultaat van dat actieve beheer, de *outperformance*, was 1,9%.

Portefeuillerendement 2021

2021	Normweging	Portefeuille-weging	Marktwaaarde portefeuille (in € miljoen)	Portefeuille-rendement	Benchmark rendement
Vastrentende waarden	50,0%	49,0%	3.932	0,1%	-1,1%
Aandelen	32,0%	34,8%	2.792	29,9%	26,7%
Alternatieve beleggingen	18,0%	16,3%	1.309	18,4%	18,9%
Totaal voor afdekking valutarisico	100,0%	100,0%	8.033	12,8%	10,9%
Afdekking valutarisico			-23	-1,5%	
Totaal na afdekking valutarisico			8.010	11,3%	
Afdekking renterisico			0	-1,7%	
Totaal			8.010	9,6%	

De waarden in bovenstaande tabel zijn berekend op basis van de door het bestuur vastgestelde indeling van de beleggingscategorieën. Op de balans zijn de beleggingscategorieën ingedeeld conform de richtlijnen voor de jaarverslaggeving RJ610. Deze indelingen zijn niet gelijk, daarom kunnen de waarden in bovenstaande tabel verschillen van de waarden op de balans.

RESULTATEN 2021 VASTRENTENDE WAARDEN

Weging categorie: 49,0% van de portefeuille

Waarde eind 2021: € 3.932 miljoen

Rendement PNO Media: 0,1%

Rendement benchmark: -1,1%

Vershil: +1,2%

De categorie vastrentende waarden bestaat uit verschillende soorten obligaties en leningen. Per 1 juli 2021 is de portefeuille staatsobligaties samengevoegd met de portefeuille rentederivaten tot de LDI-portefeuille. Het totale rendement van de LDI-portefeuille maakt onderdeel uit van de categorie vastrentende waarden. In 2021 steeg de risicovrije rente, wat ervoor zorgde dat dat langjarige renteswaps en staatsobligaties een negatief rendement behaalden. De voor pensioenfondsen belangrijke 30-jaars swaprente steeg van circa 0% naar zo'n 0,5%. De meeste risico-opslagen, ook wel spreads genoemd, bleven redelijk in lijn met die van het jaar daarvoor.

Rendement vastrentende waarden 2021

Vastrentende waarden	Marktwaaarde (in € miljoen)	Portefeuille rendement	Benchmark rendement
Staatsobligaties Europa tot juli	-	-7,2%	-7,2%
LDI portefeuille vanaf juli	989	0,7%	0,7%
Bedrijfsobligaties Europa	685	-0,5%	-1,0%
Hypotheken Nederland	1.185	2,4%	-3,4%
Opkomende markten (\$)	411	3,8%	5,8%
Amerikaanse high yieldobligaties	414	13,0%	13,3%
Liquide middelen	247	0,0%	-0,5%
Totaal	3.932	0,1%	-1,1%

* Vanaf juli zijn deze onderdeel van de LDI-portefeuille. Daarom worden ze in de optelling alleen vermeld als onderdeel van de marktwaaarde van de LDI-portefeuille

Europese staatsobligaties

De portefeuille Europese staatsobligaties bevat louter EMU-staatsobligaties met de hoogste kredietwaardigheid (AAA). In 2021 waren dit Nederlandse, Duitse en Luxemburgse staatsobligaties. Het voornaamste doel van deze portefeuille is het bijdragen aan het afdekken van het renterisico. Doordat de rente steeg, is op staatsleningen in de eerste helft van het jaar een negatief rendement behaald van 7,2%. De portefeuille is in de tweede helft van het jaar samengevoegd met de portefeuille renteswaps.

Liability Driven Investment (LDI)

Het bestuur heeft besloten om de portefeuille Europese staatsobligaties en de portefeuille renteswaps per 1 juli 2021 samen te voegen in de zogeheten Liability Driven Investment portefeuille. De reden daarvan is het vergroten van de efficiëntie in het beheer van deze portefeuille. De LDI-portefeuille belegt in EMU-staatsobligaties, renteswaps en geldmarktfondsen en heeft primair als doel om het renterisico op de verplichtingen (deels) af te dekken. De renteswaps zijn zowel OTC-renteswaps als renteswaps die via central clearing worden beheerd. De LDI-portefeuille is ondergebracht bij een externe vermogensbeheerder. Het rendement op de LDI-portefeuille over de tweede helft van het jaar was 0,7%.

Europese bedrijfsobligaties

PNO Media investeert zo'n 8% van het belegd vermogen in Europese bedrijfsobligaties. De bedrijfsobligaties hebben een goede kredietwaardigheid (investment grade). De beleggingen in Europese bedrijfsobligaties worden beheerd door 2 vermogensbeheerders, elk met een eigen mandaat. Het resultaat op de portefeuille werd negatief beïnvloed door de rentestijging. De risico-opslag is in 2021 nagenoeg stabiel gebleven en heeft hiermee een positieve bijdrage aan het resultaat geleverd. Het rendement op de portefeuille was -0,5% vergeleken met een rendement op de benchmark van -1,0%. Beide actief beheerde portefeuilles droegen bij aan de outperformance.

Nederlandse hypotheek met hoge kredietwaardigheid

PNO Media belegt ruim 14% van het vermogen in Nederlandse hypotheek. De portefeuille kent een hoge kredietwaardigheid en het wanbetalingsrisico is bijzonder laag. Het rendement op de hypotheekportefeuille bestaat uit de risicovrije rente plus een risico-opslag. Deze risico-opslag is de vergoeding voor het kredietrisico en voor de lage verhandelbaarheid van hypotheek. De risico-opslag op hypotheek daalde het afgelopen jaar met zo'n 60 basispunten, van 170 naar ongeveer 110 basispunten. De dalende risicopremie van de hypotheekportefeuille zorgt voor een koerswinst ten opzichte van de benchmark. Het totaalrendement op de portefeuille was 2,4% en deze presteerde hiermee dan ook aanzienlijk hoger dan de benchmark van -3,4%. De benchmark bestaat uit alleen de risicovrije rente.

Obligaties in opkomende markten

De portefeuille in dollars genoteerde obligaties van opkomende markten bevat obligaties uit ruim 60 verschillende landen. De landen in deze portefeuille hebben een lagere kredietwaardigheid dan ontwikkelde landen, waardoor hier een hogere rentevergoeding op wordt ontvangen. Deze risico-opslag nam in 2021 met circa 30 basispunten toe, wat een negatief effect had op het rendement. Het rendement op de portefeuille, uitgedrukt in euro's, was 3,8% en daarmee 2,0% lager dan de benchmark. Het effect van de dollar op het rendement was in 2021 relatief groot; de waardestijging van de Amerikaanse dollar met 7,0% ten opzichte van de euro had een positief effect op het rendement in euro's.

PNO Media heeft per 1 november de actieve beleggingsportefeuille omgezet naar een passief mandaat. Dit mandaat volgt de maatwerkbenchmark die voor PNO Media wordt gemaakt. De passieve portefeuille wordt beheerd door een zogeheten transitie-manager. In de eerste helft van 2022 wordt een nieuwe vermogensbeheerder geselecteerd die een portefeuille met een actieve strategie zal beheren.

Amerikaanse high-yieldobligaties

High-yieldobligaties worden uitgegeven door bedrijven met een lage kredietwaardigheid. Deze bedrijven hebben vaak een relatief hoog schuldenniveau. Dit verhoogt de kans op wanbetalingen waardoor beleggers een extra risico-opslag eisen. Het niveau van de risico-opslag is niet stabiel maar beweegt mee met het verwachte risico. Toen in 2020 de coronacrisis uitbrak steeg het verwachte risico sterk, de kans op een wanbetaling nam immers plotsklaps toe. Op het moment dat er meer duidelijkheid rondom COVID-19 kwam, en overheden het bedrijfsleven met extra kredieten ondersteunden, ebde de onrust weer weg en daalde de risico-opslag. In 2021 daalde de risico-opslag uiteindelijk zo'n 70 basispunten. Het rendement op Amerikaanse high-yieldobligaties was 13,0% en bleef hiermee iets achter bij het benchmarkrendement. Ook hier is het rendement uitgedrukt in euro's en is dus inclusief een waardestijging van de Amerikaanse dollar met zo'n 7,0%.

Kredietwaardigheid en duration vastrentende waarden

De volgende tabel toont de kredietwaardigheid van de vastrentende waarden. De hoogste kredietwaardigheid, AAA, bestaat vooral uit Nederlandse staatsobligaties en hypotheek. De lage ratings, lager dan BBB, zijn vooral Amerikaanse high-yieldobligaties en schulden uit opkomende landen.

Kredietoordeel	Portefeuille 2021	Portefeuille 2020
AAA	61,3%	59,1%
AA	1,4%	0,8%
A	3,9%	3,6%
BBB	14,5%	13,2%
Lager dan BBB	16,1%	16,7%
Geen rating	2,9%	6,7%
Totaal	100,0%	100,0%

De volgende tabel toont de rentegevoeligheid (*duration*) van de vastrentende waarden. De *duration* geeft aan met hoeveel procent de waarde van een obligatie stijgt (daalt) als de rente met 1 procentpunt daalt (stijgt). Bij high-yieldobligaties en dollarobligaties uit opkomende markten geeft de *duration* de gevoeligheid aan voor veranderingen in de Amerikaanse rente, die anders kan bewegen dan de rente in de eurozone. Daarom telt de rentegevoeligheid van deze obligaties niet mee bij de afdekking van het renterisico op de pensioenverplichtingen. De *duration* van de obligaties is het afgelopen jaar afgenomen. Dit komt omdat een deel van de portefeuille staatsobligaties is verkocht en belegd in een combinatie van swaps en geldmarktfondsen. Het niveau van de renteafdekking is bij deze aanpassing gelijk gebleven.

Duration vastrentende waarden

Duration vastrentende waarden	2021	2020
Staatsobligaties	12,6	16,7
Hypotheken	7,3	6,9
Europese bedrijfsobligaties	4,7	5,3
Duration obligaties renteafdekportefeuille	7,8	10,6
Amerikaanse high yieldobligaties	4,0	3,4
Dollarobligaties opkomende markten	8,0	9,6
Duration vastrentende waarden	7,3	9,7

Liquide middelen

De portefeuille liquide middelen belegt in vastrentende instrumenten met een zeer korte looptijd zoals AAA-staatsobligaties uit de eurozone met een looptijd korter dan 1 jaar, deposito's en banktegoeden. Daarnaast is er toegang tot een eurogeldmarktfonds. Ondanks de (korte) negatieve rente laat deze categorie toch een klein positief resultaat zien. Dit komt doordat in de portefeuille liquide middelen ook een klein deel aan buitenlandse liquide middelen, met name Amerikaanse dollars, wordt aangehouden. Deze buitenlandse liquide middelen worden gebruikt voor dagelijkse betalingen. Door de stijging van de Amerikaanse dollar ten opzichte van de euro is er een positief resultaat behaald op deze portefeuille liquide middelen. Opgemerkt wordt dat 50% van het dollarrisico van alle beleggingscategorieën wordt afgedekt. Het resultaat van het afdekken van het valutarisico wordt separaat gemeten.

RESULTATEN 2021 AANDELEN

Weging categorie: 34,8%

Waarde eind 2021: € 2.792 miljoen

Rendement PNO Media: 29,9%

Rendement benchmark: 26,7%

Verschil: +3,2%

Aandelen maken ongeveer een derde deel uit van de totale beleggingsportefeuille. Deze beleggingscategorie behaalde een rendement van 29,9%. Dit was 3,2% beter dan de benchmark.

Rendement per aandelencategorie 2021

Aandelen	Marktwaaarde (in € miljoen)	Portefeuille rendement	Benchmark rendement
Europa/Verenigde Staten large cap actief	1356	37,6%	34,5%
Europa small cap	215	31,3%	24,7%
Multifactor Europa	224	25,3%	25,2%
Multifactor Verenigde Staten	452	40,1%	37,9%
Verre Oosten	246	15,7%	6,0%
Opkomende markten	299	3,1%	4,9%
Totaal	2.792	29,9%	26,7%

Europa/Verenigde Staten large cap

Het grootste aandelenmandaat is een portefeuille met aandelen van grote Europese en Amerikaanse bedrijven. De vermogensbeheerder voert een zogeheten actieve fundamentele beleggingsstrategie. Dit betekent dat er voor bedrijven zowel een diepgaande bedrijfsanalyse als een omgevingsanalyse plaatsvindt, waarbij de concurrentiepositie van het bedrijf op lange termijn wordt beoordeeld. Verantwoord beleggen is geïntegreerd in de bedrijfsanalyse met een beoordeling van ieder bedrijf op de ESG-criteria (environmental, social, governance). De vermogensbeheerder van deze portefeuille heeft als opdracht om op de lange termijn een extra rendement te verdienen ten opzichte van de benchmark en heeft daarvoor een mandaat dat hem toestaat afwijkende posities in te nemen ten opzichte van de marktwaaarde gewogen benchmark. In 2021 behaalde de portefeuille een rendement van 37,6% en versloeg hiermee de benchmark met zo'n 3,1%.

Europa small cap

Het rendement op aandelen in kleine Europese bedrijven bedroeg in het verslagjaar 31,3%. Dit was zo'n 6,6% hoger dan het rendement op de benchmark (24,7%). Ook het meerjarenrendement van deze strategie is zeer goed. Het actieve beheer zorgde de afgelopen 5 jaar voor zo'n 3,0% per jaar aan extra rendement.

Multifactor Europa en Verenigde Staten

Een deel van de beleggingen in grote bedrijven uit Europa en de Verenigde Staten wordt beheerd op basis van een systematische (factor)beleggingsstrategie. Het doel van de strategie is om over een langere periode een beter rendement te behalen dan een marktwaarde gewogen strategie. Op korte termijn kan deze strategie echter sterk afwijken van de marktwaarde gewogen benchmark. PNO Media heeft een factorstrategie die in meerdere factoren belegt voor zowel Amerikaanse als Europese aandelen. Het rendement op de portefeuille in Europa was 25,3%, iets hoger dan het rendement van de benchmark (25,2%). De multifactorstrategie in de Verenigde Staten bleef de eerste 3 kwartalen achter bij de benchmark, maar herstelde zich in het vierde kwartaal sterk. Uiteindelijk werd een rendement behaald van 40,1%, dat is 2,2% hoger dan de benchmark. In 2021 herstelden de zogeheten waarde-aandelen (fundamenteel sterke bedrijven met een relatief lage waardering) zich ten opzichte van het jaar daarvoor. In 2020 lieten 'groeiaandelen' (bijvoorbeeld technologiebedrijven met een snelle groei van de winst en omzet) juist een zeer hoog rendement zien en bleven de waarde-aandelen hierbij achter. De portefeuille belegt meer in waarde-aandelen terwijl in de benchmark veel groeiaandelen zitten.

Verre Oosten

De regio Verre Oosten bestaat uit ontwikkelde landen zoals Japan en Singapore en opkomende landen zoals China, Vietnam en Sri Lanka. Sommige landen in deze regio maakten een zeer volatiel jaar mee. In China deed zich, nadat de Chinese overheid nieuwe regels invoerde om financiële risico's te beperken, een groot probleem voor bij het grootste vastgoedfonds van het land. Daarnaast liet de Chinese overheid haar macht zien door in te grijpen bij enkele technologiebedrijven die zich volgens de overheid te veel vrijheden hadden toegeëigend. Ontwikkelde landen in de regio, zoals Japan en Taiwan, hadden degelijke interne problemen niet, maar voelden wel de invloed van de Chinese problemen. Het rendement in deze regio was weliswaar positief maar bleef aanzienlijk achter bij de Verenigde Staten en Europa.

In vergelijking met de benchmark presteerde de portefeuille Verre Oosten in 2021 uitzonderlijk goed. De strategie voor deze portefeuille gaat uit van het kopen van fundamenteel sterke bedrijven met een lage waardering (waarde-aandelen). Waar in 2020 deze bedrijven sterk achterbleven, en de portefeuille toen ook niet goed presteerde, was in 2021 een tegengestelde beweging te zien. Waarde-aandelen presteerden zeer goed wat voor een rendement op de portefeuille zorgde van 15,7%. Dit was 9,7% beter dan de benchmark.

Opkomende markten

Hoewel de regio opkomende markten het jaar eindigde met een positief resultaat was dit wel beduidend minder dan het rendement van ontwikkelde markten. China, dat ook een groot deel van deze categorie uitmaakt, had te maken met een crisis bij het grootste vastgoedfonds van het land. Andere opkomende landen hadden nog steeds last van de effecten van COVID-19 op de economie. Daarnaast zijn opkomende landen gevoelig voor het monetaire beleid van de Verenigde Staten. Een hogere rente op Amerikaanse obligaties heeft vaak tot gevolg dat Amerikaanse beleggers het dichterbij huis gaan zoeken en hun geld dat in buitenlandse beleggingen zit terughalen. In 2021 verkrapte de Amerikaanse centrale bank het monetaire beleid enigszins wat vervolgens negatief uitpakte voor aandelenbeurzen in opkomende landen. De portefeuille opkomende markten behaalde een rendement van 3,1% en bleef hiermee achter bij de benchmark (4,9%).

Regioverdeling aandelen	Marktwaaarde (in € miljoen)	% aandelen- portefeuille
Europa	874	31,3%
Verenigde Staten	1.373	49,2%
Opkomende markten	299	10,7%
Verre Oosten	246	8,8%
Totaal	2.792	100%

Alternatieve beleggingen

RESULTATEN 2021 ALTERNATIEVE BELEGGINGEN

Weging categorie: 16,3% van de portefeuille

Waarde eind 2021: € 1.309 miljoen

Rendement PNO Media: 18,4%

De categorie alternatieve beleggingen bestaat uit beleggingen in vastgoed, infrastructuur en private equity (niet-beursgenoteerde aandelen). Hierop is een rendement behaald van 16,3%. Omdat voor deze categorieën geen korte termijn representatieve benchmarks beschikbaar zijn, wordt hiervoor geen relatieve performance vermeld.

Vastgoed

RESULTATEN 2021 VASTGOED

Weging categorie: 11,0% van de portefeuille

Waarde eind 2021: € 886 miljoen

Rendement PNO Media: 14,0%

PNO Media belegt in niet-beursgenoteerd vastgoed met een laag risicoprofiel. Veruit het grootste deel van de portefeuille, zo'n 71%, is belegd in Nederlands vastgoed. De rest van de portefeuille bestaat uit investeringen in Europa (15%) en de Verenigde Staten (14%). De portefeuille maakt relatief weinig gebruik van leverage (investeren met geleend geld), slechts 14,2%. De grootste sector in de portefeuille is woningen, en in het bijzonder Nederlandse woningen. Ruim 57% van de totale vastgoedportefeuille is in deze sector belegd. De Nederlandse woningmarkt liet, net als in 2020, een goed rendement zien. Een lage rente en een laag aanbod zorgden voor prijsstijgingen van zo'n 20%. De sector winkels daarentegen (zo'n 19% van de portefeuille) heeft nog steeds te kampen met de negatieve effecten van COVID-19. Het totale rendement op de vastgoedportefeuille was 14,0%.

RESULTATEN 2021 PRIVATE EQUITY

Weging categorie: 4,8% van de portefeuille

Waarde eind 2021: € 388 miljoen

Rendement PNO Media: 32,6%

De portefeuille private equity belegt in niet-beursgenoteerde bedrijven, voornamelijk in Europa. Per 1 januari 2021 heeft PNO Media een nieuwe manager voor het beheer van de portefeuille aangesteld. De manager die daarvoor het beheer voerde, SPF Beheer, moest vanwege de fusie met pensioenfondsen Rail & OV noodgedwongen de dienstverlening staken. PNO Media belegt vooral in het zogeheten buy-outsegment. In venture capital, dat een wat hoger risicoprofiel heeft, wordt niet belegd. Beleggen in private equity wordt gedaan met een langetermijnhorizon. Deze categorie is namelijk zeer illiquide en tussentijds afscheid nemen van deze beleggingen is niet goed mogelijk, tenzij er met grote kortingen wordt verkocht. Voor de lage liquiditeit wordt wel een extra risicopremie verlangd, een zogeheten illiquiditeitspremie. PNO Media verwacht dat voor de lange termijn er op private equity minimaal 3% meer rendement wordt gemaakt dan op beursgenoteerde aandelen. Over de afgelopen 15 jaar wordt aan deze doelstelling ruimschoots voldaan. In 2021 was het rendement op de portefeuille private equity maar liefst 32,6%.

Infrastructuur**RESULTATEN 2021 INFRASTRUCTUUR**

Weging categorie: 0,4% van de portefeuille

Waarde eind 2021: € 34 miljoen

Rendement PNO Media: 18,3%

PNO Media belegt in Europese infrastructuurfondsen die bedrijven selecteren in verschillende sectoren zoals nutsvoorzieningen, de transportsector, sociale infrastructuur en energievoorziening. PNO Media heeft enkele jaren geleden na een evaluatie van deze beleggingscategorie besloten om de beleggingen in infrastructuur niet verder uit te breiden en de bestaande investeringen aan te houden tot einde looptijd. Er bevinden zich in 2021 nog 5 fondsen in portefeuille, waarvan de laatste naar verwachting in 2025 wordt geliquideerd. Het rendement bedroeg 18,3%.

AFDEKKING RENTE- EN VALUTARISICO**Afdekking renterisico**

De rente heeft grote invloed op de waarde van de pensioenverplichtingen, en daarmee op de dekkingsgraad. Om de dekkingsgraad deels te beschermen tegen een rentedaling, dekt PNO Media het economische renterisico voor 25% af. Dit gebeurt met de LDI-portefeuille (die bestaat uit renteswaps, geldmarktfondsen en Europese staatsleningen), aangevuld met hypotheek en Europese bedrijfsobligaties. Het bestuur stelt het streefniveau voor de renteafdekking jaarlijks vast, binnen de kaders van het strategisch beleid en gebaseerd op de ALM-studie. Gedurende het jaar wordt dit niveau niet aangepast. Rond het streefniveau geldt een bandbreedte van plus en minus 2,5%.

Sturen op renterisico gebeurt op basis van de marktrente omdat het fonds die op lange termijn relevant vindt in het beleggingsbeleid. Voor de rentegevoeligheid van de dekkingsgraad is evenwel de rekenrente (UFR) van belang. Een afdekking van 25,2% voor veranderingen in de marktrente betekende per eind 2021 een afdekking van circa 30,7% voor veranderingen in de rekenrente. Doordat de berekening van de UFR de komende 2 jaar nog 2 keer stapsgewijs verandert, zal de rekenrente steeds dichterbij de marktrente komen te liggen.

In de volgende tabel is de samenstelling van de renteaftdekking per eind 2021 opgenomen.

Samenstelling renteaftdekking

	Markrente	UFR-rente
LDI portefeuille	17,7%	21,5%
Europese bedrijfsobligaties	2,2%	2,7%
Hypotheke	5,3%	6,4%
Totaal	25,2%	30,7%

MARKTRENTEN EN REKENRENTEN

Bij een waardering van de pensioenverplichtingen tegen de markrente geldt de rente op swaps als disconteringsvoet. Voor elke toekomstige pensioenuitkering wordt de contante waarde berekend met een swaprente die dezelfde looptijd heeft als de uitkering. De waardering gebruikt dus een rentecurve. Bij de berekening van de actuele dekkingsgraad is het echter voorgeschreven om voor toekomstige pensioenuitkeringen die meer dan 30 jaar in de toekomst liggen een rekenrente te gebruiken. Deze rekenrente combineert de markrentes vanaf 30-jarige looptijd met de zogeheten *Ultimate Forward Rate* (UFR). De UFR was in 2020 gebaseerd op een 10-jaars gemiddelde van de 20-jaars termijnrente. Vanaf 2021 moet worden gerekend met het 10-jaars gemiddelde van de 30-jaars termijnrente.

Omdat het 10-jaars gemiddelde van de termijnrente nauwelijks wijzigt door maandelijkse veranderingen in de markrente, is de rekenrente stabiel dan de markrente. Hierdoor is de actuele dekkingsgraad stabiel dan het geval zou zijn bij een waardering van de pensioenverplichtingen tegen de markrente. Niettemin volgt de rekenrente de trend van de markrente, en beide zijn de afgelopen jaren geleidelijk gedaald. In 2021 daalde de UFR van 1,8% naar 1,45%. De komende jaren zal de rekenrente abrupter dalen dan in het verleden. Dit komt door een verandering in de UFR-methode. Niet alleen speelt de UFR voortaan pas vanaf 30-jaars looptijden een dempende rol, maar bovendien wordt aangenomen dat de UFR sneller naar de markrente toe beweegt dan in het verleden werd verondersteld. De UFR komt hierdoor dicht bij de markrente te liggen. De overgang van de oude UFR naar de nieuwe UFR vindt in 4 jaarlijkse stappen plaats, waarvan de eerste plaatsvond in januari 2021. Elke stap zal de dekkingsgraad van PNO Media met ongeveer 1,5 procentpunt verminderen.

Aftdekking valutarisico

PNO Media dekt de dollarpositie voor de gehele portefeuille met 50% af en de positie in het Britse pond voor 100%. Overige valutaposities worden niet afgedekt. De aftdekking gebeurt met valutatermijncontracten (*forwards*).

Valutapositie	2021	2020
Euro	74,1%	74,1%
Amerikaanse dollar	15,9%	14,6%
Zwitserse frank	2,0%	2,1%
Japanse yen	1,2%	1,4%
Hongkong dollar	1,4%	1,3%
Koreaanse won	0,8%	1,0%
Taiwanese dollar	0,7%	0,7%
Engelse pond	0,1%	0,2%
Overige munten	3,8%	4,5%
Totaal	100,0%	100,0%

Z-SCORE EN PERFORMANCETOETS

De Z-score en performancetoets zijn van belang voor werkgevers die zijn aangesloten bij een verplichtgesteld pensioenfonds. Bij PNO Media betreft dit alleen werkgevers in de PNO Film- en Bioscoopregeling. Ultimo 2021 telde deze regeling 116 verplicht aangesloten werkgevers (2020: 121).

- De Z-score over 2021 bedroeg 3,03 (2020: 1,01)
- De uitkomst van de performancetoets over de periode 2016 t/m 2021 was 5,40 (2015 t/m 2020: 4,03).

Z-SCORE EN PERFORMANCETOETS

- De Z-score is een berekening van het verschil tussen het feitelijk behaalde jaarrendement en het rendement van een vooraf gedefinieerde normportefeuille (benchmark).
- De performancetoets geeft deze verhouding weer over een periode van 5 jaar. Bij een uitkomst lager dan 0 hebben werkgevers onder voorwaarden de mogelijkheid om vrijstelling van deelname aan het pensioenfonds te vragen en de pensioenregeling elders onder te brengen.

BELEGGINGSBELEID DC-REGELINGEN

Sinds 2019 heeft PNO Media een beschikbare premieregeling (*Defined Contribution, DC*) op basis van lifecyclebeleggen, onder de naam PNO DC life cycle. Ook de PNO Netto Pensioenregeling heeft een beleggingsbeleid op basis van life cycles. Dit beleid verschilt van het hierboven beschreven beleggingsbeleid voor de DB-regelingen (middelloonregelingen).

Leeftijdsgebonden

Bij lifecyclebeleggingen belegt het fonds de ingelegde premie volgens een mix die gebaseerd is op leeftijdscategorieën van de deelnemers. Deelnemers kunnen beleggen volgens 3 risicoprofielen: defensief, neutraal en offensief. In elk van deze profielen beleggen jonge deelnemers vooral in zakelijke waarden. Naarmate de leeftijd vordert, verschuift de beleggingsmix naar vastrentende waarden.

Tot de pensioendatum dragen deelnemers hierbij zelf het beleggingsrisico. Bij pensionering kunnen deelnemers hun beschikbare kapitaal gebruiken om een pensioenrecht in te kopen in het DB-collectief. Om het inkooprisico zo beperkt mogelijk te houden, beweegt de beleggingsmix van de life cycles richting de pensioendatum zoveel mogelijk naar de beleggingsmix van de DB-regelingen.

Afwijkende beleggingsmix

De invulling van de beleggingsportefeuilles zijn voor de DC- en DB-regelingen verschillend.

De DC-regeling belegt vooral in beursgenoteerde beleggingen, uitgezonderd hypotheke, en doet dat zoveel mogelijk met passief beheerde beleggingsfondsen. Voor het vermogensbeheer hiervan is een aparte fiduciair beheerder aangesteld; Kempen Capital Management. Hieronder staan de leeftijdsgebonden beleggingsmixen van de 3 DC-risicoprofielen.

Risicoprofielen life cycle beleggingen

Defensief										
Bandbreedte leeftijd (jaren)	21-44	45-47	48-50	51-53	54-56	57-59	60-61	62-63	64-65	66-
Aandelen ontwikkelde markten	41%	41%	40%	39%	38%	38%	37%	36%	35%	35%
Aandelen opkomende markten	5%	5%	5%	5%	5%	4%	4%	4%	4%	4%
Beursgenoteerd vastgoed	15%	14%	14%	14%	14%	13%	13%	13%	13%	12%
High Yield obligaties	13%	13%	13%	13%	12%	12%	12%	12%	11%	11%
IG Bedrijfsobligaties	9%	9%	8%	8%	8%	8%	8%	8%	7%	7%
Hypotheke	17%	17%	17%	16%	16%	16%	15%	15%	15%	14%
LDI (inclusief staatsleningen)	0%	2%	4%	5%	7%	9%	11%	13%	14%	16%
Zakelijke waarden	61%	60%	59%	57%	56%	55%	54%	53%	52%	51%

Neutraal										
Bandbreedte leeftijd (jaren)	21-44	45-47	48-50	51-53	54-56	57-59	60-61	62-63	64-65	66-
Aandelen ontwikkelde markten	47%	46%	45%	43%	42%	41%	39%	38%	37%	35%
Aandelen opkomende markten	6%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	4%	4%	4%
Beursgenoteerd vastgoed	17%	16%	16%	15%	15%	14%	14%	13%	13%	12%
High Yield obligaties	15%	15%	14%	14%	14%	13%	13%	12%	12%	11%
IG Bedrijfsobligaties	5%	5%	5%	6%	6%	6%	6%	6%	7%	7%
Hypotheke	10%	10%	11%	11%	12%	12%	12%	13%	13%	14%
LDI (inclusief staatsleningen)	0%	2%	4%	5%	7%	9%	11%	13%	14%	16%
Zakelijke waarden	70%	68%	66%	64%	62%	60%	58%	56%	54%	52%

Offensief										
Bandbreedte leeftijd (jaren)	21-44	45-47	48-50	51-53	54-56	57-59	60-61	62-63	64-65	66-
Aandelen ontwikkelde markten	56%	54%	51%	49%	47%	45%	43%	41%	38%	36%
Aandelen opkomende markten	7%	6%	6%	6%	6%	5%	5%	5%	5%	4%
Beursgenoteerd vastgoed	20%	19%	18%	17%	17%	16%	15%	14%	14%	13%
High Yield obligaties	18%	17%	17%	16%	15%	14%	14%	13%	12%	12%
IG Bedrijfsobligaties	0%	1%	1%	2%	3%	4%	4%	5%	6%	6%
Hypotheke	0%	1%	3%	4%	6%	7%	8%	10%	11%	13%
LDI (inclusief staatsleningen)	0%	2%	4%	5%	7%	9%	11%	13%	14%	16%
Zakelijke waarden	70%	79%	76%	72%	69%	66%	63%	60%	56%	53%

Het aandeel zakelijke waarden (bestaande uit aandelen ontwikkelde markten, aandelen opkomende markten en beursgenoteerd vastgoed) daalt met de leeftijd van de deelnemer.

RENDEMENT BELEGGINGEN DC-REGELINGEN 2021

Per eind 2021 zat in deze portefeuille bijna € 49 miljoen aan vermogen. Hieronder staan de rendementen per beleggingscategorie in de DC-beleggingsmix.

Rendementen beleggingscategorieën in DC-beleggingsmix

2021	Marktwaaarde portefeuille (in € miljoen)	Portefeuille rendement	Benchmark rendement
Rendementsfonds			
Aandelen ontwikkeld wereld	17	31,3%	31,1%
Aandelen ontwikkeld Azië/Pacific	0	0,0%	0,2%
Aandelen ontwikkeld Europa	4	25,0%	25,1%
Aandelen opkomend wereld	4	3,4%	4,9%
Aandelen Vastgoed	8	36,1%	35,7%
High yield obligaties	7	7,6%	8,3%
Totaal rendementsfonds	41	24,3%	24,2%
Vastrentend fonds			
Staatsobligaties	0	-3,8%	-3,6%
Hypotheke	4	2,8%	2,8%
Bedrijfsobligaties	2	-1,0%	-1,1%
Totaal vastrentend fonds	7	1,0%	0,9%
Rente-afdekkingsfonds	2	-19,3%	-18,8%
Totaal beleggingen voor risico deelnemers	49		

Het rendement per individuele deelnemer is afhankelijk van de beleggingsmix in de 3 fondsen, die wordt bepaald op basis van leeftijd en risicoprofiel.

VERANTWOORD BELEGGEN DOOR PNO MEDIA

Het volledige beleid verantwoord beleggen van PNO Media staat op: pnomedia.nl/verantwoordbeleggen.

PNO Media geeft op de website een uitgebreide toelichting op het gevoerde beleid. Ook zijn er rapportages te vinden over de uitvoering van het verantwoord beleggingsbeleid. Er is bijvoorbeeld beschreven hoe het fonds stemt op de aandeelhoudersvergaderingen en hoe het via engagement in gesprek gaat met bedrijven. Aan de hand van *case studies* worden actuele onderwerpen over duurzaamheid, mensenrechten en goed ondernemingsbestuur toegelicht. In een separate webapplicatie is voor iedereen te zien hoe PNO Media heeft gestemd op de aandeelhoudersvergadering van ieder bedrijf waarin wordt belegd. Ook is op de website het jaarrapport ESG te vinden.

Meerjarenbeleid verantwoord beleggen

Met beleggingen in aandelen, bedrijfsobligaties, vastgoed, private equity en infrastructuur financiert PNO Media direct of indirect ondernemingen. Met beleggingen in staatsobligaties financiert het fonds overheden. Deze investeringen kunnen impact hebben, zowel positief als negatief. Tot 2019 was het investeringsbeleid vooral gericht op het voorkomen van negatieve effecten die beleggingen kunnen hebben op de omgeving. Met het meerjarenbeleid voor verantwoord beleggen 2020-2024 wil PNO Media uitdrukkelijk een positieve bijdrage leveren aan een leefbare wereld. Daarom houdt het fonds bij al zijn beleggingen rekening met de invloed op het milieu, sociale onderwerpen en de wijze waarop ondernemingen worden bestuurd (Environmental, Social, Governance; ESG).

De uitgangspunten voor verantwoord beleggen door PNO Media zijn vastgelegd in de Code Verantwoord Beleggen. De 3 kernuitgangspunten van dit beleid zijn:

1. Leefbare wereld

PNO Media wil actief bijdragen aan een betere wereld door te beleggen in zaken die oplossingen bieden voor verschillende maatschappelijke en duurzaamheidsuitdagingen. Deze investeringen worden ook wel Sustainable Development Investments genoemd. Ook spreekt het fonds bedrijven rechtstreeks aan om hen te stimuleren de maatschappelijke impact van hun producten en diensten te vergroten. De Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties vormen de belangrijkste leidraad. Daarbinnen ligt de focus op de volgende doing good thema's:

- een stabiel en bestendig klimaat voor mensen wereldwijd (SDG 7, 12 en 13);
- voldoende, toegankelijk en schoon water wereldwijd (SDG 6);
- voldoende, toegankelijk en kwalitatief goed voedsel wereldwijd (SDG 2).

2. Toekomstbestendige portefeuille

Bij alle beleggingen weegt PNO Media factoren mee op het gebied van milieu, sociale onderwerpen en ondernemingsbestuur (ESG), met name als deze invloed kunnen hebben op het rendement van die beleggingen. Voorbeelden daarvan zijn ontwikkelingen in milieuwetgeving of convenanten rondom arbeidsomstandigheden. PNO Media is ervan overtuigd dat het integreren van deze ESG-criteria leidt tot betere resultaten en/of betere beheersing van risico's op de lange termijn. Het fonds beoordeelt vermogensbeheerders daarom op de integratie van deze criteria in hun beleggingen. Daarnaast wordt inhoudelijk invloed uitgeoefend op het beleid van ondernemingen door middel van engagement en stemmen.

3. Maatschappelijke verantwoordelijkheid

PNO Media wil dat zijn beleggingen geen negatieve impact op de wereld hebben. Het fonds gelooft dat het beïnvloeden van bedrijven om hun gedrag te veranderen de meest effectieve manier is om dat te bereiken. Helaas is dat niet altijd mogelijk. Daarom sluit het fonds bedrijven uit die tabak of controversiële wapens produceren, zoals kernwapens en clustermunities. Gezien de aard van de achterban heeft het fonds extra aandacht voor persvrijheid en sluit het staatsobligaties uit van landen die een zeer slechte score hebben op de World Press Freedom index. Daarnaast geldt de uitsluiting voor landen die door de VN en de EU sancties opgelegd hebben gekregen in verband met mensenrechtenschendingen en wapenhandel. De uitsluitingslijst van PNO Media voor bedrijven en landen is te vinden op: pnomedia.nl/verantwoordbeleggen.

PRINCIPLES FOR RESPONSIBLE INVESTMENT (PRI)

Bij institutionele beleggers groeit het besef dat onderwerpen met betrekking tot milieu (*environment*), maatschappij (*social*) en ondernemingsbestuur (*governance*), de zogeheten ESG-criteria, de prestaties van beleggingen op de lange termijn positief beïnvloeden. De Principles for Responsible Investment (PRI) zijn een raamwerk voor institutionele beleggers bij de integratie van deze factoren in hun beleggingsbeleid. PNO Media is ondertekenaar van de PRI, samen met andere internationale institutionele beleggers, die in totaal 70.000 miljard dollar aan vermogen beheren.

IMVB CONVENANT

PNO Media heeft een beleid voor verantwoord beleggen dat aansluit bij internationale verdragen zoals de richtlijnen voor multinationale ondernemingen van de OESO en de Mensenrechten Principes van de Verenigde Naties (VN). Dit heeft het fonds kracht bijgezet door met de overheid, vakbonden, maatschappelijke organisaties en vele andere Nederlandse pensioenfondsen het IMVB (Internationaal Maatschappelijke Verantwoord Beleggen) Convenant te ondertekenen. Het meerjarenbeleid verantwoord beleggen van PNO Media is in overeenstemming met de uitgangspunten van het IMVB Convenant.

BENCHMARK VERANTWOORD BELEGGEN

Jaarlijks onderzoekt de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) de prestaties van Nederlandse pensioenfondsen op het gebied van verantwoord beleggen. De benchmark beoordeelt de 50 grootste pensioenfondsen van Nederland, samen goed voor 90% van het beheerd vermogen. Er wordt gekeken naar de categorieën bestuur, beleid, implementatie en verantwoording. PNO Media is in 2021 gestegen van plaats 13 naar 12.

Nieuwe wet- en regelgeving: SFDR

In 2021 is er op het gebied van duurzaamheid aanvullende Europese wet- en regelgeving in werking getreden, de *Sustainability Finance Disclosure Regulation* (SFDR). Deze regelgeving komt voort uit het EU Actieplan inzake Financiering van Duurzame Groei van de Europese Commissie.

De SFDR schrijft financiële marktdeelnemers voor hoe zij moeten rapporteren over de ecologische aspecten, sociale aspecten en duurzaamheidsrisico's in hun beleggingsportefeuilles. De SFDR onderscheidt verschillende soorten marktdeelnemers, waarvoor verschillende rapportageverplichtingen gelden.

De SFDR bestaat uit 2 niveaus regelgeving; een verordening (Level I) en gedelegeerde verordening (Level II). Level I is met ingang van maart 2021 in werking getreden. PNO Media heeft op zijn website een uitgebreide SFDR-verklaring geplaatst die conform de regels van de SFDR level I beschrijft hoe PNO Media duurzaamheidsrisico's integreert in het beleggingsproces. Ook in de Pensioen 1-2-3 is deze informatie verwerkt.

Level II van SFDR betreft secundaire wetgeving, de *Regulatory Technical Standards* (RTS), die templates voorschrijft voor de informatieverstrekking. Dat betreft onder andere een rapportageplicht over duurzaamheidsindicatoren en verslaglegging van het proces van de uitgevoerde due diligence hierop. De implementatie van deze regelgeving wordt verwacht per 1 januari 2023 in werking te treden.

Artikel 8

PNO Media promoot in zijn pensioenregeling sociale en ecologische kenmerken en categoriseert zijn pensioenregeling daarom als artikel 8 product onder de SFDR. PNO Media promoot in zijn pensioenregeling sociale en ecologische kenmerken door in de selectie van beleggingen en zijn engagement een thematische focus aan te brengen op SDG's 2 (voedsel), 6 (water), 7, 12 en 13 (klimaat). Daarnaast sluit PNO Media verschillende beleggingen uit. Het fonds sluit aandelen uit van bedrijven die actief zijn in de productie van tabak en controversiële wapens. PNO Media sluit de staatsobligaties uit van landen met zeer slechte persvrijheid op basis van de World Press Freedom Index (WPFI) en VN- en EU-sanctiebeleid. Voor de aandelenportefeuilles wordt daarnaast de CO₂-uitstoot gemeten en vergeleken met de CO₂-uitstoot van de benchmark van de verschillende mandaten. De portefeuille beleggingen in onroerend goed wordt geanalyseerd aan de hand van GRESB-criteria (Global Real Estate Sustainability Benchmark). In 2021 heeft PNO Media zijn beleggingen doorlopend gemonitord overeenkomstig het beleggingsbeleid.

Secundaire wetgeving en taxonomie

Artikel 4 van de SFDR vraagt om rapportage over de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingen. Momenteel rapporteert PNO Media daar niet over (opt-out). De belangrijkste reden hiervoor is dat de secundaire wetgeving hiervoor nog niet is vastgesteld en gepubliceerd.

De taxonomie-verordening van de EU specificeert objectieve criteria die bepalen of een belegging als ecologisch duurzaam kan worden beschouwd en vereist rapportering hierover. Op 31 december 2021 was de taxonomie-regelgeving nog niet in werking getreden. De technische beoordelingscriteria voor de meeste milieudoelstellingen moeten nog verder uitgewerkt en vastgesteld worden in de wetgeving. PNO Media houdt in de portefeuille daarom vooralsnog geen rekening met beleggingen die, uit hoofde van de taxonomie-verordening, kwalificeren als ecologisch duurzaam. De allocatie naar dergelijke beleggingen is daarom vooralsnog 0%.

ONDERZOEK

Het bestuur wil goed aansluiten bij actuele maatschappelijke thema's, binnen de kaders van het strategische beleid op het gebied van verantwoord beleggen. In 2022 zal het fonds een onderzoek uitvoeren naar de ESG-thema's die leven bij de aangesloten werkgevers en deelnemers. Dit is additionele input voor het verantwoord beleggen beleid.

Engagement

Het fonds belegt voor de lange termijn en daarbij past een constructieve dialoog met de bedrijven waar het in belegt. Een dergelijk engagement is erop gericht om samen met de onderneming te komen tot een positieve verbetering van de bedrijfsvoering. Er zijn 2 soorten engagements:

- Proactieve engagement gaat over het actief bijdragen aan een leefbare wereld. PNO Media concentreert zich hierbij op de onderwerpen klimaat, water en voedsel.
- Reactieve engagement is gericht op het tegengaan van negatieve effecten. Thema's zijn in dit geval mensenrechten, arbeidsrechten, milieuvervuiling en ondernemingsbestuur. Het doel is dat de onderneming de negatieve impact beëindigt. Is er binnen 3 jaar geen verbetering gerealiseerd, dan kan het fonds de onderneming uitsluiten van belegging.

Een engagement kan bijvoorbeeld bestaan uit een brief om bezorgdheid te uiten. Het kan ook een meerjarig traject zijn met gesprekken en voorstellen tot verbetering van activiteiten. Daarbij maakt PNO Media zoveel mogelijk gebruik van best practices uit de betreffende sector. Het fonds werkt voor engagement samen met een gespecialiseerde partij (Hermes Equity Ownership Services) en trekt waar mogelijk samen op met andere beleggers.

Op de website van PNO Media is het jaarrapport verantwoord beleggen 2021 te vinden. Hierin wordt toegelicht hoe de voortgang van de engagements is en zijn verschillende praktijkvoorbeelden van engagements te vinden.

Engagement in 2021

In 2021 is met 356 bedrijven een engagement gevoerd waarbij zo'n 1.567 onderwerpen en kwesties aan de orde zijn gekomen. Er kan dus met een bedrijf over meerdere onderwerpen worden overlegd. De onderwerpen waarover engagement is gevoerd, volgen hierna.

Engagements per onderwerp in 2021

	2021	2020
Milieu	392	403
Sociaal & Ethiek	356	305
Governance	556	540
Strategie, risico en communicatie	263	300
Totaal	1.567	1.548

Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

PNO Media stemt op de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) van alle bedrijven waarin het belegt. Dat gebeurt via Hermes met behulp van een geautomatiseerd systeem (*proxy voting*). De Code Verantwoord Beleggen vormt daarbij de leidraad.

Stemmen 2021

In 2021 heeft PNO Media op 616 AvA's (Algemene vergadering van Aandeelhouders) gestemd. Op een AvA wordt een groot aantal agendapunten door het management ter goedkeuring ingebracht. In 2021 ging het om 8.640 agendapunten. Bij 199 AvA's heeft PNO Media met alle agendapunten ingestemd. Bij 376 AvA's is er op minimaal één agendapunt tegen het voorstel van het management gestemd en een keer is de stem onthouden. Bij 40 AvA's is er voor het voorstel van het management gestemd, maar is dit gebeurd onder voorbehoud. Het management heeft in die gevallen toegezegd aanvullende maatregelen te nemen.

Aantal bezochte AvA's

	2021	2020
Voor het management gestemd	199	191
Tegen het management gestemd	376	332
Onthouden van stem	1	5
Voor het management gestemd (onder voorbehoud)	40	77
Totaal	616	605

Bij de 616 AvA's zijn in totaal 8.640 agendapunten aan de orde gekomen. Bij zo'n 14% van de gevallen is door PNO Media tegen het voorstel gestemd of is de stem onthouden. In de onderstaande tabel is weergegeven hoe vaak voor of tegen een agendapunt is gestemd.

Agendapunten

	2021	2020
Aantal agendapunten tegen gestemd of onthouden van stem	7.461	1.043
Aantal agendapunten voor gestemd	1.179	7.484
Totaal	8.640	8.527

Het tegenstemmen op een agendapunt kan meerdere redenen hebben. In de onderstaande tabel is het onderwerp weergegeven waarom tegen een bepaald agendapunt is gestemd of de stem is onthouden.

Reden voor tegenstemmen of stem onthouden

	2021	2020
Bestuursstructuur	493	386
Beloning	373	343
Kapitaalstructuur	77	72
Aandeelhoudersresolutie	134	152
Aanpassen van statuten	32	19
Audit	37	32
Overig	33	39
Totaal	1.179	1.043

VERWERKING BELEGGINGSKOSTEN IN JAARREKENING

De kosten van vermogensbeheer bestaan voornamelijk uit vergoedingen aan externe vermogensbeheerders en overige dienstverleners, alsmede uit transactiekosten. In de jaarrekening mogen alleen de kosten worden verwerkt die daadwerkelijk expliciet met andere partijen zijn afgerekend. Een belangrijk deel van deze kosten, met name de beheervergoeding voor illiquide categorieën, wordt niet afgerekend, maar impliciet verwerkt in de verrekening van bijvoorbeeld de beleggingsopbrengsten. Deze kosten komen daardoor wel naar voren in de interne kostenrapportages en in dit hoofdstuk, maar niet in de jaarrekening. Om die reden is een overzicht opgenomen waarin de aansluiting met de kosten van de jaarrekening zichtbaar is.

Aansluiting kosten vermogensbeheer

	2021			2020		
	Jaar-rekening	Impliciet	Totaal	Jaar-rekening	Impliciet	Totaal
Directe beleggingskosten	17.477	29.070	46.547	16.824	19.674	36.498
Indirecte beleggingskosten						
- Fondskosten vermogensbeheer	1.230	-	1.230	1.311	-	1.311
- Vergoeding MPD vermogensbeheer	4.155	-	4.155	4.021	-	4.021
Kosten vermogensbeheer (exclusief transactiekosten)	22.862	29.070	51.932	22.156	19.674	41.830
Transactiekosten			4.386			4.215
Gemiddeld belegd vermogen (in € miljoen)			7.650			6.835

Specificatie kosten van vermogensbeheer

In percentage van vermogen	2021	2020
Directe beleggingskosten:		
- Vergoedingen externe vermogensbeheerders	0,43%	0,42%
- Prestatie-afhankelijke vergoedingen vermogensbeheerders	0,15%	0,07%
- Overige directe beleggingskosten	0,03%	0,04%
Indirecte beleggingskosten:		
- Fondskosten vermogensbeheer	0,02%	0,02%
- Vergoeding MPD vermogensbeheer	0,05%	0,06%
Kosten vermogensbeheer exclusief transactiekosten	0,68%	0,61%
Transactiekosten	0,06%	0,06%
Totaal beleggingskosten	0,74%	0,67%

De prestatiegerelateerde vergoedingen komen over 2021 hoger uit dan in 2020; dit is een gevolg van het behaalde (hoge) rendement van private equity in 2021. De vergoedingen betreffen vooral reserveringen. Omdat het om meerjarige afspraken gaat, zal een deel van deze reserveringen vervallen indien dit jaar een negatiever rendement wordt behaald.

VERGOEDINGEN EXTERNE VERMOGENSBEHEERDERS

PNO Media besteedt zijn beleggingen uit. Externe vermogensbeheerders beheren portefeuilles en ontvangen daarvoor een vergoeding die veelal afhankelijk is van de waarde van die portefeuille.

Prestatieafhankelijke vergoedingen vermogensbeheerders

PRESTATIEAFHANKELIJKE VERGOEDINGEN

Prestatieafhankelijke afspraken houden in dat een vermogensbeheerder een extra vergoeding ontvangt als rendementen boven een bepaalde benchmark uitkomen of een bepaald meerjarig niveau bereiken.

PNO Media kent binnen enkele beleggingscategorieën prestatieafhankelijke vergoedingen, namelijk voor vastgoed, infrastructuur en private equity. Deze vergoeding (*performance fee*) wordt berekend op basis van het rendement van de onderliggende fondsen binnen een mandaat en is derhalve niet af te leiden van het totaalrendement voor vastgoed, infrastructuur of private equity. Binnen de categorie vastgoed kent slechts een zeer beperkt aantal fondsen prestatieafhankelijke vergoedingen. Wat betreft private equity zijn in de afgelopen jaren op basis van het verwachte meerjarige rendement per onderliggende fondsbelegging elk jaar reserveringen gedaan voor verwachte toekomstige prestatieafhankelijke vergoedingen.

Overige directe beleggingskosten

Overige directe beleggingskosten zijn vergoedingen voor andere dienstverleners dan externe vermogensbeheerders. Hiertoe behoren vergoedingen voor effectenbewaring, beleggingsrapportages, de uitvoering van derivatencontracten, beleggingsadvies en juridische bijstand.

Indirecte beleggingskosten

Deze kosten bestaan uit de vergoeding voor fiduciair beheerder MPD en uit andere vanuit het fonds aan vermogensbeheer toe te rekenen kosten.

BEREKENING TRANSACTIEKOSTEN

Transactiekosten worden gemaakt bij de aan- en verkoop van beleggingsproducten. Dit zijn vergoedingen voor beurzen en effectenmakelaars. Wereldwijd wordt gewerkt met nettoprijzen waarin deze transactiekosten al zijn verwerkt.

Het is een uitdaging om goed inzicht te krijgen in de omvang van transactiekosten. De Nederlandse pensioensector is deze uitdaging enkele jaren geleden aangegaan onder aanvoering van de Pensioenfederatie. Transactiekosten worden gerapporteerd, maar voor een groot deel gebaseerd op schattingen en informatie van vermogensbeheerders.

PNO Media streeft naar kosten transparantie op dit vlak. Het fonds hanteert voor het inzichtelijk maken van transactiekosten de volgende rekenmethodiek: op basis van de in de administratie verwerkte transactiewaarde per externe vermogensbeheerder vraagt het fonds vermogensbeheerders naar de gerelateerde transactiekosten. Als de opgegeven transactiekosten aannemelijk kunnen worden gemaakt, zijn deze gehanteerd als basis. Kan dat niet, dan hanteert PNO Media voor de verantwoorde transactiekosten de *defaults* die de Pensioenfederatie heeft verstrekt in haar aanbevelingen.

Kosten vermogensbeheer per beleggingscategorie

In percentages van het gemiddeld totaal vermogen	2021			2020		
	Transactie- kosten	Kosten vermogens- beheer	Totaal	Transactie- kosten	Kosten vermogens- beheer	Totaal
Vastrentende waarden	0,04%	0,13%	0,17%	0,02%	0,14%	0,16%
Zakelijke waarden						
- Aandelen	0,02%	0,12%	0,14%	0,02%	0,12%	0,14%
- Alternatieve beleggingen:			-	-	-	-
Vastgoed	-	0,09%	0,09%	-	0,11%	0,11%
Private equity	-	0,31%	0,31%	0,01%	0,21%	0,22%
Infrastructuur	-	0,02%	0,02%	-	0,02%	0,02%
Valuta- en rente-afdekking	-		0,00%	0,01%	0,01%	0,02%
Kosten vermogensbeheer	0,06%	0,68%	0,74%	0,06%	0,61%	0,67%

In de volgende tabel staan nogmaals de rendementen per categorie en bijbehorende kosten van vermogensbeheer.

Rendement en kosten per beleggingscategorie 2021

In percentage per categorie	2021			2020		
	Netto-rendement	Kosten vermogens-beheer	Bruto-rendement	Netto-rendement	Kosten vermogens-beheer	Bruto-rendement
Vastrentende waarden	0,14%	0,30%	0,44%	2,80%	0,23%	3,03%
Zakelijke waarden						
- Aandelen	29,92%	0,34%	30,26%	10,60%	0,30%	10,90%
- Alternatieve beleggingen	18,40%	2,41%	20,81%	4,88%	1,71%	6,59%
Totale portefeuille	9,55%	0,68%	10,23%	8,02%	0,61%	8,63%

CONCLUSIE OVER HET BELEGGINGSBELEID

In 2021 herstelden de financiële markten zich ten opzichte van 2020. Met name de aandelenmarkten deden het goed, vooral in de ontwikkelde landen. Het rendement op aandelen in opkomende markten had te lijden onder problemen in de Chinese markt. Het gemiddelde aandelenrendement van de DB-aandelenportefeuille van PNO Media kwam uit op 29,9%. Op vastrentende waarden werd een zeer beperkt rendement behaald, met name doordat de risicovrije rente daalde. De alternatieve beleggingen deden het zeer goed, met private equity als uitschieter met 32,6% rendement. Het actieve beleggingsbeleid bleek ook dit jaar gunstig, met een *outperformance* op de totale portefeuille van +1,9%. Op het gebied van verantwoord beleggen kreeg het fonds te maken met nieuwe Europese wetgeving, de SFDR, die extra eisen stelt aan rapportage over duurzaamheidsaspecten van de beleggingen. PNO Media wil met het beleggingsbeleid actief bijdragen aan een betere wereld en de negatieve impact ervan beperken. Het fonds is ervan overtuigd dat het integreren van ESG-criteria in de beleggingen leidt tot betere resultaten en betere beheersing van risico's op de lange termijn.

Risicomanagement is een integraal onderdeel van de besturing van het fonds, om een integrale en beheersbare bedrijfsvoering te waarborgen. In 2021 was er vooral aandacht voor de risico's die samenhangen met de strategische heroriëntatie van PNO Media, het daaruit voortvloeiende voornemen het fonds samen te voegen met de uitvoeringsorganisatie MPD en de invoering van een nieuw bestuursmodel in 2022. Deze heroriëntatie vormde de kern van de Eigen Risico Beoordeling (ERB), die door het bestuur uitgevoerd is en waarin onder meer ook de gevolgen van het nieuwe pensioenstelsel aandacht kregen.

Integraal Risico Management

Aan de hand van het Integraal Risico Management geeft het bestuur samen met de bestuurscommissies structuur aan de beheersing van de risico's waar het fonds aan blootgesteld wordt. Het bestuur identificeert enerzijds de doelstellingen en ambities van het fonds en anderzijds de risico's die het bereiken daarvan kunnen bedreigen. Het maakt vervolgens een inschatting van het brutorisico en brengt dat met behulp van beheersmaatregelen naar het niveau dat past bij de risicohouding van het bestuur. Het bestuur houdt bij het bepalen van de risicohouding onder andere rekening met de ambities en risicohouding van de sociale partners (werkgevers en vakbonden). De risicobereidheid wordt periodiek getoetst met de deelnemers.

Inrichting van het risicobeheer

Het bestuursmodel is zodanig ingericht dat passende expertise op het gebied van risicomanagement aanwezig is, dat het bestuur genoeg tegenwicht kan bieden (countervailing power) aan de uitvoeringsorganisatie en dat het voldoende tijd kan besteden aan strategische risico's. De risicogovernance maakt onderdeel uit van het bestuursmodel en is bij PNO Media ingericht conform het concept van de lines of defense (verdedigingslijnen).

De eerste lijn wordt gevormd door het bestuur en de bestuurscommissies. Het bestuur is eigenaar van de risico's. De commissies zijn verantwoordelijk voor de eigen aandachtsgebieden en het beheersen van de bijbehorende risico's. De tweede lijn wordt gevormd door de risicobeheerfunctie, de compliance officer en de actuariële functie. Zij ondersteunen de eerste lijn bij de risicobeheersing, dragen zorg voor richtlijnen en standaarden en leveren onafhankelijk advies. De derde lijn wordt gevormd door de interne auditfunctie die de inrichting en werking van de risicobeheersingsmaatregelen toetst op effectiviteit. Een formele beschrijving van taken en verantwoordelijkheden is opgenomen in de fondsdocumenten, waaronder de statuten, de Abtn, reglementen en functieomschrijvingen.

Sleutelfunctie risicobeheer

Een belangrijke schakel in de governance zijn de 3 sleutelfunctiehouders: de interne auditfunctie, de actuariële functie en de functie voor risicobeheersing. De positie van de sleutelfunctiehouder risicobeheer wordt vervuld door het expert-bestuurslid risicomanagement. Deze rapporteert net zoals de overige sleutelfunctiehouders ieder kwartaal aan het bestuur en de raad van toezicht. De sleutelfunctiehouder deed in 2021 onder andere aanbevelingen betreffende:

- de omvangrijke inspanningen die volgen uit de strategische heroriëntatie, zowel intern (governance en integratie) als extern (marktbewerking), en de druk die (in combinatie met het nieuwe pensioenstelsel) daarmee gelegd wordt op de organisatie van MPD, maar zeker ook op de bestuurlijke capaciteit;
- de aanpak van kortetermijnrisico's met betrekking tot de financiële positie van het fonds en de wenselijkheid van bescherming van de dekkingsgraad, mede met het oog op het mogelijk invaren van bestaande aanspraken en uitkeringen in het nieuwe pensioenstelsel;
- het nut en de noodzaak van geïntegreerde tooling ter ondersteuning van de bewaking van de goede werking van de interne processen en de operationele risico's;

- de noodzaak om globale berekeningen te (laten) maken die een eerste inzicht kunnen geven in de gevolgen van komende wijzigingen (doorsneepremie, invaren) ter voorbereiding op het beoordelen van de mogelijke uitdagingen en evenwichtigheidsvraagstukken die het nieuwe pensioenstelsel met zich mee brengen.

Onafhankelijke expertise risicomanagement

PNO Media waarborgt dat er voldoende onafhankelijke expertise betrokken is bij het beoordelen van risico's. Het expert-bestuurslid met een specialisatie in risicomanagement is houder van de sleutelfunctie risicobeheer en voorzitter van de risicobeheercommissie. Een externe risicospecialist adviseert de risicobeheercommissie. Het bestuursbureau wordt bijgestaan door een onafhankelijk risicomanager. Bij uitvoeringsorganisatie MPD is een eigen tweedelijns risicomanagementfunctie ingericht.

Besluitvormingsproces bestuur

In het proces van advisering door de commissies en besluitvorming door het bestuur is de beoordeling en de afweging van risico's een vast en prominent onderdeel. De risicobeoordeling wordt voor elk beleidsvoorstel op 3 niveaus voorbereid ten behoeve van de commissies en het bestuur: een beoordeling van de risico's vanuit uitvoeringsperspectief door de betrokken beleidsadviseur van MPD en een risicobeoordeling door het risicomanagement van MPD, aangevuld met de risicoparagraaf vanuit fondsperspectief door de onafhankelijke risicomanager van het bestuursbureau.

Evenwichtige belangenafweging

Het bestuur en de commissies maken bij hun besluitvorming een evenwichtige belangenafweging met betrekking tot alle belanghebbende partijen. Zij schatten niet alleen in hoe een voorstel uitpakt op fondsniveau maar beoordelen ook de consequenties voor alle overige stakeholders (werkgevers, deelnemers, gewezen deelnemers, gepensioneerden, toekomstige deelnemers) en wegen deze tegen elkaar af.

MONITORING VAN DE RISICO'S

Strategische risico's

De strategische risico's worden door het bestuursbureau gemonitord en gerapporteerd. Het bestuur beschikt over een dashboard waarmee het de belangrijkste strategische risico's gedurende het jaar beoordeelt. Op basis van deze beoordeling kan het bestuur waar nodig aanvullende beheersmaatregelen treffen.

Uitbestede processen

Ten aanzien van de uitbestede processen kent PNO Media een aantal specifieke beheersmaatregelen. Via contractuele afspraken zijn uitvoerders verplicht tot een beheerste en integere uitvoering. De risico's in de uitvoering van uitbestede processen beoordeelt PNO Media door het jaar heen aan de hand van diverse periodieke rapportages. MPD draagt zorg voor het risicomanagement ten aanzien van de onderuitbestede processen en rapporteert daarover periodiek aan het fonds. In bijzondere situaties stelt MPD een risicoanalyse op.

Toetsing door risicobeheercommissie

Elk kwartaal toetst de risicobeheercommissie (RBC) de beoordeling en beheersing van de risico's door de commissies en rapporteert zij hierover aan het bestuur. Wanneer een materieel netto risico buiten de door het bestuur gedefinieerde risicobereidheid valt, komt deze op de Risico Actie Lijst (RAL). De RBC monitort de RAL. Het risico blijft hierop staan totdat genomen maatregelen het netto risico hebben teruggebracht binnen de risicobereidheid van het fonds. De RBC toetst ook de inschatting van de strategische risico's, zoals deze door de onafhankelijk risicomanager van het bestuursbureau wordt voorbereid.

IRM-BELEID

Het integraal risicomanagementbeleid van PNO Media omvat de risicostrategie, de risicomanagementprocessen en de governance voor risicomanagement. De risicostrategie specificeert de risicobereidheid van het bestuur in risicohouding, risicobereidheidsprincipes en risicotolerantiegrenzen. Aan de basis van de risicostrategie staan de met sociale partners afgestemde ambities ten aanzien van het pensioenresultaat en de daaraan gerelateerde risicohouding.

Het fonds doorloopt continu de volgende risicomanagementprocessen als onderdeel van de besturing van het fonds:

- vaststellen van risicostrategie;
- identificeren, beoordelen en beheersen van risico's;
- monitoren en rapporteren van de uitkomsten van de risicobeheersing;
- evalueren en aanpassen van het IRM-beleid.

Risicohouding PNO Media

Risicomanagement betekent niet dat risico's volledig geëlimineerd moeten worden en een hoge risicohouding is niet per definitie ongewenst. De risicohouding van het bestuur is gebaseerd op de afweging die wordt gemaakt bij beleidsbeslissingen tussen ambitie, doelstellingen en risico's. Zo is voor het behalen van de ambitie om meer dan een nominaal pensioen te bieden, het nemen van (veel) beleggingsrisico onvermijdelijk. Het fonds maakt in zijn risicobeoordeling onderscheid tussen strategische en operationele risico's.

Risicohouding PNO Media	Nul	Laag (kritisch)	Gebalanceerd	Hoog	Gemaximeerd
Strategische risico's					
1. Belansrisico			●		
2. Omgevingsrisico		●			
3. Integriteitsrisico	●				
4. Governancerisico		●			
Operationele risico's					
5. Uitbestedingsrisico		●			
6. Operationeel risico (processen)		●			
7. Juridisch risico	●				
8. IT-risico		●			

Risiconiveaus:

- Nul: er is geen enkel risico aanvaardbaar, al het risico wordt voorkomen of afgedekt.
- Kritisch: de doelstellingen maken een laag risico aanvaardbaar.
- Gebalanceerd: de doelstellingen maken een gebalanceerd risico aanvaardbaar.
- Hoog: de gewenste doelstellingen maken het nodig dat een relatief hoog risico wordt genomen.
- Gemaximeerd: de gewenste doelstellingen maken het nodig dat men zich blootstelt aan zeer hoge risico's.

Strategische risico's

Strategische risico's zijn risico's die het behalen van de algemene doelstellingen van het fonds in de weg kunnen staan, met name de ambitie van het bestuur om een waardevast pensioen te realiseren voor de deelnemers. Belangrijke randvoorwaarden daarbij zijn de risicobereidheid van de sociale partners en de risicohouding en de pensioenambitie van het fonds. Meer hierover is te lezen in het hoofdstuk Financiële Positie. Daarnaast kunnen de wijzigingen in de wettelijke kaders van invloed zijn op de vaststelling van zaken zoals de premie.

DE ALGEMENE STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN VAN PNO MEDIA ZIJN:

- PNO Media streeft naar een goed en betaalbaar pensioen door een goed onderbouwd en beheerst beleggingsbeleid en premiebeleid.
- PNO Media communiceert helder, zorgvuldig en tijdig met deelnemers over het realistisch te verwachten pensioenresultaat.
- PNO Media streeft naar continuïteit door groei en door te zorgen voor pensioenproducten die passen bij de behoeften van (potentiële) deelnemers en werkgevers.
- PNO Media streeft naar een goede prijs-kwaliteitverhouding door te sturen op kostenefficiëntie.
- PNO Media wil bekendstaan als deskundig en betrouwbaar door een adequate invulling van zijn governance, door een evenwichtige belangenafweging en door goede verhoudingen met belanghebbende partijen.

De belangrijkste strategische risico's van PNO Media liggen op het gebied van balansbeheer (verplichtingen versus beleggingen), omgeving (met name communicatie over het te verwachten pensioenresultaat) en governance (effectieve besturing van het fonds). Het bestuur treft de volgende maatregelen om deze risico's zo goed mogelijk te beheersen.

Balansrisico's

Het risico dat de verhouding tussen de waarde van de beleggingen en de verplichtingen onvoldoende is om aan de ambitie van het fonds te voldoen

Ontwikkelingen in de rente kunnen een negatieve invloed hebben op de waarde van de verplichtingen

Ontwikkelingen op de financiële markten kunnen de waarde van de beleggingen en de beschikbaarheid van liquide middelen negatief beïnvloeden

Het risico dat het premiebeleid onvoldoende bijdraagt aan de balanspositie en de herstelcapaciteit van het fonds

Beheersing

Langetermijnbeleggingsbeleid op basis van inschatting van rente- en rendementsverwachtingen en gevoeligheidsanalyses (ALM-studie)

Een actief beleggingsbeleid waarin bewust risico wordt genomen om een meer dan nominaal pensioen te kunnen bieden

Bepaling van de mate waarin de verplichtingen beschermd moeten worden en afdekking van het rente-effect

Meerjarenbeleggingsplan met verdeling over verschillende beleggingscategorieën en regio's, om beleggingsrisico's te spreiden

Toetsing op wettelijke grenzen en op toereikendheid van de premiegrondslagen

Omgevingsrisico's

Het risico dat de dekkingsgraad achterblijft bij de verwachtingen en dat daardoor de verwachtingen van de deelnemers niet ingelost kunnen worden

Het risico dat het nieuwe pensioenstelsel onduidelijkheid oplevert bij aangesloten werkgevers en deelnemers

Governance risico's

Het risico dat het bestuur onvoldoende slagvaardig is of onvoldoende beschikt over de juiste competenties

Het risico dat de *countervailing power* ten opzichte van de uitbestedingspartners tekortschiet

Beheersing

Duidelijke en feitelijke communicatie aan deelnemers, die inzicht biedt in de effecten van het gevoerde beleid en van de omgevingsfactoren op de (te verwachten) pensioenresultaten

Goede informatievoorziening aan, en regelmatig overleg met sociale partners en individuele werkgevers

Een projectmatige aanpak waarmee de ontwikkelingen worden vertaald naar de dienstverlening van het fonds

Beheersing

Geschiktheidsmatrix en functieprofielen die de benodigde competenties voor bestuursleden specificeren

Expert-bestuursleden met specialistische kennis en ervaring

Commissies die het bestuur adviseren op deelgebieden, met ondersteunende inzet van externe experts

Regelmatig contact tussen dagelijks bestuur en bestuursbureau met functionarissen van MPD

Commissies zien toe op de uitvoering door MPD

Operationele risico's

De belangrijkste operationele risico's ziet het fonds in het uitbestedingsrisico en in de operationele procesrisico's rondom het vermogensbeheer. Het bestuur treft de volgende maatregelen om deze risico's zo goed mogelijk te beheersen.

Uitbestedingsrisico's

Het risico dat de uitvoering van de uitbestede processen tekortschiet

Het risico dat de door MPD aan derden uitbestede activiteiten niet goed worden uitgevoerd

Beheersing

Een duidelijk uitbestedingsbeleid

Contracten en Service Level Agreements met MPD, waarin de door het bestuur belangrijk geachte normen zijn vastgelegd, inclusief onderuitbesteding

Crisisplannen en -maatregelen

MPD rapporteert operationele incidenten op het gebied van pensioenuitvoering en beleggingen en geeft inzicht in de aanvullende maatregelen

Beoordeling door MPD van de rapportages van de uitbestedingspartij inzake de operationele beheersing van processen

Periodiek overleg tussen vertegenwoordigers van MPD en de uitbestedingspartij

Operationele procesrisico's vermogensbeheer

Het risico dat het marktrisico, valutarisico, concentratierisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico en renterisico niet voldoende beheerst worden

Beheersing

Door het bestuur vastgesteld beleggingsplan met normen, regels, limieten en instrumenten om de beleggingsrisico's te beheersen

Mandaten en limieten voor de aangestelde vermogensbeheerders, die passen binnen de normen van het beleggingsplan

Juridische risico's

Risico dat ontwikkelingen in wet- en regelgeving niet of niet tijdig bekend zijn, niet of onjuist toegepast worden en/of niet of onjuist worden geïmplementeerd

Beheersing

Periodiek overzicht van nieuwe regelgeving en statusrapportage over de wijze waarop deze van toepassing is op PNOM

Periodiek overzicht van de status van de implementatie

Projectmatige aanpak invoering Wtp (project PNOP)

Specifieke ontwikkelingen in 2021

In 2021 vond een strategische heroriëntatie plaats, waar door het bestuur conclusies uit zijn getrokken die vanaf 2022 gevolgen zullen hebben voor de marktpositionering, organisatiestructuur en het bestuursmodel van PNO Media.

In dit besluitvormingsproces is ook aandacht besteed aan de mogelijke risico's die met deze heroriëntatie samenhangen. Kort gezegd waren er 3 keuzes te maken, leidend tot 6 mogelijke scenario's:

- zelfstandig blijven als pensioenfonds of samengaan met een ander pensioenfonds;
- wel of niet integreren met uitvoeringsorganisatie MPD;
- handhaving van het huidige bestuursmodel of kiezen voor een ander bestuursmodel.

In deze beslissingen zijn de risico's expliciet en weloverwogen meegenomen. Besloten is dat PNO Media een zelfstandig pensioenfonds blijft, in ieder geval tot 2025. De missie, visie en strategische doelstellingen van het fonds zijn aangepast. PNO Media beoogt per 1 januari 2023 juridisch te fuseren met uitvoeringsorganisatie MPD. Ook voorziet het fonds per 1 januari 2023 de invoering van een one-tier paritair bestuursmodel. In het hoofdstuk Governance worden deze wijzigingen nader toegelicht.

Medio 2021 is een risicoanalyse uitgevoerd met betrekking tot de invoering van de voorgenomen wijzigingen. Deze is in de Eigen Risico Beoordeling (ERB) in de tweede helft van 2021 opgenomen en geactualiseerd.

EIGEN RISICO BEOORDELING (ERB)

Het wettelijk kader voor de ERB is beschreven in artikel 18b van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. De ERB wordt door PNO Media ten minste eens in de 3 jaar uitgevoerd en opgesteld, of zoveel eerder als een significante wijziging van het risicoprofiel of de pensioenregeling dat vereist. De ERB is onderdeel van het strategisch risicomanagementproces van PNO Media.

Het bestuur is verantwoordelijk voor de ERB. Het bestuursbureau (de risicomanager) begeleidt het proces en stelt het ERB-document op. De sleutelfunctiehouder risicobeheer bewaakt het totstandkomingsproces en beoordeelt de ERB.

Eigen Risico Beoordeling in 2021

In 2021 heeft een Eigen Risico Beoordeling (ERB) plaatsgevonden. Dit betreft een reguliere ERB, waarin 2 vragen centraal staan:

- Wat zijn de materiële risico's die de strategische doelstellingen van PNO Media kunnen bedreigen?
- Wat zijn de eventuele verbeterpunten ten aanzien van het risicobeheer?

Het bestuur heeft de belangrijkste materiële risico's die in deze ERB beoordeeld moeten worden, afgeleid uit:

- een analyse van sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen (SWOT) van het fonds, met name in relatie tot de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel;
- de 3 belangrijkste thema's in de heroriëntatie: marktpositie, organisatiestructuur en bestuursmodel.

De belangrijkste conclusies uit de ERB worden hierna beschreven.

Strategische heroriëntatie

De strategische heroriëntatie van PNO Media heeft geleid tot een nieuwe missie, visie en strategische doelstellingen (zie hoofdstuk Governance). Het bestuur heeft onderzocht welke strategische risico's daarmee samenhangen en de nodige beheersmaatregelen bepaald.

Marktpositie

PNO Media heeft de ambitie om te groeien. Dit is een randvoorwaarde om zelfstandig te kunnen blijven en om de strategische doelstellingen van het fonds waar te maken. Het marktbewerkingsplan wordt aangescherpt om meer focus aan te brengen in de behoud en groeistrategie. Er is namelijk een kans dat het aantal deelnemers juist terugloopt, om 2 belangrijke redenen. Ten eerste kunnen werkgevers die vrijwillig zijn aangesloten, in aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel kiezen voor een ander pensioenfonds. Bijkomend risico is dat de uitvoeringskosten een grotere rol kunnen gaan spelen bij een dergelijke afweging. Ten tweede is er het risico van krimp door ontslagen in de sectoren waarvoor PNO Media actief is, door de economische gevolgen van COVID-19. Die laatste dreiging lijkt overigens kleiner te zijn geworden.

Nieuw pensioenstelsel

Met de invoering van het nieuwe pensioenstelsel staat PNO Media voor een aantal fundamentele uitdagingen. De keuze van de uit te voeren pensioenregelingen en de compensatieregelingen brengt risico's met zich mee ten aanzien van product, dienstverlening en concurrentiepositie. Op dit moment zijn er bovendien nog veel onzekerheden, aangezien de wetgeving nog niet is vastgesteld.

In 2021 heeft het fonds een projectorganisatie opgezet die de transitie binnen PNO Media voorbereidt en uitvoert. Het bestuur heeft vastgesteld dat deze projectorganisatie voldoende aandacht heeft voor de verschillende risico's en implicaties die de overgang naar het nieuwe stelsel met zich meebrengt. Monitoring van deze risico's vindt plaats via deze projectorganisatie.

Klimaat en ESG

De gevolgen van klimaatverandering en aspecten op het gebied van ESG (economisch, sociaal en governance) kunnen een negatieve impact hebben op de beleggingsrendementen, uitvoeringskosten en de reputatie van het pensioenfonds.

Het bestuur heeft het energietransitiescenario nader onderzocht en houdt vooralsnog rekening met het milde scenario. Een nauwkeuriger inschatting van de impact op het pensioenresultaat van een energietransitie of opwarmingsscenario wordt onderwerp van onderzoek bij de eerstvolgende evaluatie van het beleggingsbeleid.

Financiële positie en COVID-19

De economische scenario's in de ERB zijn gebaseerd op de deterministische scenario's in de ALM-studie van 2020. In deze ALM-studie zijn 4 stress-scenario's uitgewerkt voor de eerstvolgende 5 jaar: stagflatie, recessie, depressie en lang laag. Hierin zitten elementen van coronacrisisscenario's.

Voor het bestuur staat het voeren van de langetermijnstrategie voorop, maar het realiseert zich ook dat het fonds een volatiele en daardoor kwetsbare financiële positie heeft en de beleidsruimte beperkt is. In dat kader wordt onderzoek gedaan naar de kortetermijnrisicohouding, waarbij ook het beleid gedurende de transitieperiode naar het nieuwe pensioenstelsel wordt meegewogen.

Cybercrime

Het bestuur signaleert zoals vele fondsen de toenemende kans op cybercrime. Het heeft het scenario onderzocht waarin het fonds wordt getroffen door een (succesvolle) ransomware aanval. De bestaande beheersmaatregelen zullen er niet voor zorgen dat cyberaanvallen voorkomen kunnen worden, maar kunnen de kans daarop en de impact wel verkleinen. Een belangrijke maatregel in dit verband is de wijze waarop en de snelheid waarmee herstelacties uit te voeren zijn. Het fonds onderzoekt in hoeverre het inzicht volledig is ten aanzien van de herstelmaatregelen.

Kwaliteit risicobeheer

Het bestuur beoordeelt de effectiviteit van het risicobeheer als voldoende. Het bestuur constateert dat er binnen de verschillende aandachtsgebieden weliswaar nog ruimte is voor verbetering maar concludeert ook dat het fonds met volwassenheidsniveau 3 over een goed functionerend risicobeheersysteem beschikt dat voldoet aan de eisen die passen bij een fonds van deze omvang.

Systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA)

PNO Media voert periodiek de zogeheten SIRA uit. Dit is een uitgebreide beoordeling van integriteitsrisico's binnen de organisatie, gebaseerd op actuele risico's en/of op thema's die door DNB zijn aangereikt. Op basis van die risicoanalyse definieert het bestuur zo nodig aanvullende beheersmaatregelen om het zogenoemde restrisico binnen de risicobereidheid van het fonds te houden. Het bestuur heeft in 2021 een beoordeling van de relevante integriteitsrisico's uitgevoerd.

GEDRAGSCODE

Alle mensen die voor PNO Media en zijn uitvoeringsorganisatie werken, hetzij in dienstverband, hetzij op basis van inhuur, dienen voorafgaand aan de samenwerking met PNO Media een gedragscode te ondertekenen. Jaarlijks moet elke betrokkene achteraf expliciet verklaren dat deze is nageleefd.

VOORUITBLIK 2022

Nieuw pensioenstelsel

Het nieuwe pensioenstelsel schept een nieuwe opzet voor pensioenregelingen waarbij risico's op een andere manier worden verdeeld tussen de diverse groepen belanghebbenden. Dit is een ingrijpende wijziging met grote invloed op pensioenuitvoerders en op de toegepaste administratieve systemen en processen. Er zijn naar verwachting aanzienlijke investeringen noodzakelijk. De transitie van het huidige pensioenstelsel naar het nieuwe stelsel kent een aantal aanvullende risico's, waaronder de evenwichtigheid van een dergelijke transitie. Het bestuur zal in de komende periode deze risico's inventariseren, beoordelen en onderzoeken hoe deze moeten worden beoordeeld en beheerst.

Een van de onzekere factoren is de toepassing van ofwel het huidige financieel toetsingskader (FTK) ofwel een transitie-FTK. Dit kan invloed hebben op regels inzake vereiste buffers, potentiële pensioenverlagingen en op het premiebeleid tijdens de transitie. Meer over het transitie-FTK is te lezen in het hoofdstuk Nieuw Pensioenstelsel.

Continuïteit uitbestedingspartner

In 2020 werd het fonds geconfronteerd met risico's inzake de continuïteit van een organisatie waar de uitvoering van een aantal kleinere regelingen is ondergebracht. De acute risico's zijn sindsdien adequaat ondervangen, maar de toekomst van de dienstverlening van deze organisatie is nog allerminst zeker. In 2022 moet het fonds besluiten nemen inzake de toekomst van deze uitbesteding. Hiervoor kunnen materiële investeringen noodzakelijk zijn.

Financiële positie korte termijn

Voor het bestuur staat het voeren van een langetermijnstrategie voorop. Het wil voorkomen dat beleid gericht is op kortetermijnfluctuaties op financiële markten. Ook wanneer de dekkinggraad onder druk komt te staan, houdt het bestuur vast aan de langetermijnstrategie en aan de maatregelen uit het financieel crisisplan, die beperkt zijn. Een robuust beheer van balansrisico vraagt om een instrumentarium om de feitelijke risico's te monitoren en te beoordelen en waar nodig tussentijds bij te sturen. In de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel is deze bestendige beleidslijn niet zonder meer toepasbaar. De transitie naar het nieuwe stelsel kan namelijk gezien worden als een tussentijds 'afrekenmoment' waarvan de precieze gevolgen nog onzeker zijn.

Implementatie nieuw bestuursmodel

De implementatie van het nieuwe bestuursmodel (one-tier paritair model), naar verwachting per 1 januari 2023, leidt ertoe dat er meer uitvoerende verantwoordelijkheid binnen het bestuur belegd zal worden. De tussenlaag van bestuurlijke commissies verdwijnt daarom, waaronder de Risicobeheercommissie (RBC). In plaats daarvan wordt er een auditcommissie opgericht. Deze vormt een officieel orgaan van het bestuur en krijgt vooral een ondersteunende en adviserende taak op het gebied van risicomanagement, compliance en informatievoorziening. Het interne toezicht wordt belegd bij de niet-uitvoerende bestuurders, de huidige raad van toezicht verdwijnt. Het IRM-beleid blijft in grote lijn gehandhaafd en het sleutelfunctiehouderschap risicobeheer wordt belegd binnen het nieuwe uitvoerende bestuur. Het belangrijkste risico betreft het waarborgen van de continuïteit van adequaat bestuur en intern toezicht daarop.

Integratie met uitvoeringsorganisatie

PNO Media wil de overgang naar het nieuwe bestuursmodel en de integratie met de uitvoeringsorganisatie gelijktijdig per 1 januari 2023 laten plaatsvinden. Het belangrijkste risico betreft het beheerst, tijdig en volledig doorvoeren van deze veranderingen. Monitoring door de coördinatiegroep en een snelle inrichting van het nieuwe bestuursmodel zijn hierbij belangrijke beheersmaatregelen.

CONCLUSIE RISICOMANAGEMENT

In 2021 was er vooral aandacht voor de risico's die samenhangen met de consequenties van de strategische heroriëntatie van PNO Media. Dit onderwerp vormde een belangrijk onderdeel van de in 2021 uitgevoerde Eigen Risico Beoordeling. Het komende jaar zal er extra aandacht zijn voor de organisatorische verbouwing van het fonds, die de nodige capaciteit zal vragen. Ook de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, en de fundamentele keuzes die daarbij gemaakt moeten worden, zullen de nodige aandacht vragen van het risicobeheer.

In 2021 was de herijking van de strategie van PNO Media het belangrijkste aandachtspunt van het bestuur. De zelfevaluatie van het bestuur liet sterke punten zien en enkele aspecten waarop verbetering mogelijk is. Kostenbeheersing en groei zijn onderwerpen die, ook in het licht van de wijzigingen in de organisatie en het bestuursmodel, permanent de aandacht van het bestuur hebben. Het bestuur heeft besloten het beloningsbeleid te wijzigen vanaf de datum waarop het nieuwe bestuursmodel wordt geïmplementeerd.

BESTUUR

Het bestuur bepaalt het beleid van het pensioenfonds en voert de regie over het fonds. Het is verantwoordelijk voor een adequate uitvoering van het fondsbeleid door uitvoeringsorganisatie MPD en toetst of de uitvoering verloopt in lijn met de gemaakte afspraken. Daarnaast bewaakt het bestuur de handhaving van de statuten, reglementen en overeenkomsten van PNO Media. Bestuursleden worden door het bestuur benoemd na instemming door de raad van toezicht en toetsing door De Nederlandsche Bank op geschiktheid en betrouwbaarheid. De samenstelling van het bestuur is paritair: werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden zijn vertegenwoordigd. Dit waarborgt een evenwichtige afweging van de verschillende belangen. Er zijn daarnaast expert-bestuursleden met specialistische kennis. Het bestuur stelt een voorzitter aan die geen deel uitmaakt van het bestuur en daarmee een onafhankelijke positie inneemt. Het kiest uit zijn midden een vicevoorzitter van werkgeverszijde, en een vicevoorzitter van werknemerszijde en de zijde van de pensioengerechtigden tezamen.

SLEUTELFUNCTIEHOUDERS

Zoals vereist door IORP II en de daaruit voortvloeiende wetgeving, heeft PNO Media 3 sleutelfunctiehouders:

- de bestuurder met de expertise risicomanagement vervult de rol van sleutelfunctiehouder risicobeheer;
- de interne auditfunctie is uitbesteed aan een onafhankelijke externe expert;
- de certificerend actuaris vervult de actuariële functie.

De sleutelfunctiehouders hebben een controlerende functie. Deze is gescheiden van de uitvoering, die in handen is van:

- risicomanagement: onafhankelijk risicomanager binnen het bestuursbureau;
- interne auditfunctie: een extern accountantskantoor;
- actuariële functie: de certificerend actuaris die ook de sleutelfunctie vervult.

De sleutelfunctiehouders hebben viermaal per jaar gezamenlijk overleg en rapporteren ieder kwartaal aan het bestuur en aan de raad van toezicht.

DAGELIJKS BESTUUR

Het dagelijks bestuur (DB) bestaat uit de onafhankelijk voorzitter en de vicevoorzitters van het bestuur. Het DB zorgt voor de uitvoering van de door het bestuur genomen besluiten, bewaakt de bestuurlijke agenda, bereidt vergaderingen voor, plant activiteiten, geeft prioriteiten aan en bepaalt waar de inzet van commissies nodig is. Het bestuur kan het DB machtigen om besluiten te nemen. Namens het bestuur onderhoudt het DB de contacten met het verantwoordingsorgaan en met de directie van de uitvoeringsorganisatie. Ook kan het dagelijks bestuur het aanspreekpunt zijn voor de raad van toezicht en de pensioenraad. Het DB komt eens in de 2 weken bijeen.

BESTUURSBUREAU

Het bestuursbureau ondersteunt het bestuur bij de uitvoering van zijn bestuurstaken en is actief betrokken bij de beleidsvoorbereiding. Het geeft namens het bestuur opdrachten aan de uitvoeringsorganisatie en houdt toezicht op de kwaliteit van de werkzaamheden. Ook zorgt het bureau ervoor dat binnen het fonds de nodige deskundigheid en *countervailing power* aanwezig is. Het bestuursbureau ondersteunt daarnaast het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht, en verzorgt het secretariaat van de pensioenraad. Eens in de 2 weken overlegt het bestuursbureau met het DB over alle aspecten die de aansturing van het fonds en de uitvoeringsorganisatie raken. Het dagelijks bestuur geeft functioneel leiding aan het bestuursbureau.

UITVOERINGSORGANISATIE MPD

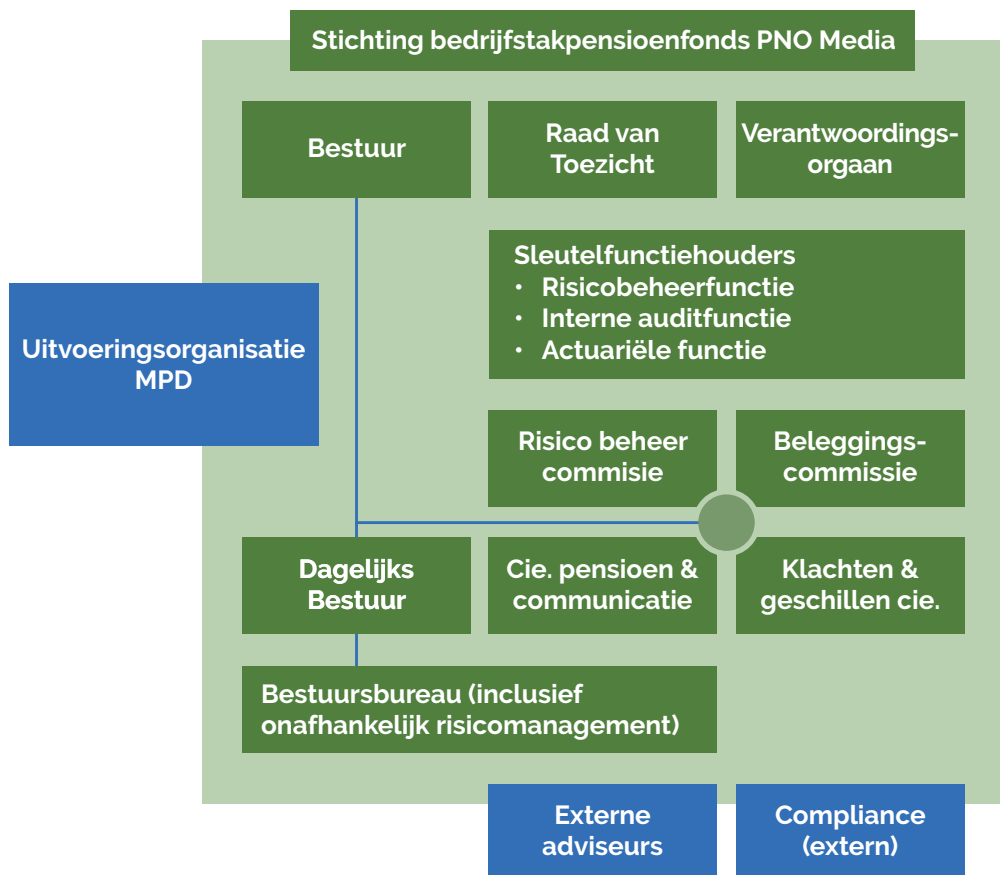
PNO Media heeft de uitvoering van de pensioenregelingen uitbesteed aan de uitvoeringsorganisatie Coöperatieve Media Pensioen Diensten U.A. (MPD). De werkzaamheden worden uitgevoerd op basis van een uitbestedingsovereenkomst (UBO). De eisen met betrekking tot de uitvoering zijn vastgelegd in een Service Level Agreement (SLA) en gekwantificeerd door middel van *Key Performane Indicators* (KPI's). Elk kwartaal rapporteert MPD aan het bestuur over risico's en beheersmaatregelen.

PENSIOENRAAD

De pensioenraad is geen bestuurlijk gremium van het fonds, maar een onafhankelijke rechtspersoon. De pensioenraad fungeert als overlegplatform voor bij het fonds aangesloten werkgevers en werknemers met als doel tot bindende afspraken te komen over de arbeidsvoorwaarde pensioen, indien en voor zover dit niet via collectieve arbeidsovereenkomsten of in overleg met de eigen OR gebeurt. De pensioenraad bestaat uit werkgeversleden die worden voorgedragen door de Werkgeversvereniging voor de Media en werknemersleden die door de werknemersorganisaties worden voorgedragen. De pensioenraad wordt voorgezeten door een onafhankelijk voorzitter.

Governancestructuur

De huidige governancestructuur wordt weergegeven in onderstaand schema. De blauwe blokken zijn extern ondergebracht.

SAMENSTELLING EN WIJZIGINGEN BESTUUR

Wijzigingen gedurende 2021

Sinds 1 september 2020 is de voorzitterspositie ingevuld door een voorzitter ad interim, de heer R.H.A. van Vledder. Hij heeft deze functie ook in 2021 vervuld, onder andere om de herijking van de strategie van PNO Media te begeleiden. Per 1 april 2022 is de heer drs. A.H.J. Snellen benoemd tot voorzitter van PNO Media.

Samenstelling bestuur ultimo 2021

Het bestuur bestaat op 31 december 2021 uit 9 leden en de onafhankelijke voorzitter. Van de bestuursleden zijn er 3 voorgedragen van werkgeverszijde, 3 voorgedragen van werknemerszijde en 1 voorgedragen van de zijde van pensioengerechtigden. Er zijn 2 onafhankelijke expert-bestuursleden: een bestuurslid met specialistische kennis op het gebied van beleggingen en een bestuurslid met expertise op het gebied van risicomanagement. Een volledige namenlijst is opgenomen in het onderdeel Personalia.

Aspirant-bestuursleden

Per 26 januari 2021 werkt PNO Media niet meer met het aspirant-lidmaatschap; bestuursleden moeten direct bij aanvang van hun bestuurslidmaatschap volledig aan het profiel en de geschiktheidseisen voor bestuursleden voldoen.

DIVERSITEITSBELEID

PNO Media vindt een zorgvuldige samenstelling van zijn organen (bestuur, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan) belangrijk voor de kwaliteit van de besluitvorming. Meer diversiteit zorgt voor een breder perspectief op de verschillende vraagstukken. Bovendien is het belangrijk dat alle belanghebbenden voldoende vertegenwoordigd zijn. PNO Media voert een diversiteitsbeleid op basis van de wet en conform de aanbevelingen in de Code Pensioenfondsen. In het diversiteitsbeleid houdt het fonds rekening met de volgende aspecten:

- complementariteit (cultuur, zienswijzen en persoonlijkheden);
- geschiktheid (vaardigheden, kennis en kunde, integriteit);
- afspiegeling van de belanghebbenden;
- vernieuwing en continuïteit.

Diversiteit

Het bestuur streeft naar een samenstelling van de fondsorganen waarin mannen, vrouwen en verschillende leeftijdscategorieën evenwichtig vertegenwoordigd zijn. PNO Media beoordeelt jaarlijks de samenstelling van deze organen om ervoor te zorgen dat de diversiteit gewaarborgd blijft. Voor het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan geldt een bepaalde zittingsduur en een rooster van aftreden. Bij nieuwe vacatures wordt actief gezocht naar kandidaten die in de diversiteitsdoelstellingen passen en in het diversiteitsbeleid zijn hiervoor concrete stappen opgenomen. Het bestuur evalueert het diversiteitsbeleid jaarlijks. In 2021 is die evaluatie uitgesteld naar 2022, om rekening te kunnen houden met de situatie in de beoogde nieuwe organisatie.

Samenstelling fondsorganen PNO Media in relatie tot diversiteitsbeleid

Orgaan	Doelstelling	Situatie per 31 december 2021
Bestuur (inclusief de onafhankelijk voorzitter)	minimaal 3 vrouwen	7 mannen 3 vrouwen
	minimaal 1 lid jonger dan 40	8 leden ouder dan 40 2 bestuursleden jonger dan 40
Verantwoordingsorgaan	minimaal 3 vrouwen	10 mannen 3 vrouwen
	minimaal 1 lid jonger dan 40	11 leden ouder dan 40 2 leden jonger dan 40
Raad van toezicht	minimaal 1 vrouw	1 man 2 vrouwen

Benoemingsprocedure

Het bestuur van PNO Media werkt met een rooster van aftreden. Elk bestuurslid wordt in principe benoemd voor een periode van 4 jaar, met de mogelijkheid tot maximaal tweemaal een verlenging van 2 jaar. Volgens de Code Pensioenfondsen mag gemotiveerd (*comply or explain*) worden afgeweken van de maximale zittingstermijn. Bestuursleden worden voorgedragen vanuit de organisaties van werknemerszijde of werkgeverszijde. De vertegenwoordigers van pensioengerechtigden in het bestuur worden voorgedragen door de pensioengerechtigdendeleгатie in het verantwoordingsorgaan. Het bestuur benoemt de bestuursleden.

Het bestuur raadpleegt de raad van toezicht over de voorgenomen benoeming van bestuursleden. Een voorgenomen besluit tot benoeming van een bestuurslid wordt ter goedkeuring (geschiktheids- en betrouwbaarheidstoetsing) voorgelegd aan DNB.

In verband met de wijzigingen in het bestuursmodel in 2022, zal het bestuur de benoemingsprocedure in dat jaar evalueren.

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur (DB) bestaat uit de voorzitter en de vicevoorzitters van het bestuur. Ultimo 2021 wordt het dagelijks bestuur gevormd door de voorzitter, de heer R.H.A. van Vledder, en de vicevoorzitters, de heer S.H. Terpstra en de heer drs. P.R.A. Olde Scholtenhuis.

In het verslagjaar vergaderde het DB iedere 2 weken (fysiek of online) met de directie van uitvoeringsorganisatie MPD. Belangrijke agendapunten van deze vergaderingen betroffen onder meer de dagelijkse gang van zaken, de efficiëntie en effectiviteit van de processen, de SLA, kostenbeheersing en het risicomanagement.

Het DB is in principe (op verzoek) bij iedere vergadering van het verantwoordingsorgaan vertegenwoordigd. Het DB heeft gedurende het jaar geregeld overleg gehad met de raad van toezicht.

Bestuursbureau

Het bestuursbureau bestond ultimo 2021 uit een hoofd bestuursbureau, een onafhankelijk risicomanager, 3 bestuurssecretarissen en een managementassistent. Deze samenstelling is ongewijzigd ten opzichte van 2020.

BELEIDSVOORBEREIDING

Om het bestuur in staat te stellen de voorstellen van uitvoeringsorganisatie MPD effectief en efficiënt te behandelen, bereidt het bestuursbureau deze voor door ze te toetsen op de volgende aspecten:

- Hoe is het (bestuurlijk) voortraject verlopen?
- Is het voorstel in lijn met bestaand bestuursbeleid/sluit het aan bij eerdere bestuursbesluiten?
- In welke fase bevindt zich de besluitvorming (BOB-model)?
- Is er een consistente lijn in de onderbouwing?
- Zijn de voor- en nadelen goed uitgewerkt?
- Worden er alternatieven benoemd?
- Biedt het voorstel voldoende basis om een besluit te nemen?
- Zijn de risico's voldoende geadresseerd?

Daarnaast bereidt het bestuursbureau zelf ook voorstellen voor het bestuur voor, als het gaat om governance-gerelateerde onderwerpen.

COMMISSIES

SAMENSTELLING COMMISSIES IN RELATIE TOT IORP II

IORP II schrijft voor dat leden van de commissies die invulling geven aan de daarin genoemde sleutelfuncties (risicobeheer, internal audit, actuariële functie) geen zitting mogen hebben als (stemgerechtigd) lid in andere commissies. Uitgangspunt hierbij is dat sleutelfunctiehouders en de uitvoerders van sleutelfuncties voldoende onafhankelijk zijn bij de uitoefening van hun rol. Dit leidt ertoe dat leden van de risicobeheercommissie geen zitting mogen hebben in een van de andere commissies. Voor de overige door het fonds zelf opgerichte commissies (CPC, BC) geldt deze eis niet.

Uit het bestuur zijn verschillende commissies gevormd die de besluitvorming inhoudelijk voorbereiden en het bestuur adviseren. Werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden zijn hierin evenredig vertegenwoordigd. Externe specialisten ondersteunen het bestuur en de commissies. Naast de externe accountant en de externe adviserend actuaris zijn dat een riskmanager op het gebied van integraal risicomanagement en beleggingsspecialisten.

1. Risicobeheercommissie (RBC)

Rol en taken

De risicobeheercommissie (RBC) vervult de onafhankelijke risicofunctie in het bestuur. De RBC geeft invulling aan het integraal risicomanagementbeleid van het fonds en borgt de *countervailing power* van het bestuur over de uitbestedingspartners. De RBC houdt zich bezig met de beoordeling en advisering van het bestuur en kan besluiten nemen voor zover het onderwerpen betreft die door het bestuur eerder in jaarplannen zijn gespecificeerd.

In het verslagjaar hield de RBC zich met name bezig met de volgende zaken:

- het integraal risicomanagement van het pensioenfonds;
- periodieke risicorapportages;
- de begroting van het pensioenfonds;
- het jaarverslag van het pensioenfonds.

Integrale toetsing risicobeheersing

De RBC ziet erop toe dat bij alle relevante beleidsbesluiten een integrale risicoafweging wordt gemaakt volgens de door het bestuur vastgestelde IRM-methodiek (Integraal Risico Management). De RBC richt zich ook op de integrale toetsing van de beheersing van de financiële en niet-financiële risico's binnen de domeinen vermogensbeheer, pensioenen en communicatie. De beheersing van deze risico's vallen binnen de eerstelijns verantwoordelijkheden van de BC en de CPC.

Samenstelling RBC

De RBC bestond in 2021 uit 3 bestuursleden: een onafhankelijk expert-bestuurslid, een bestuurslid van werkgeverszijde en een van werknemerszijde. De sleutelfunctiehouder interne audit woonde de vergaderingen als toehoorder bij. De RBC wordt geadviseerd door een onafhankelijke externe risicoadviseur en door de onafhankelijke risicomanager van het bestuursbureau.

Activiteiten in 2021

De RBC kwam in 2021 zesmaal bij elkaar. Tijdens deze bijeenkomsten zijn adviezen uitgebracht aan het bestuur en (voor zover gemandateerd) besluiten genomen over met name de volgende onderwerpen:

- jaarverslag 2020;
- begroting 2022;
- risicoanalyse bij voorgenomen bestuursbesluiten inzake herijking strategie;
- eigenrisicobeoordeling (ERB);
- kwartaal- en jaarrapportages compliance met integriteitbeleid;
- kosten- en projectbeheersing (onder andere op basis van rapportages);
- ISAE 3402-rapportages uitbestedingsketen (en opvolging bevindingen);
- risicoanalyses (onder andere inzake de implementatie van een GRC-tool voor governance, risk en compliance);
- datakwaliteitsbeleid.

Ook heeft de RBC een evaluatie uitgevoerd van het functioneren van de commissie. In dit kader is ter voorbereiding een vragenlijst gestuurd aan de leden van de RBC en aan de externe adviseur van de RBC. Uit de evaluatie kwam onder andere naar voren dat het proces dat resulteert in een bepaald advies voldoende transparant en uitlegbaar is. De RBC heeft een aantal verbeterpunten voor notities geformuleerd.

Plannen voor 2022

De implementatie van het one-tier paritair bestuursmodel heeft tot gevolg dat de RBC wordt opgeheven en een auditcommissie wordt ingesteld. Het staat nog niet vast per welke datum het nieuwe bestuursmodel wordt geïmplementeerd en de RBC wordt opgeheven. In het werkplan RBC wordt voorlopig uitgegaan van 1 januari 2023.

In 2022 zal de RBC het bestuur adviseren bij jaarlijks terugkerende onderwerpen zoals het jaarverslag, de toetsing van risicobeheersing, de informatiebeveiliging en de begroting. De volgende zaken krijgen in 2022 extra aandacht:

- uitbestedingsrisico's, Service Level Rapportages en assurance verklaringen;
- pensioenstelsel/nieuw toezichtkader (onder andere risico's op korte termijn);
- kostenbeheersing;
- strategie, nieuw bestuursmodel en fusie met uitvoeringsorganisatie MPD en daarmee samenhangende risico's;
- aansturen project implementatie GRC-tool voor governance, risk en compliance;
- overdracht aan nieuwe auditcommissie.

2. Commissie pensioen- en communicatiezaken (CPC)

Rol en taken

De commissie pensioen- en communicatiezaken (CPC) beoordeelt voorstellen op het gebied van premiebeleid, pensioenbeleid en communicatie voordat deze aan het bestuur ter besluitvorming worden voorgelegd en geeft hierover advies aan het bestuur. De commissie monitort de kosten van het pensioenbeheer. De CPC kan besluiten nemen voor zover het onderwerpen betreft die door het bestuur eerder in jaarplannen zijn gespecificeerd.

Samenstelling en wijzigingen

De commissie bestond in 2021 uit 5 bestuursleden van de zijde van zowel werkgevers, werknemers als gepensioneerden. Mevrouw García López woonde de vergaderingen als toehoorder bij. Een extern actuaaris ondersteunde de commissie.

Activiteiten in 2021

De CPC kwam in 2021 tienmaal bij elkaar. Tijdens deze bijeenkomsten is aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

- de gevolgen van de coronacrisis en de daaruit voortvloeiende risico's voor onder andere de premiebetalingen en de mogelijkheid van pensioenverlaging;
- het pensioenakkoord/pensioenstelsel (onder andere de verdeling van bevoegdheden tussen bestuur en sociale partners);
- de premiestelling 2022 en in verband daarmee de aanpassing van de pensioenregelingen op verzoek van sociale partners;
- de inhoud van de pensioenregelingen;
- het jaarlijks terugkerende herstelplan en de haalbaarheidstoets;
- de periodieke beoordeling van de relevante fondsgrondslagen;
- het marketing- en communicatiejaarplan 2022, dat voortvloeit uit het marketing- en communicatiebeleidsplan 2020-2022;
- klanttevredenheidsonderzoeken onder werkgevers, deelnemers en gepensioneerden;
- afronding DNB-onderzoek robuustheid van de pensioenadministratie;
- aanpassing van de website pnmedia.nl.

De CPC heeft eveneens een zelfevaluatie uitgevoerd. Uit de evaluatie bleek dat de kwaliteit van de adviezen verbeterd is ten opzichte van 2018. Op sommige (meer ingewikkelde) dossiers komt het voor dat er geen afgerond advies wordt geformuleerd, omdat de CPC dan van mening is dat het onderwerp in het bestuur en dus breder bediscussieerd moet worden. Aandachtspunt is het verbeteren van de evenwichtige belangenafweging, onder andere door meer overzicht te geven van de relevante kwantitatieve en kwalitatieve aspecten op de te behandelen dossiers.

Na implementatie van het nieuwe bestuursmodel wordt de CPC (naar verwachting per 1 juli 2022) opgeheven.

Tot invoering van het nieuwe model zal de CPC het bestuur adviseren en waar mogelijk besluiten nemen over onder andere de volgende zaken:

- het nieuwe pensioenstelsel;
- de premiestelling 2022;
- de jaarlijkse haalbaarheidstoets;
- de jaarlijkse actualisatie van het herstelplan;
- het aanpassen van de deelnemersportal (MijnPNO) ter verbetering van de digitale dienstverlening;
- het marketing- en communicatiejaarplan 2022, dat voortvloeit uit het marketing- en communicatiebeleidsplan 2020-2022;
- het marketing- en communicatiebeleidsplan 2023-2025.

3. Beleggingscommissie (BC)

Rol en taken

De beleggingscommissie (BC) adviseert het bestuur bij het formuleren van het beleggingsbeleid en adviseert het bestuur over de inhoudelijke invulling en uitvoering ervan. De commissie zorgt ervoor dat het bestuur voldoende countervailing power heeft ten opzichte van de uitvoeringsorganisatie en de regie voert over het beleggingsbeleid. De commissie monitort de kosten van het vermogensbeheer. De BC kan besluiten nemen voor zover het onderwerpen betreft die door het bestuur eerder in jaarplannen zijn gespecificeerd.

Enkele concrete taken van de BC:

- zet vermogensbeheeronderwerpen op de kaart die voor het fonds van belang zijn, zoals het onderzoeken van nieuwe beleggingscategorieën en het beoordelen van de bruikbaarheid daarvan voor het fonds. In de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel worden de mogelijkheden/gevolgen van de nieuwe regelingen voor de inrichting van het beleggingsbeleid uitvoerig onderzocht en beoordeeld;
- beoordeelt voorstellen van de fiduciair beheerders op het gebied van vermogensbeheer, waaronder verantwoord beleggen, en adviseert het bestuur hierover;
- monitort de prestaties van externe vermogensbeheerders;
- beoordeelt voorstellen van de fiduciair beheerders inzake benoeming en ontslag van externe vermogensbeheerders en adviseert het bestuur hierover;
- beoordeelt het functioneren van de fiduciair beheerders op het gebied van beleggen en adviseert het bestuur hierover;
- beoordeelt economische ontwikkelingen en de naar aanleiding daarvan te nemen risicobeheersingsmaatregelen en adviseert het bestuur hierover.

De BC voert al haar activiteiten uit tegen de achtergrond van het integraal fondsbeleid. Daarbij gaat het vooral om de beoordeling van financiële risico's:

- rente/matchingrisico's;
- marktrisico's;
- kredietrisico's;
- verzekeringstechnische risico's.

Het managen van niet-financiële risico's, in het bijzonder het uitbestedingsrisico binnen het domein vermogensbeheer, valt eveneens onder de verantwoordelijkheid van de BC.

Samenstelling en wijzigingen

De BC bestond in 2021 uit 2 bestuursleden waaronder de beleggingsdeskundige, bijgestaan door 3 externe adviseurs.

Activiteiten in 2021

De BC kwam in 2021 tienmaal bij elkaar. Tijdens deze bijeenkomsten zijn adviezen uitgebracht aan het bestuur of besluiten genomen betreffende de volgende onderwerpen:

- het herstructureren en onderbrengen van het LDI-mandaat bij een hiertoe geselecteerde externe vermogensbeheerder;
- renteafdekking en onderzoek naar afdekkingsinstrumenten;
- er is een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden voor inflatiebescherming;
- kosten van vermogensbeheer inclusief peergroup analyse: zijn kosten zo optimaal mogelijk besteed, rekening houdend met de risico-rendementsverhouding van de beleggingen in de diverse beleggingscategorieën;
- uitgevoerde studies naar illiquide beleggingen in relatie tot het in te voeren nieuwe pensioenstelsel;
- evaluatie beleggingscategorieën; dit wordt gedaan in een driejaarlijkse cyclus. Dit jaar zijn geëvalueerd de beleggingen in Europese investment grade bedrijfsobligaties en in emerging markets staatsobligaties (genoteerd in Amerikaanse dollars);
- de performance/attribution-analyse (actief/passief beleggen) is uitgevoerd;
- ontwikkeling financiële markten met aandacht voor mogelijke gevolgen van de coronacrisis op de beleggingsportefeuilles;
- beleggingsplannen 2022 voor de DB- en de DC-regelingen;
- verantwoord beleggen; er is verdere uitvoering gegeven aan het in 2020 ontwikkelde verantwoord beleggen beleid. Volgens planning is in 2021 een nulmeting SDG uitgevoerd, is de integratie van ESG in de individuele beleggingsportefeuilles verder doorgevoerd en is een maatwerkbenchmark voor Emerging Market Debt gecreëerd. In deze benchmark worden landen die de persvrijheid ernstig schenden uitgesloten. De BC heeft in 2021 maatschappelijke ontwikkelingen gevolgd om te beoordelen of het ingezette verantwoord beleggen beleid nog steeds passend is. In 2022 zal de BC dit blijven doen en bij de invulling van het verantwoord beleggen beleid daarmee nog nadrukkelijker rekening houden. Waar nodig adviseert de BC het bestuur hierover;
- in het kader van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel heeft de BC onderwerpen behandeld die betrekking hebben op het nieuwe pensioenstelsel, met als doel om de kennis bij het bestuur over (vermogensbeheer-)onderwerpen in aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel te verdiepen;
- er is een kennissessie over factorbeleggen gehouden waarbij externe sprekers vanuit verschillende invalshoeken hun visie deelden.

Plannen voor 2022

In 2022 zal de BC het bestuur adviseren en waar mogelijk besluiten nemen over onder andere de volgende aangelegenheden:

- de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, waaronder een onderzoek naar renteafdekking in lifecyclebeleggingen, een onderzoek naar de ruimte voor illiquide beleggingen in life cycles, het afwegen van korte- en langetermijnsrisico's en het al dan niet afdekken van de verschillende risico's mede met het oog op het mogelijk invaren van bestaande pensioenregelingen.
- vervolg implementeren beleid verantwoord beleggen en indien maatschappelijke ontwikkelingen daartoe aanleiding geven, wijzigingen op dit beleid voorstellen met inachtneming van de doelstellingen van het fonds;
- driejaarlijkse evaluatie van beleggingscategorieën;
- opnemen van nieuwe of wijzigen van bestaande beleggingscategorieën, indien daartoe aanleiding bestaat;
- selectie van vermogensbeheerders, indien daartoe aanleiding bestaat;
- beleggingsplannen 2023 voor de DB- en DC-regelingen.

4. Klachten- en geschillencommissie

Rol en taken

PNO Media heeft een klachten- en geschillenregeling. Deze waarborgt een correcte afhandeling van klachten en een evenwichtige behandeling van geschillen. De procedure is als volgt.

1. De belanghebbende dient een klacht of geschil in bij MPD, waar deze in eerste instantie door een afdelingshoofd wordt behandeld.
2. Is de indiener het niet eens met de beslissing, dan kan deze binnen 4 weken de klacht of het geschil ter heroverweging indienen bij de directie van MPD.
3. Is de indiener ontevreden over de beslissing van de directie, dan kan de klacht of het geschil binnen 4 weken worden ingediend bij de klachten- en geschillencommissie van PNO Media. Deze geeft een zwaarwegend advies aan het bestuur.
4. Is de indiener ontevreden over het de uitkomst daarvan, dan kan deze zich wenden tot de Ombudsman Pensioenen of tot de burgerlijke rechter.

Samenstelling en wijzigingen

De klachten- en geschillencommissie bestond in 2021 uit 2 bestuursleden en een vertegenwoordiger uit het verantwoordingsorgaan.

Activiteiten in 2021

In 2021 zijn geen klachten ontvangen. In onderstaand overzicht is het aantal geschillen opgenomen.

Geschillen	Aantallen	
Geschillen in behandeling 1 januari 2021:		0
Ingediende geschillen 2021		3
Afgewikkelde geschillen 2021		0
• Waarvan aanpassing besluit	n.v.t.	
• Waarvan handhaving besluit	n.v.t.	
• Waarvan ingetrokken door deelnemer	n.v.t.	
• Waarvan niet ontvankelijk	n.v.t.	
In behandeling 31 december 2021		3

VERANTWOORDINGSORGAAN

Het verantwoordingsorgaan (VO) vertegenwoordigt deelnemers, gewezen deelnemers, werkgevers en pensioengerechtigden. Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het gevoerde beleid, de uitvoering daarvan en de naleving van de principes voor goed pensioenfondsbestuur.

Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid om een oordeel te geven over:

- het handelen van het bestuur;
- het beleid dat het bestuur heeft gevoerd;
- de beleidskeuzes van het bestuur voor de toekomst.

Oordeel en advies

In zijn oordeel baseert het verantwoordingsorgaan zich op de vraag of het bestuur bij de uitvoering van zijn taken op evenwichtige wijze rekening heeft gehouden met de belangen van alle belanghebbenden. Ook adviseert het verantwoordingsorgaan het bestuur van PNO Media over onder andere:

- samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten;
- indexatiebeleid;
- mogelijke verlaging van pensioenaanspraken en pensioenrechten;
- omvang van het verantwoordingsorgaan.

Andere taken van het verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan heeft adviesrecht over de profielschets van de leden van de raad van toezicht. Het verantwoordingsorgaan kan een bindende voordracht doen voor de benoeming van de leden van de raad van toezicht en bindend advies geven bij ontslag. Deze taken werden gedeeld met de Werkgeversvereniging voor de Media. Sinds de uitbreiding van het verantwoordingsorgaan met 2 werkgeverszetels per 1 november 2021 vallen deze taken enkel nog ten deel aan het verantwoordingsorgaan.

VERANTWOORDINGSORGAAN IN 2021

Samenstelling

Het verantwoordingsorgaan (VO) vertegenwoordigt deelnemers, gewezen deelnemers, werkgevers en pensioengerechtigden en bestaat eind 2021 uit 13 leden: 7 leden namens actieve deelnemers, 3 leden namens pensioengerechtigden, 2 leden namens gewezen deelnemers en 1 lid namens de werkgevers. Er is nog 1 vacature voor een werkgeverszetel. De actuele samenstelling van het verantwoordingsorgaan is te vinden in de personalia.

De leden namens de actieve deelnemers en pensioengerechtigden worden elke 4 jaar gekozen volgens de in het reglement van het verantwoordingsorgaan vastgelegde verkiezingsprocedure en benoemd door het bestuur. De leden namens de gewezen deelnemers worden voorgedragen door het bestuur. Na positief advies door het zittende VO, worden deze door het bestuur benoemd. Ook de werkgeversleden worden door het bestuur benoemd, maar voorgedragen door de Werkgeversvereniging voor de Media (WvM).

Het huidige verantwoordingsorgaan is in 2020 geïnstalleerd, in 2024 vinden verkiezingen plaats.

Activiteiten

Het VO is in het verslagjaar 13 keer bijeengekomen. Het overlegde zowel met het bestuur als met de raad van toezicht. Het verantwoordingsorgaan heeft zijn zienswijze gegeven aan het bestuur over de voorgenomen besluiten inzake de herijking van de strategie. Aan het bestuur bracht het verantwoordingsorgaan advies uit over voorgenomen besluiten inzake de wijzigingen in intern toezicht, het beloningsbeleid, collectieve waardeoverdrachten en de premie voor 2022. Ook bracht het verantwoordingsorgaan een ongevraagd advies uit over het ontwerp van de nieuwe website pnomedial.nl.

Verderop in het jaarverslag leest u het oordeel van het VO over het beleid en de wijze waarop dat is uitgevoerd.

Raad van toezicht

Het intern toezicht is opgedragen aan een raad van toezicht. De raad van toezicht toetst en beoordeelt het functioneren van het bestuur en de algemene gang van zaken in het fonds. De taken van de raad van toezicht zijn vastgelegd in een reglement. Daarnaast stelt de raad van toezicht zijn eigen werkplan op. In het hoofdstuk hierna is nadere informatie opgenomen over de samenstelling van de raad van toezicht, zijn werkwijze en de rapportage over 2021.

ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING

Persoonlijke gegevens worden door PNO Media met de grootst mogelijke zorgvuldigheid behandeld en beveiligd. PNO Media is ervan overtuigd dat de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, werkgevers en andere relaties van essentieel belang is bij de activiteiten van het fonds. Hierbij volgt het fonds de Gedragslijn verwerking persoonsgegevens pensioenfondsen van de Pensioenfederatie.

Zelfevaluatie

Het bestuur evalueert het eigen functioneren elk jaar. Tweejaarlijks heeft dit de vorm van een formele zelfevaluatie, die in maart 2021 heeft plaatsgevonden. Daarnaast werd in 2021 een hoogleraar organisatiegedrag bij de zelfevaluatie betrokken.

Bestuursleden vulden in het kader van de zelfevaluatie een vragenlijst in en gaven daarin aan hoe zij de kwaliteit van de verschillende processen binnen het bestuur vinden. Deze uitkomsten zijn besproken in het bestuur. De belangrijkste conclusies daaruit zijn dat de besluitvorming goed verloopt en ook is verbeterd dankzij de hantering van het BOB-model (beeldvorming – oordeelsvorming – besluitvorming). Wel mogen in vergaderdossiers de evenwichtige belangenafweging en de risico's nog meer expliciet benoemd worden. Met betrekking tot de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel wil het bestuur extra aandacht geven aan de evenwichtige belangenafweging met betrekking tot de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden en werkgevers. Ook hecht het bestuur waarde aan permanente educatie inzake de pensioenontwikkelingen en plant het daartoe extra kennissessies in.

De hoogleraar organisatiegedrag woonde 2 bestuursvergaderingen bij als procesobservator. Zij constateerde dat er enige hang is naar consensus en dat het daarom goed is om nadrukkelijk het BOB-model te blijven volgen en onverminderd aandacht te besteden aan de risicoanalyses.

Volgend jaar plant het bestuur een evaluatie onder externe begeleiding, conform de Code Pensioenfondsen en het fondsbeleid. Het zal daarbij ook de input vragen van de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan, in het kader van een 360-gradenevaluatie.

INTEGRITEIT EN COMPLIANCE

Integriteit is een belangrijk aspect dat gedurende het jaar op verschillende manieren aandacht krijgt. Met een jaarlijkse systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) brengt het bestuur integriteitsrisico's binnen de hele organisatie in kaart en inventariseert het of er maatregelen nodig zijn om die risico's in te perken.

Ook in de dagelijkse praktijk staat integriteit hoog op de agenda. Elke bestuursvergadering start met een inventarisatie van mogelijke integriteitskwesaties, zoals nevenfuncties of geschenken. Hiermee vergroot het bestuur de bewustwording en worden integriteitsconflicten voorkomen.

EVENWICHTIGE BELANGENAFWEGING

De aard van een paritair bestuur draagt bij aan een belangenafweging waarin voldoende aandacht is voor de belangen van zowel werkgevers, deelnemers, gewezen deelnemers als pensioengerechtigden. Het bestuur vindt het belangrijk om deze afwegingen concreet en transparant te maken. In bestuursverslagen en bestuursbesluiten wordt expliciet gemaakt hoe met de verschillende belangen rekening is gehouden.

Goed pensioenfondsbestuur

De Code Pensioenfondsen formuleert normen voor goed pensioenfondsbestuur. PNO Media onderschrijft de uitgangspunten van de Code Pensioenfondsen en past de normen van deze code in zijn beleid toe. De 8 thema's voor goed pensioenfondsbestuur krijgen als volgt aandacht van het fonds.

1. **Vertrouwen waarmaken:** het vertrouwen dat belanghebbenden in PNO Media stellen, maakt het fonds waar door middel van een adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement.
2. **Verantwoordelijkheid nemen:** het bestuur neemt zijn verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling. Het fonds zorgt voor een goede rolverdeling tussen bestuur en uitvoering en monitort uitvoeringsorganisatie MPD zorgvuldig. Strategische vraagstukken worden op een gestructureerde wijze besproken.
3. **Integer handelen:** het bestuur bevordert een cultuur van integriteit en compliance. Er is een gedragscode die door het fonds, de uitvoeringsorganisatie en ingehuurde professionals wordt nageleefd. Voor zowel het bestuur als andere organen geldt dat er nooit sprake mag zijn van persoonlijke bevoordeling of belangenverstrengeling. De klokkenluidersregeling zorgt ervoor dat misstanden veilig gemeld kunnen worden. Het bestuur maakt jaarlijks een SIRA en iedere bestuursvergadering bespreekt het bestuur mogelijke integriteitsissues.
4. **Kwaliteit nastreven:** het fonds stelt hoge kwaliteitseisen. Het bestuur staat open voor kritiek en beoordeelt zichzelf continu op het bezit van de juiste kennis en competenties. Ook het verantwoordingsorgaan evalueert zijn eigen functioneren. Kwaliteitseisen ten aanzien van de uitvoeringsorganisatie zijn vastgelegd in een *Service Level Agreement* (SLA) en worden gekwantificeerd met *Key Performane Indicators* (KPI's).
5. **Zorgvuldig benoemen:** het fonds zorgt ervoor dat het bestuur, de overige fondsorganen en het verantwoordingsorgaan dusdanig zijn samengesteld dat hierin voldoende geschiktheid, complementariteit, diversiteit en een afspiegeling van de belanghebbenden aanwezig is. Er is een expliciet diversiteitsbeleid. Voor de bestuursleden bestaat een duidelijk functieprofiel, dat voor sleutelfunctiehouders is aangevuld met extra eisen.
6. **Gepast belonen:** het fonds voert een verantwoord en beheerst beloningsbeleid en evalueert dit geregeld.
7. **Toezicht houden en inspraak waarborgen:** het fonds waarborgt intern toezicht op de kwaliteit en integriteit van de bedrijfsvoering. In het hoofdstuk 'Overige gegevens' staan het verslag van de raad van toezicht en het oordeel van het verantwoordingsorgaan, inclusief de reactie van het bestuur daarop.
8. **Transparantie bevorderen:** het fonds streeft openheid na, communiceert over missie, strategie, risico's en doelstellingen en legt verantwoording af over gevoerd beleid.

KLOKKENLUIDERSREGELING

Het bestuur heeft een klokkenluidersregeling. De regeling bevat een procedure en waarborgen voor de bescherming van de klokkenluider die te goeder trouw melding maakt van (een vermoeden van) een misstand van algemene, operationele en/of financiële aard. Als een melder vreest voor nadelige gevolgen voor zijn eigen positie of als aan een eerdere melding geen gevolg is gegeven, kan deze regeling (anoniem) worden toegepast. De uitvoeringsorganisatie MPD heeft een overeenkomstige regeling. Sleutelfunctiehouders kunnen desgewenst naar de raad van toezicht escaleren en zelfs (in voorkomende gevallen verplicht) naar DNB.

INTEGRITEITS- EN SCREENINGBELEID EN INCIDENTENREGELING

Het integriteits- en screeningbeleid bevat uitgangspunten voor de manier waarop PNO Media een integere bedrijfsvoering waarborgt en de wijze waarop het pensioenfonds zijn bestuursleden, leden van de raad van toezicht, leden van het verantwoordingsorgaan en externe adviseurs van commissies selecteert.

De incidentenregeling geeft aan welke stappen gevolgd moeten worden als het vermoeden bestaat van een incident. Onder een incident wordt in ieder geval verstaan:

- een (dreigend) strafbaar feit;
- een (dreigende) schending van wet- en regelgeving;
- een (dreiging van) bewust onjuist informeren van publieke organen;
- een (dreigend) datalek;
- een schending van gebruikelijke of binnen het fonds geldende gedragsregels;
- (een dreiging van) het bewust achterhouden, vernietigen of manipuleren van informatie.

BELONINGEN

BELONINGSBELEID

Het remuneratiebeleid of beloningsbeleid vormt de basis voor de vergoeding van bestuurders, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. Beheerste bestuurdersbeloningen zijn hierbij het uitgangspunt. Voor het beloningsbeleid van PNO Media laat het bestuur zich mede leiden door de Pensioenfederatierichtlijn voor beloningsbeleid van middelgrote pensioenfondsden. Het beloningsbeleid voor bestuurders refereert ook aan de salarisstructuur van de publieke omroep. Vanaf de invoering van het nieuwe bestuursmodel in 2022 wordt een nieuw beloningsbeleid van kracht. Dit hanteert dezelfde uitgangspunten als het huidige beloningsbeleid maar maakt onderscheid in de hoogte van de vergoedingen voor een uitvoerend bestuurslid en een niet-uitvoerende bestuurslid.

Het bestuurlijke beloningsbeleid van PNO Media houdt rekening met de volgende criteria:

- tijdsbesteding (op basis van vte, voltijdsequivalent);
- kwaliteit, expertise en professionaliteit;
- verantwoordelijkheid;
- benchmark voor vergelijkbare functies.

Beloning vanaf 2021

In 2020 heeft PNO Media het beloningsbeleid geëvalueerd. Conform de Code pensioenfondsen gaat het fonds uit van een beheerst, duurzaam en consistent beloningsbeleid dat rekening houdt met de volgende uitgangspunten:

- er is een redelijke verhouding tot verantwoordelijkheid, functie-eisen en tijdsbeslag;
- er is terughoudendheid ten aanzien van prestatieloon;
- de beloning van intern toezicht mag een kritische opstelling niet belemmeren;
- er is geen ontslag- of transitievergoeding bij tussentijds ontslag.

Het beloningsbeleid moet het mogelijk maken om personen aan te trekken met de benodigde kwaliteiten en de vereiste achtergrond, die bereid zijn zich voor langere tijd aan het fonds te binden. Bestuursleden zijn statutair eindverantwoordelijk voor de kwaliteit van het fonds en daarom worden aan hen aanzienlijke eisen gesteld. In veel gevallen zijn het personen die naast hun reguliere werk bestuurder van het pensioenfonds zijn.

PNO Media heeft ervoor gekozen met ingang van 2021 het bezoldigingsmaximum van de Wet normering topinkomens (WNT) als uitgangspunt te hanteren. Het fonds acht dit een passend referentiekader, gezien de aard van de werkzaamheden, het toenemend maatschappelijk draagvlak hiervoor en het feit dat een deel van de werkgevers onder de WNT valt. Het fonds hanteert geen bonussen, prestatieloon, ontslag- of transitievergoedingen. De vergoedingen worden berekend op basis van een percentage van het bezoldigingsmaximum van de WNT en het tijdsbeslag conform de vte-norm voor de betreffende functies.

Deze methodiek is per 1 januari 2021 ingegaan. De percentages zijn reeds bepaald, het voltijds bezoldigingsmaximum (in 2021: € 209.000,-) wordt jaarlijks bij wet vastgesteld.

Beloningsstructuur met ingang van 2021

Functie	% WNT	vte	Bedrag per jaar
Onafhankelijk bestuursvoorzitter	90%	0,3	€ 56.430
Expert bestuursleden	80%	0,2	€ 33.440
Bestuursleden	70%	0,2	€ 29.260
Tijdsopslag commissievoorzitter		0,025	€ 3.657
Tijdsopslag sleutelfunctiehouder		0,025	€ 3.657
Tijdsopslag DB/vicevoorzitter		0,1	€ 14.630
Voorzitter raad van toezicht	70%	0,2	€ 29.260
Leden raad van toezicht	70%	0,1	€ 14.630

Beloningen individuele bestuursleden in 2021

Naam	Functie	Periode	vte	Ontvangen in 2021
Dhr. R. van Vledder	Onafhankelijk bestuursvoorzitter	1-1-2021 tot 31-12-2021	0,3	€ 56.430
Dhr. S.H. Terpstra	Bestuurslid	1-1-2021 tot 31-12-2021	0,2	€ 29.260
	Vicevoorzitter (tijdsopslag)	1-1-2021 tot 31-12-2021	0,1	€ 14.630
Dhr. drs. P.R.A. Olde Scholtenhuis	Bestuurslid	1-1-2021 tot 31-12-2021	0,2	€ 29.260
	Vicevoorzitter (tijdsopslag)	1-1-2021 tot 31-12-2021	0,1	€ 14.630
Dhr. G.M. van de Luitgaarden RA	Expert bestuurslid	1-1-2021 tot 31-12-2021	0,2	€ 33.440
	Commissievoorzitter (tijdsopslag)	1-1-2021 tot 31-12-2021	0,025	€ 3.657
	Sleutelfunctiehouder (tijdsopslag)	1-1-2021 tot 31-12-2021	0,025	€ 3.657
Dhr. mr. L. Goes	Bestuurslid	1-1-2021 tot 31-12-2021	0,2	€ 29.260
	Commissievoorzitter (tijdsopslag 25%)	1-1-2021 tot 31-12-2021	0,025	€ 3.657
Dhr. P.C. Molenaar RBA	Expert bestuurslid	1-1-2021 tot 31-12-2021	0,2	€ 33.440
	Commissievoorzitter (tijdsopslag)	1-1-2021 tot 31-12-2021	0,025	€ 3.657
Mevr. mr. J.G.E. van Leeuwen	Bestuurslid	1-1-2021 tot 31-12-2021	0,2	€ 29.260
Mevr. mr. M.E. van Waart MA	Bestuurslid	1-1-2021 tot 31-12-2021	0,2	€ 29.260
Mevr. C.H.P. van Beijeren Bergen en Henegouwen	Bestuurslid	1-1-2021 tot 31-12-2021	0,2	€ 29.260
Dhr. G.P. Hofman RA	Bestuurslid	1-1-2021 tot 31-12-2021	0,2	€ 29.260
Mevr. R. García López	Aspirant bestuurslid	1-2-2021 tot 1-7-2021	0,2	€ 14.630

Beloningen leden raad van toezicht in 2021

De raad van toezicht hanteert dezelfde beloningsstructuur als het bestuur, zoals in de tabel hierboven vermeld. De voorzitter en de leden van de raad van toezicht kunnen wel onderling besluiten om het totaal beschikbare budget anders te verdelen, op basis van de feitelijke taakverdeling en tijdsbesteding. Dat is in 2021 gebeurd.

Mevr. E.L. Snoeij	Voorzitter raad van toezicht	1-1-2021 tot 31-12-2021	0,2	€ 25.520
Dhr. ing. W.A.P. van Eechoud Msc	Lid raad van toezicht	1-1-2021 tot 31-12-2021	0,1	€ 16.720
Mevr. drs. M.H.A.C.J. Simons BPLA CFA	Lid raad van toezicht	1-1-2021 tot 31-12-2021	0,1	€ 16.720

Verantwoordingsorgaan

Voor de leden van het verantwoordingsorgaan geldt een vacatiegeldregeling. Als referentiekader hiervoor gelden de SER-vergoedingsregels, op dit moment € 410 per vergadering. Per vergadering (inclusief gezamenlijke opleidingsbijeenkomsten of commissievergaderingen) ontvangen de leden 100% van deze standaard vergoeding, die geldt voor de voorbereiding en de deelname aan de vergadering. De voorzitter van het verantwoordingsorgaan ontvangt een toeslag van 25%. Per jaar komen maximaal 12 vergaderingen voor vergoeding in aanmerking; in 2021 is dit maximum eenmalig met 25% verhoogd, vanwege een extra aantal vergaderingen, met name rondom de herijking van de strategie.

Externe deskundigen

Voor externe deskundigen die zitting hebben in een commissie geldt een vaste vergoeding van € 12.000 per jaar. Deze is gebaseerd op de vereiste deskundigheid en een verwachte tijdsbesteding voor 6 commissievergaderingen per jaar.

Uitvoeringsorganisatie MPD

De uitvoeringsorganisatie MPD volgt de cao van de publieke omroep. De beloning van de directieleden werd in 2021 bepaald door de raad van toezicht van MPD binnen de kaders van het remuneratiebeleid van MPD.

Beloning in 2022

De uitgangspunten voor het beloningsbeleid van het fonds blijven in 2022 van kracht. Door de invoering van het nieuwe bestuursmodel zullen er wel andere functies ontstaan, met de daarbij behorende tijdsbesteding. Daardoor ontstaat er een onderscheid tussen de hoogte van de vergoedingen van uitvoerende bestuurders en van niet-uitvoerende bestuurders.

De medewerkers van MPD worden opgenomen in de organisatie van PNO Media. Bij de salarisstructuur wordt ook in de nieuwe situatie de cao voor de publieke omroep gevolgd.

Conclusie governance

De zelfevaluatie die dit jaar plaatsvond, toont aan dat er vooruitgang is geboekt in de effectiviteit van het bestuur, en dat er nog een aantal verbeterpunten is, waaronder de expliciete aandacht voor evenwichtige belangenafweging en risicobeheersing. Ook de commissies hebben evaluaties uitgevoerd waaruit een aantal verbeterpunten naar voren kwam. Bij het nieuwe bestuursmodel hoort een nieuw beloningsbeleid. De uitgangspunten van het beloningsbeleid blijven van kracht, maar het beleid is geënt op het nieuwe bestuursmodel. Dit houdt in dat er onderscheid wordt gemaakt in de hoogte van de vergoeding van uitvoerende en van niet-uitvoerende bestuurders.

In 2021 stond de herijking van de strategie van PNO Media centraal, die zal leiden tot substantiële wijzigingen in de organisatie en het bestuursmodel. Ook heeft het bestuur ingezet op het behoud en waar mogelijk groei van het aantal aangesloten organisaties en deelnemers in de sectoren media, IT, entertainment en de creatieve sector. Het fonds bereidt zich voor op de invoering van het nieuwe pensioenstelsel.

Herijking strategie

Het fonds heeft in 2021 de strategie voor de periode 2021-2025 opnieuw vastgesteld. Dit komt voort uit 2 belangrijke aanleidingen. Ten eerste de noodzaak om een aantal interne verbeteringen in gang te zetten: het beter beheersen van kosten, het versterken van de governance en het vergroten van de slagvaardigheid van het bestuur. Ten tweede om gereed te zijn voor de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

De werkgroep Strategie, die in 2020 gevormd is, heeft de strategie ontwikkeld. Deze werkgroep bestaat uit het DB van PNO Media en de directeur van uitvoeringsorganisatie MPD. Verschillende bestuursleden hebben gedurende dit proces als klankbordgroep meegelezen. Ook zijn de raden van toezicht van MPD en PNO Media, de OR van MPD en het verantwoordingsorgaan van PNO Media tussentijds geïnformeerd en geraadpleegd. In juli 2021 heeft het bestuur van het fonds de nieuwe strategie bekrachtigd.

Zelfstandig fonds

De eerste vraag die het fonds zichzelf heeft gesteld, is of PNO Media op lange termijn zelfstandig bestaansrecht heeft. De conclusie is dat het fonds groot genoeg is om efficiënt te zijn en klein genoeg om verbinding te hebben met werkgevers en deelnemers in de creatieve en digitale sector. Het kan daarmee een betekenisvolle rol blijven spelen als grotendeels vrijwillig pensioenfonds. Bovendien geniet PNO Media veel vertrouwen in de doelsectoren waarvoor het werkt. Het is daarmee een betrouwbare partner om klanten te ondersteunen bij de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Een voorwaarde voor het zelfstandig voortbestaan is behoud en groei van het deelnemersbestand om voldoende kostendraagvlak te behouden. Onderzoek in februari en maart 2021 naar het huidige klantbestand en marktpotentieel laat zien dat er voldoende kansen zijn om het deelnemersbestand op peil te houden en verder te laten groeien.

Fusie met uitvoeringsorganisatie MPD

De tweede vraag in de strategievorming betreft de organisatievorm. Het fonds wil de governance verbeteren, de bestuurlijke effectiviteit verhogen en kosten beheersen. Het heeft daarom onderzocht of het deze verbeteringen zou kunnen realiseren door samen te gaan met uitvoeringsorganisatie MPD. Hiertoe zijn 2 business cases opgesteld: voor de huidige situatie en voor een mogelijke fusie met MPD. De conclusie is dat samengaan duidelijk de voorkeur heeft.

Bestuursmodel

Het derde element in de strategievorming betreft het bestuursmodel dat het beste past bij deze nieuwe organisatievorm. De best passende vorm blijkt een one-tier paritair bestuursmodel, dat een onderscheid kent tussen uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders. In het geval van PNO Media komt dit neer op een bestuur dat bestaat uit de volgende 3 onderdelen:

- een onafhankelijke voorzitter;
- 3 uitvoerend bestuurders met ieder een eigen specialisme;
- 7 niet-uitvoerend bestuurders die voornamelijk een toezichhoudende rol hebben. Hierin zitten bestuurders die zijn benoemd door de sociale partners (vakbonden, werkgeversorganisaties en het verantwoordingsorgaan).

De pariteit (een evenwichtige vertegenwoordiging van belanghebbenden) blijft in dit model behouden bij het niet-uitvoerende deel van het bestuur. Deze bestuurders zullen meer dan in het oude model gericht zijn op strategische vragen en evenwichtige belangenafweging. De pariteit is een van de belangrijke sterke punten van het fonds.

Het voorstel voor de fusie en het nieuwe bestuursmodel is begin 2022 voorgelegd aan de ondernemingsraad en de raad van toezicht van PNO Media. Het fonds wil de overgang naar één organisatie en het one-tier paritair bestuursmodel graag gelijk laten vallen in de tijd. Het streefmoment hiervoor is 1 januari 2023.

Transitie

De transitie naar de nieuwe situatie betreft 2 belangrijke onderdelen: de juridische fusie met uitvoeringsorganisatie MPD en de invoering van het nieuwe bestuursmodel. PNO Media wil het transitieplan op 1 april 2022 gereed hebben en op 1 januari 2023 deze wijzigingen invoeren.

Het uitgangspunt is dat de huidige MPD-organisatie zoveel mogelijk integraal wordt opgenomen in de organisatie van PNO Media. Op deze manier blijft de aanwezige expertise en ervaring gewaarborgd. De nieuwe organisatiestructuur wordt ontwikkeld door de coördinatiegroep strategie, die bestaat uit vertegenwoordigers van het bestuur, het bestuursbureau en projectleiders van PNO Media en MPD.

Voor het nieuwe bestuur zijn functieprofielen opgesteld en worden bestuursleden geworven en geselecteerd. Hier is een werving- & selectiecommissie verantwoordelijk voor. Eind 2021 is gestart met de sollicitatieprocedure voor de onafhankelijk voorzitter. De zittende voorzitter vervulde de functie ad interim. Ook de procedures voor de niet-uitvoerende bestuurders zijn eind 2021 gestart. De verwachting is dat een deel van het zittend bestuur geschikt is voor een positie in het nieuwe bestuursmodel. Een deel van het bestuur komt niet in aanmerking omdat hun termijn in 2022 verloopt. De sollicitatieprocedure voor de uitvoerende bestuurders, met een specialistische vakinhoudelijke achtergrond, zal gestart worden wanneer de nieuwe onafhankelijk voorzitter is benoemd.

De raad van toezicht van PNO Media verdwijnt en de toezichthoudende taken van dit orgaan worden overgenomen door de niet-uitvoerende bestuurders.

Het verantwoordingsorgaan blijft in de huidige vorm bestaan. De huidige taken en verantwoordelijkheden veranderen niet.

Het bestuursbureau van het fonds verdwijnt in de huidige vorm. De huidige bestuurssecretarissen krijgen een andere rol binnen de organisatie, zodat de aanwezige kennis en ervaring behouden blijft.

Verandering in commissies

Omdat de uitvoerend bestuurders meer inhoudelijke verantwoordelijkheden krijgen, zal er ook een wijziging plaatsvinden in de bestuurlijke commissies. De beleggingscommissie blijft vooralsnog bestaan, maar krijgt in de toekomst mogelijk een ander karakter. De commissie pensioen- en communicatiezaken (CPC) en de risicobeheercommissie zullen verdwijnen. Wel wordt er een auditcommissie ingesteld.

BESTUURSMODEL

Een one-tier bestuursmodel is een bestuursmodel waarin zowel uitvoerende als niet-uitvoerende bestuurders zitting hebben. Samen vormen zij het algemeen bestuur. Dit is anders dan het two-tier model, waarbij er sprake is van 2 organen, een voor het uitvoerende bestuur en een voor de toezichthoudende functionarissen. Het voordeel van een one-tier bestuur is dat er korte lijnen bestaan tussen het uitvoerende bestuur en het toezicht daarop. Dit vergroot de slagkracht van het bestuur. Bovendien is er sprake van permanent toezicht, geborgd in het bestuur.

Pensioenfondsen kunnen voor verschillende one-tier modellen kiezen. Bij PNO Media is er vanaf 2022 sprake van een omgekeerd gemengd bestuursmodel. Hierin is sprake van een onafhankelijk voorzitter, uitvoerende bestuursleden (UB's) en niet-uitvoerende bestuursleden (NUB's).

De strategie is aangescherpt. Dit zijn de nieuwe hoofdpunten van de strategie van PNO Media.

Missie

PNO Media is dé aanbieder van collectieve pensioenoplossingen voor de creatieve en digitale sector. Wij ontzorgen werkgevers, deelnemers en gepensioneerden. We begrijpen wat zij nodig hebben, luisteren en geven gerichte, relevante informatie. Wij bieden kosteneffectieve oplossingen die aansluiten bij de verschillende behoeftes van bij ons aangesloten of nog aan te sluiten bedrijven en hun deelnemers en voor allen die van ons een pensioen krijgen.

Visie

Met de komst van het nieuwe pensioenstelsel wordt een persoonlijke benadering en ondersteuning van werkgevers, deelnemers en pensioengerechtigden een nog belangrijkere manier om ons te onderscheiden. Omdat er meer standaardisatie in de regelingen en de premies te verwachten is, blijft ook een kosteneffectieve uitvoering van groot belang. De consolidatie in de sector vergroot deze nadruk op kostenbeheersing nog verder. We hanteren een beleggingsbeleid waarbij een goed rendement en maatschappelijk verantwoord beleggen hand in hand gaan. Veranderingen in wetgeving en toezicht leiden tot een toenemende noodzaak tot bestuurlijke effectiviteit, risicobeheer en verantwoording, waar PNO Media proactief zijn governance op aanpast.

Strategische doelstellingen 2021-2025

1. PNO Media ondersteunt zijn werkgevers en deelnemers in het maken van keuzes in het kader van het nieuwe pensioenstelsel. Het fonds zorgt voor een adequaat aanbod voor de nieuwe regelingen en besteedt daarbij bijzondere aandacht aan de communicatie met werkgevers, deelnemers en pensioengerechtigden. Het richt zich daarbij primair op de bestaande klanten.
2. PNO Media streeft naar een verdere groei van bij het fonds aangesloten bedrijven en deelnemers. Het richt zich daarbij met name op pensioenfondsen en grotere bedrijven in de sectoren media, IT, entertainment en de creatieve sector.
3. PNO Media houdt in zijn keuzes rekening met een verdere consolidatie van fondsen, adviseurs en uitvoerders. Hoewel het fonds zelfstandig bestaansrecht heeft, staat het op langere termijn mogelijk open voor samenwerking met andere partijen.
4. PNO Media kiest voor een governance die een sterke binding met de aangesloten sectoren waarborgt en die is toegerust om aan huidige en toekomstige eisen te voldoen.
5. PNO Media streeft naar een kosteneffectieve uitvoering van zijn dienstverlening. De integratie van PNO Media met MPD en de keuze voor een one-tier paritair bestuursmodel kunnen de kosten verlagen. De komende jaren zullen door verdere efficiëntie enerzijds en groei van het deelnemersbestand anderzijds de kosten per deelnemer verder kunnen dalen. De kosten van de uitvoering per deelnemer bevinden zich hierdoor op een niveau dat past bij dienstverlening die PNO Media biedt en blijven in een bandbreedte van kosten bij vergelijkbare pensioenfondsen met vergelijkbare dienstverlening.

OVERIGE AANDACHTSPUNTEN BESTUUR

DNB-onderzoek naar bestuurlijke effectiviteit

Het onderzoek naar de bestuurlijke effectiviteit bij PNO Media dat DNB in 2018 en 2019 uitvoerde, heeft in 2020 en 2021 geleid tot verschillende acties om de bestuurlijke effectiviteit te versterken. In juli 2021 is dit proces afgerond en heeft DNB het bestuur décharge verleend.

Onderzoek door DNB naar robuustheid pensioenadministratie

In februari 2020 deed DNB bij het fonds onderzoek naar de robuustheid van de pensioenadministratie. Een projectgroep met vertegenwoordigers van PNO Media en MPD heeft concrete acties ondernomen om de robuustheid van de pensioenadministratie te verbeteren. In december 2021 zijn alle bevindingen opgelost. DNB gaf hier in januari 2022 akkoord op.

Groeistrategie en kosten

In 2021 heeft het bestuur de strategie voor PNO Media over de periode 2021-2025 vastgesteld. Een onderdeel daarvan betreft de doelstellingen voor groei, behoud en kosten.

- **KPI 1 Behoud:** tenminste 90% van alle werkgevers, die tenminste 95% van alle deelnemers/pensioengerechtigden vertegenwoordigen, kiezen ervoor de dienstverlening van de nieuwe regelingen bij PNO Media onder te brengen. PNO Media heeft voor 2021 deze doelstelling behaald.
- **KPI 2 Groei:** het aantal deelnemers (actief en pensioengerechtigden) groeit in de periode 2021-2025 met ongeveer 5.000 tot tenminste 35.000. PNO Media heeft voor 2021 deze doelstelling ondanks de Coronacrisis nagenoeg gehaald.
- **KPI 3 Kosten:** de kosten van uitvoering per deelnemer bevinden zich binnen een bandbreedte van 10% van de mediaan van een op korte termijn vast te stellen peergroup van vergelijkbare (vrijwillige) bedrijfstakpensioenfondsen. Hierbij geldt dat PNO Media streeft naar een kosteneffectieve uitvoering van zijn dienstverlening. De kosten van de uitvoering per deelnemer bevinden zich op een niveau dat past bij de dienstverlening die PNO Media biedt. Het bestuur blijft streven naar het realiseren van deze kostendoelstelling. In een jaar met zoveel projecten in het kader van pensioenakkoord en de eerder genoemd reorganisatie (OGM en Rezaf) is dit echter moeilijk. Desondanks heeft het bestuur in 2021 een kostenbesparing gerealiseerd van circa 25 euro per deelnemer aan pensioenuitvoeringskosten.

GROEISTRATEGIE

De groeistrategie van PNO Media stelt dat het fonds een gezond zelfstandig pensioenfonds wil blijven. Daartoe zet het actief in op het behoud en waar mogelijk groei van het aantal aangesloten organisaties en deelnemers in de sectoren media, IT, entertainment en de creatieve sector. Het belang van (huidige en toekomstige) deelnemers dient PNO Media het beste door:

- een beleggingsbeleid dat rekening houdt met de risicobereidheid onder deelnemers;
- klantbediening op maat van de deelnemers, gepensioneerden en werkgevers in de doelsectoren;
- pensioenregelingen die voorzien in behoeften van organisaties en deelnemers;
- kostenbeheersing bij de pensioenuitvoering en het vermogensbeheer. Dit maakt het fonds aantrekkelijker en minder gevoelig voor een mogelijke krimp in het aantal deelnemers.

Het fonds gaat het gesprek aan met werkgevers en andere pensioenfondsen om hen ervan te overtuigen dat aansluiten bij PNO Media in het belang is van henzelf en van hun medewerkers of deelnemers. De groeidoelstellingen richten zich op het behoud van bestaande deelnemers, op het realiseren van exogene groei (aansluiting van andere pensioenfondsen) en op autonome groei (aansluiten van nieuwe werkgevers en actieve deelnemers).

COVID-19

De coronacrisis had ook in 2021 impact op het fonds. In de bestuursvergaderingen is aandacht geweest voor de risico's en voor maatregelen op financieel en praktisch niveau, zowel bij het fonds zelf als bij uitvoerder MPD. Alle processen en overleggen die nodig waren voor de besluitvorming hebben plaatsgevonden, hoewel vaak in aangepaste (online) vorm.

Op financieel niveau had de pandemie invloed op de beurzen, de rentestand en daarmee op de dekkingsgraden van alle pensioenfondsen. De beleggingscommissie (BC) en risicobeheercommissie (RBC) hebben hier in het bijzonder aandacht aan besteed.

Op praktisch niveau waren in 2020 al de nodige maatregelen getroffen voor onder andere werken op afstand en voor de samenwerking met toeleveranciers. Alle kritische processen konden daardoor onverminderd doorgaan, met als belangrijkste het zorgdragen voor de maandelijkse uitkeringen.

Nieuw pensioenstelsel

In 2021 werd het pensioenakkoord verder vertaald in concrete wetsvoorstellen. De bedoeling is dat de nieuwe Wet Toekomst Pensioenen uiterlijk 1 januari 2023 van kracht wordt. Werkgevers hebben dan tot uiterlijk 1 januari 2027 de tijd om over te stappen naar een nieuwe regeling. PNO Media koerst momenteel op een overstap per 1 januari 2026. Meer hierover is te lezen in het hoofdstuk Nieuw Pensioenstelsel.

Het fonds bereidt zich voor op de grote wijzigingen die dit met zich meebrengt. Het bestuur vindt het belangrijk om zeer gedegen achtergrondkennis te hebben en organiseert daarom komend jaar extra kennissessies over het onderwerp.

Organisatie

Om de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel te organiseren is een stuurgroep Pensioenakkoord opgericht. De opdracht van de stuurgroep is om het fonds en zijn deelnemers voor te bereiden op de komst van het nieuwe pensioenstelsel, de hieruit voortvloeiende activiteiten en projecten te definiëren, deze van een tijdsplanning te voorzien en de verantwoordelijkheden voor de uitvoering vast te leggen. Onder de stuurgroep fungeren 4 werkgroepen. De sociale partners hebben hierin een belangrijke rol.

Overleg met sociale partners

Het fonds wil de sociale partners zoveel mogelijk ondersteunen bij de keuzes die zij moeten maken. Een belangrijke partner daarin is de Pensioenraad, die een breed palet aan werkgevers en deelnemers vertegenwoordigt die niet via een cao of verplichtstelling vertegenwoordigd zijn. Het overleg met de sociale partners wordt nader toegelicht in het hoofdstuk Nieuw Pensioenstelsel.

Contact met externe toezichthouders

Er is in 2021 contact geweest met DNB over met name de volgende onderwerpen:

- het onderzoek inzake de bestuurlijke effectiviteit van het fonds;
- het onderzoek inzake de robuustheid van de pensioenadministratie.

Aan de Autoriteit Persoonsgegevens zijn in 2021 geen datalekken gemeld.

Conclusie ontwikkelingen binnen het bestuur

Het belangrijkste thema waar het bestuur in 2021 aandacht aan besteedde, was de herijking van de strategie. Deze heroriëntatie leidde tot het besluit om de uitvoeringsorganisatie MPD te integreren in de organisatie van het fonds. Ook voert het fonds een nieuw bestuursmodel in en herzielt het de missie, visie en strategische doelstellingen. Daarnaast heeft het bestuur zich voorbereid op de komst van het nieuwe pensioenstelsel. Juist in aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel wil het fonds steun bieden aan de sociale partners bij het maken van de noodzakelijke keuzes. Het fonds ziet dat het zelfstandig bestaansrecht heeft en dat hiervoor beheerste groei noodzakelijk blijft.

Hilversum, 30 mei 2022

Het bestuur van PNO Media

André Snellen, voorzitter vanaf 1 april 2022

Sybren Terpstra, vicevoorzitter

Patrick Olde Scholtenhuis, vicevoorzitter

Geert Hofman

Lucas Goes

Madelon van Waart

Jacqueline van Leeuwen

Corhilde van Beijeren Bergen en Henegouwen

Gabriël van de Luitgaarden

Piet Molenaar

2 VERANTWOORDING EN TOEZICHT

WERKWIJZE RAAD VAN TOEZICHT

De raad van toezicht formuleert jaarlijks speerpunten als aanvulling op de vaste onderwerpen, die voortvloeien uit de wettelijke taken, te weten:

- toezicht houden op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in het pensioenfonds;
- toezicht houden op adequate risicobeheersing, in het bijzonder op de wijze waarop het bestuur omgaat met de risico's op de langere termijn;
- toezicht houden op evenwichtige belangenafweging door het bestuur en de organisatie van de checks en balances binnen het fonds;
- het afleggen van verantwoording aan het verantwoordingsorgaan;
- het bestuur met raad terzijde staan, waarbij de raad uit eigen beweging dan wel op verzoek van het bestuur kan handelen.

Bij het toezicht maakt de raad gebruik van de VITP-code en de Code Pensioenfonds 2018.

Personele samenstelling raad van toezicht

De raad van toezicht is per 1 juli 2014 in werking getreden. In 2021 bestond de raad uit mevrouw Snoeij (voorzitter), mevrouw Simons en de heer Van Eechoud (toegeleden per 1 januari 2021). In mei 2021 is mevrouw Simons benoemd voor een tweede termijn.

Werkzaamheden in 2021

De raad heeft in 2021 ruim 30 overleggen gevoerd met het bestuur en individuele bestuursleden, het verantwoordingsorgaan, de sleutelfunctiehouders, de accountant en de actuaar.

De opvolging van de acties uit het DNB-onderzoek naar de bestuurlijke effectiviteit en de mede daaruit voortvloeiende herijking van de strategie en de keuze voor en de voorbereidingen op een nieuw bestuursmodel hebben veel aandacht geëist van de raad.

Reguliere onderwerpen betroffen onder andere het jaarverslag 2020, de financiële situatie van het fonds, de vaststelling van de premie en de beleggingsplannen voor 2022, kostenbeheersing en de groeistrategie, waarbij risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging in ogenschouw werden genomen. Ook de voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel kan inmiddels als regulier onderwerp worden bestempeld en heeft in 2021 aandacht gekregen. De raad heeft het bestuur gevraagd en ongevraagd advies gegeven.

Als gevolg van de Coronacrisis heeft helaas slechts een beperkt aantal overleggen fysiek plaats kunnen vinden. Dit is echter goed opgevangen door digitaal te vergaderen.

Bevindingen raad van toezicht

De raad geeft onderstaand zijn bevindingen weer over de thema's waarover voor het jaar 2021 specifiek wordt gerapporteerd in het jaarverslag. De bevindingen zijn gebaseerd genoemde overleggen, alsmede op ter beschikking gestelde documenten, waaronder vergaderstukken van het bestuur en de commissies.

1. Strategische risico's

De raad heeft binnen de strategische risico's specifiek aandacht besteed aan de rolinvulling van de sleutelfunctiehouders en risicobeheersing, de realisatie van de groeistrategie en kostenbeheersing.

Sleutelfunctiehouders en risicobeheersing

In 2021 heeft de raad overleggen gevoerd met de sleutelfunctiehouders waarbij als uitgangspunt werd genomen de kwartaalrapportages van de sleutelfunctiehouders en de onafhankelijk uitgevoerde interne audits door de sleutelfunctiehouder Interne Audit.

De sleutelfunctiehouder risicobeheer heeft zijn zorgen uitgesproken over het korte termijnrisico voor de dekkingsgraad. De raad dringt er bij het bestuur op aan om duidelijkheid te geven over zijn standpunt met betrekking tot dit korte termijnrisico.

Voor de raad van toezicht is het niet duidelijk wat er met de aanbevelingen van de sleutelfunctiehouders gebeurt. Een gestructureerd register van aanbevelingen en een plan voor de opvolging van de aanbevelingen van de sleutelfunctiehouders is wenselijk.

De sleutelfunctiehouders constateerden dat er op het gebied van groei en behoud weinig voortgang is geboekt. Zij pleiten voor meer strategische bemoeienis door het bestuur waarbij de link wordt gelegd tussen gewenste groei, het productaanbod in het nieuwe pensioenstelsel - waardoor het fonds aantrekkelijk blijft voor zittende werkgevers en leidt tot nieuwe aansluitingen - en de investeringen in systemen die dit met zich meebrengt. De raad onderschrijft deze constatering en aanbevelingen ten eerste.

Realisatie van de groei strategie en kostenbeheersing

In 2021 heeft het bestuur een nieuwe groei strategie geformuleerd voor de periode 2021-2025. Het bestuur heeft voor zichzelf vastgesteld dat het fonds zelfstandig bestaansrecht heeft mits het aantal actieve deelnemers en gepensioneerden toeneemt tot 35.000 en de kosten dalen tot ongeveer € 225 per deelnemer.

Over 2021 is het doel voor het behoud van het aantal deelnemers gerealiseerd. Door actieve acquisitie is het aantal nieuwe deelnemers beperkt toegenomen. Per saldo is het aantal actieve deelnemers en gepensioneerden in 2021 met 840 gestegen tot 30.900.

De totale kosten van het pensioenbeheer zijn licht gestegen. Als gevolg van de stijging van het aantal actieve deelnemers en gepensioneerden tezamen bleven de kosten per deelnemer met € 250 ongeveer gelijk aan die van 2020. Dit ligt ruim boven het streefbedrag van € 225. De raad vindt het zorgelijk dat de kosten per deelnemer niet verder zijn gedaald. Bovendien heeft het bestuur aangegeven dat de kosten tot aan de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel per 1 januari 2026, waarschijnlijk niet zullen dalen in verband met extra inspanningen die nodig zijn om het nieuwe pensioenstelsel te implementeren.

In de komende jaren, met name met het oog op de invoering van het nieuwe pensioenstelsel, moeten bestaande pensioenregelingen worden aangepast. De daarmee samenhangende kans op herschikking van het pensioenlandschap kan PNO Media in directere concurrentie brengen met andere pensioenaanbieders. Om onder die omstandigheden het bestaansrecht op langere termijn te schragen vergt naar de mening van de raad een goed gedefinieerde productpropositie waarmee het fonds zich voor werkgevers en werknemers onderscheidt van andere aanbieders. Een gedegen aanpak en uitvoering hiervan is en blijft essentieel voor het behoud van de huidige aangesloten werkgevers en om succesvol nieuwe werkgevers aan te kunnen trekken.

Tot nu toe is het bestuur er niet in geslaagd om een concrete groei- en behoudstrategie uit te voeren. De raad heeft hierover zijn zorgen uitgesproken. Een verdere kostenbeheersing en groei van het aantal deelnemers is nodig om een aantrekkelijk fonds te blijven. De raad vraagt er nadrukkelijk aandacht voor om behoud- en groei doelstellingen (KPI's) SMART te formuleren. De monitoring van deze KPI's dient inzicht te geven in de daadwerkelijke gang van zaken op tactisch en strategisch niveau. De raad benadrukt het belang van een strakke sturing op structurele en eenmalige (project-)kosten. Kostenbeheersing en groei blijven in de komende periode dan ook de bijzondere aandacht houden van de raad.

2. Geschiktheid van de pensioenfondsgremia

De geschiktheid van bestuurders is een randvoorwaarde voor een goed functionerend fonds.

Sinds 2020 besteedt het bestuur meer aandacht aan de bestuurlijke cultuur. De raad heeft de indruk dat het bestuur in 2021 positieve stappen heeft gezet in de omgang met elkaar en met andere gremia. Er is meer ruimte gekomen om verschillende gezichtspunten in te brengen en ter discussie te stellen.

Ook de raad besteedt aandacht aan zijn eigen geschiktheid, en volgt daartoe opleidingen en trainingen.

In 2021 zijn relevante ontwikkelingen bijgehouden (permanente educatie) en zijn bijzondere opleidingen op het gebied van beleggingen en risicomanagement gevolgd en heeft verdieping van de kennis over het nieuwe pensioenstelsel plaatsgevonden. Met het aantreden van de heer Van Eechoud is de beschikbare kennis en ervaring op het gebied van risicomanagement, toezicht en strategievorming verder vergroot.

De raad voldoet aan de gestelde geschiktheidseisen, zowel qua kennis als qua competenties, waarbij de kennis deels overlapt en de competenties elkaar aanvullen.

3. Strategie/Governance/DNB-onderzoek Bestuurlijke effectiviteit

DNB-onderzoek Bestuurlijke effectiviteit is afgerond

In 2021 is het DNB-onderzoek Bestuurlijke effectiviteit afgerond. Hierbij heeft DNB aangegeven vertrouwen te hebben in de verdere professionalisering van de bestuurlijke aansturing van het fonds.

Governance; nieuw bestuursmodel in te voeren en samenvoeging met de uitvoerder

Het bestuur heeft in de verdere uitwerking van de herijking van de strategie van het fonds besloten om over te gaan naar een nieuw bestuursmodel, te weten het omgekeerd gemengde model. De raad is vanuit haar adviesrol intensief hierbij betrokken geweest en heeft expliciete aandacht gevraagd voor het feit dat de rol van niet-uitvoerend bestuurders in het omgekeerd gemengd model zeer verschilt van de huidige rol die bestuurders hebben. Als niet-uitvoerend bestuurder gaat de rol van toezichthouder immers een belangrijk deel uitmaken van de functie. Om objectiviteit in het benoemingsproces te waarborgen is besloten om assessments onderdeel te maken van de wervings- en benoemingsprocedure voor zowel uitvoerende als niet-uitvoerende bestuurders. De raad heeft hiervan met genoeg kennis genomen. Bij de invulling van de posities heeft de raad nog een wettelijke rol, namelijk het goedkeuren van profielschetsen en het toetsen van kandidaten aan het profiel. Met ingang van het nieuwe bestuursmodel, voorzien uiterlijk per 1 januari 2023, houdt de raad op te bestaan, omdat de toezichthoudende rol vanaf dat moment wordt ingevuld door de niet-uitvoerende bestuurders. Naar aanleiding van het besluit van het bestuur om samen te willen gaan met uitvoerder MPD is er nog een besluitvormingsproces te doorlopen bij MPD, waarbij de ondernemingsraad van MPD adviesrecht heeft. De raad onderstreept het belang van een zorgvuldige onderlinge afstemming tussen het bestuur van PNO Media en de directie van MPD.

De invoering van het nieuwe bestuursmodel en tegelijkertijd de samenvoeging van het fonds met de uitvoerder brengt veel werk met zich mee. De raad heeft kennis genomen van de planning voor de beide trajecten, met een voorziene afronding uiterlijk per 1 januari 2023.

Strategie

De raad wordt regelmatig geïnformeerd over de voortgang van het project Pensioenakkoord. Het fonds, mede gevoed door de uitvoerder, is gestaag bezig met het opdoen van kennis over het nieuwe pensioenstelsel. Een aantal kennissessies voor het bestuur en andere fondsgremia heeft in 2021 plaatsgevonden en wordt in 2022 gecontinueerd. Contacten met sociale partners over het nieuwe pensioenstelsel zijn in volle gang. 'Meet ups' met hen worden georganiseerd. Het samen optrekken op weg naar het nieuwe stelsel is van belang, terwijl ieder zijn eigen rol moet blijven bewaken en vervullen. Een moeilijkheid in dit proces is dat definitieve wetgeving over het nieuwe pensioenstelsel nog niet beschikbaar is. De raad blijft het bestuur in de komende tijd met raad terzijde staan in de voorbereiding op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

4. Premie en indexatie

De raad heeft kennisgenomen van de besluiten van het bestuur die volgen uit het vastgestelde premie- en indexatiebeleid. De raad heeft geconstateerd dat hierbij evenwichtige belangenafweging heeft plaatsgevonden.

5. Beleggingen

De raad heeft kennisgenomen van de vastgestelde beleggingsplannen 2022 voor de DB-regelingen en voor de DC-lifecycleregeling en heeft geconstateerd dat de processen zorgvuldig zijn gevolgd. De discussie over het al dan niet afdekken van het korte termijnsrisico liep eind 2021 nog steeds. De raad blijft aandacht vragen voor zorgvuldige belangenafweging.

ESG-beleid

In de loop van 2021 werd op het vlak van verantwoord beleggen de maatschappelijke opinie steeds uitgesproken. Bij verschillende pensioenfondsen heeft dit geleid tot terugtrekking uit beleggingen die raken aan fossiele energie. PNO Media heeft in 2020 een uitgebreid traject doorlopen om passend ESG-beleid te formuleren, dat in fasen wordt geïmplementeerd met een doorlooptijd van enkele jaren. In 2021 heeft er geen aanpassing in het eigen ESG-beleid plaatsgevonden. Wel zal het bestuur in 2022 herijking van het ESG-beleid versneld aanpakken met als startpunt een onderzoek onder de deelnemers. De raad ondersteunt deze aanpak waardoor alle deelnemers de mogelijkheid krijgen om zich uit te spreken. Deze uitkomsten zal het bestuur meenemen in het vaststellen van een evenwichtig ESG-beleid.

Vervolgens is het de uitdaging voor het fonds om het herijkte beleid helder te communiceren met de deelnemers, waarbij de te verwachten effecten van het beleid worden aangegeven. Verantwoord beleggen verdient met recht bijzondere aandacht van het bestuur.

6. Verleende goedkeuringen en instemmingen

In 2021 heeft de raad goedkeuring verleend aan de functieprofielen voor de nieuwe bestuurdersrollen in het omgekeerd gemengde model en aan het beloningsbeleid voor de fondsgremia, dat ingaat zodra het nieuwe bestuursmodel is geïmplementeerd dan wel voor functionarissen die eerder worden benoemd in het kader van de invoering van het nieuwe bestuursmodel. De raad heeft ingestemd met de verlenging van het ad interim voorzitterschap tot 1 april 2022 en met verlenging van het bestuurslidmaatschap van de vicevoorzitters tot het moment dat het nieuwe bestuursmodel van kracht zal zijn. Hiermee wordt de uiterste zittingsperiode van in totaal 12 jaar verlengd voor een beperkte tijd. Gezien de veranderfase waarin het fonds zich bevindt heeft de raad daar mee ingestemd.

Aandachtspunten in 2022

Onderwerpen die in 2021 aan de orde zijn gekomen zullen ook in 2022 onze aandacht houden. Dit geldt met name voor de invoering van het nieuwe bestuursmodel en het samengaan met de uitvoerder, de inzet op behoud en acquisitie van werkgevers en deelnemers, de beheersing van het kostenniveau en de voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel. De raad vindt het belangrijk dat een bestuur wordt samengesteld dat met zijn geheel aan kennis, kunde en vaardigheden het fonds succesvol kan leiden in de uitdagende jaren van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

Conclusie

Wederom was het een intensief jaar, enerzijds door externe factoren zoals de Coronacrisis, anderzijds door interne factoren zoals het besluit om over te gaan op een nieuw bestuursmodel en het samengaan met de uitvoerder MPD.

Gedurende de verslagperiode is er zeer regelmatig overleg geweest met het dagelijks bestuur en het bestuur over eerdergenoemde onderwerpen. In de loop van het jaar heeft het bestuur steeds vaker gebruik gemaakt van de raadgevende rol van de raad van toezicht en is er ook vaker overleg geweest door het voltallige bestuur met de raad. Dit heeft het wederzijds begrip verbeterd.

Voor 2022 ligt de uitdaging voor het bestuur in het zich aanpassen aan de gewijzigde fondsorganisatie, waarmee het bestuur in staat zal zijn om de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel succesvol te volbrengen. Een stevige organisatie van het fonds en een heldere en realistische strategie zijn onontbeerlijk om de belangen van alle stakeholders het best te kunnen dienen in deze transitiefase en daarna. Voor de nieuwe toezichthouders – de niet-uitvoerend bestuurders – zullen de concrete aanpak van de groei- en behoudstrategie, kostenbeheersing en de invoering van het nieuwe pensioenstelsel veel aandacht vragen in de komende jaren.

De raad is verheugd dat de samenwerking met het bestuur is verbeterd. De relatie met het verantwoordingsorgaan is onveranderd goed. Wij wensen het bestuur veel succes en wijsheid toe in de voltooiing van het verandertraject waarin het fonds zich bevindt.

Goedkeuring

Op grond van artikel 104 lid 3 van de Pensioenwet is een voorgenomen besluit van het bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening onderworpen aan de goedkeuring van de raad. De raad geeft goedkeuring aan het jaarverslag 2021; op basis hiervan kan het bestuur het jaarverslag 2021 vaststellen.

De raad van toezicht

Edith Snoeij, voorzitter
Mariëtte Simons
Wouter van Eechoud

Hilversum, 30 mei 2022

REACTIE VAN HET BESTUUR OP HET VERSLAG VAN DE RAAD VAN TOEZICHT

Het bestuur heeft met waardering kennis genomen van de bevindingen van de raad en heeft deze met de raad besproken op 24 mei 2022.

Het bestuur kan zich goed vinden in de bevindingen die de raad schetst en zal de door hen benoemde thema's en aanbevelingen ter hand nemen.

Het bestuur is met de raad van mening dat de samenwerking in het afgelopen jaar is verbeterd. Deze ontwikkeling zet ook in 2022 door.

Op enkele onderwerpen gaan wij hieronder nader in:

Strategische risico's

De raad spreekt zorg uit over het korte termijnrisico van de dekkingsgraad. In 2021 heeft het bestuur zich gebogen over de mogelijke veranderingen van risico's voor de deelnemers op de kortere termijn als gevolg van de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel en met name het invaren van reeds opgebouwde rechten en uitkeringen. Besloten is een nadere analyse naar deze risico's uit te voeren, inclusief de mogelijke beheersingsmaatregelen. Een goede voortgang op dit punt is belangrijk, immers kortere termijn risico's vergen het toepassen van beheersingsmaatregelen op korte termijn.

Wat betreft de opmerkingen over de realisatie van de groeistrategie en kostenbeheersing, verwijst het bestuur naar het onderdeel 'Groeistrategie en kosten' in het hoofdstuk Ontwikkelingen binnen het bestuur.

Het streefbedrag van 225 euro aan pensioenuitvoeringskosten is pas eind 2021 vastgesteld en betreft het streven voor de komende periode. Daarbij is de begroting als uitgangspunt gehanteerd en de situatie na implementatie van het Omgekeerd Gemengd Model en de rezaffing. Tot einde 2021 heeft het bestuur gestuurd op de begroting. De pensioenuitvoeringskosten waren eind 2021 lager dan oorspronkelijk begroot waarmee het kostendoel voor 2021 is gerealiseerd.

Op dit moment wordt gewerkt aan een dashboard waarmee het bestuur verder in control komt en de uitvoeringsorganisatie goed kan aansturen. Bovendien komt het onderwerp standaard in iedere vergadering van het bestuur en dagelijks bestuur aan de orde. Verder buigt het bestuur zich momenteel nadrukkelijk over de consequenties van het pensioenakkoord en in dit kader de producten die het wil aanbieden aan alle werkgever en werknemers in de creatieve sector. Daarbij houdt het bestuur goed in het oog dat het fonds met name bestaat uit vrijwillig aangesloten ondernemingen.

Geschiktheid van de pensioenfondsgremia en governance

Het bestuur onderschrijft dat in het verslagjaar veel effort is gestoken in het functioneren van het bestuur. Het bestuur bereidt zich bovendien goed voor op een omschakeling naar een Omgekeerd Gemengd Model.

Aandachtspunten in 2022

Ook het bestuur blijft in 2022 veel aandacht houden voor de verdere implementatie van het nieuwe bestuursmodel. Daarbij komt het samengaan met de uitvoerder van het fonds waardoor een krachtig en nog efficiënter functionerend fonds zal ontstaan. De grote uitdaging voor het bestuur waar deze zich voor gesteld ziet is de transitie naar de nieuwe pensioenregeling in het kader van het Pensioenakkoord.

Het bestuur onderschrijft de conclusie van de raad dat het afgelopen jaar wederom een roerig jaar is geweest. Het bestuur is verheugd dat ondanks de Coronacrisis de uitvoering van de pensioenadministratie wederom goed op orde is gebleven. Voor het bestuur blijft het waarborgen van de belangen van de deelnemer voorop staan.

Goedkeuring jaarverslag 2021

Het bestuur heeft met instemming kennis genomen van het feit dat de raad het besluit van het bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening 2021 heeft goedgekeurd.

Namens het bestuur

André Snellen
Voorzitter PNO Media

Hilversum, 30 mei 2022

OORDEEL VAN HET VERANTWOORDINGSORGAAN

Inleiding en verantwoording werkwijze

Het bestuur van het fonds legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan (VO) over het beleid en de wijze waarop dit is uitgevoerd. Jaarlijks geeft het VO een oordeel over het handelen van het bestuur. Hiermee vervult het VO een wettelijke taak, maar wil het VO tevens een bijdrage leveren aan het bereiken van de doelstellingen van PNO Media. Het oordeel is gebaseerd op het concept-jaarverslag, de jaarrekening, de bevindingen van het interne toezicht en de ontvangen informatie van het bestuur.

In 2021 verliepen, wederom, de meeste contacten en overleggen met het bestuur, RvT en het VO onderling via videogesprekken. Het VO werd schriftelijk op de hoogte gehouden van belangrijke ontwikkelingen binnen PNO Media en ontving uiteraard de adviesaanvragen op schrift. Tevens gaf de bestuursvoorzitter tijdens de meeste maandelijkse VO-vergaderingen een mondelinge update.

Met het oog op de samenvoeging van MPD en PNO Media, de keuze voor een wijziging bestuursmodel (inclusief het beloningsbeleid) en het Pensioenakkoord is het contact met de Raad van Toezicht (RvT) toegenomen – de samenwerking en afstemming met de RvT was prettig en constructief.

Procesverloop en samenwerking met bestuur

Het VO ziet in de gesprekken met het bestuur een constructieve, open en toegankelijke houding en waardeert dit. Aan de andere kant verloopt het proces te vaak rommelig. Stukken worden laat verzonden, soms werd het VO gevraagd om binnen enkele dagen te adviseren en te vaak was de adviesaanvraag onvolledig. Het VO heeft er begrip voor dat dossiers soms spoedeisend kunnen zijn. In de voorkomende gevallen had het bestuur echter al maanden van tevoren kunnen voorzien dat de eerder afgegeven planning niet gehaald zou worden. In plaats van vroegtijdig met het VO te overleggen over een aangepaste planning werd het VO nu onder druk gezet om met spoed een advies af te geven. Ook waren adviesaanvragen lang niet altijd volledig. Een goede onderbouwing, beweegredenen en gevolgen van een besluit werden niet altijd voldoende verstrekt.

Al met al heeft het VO dit rommelige proces niet altijd als respectvol ervaren en zijn ongenoegen daar richting het bestuur ook over uitgesproken. Het VO ziet bij het bestuur erkenning en verwacht dat de processen in de toekomst zorgvuldiger lopen.

Fondsorganisatie/Bestuurlijke effectiviteit

In 2021 besloot het bestuur om PNO Media samen te voegen met de uitvoerder MPD (rezaffing) en tegelijkertijd kiest het bestuur voor invoering van het omgekeerd bestuursmodel. De samenvoeging met de uitvoerder MPD beoogt een directe kostenbesparing en efficiëntere werkwijze te bereiken. Het VO adviseerde positief op de transformatie naar het nieuwe bestuursmodel en de daarmee samenhangende vorm en inrichting van het interne toezicht. Het VO heeft daarbij extra aandacht gevraagd voor de veranderde rol van bestuursleden. De NietUitvoerende Bestuurders (NUB'ers) nemen de toezichthoudende rol op zich die tot op heden bij de RvT ligt. Dat is een fundamenteel andere rol dan in het huidige bestuursmodel. Hier heeft het VO extra aandacht voor gevraagd.

Afgesproken is dat het VO meegenomen wordt in de vervolgstappen. Daarnaast wil het VO aanvullende afspraken, zodat het VO het functioneren van het bestuur, de besluitvorming en de kostenontwikkeling beter kan volgen gedurende het proces.

Eind 2022 treedt het nieuwe bestuur aan en wordt tevens de rezaffing gerealiseerd.

Het VO heeft het afgelopen jaar geen verbetering waargenomen in de resultaten van de groei- en behoudstrategie. Het ontbreken van meetbare en controleerbare doelen in visie en strategie baart het VO steeds meer zorgen. Gezien het feit dat PNO Media een vrijwillig pensioenfonds is moet het bestuur duidelijke plannen hebben om, ook met de veranderingen van het pensioenstelsel, de (potentiële) deelnemers aan zich te (blijven) binden.

Verantwoord beleggen (ESG beleid)

Op het gebied van verantwoord beleggen heeft het bestuur in 2020 een nieuw en scherper beleid vastgesteld. Op dat moment was dat beleid passend bij het maatschappelijk sentiment. Ook doet PNO Media het objectief gesteld goed tot zeer goed. Op de ranglijst van de 50 grootste pensioenfondsen van het VBDO (vereniging van beleggers voor duurzame ontwikkeling) staat PNO Media in 2021 op de 12de plaats. Tegelijkertijd heeft de maatschappelijke ontwikkeling PNO Media eind 2021, begin 2022 ingehaald. De verwachting van deelnemers én aangesloten werkgevers verandert sneller dan PNO Media heeft voorzien en dat vraagt een vroegtijdige herbeoordeling van beleggingsbeleid. Het VO constateert dat het bestuur dit thema serieus neemt en grondig wil aanpakken, met een onderzoek onder alle deelnemers en door mogelijke effecten op het beleggingsportfolio en rendement te onderzoeken. Het VO heeft begrip voor de gedegen aanpak die het bestuur kiest, maar heeft ook benadrukt dat tempo geboden is. Het VO verwacht in 2022 een voorstel voor aanpassing van het beleid op verantwoord beleggen en zal dit dan beoordelen en advies uitbrengen. Daarin neemt het VO de reacties van deelnemers in het nog uit te voeren onderzoek zwaarwegend mee.

Kosten

Het VO heeft veel aandacht voor de kosten per deelnemer. Door betere kostenbeheersing en de toetreding van extra deelnemers is het bestuur er in het recente verleden in geslaagd de kostengroei te beteugelen en een neerwaartse trend in te zetten.

Het VO constateert dat de kosten in 2021 beter uitvallen dan is begroot. Namelijk € 250 versus € 272 per deelnemer. Echter de reden dat deze kosten lager uitvallen zijn voor het merendeel incidentele meevallers of verschoven kosten. Desondanks blijven de kosten per deelnemer bij PNO Media aanmerkelijk hoger dan bij vergelijkbare pensioenfondsen. Dit is en blijft een zorg voor het VO.

PNO Media is voor het grootste deel een vrijwillig bedrijfstakpensioenfonds en zal zich daarom altijd in concurrentie bevinden met andere pensioenfondsen. In het verleden onderscheidde PNO Media zich met het hoge serviceniveau en waren de bijbehorende hoge servicekosten acceptabel. Inmiddels is het serviceniveau van andere fondsen grotendeels gelijkwaardig. Kosten zijn hoog, maar het serviceniveau is niet meer onderscheidend genoeg om het kostenverschil te verantwoorden. Dit is een zorgpunt voor het VO. Het is de verwachting dat binnen het nieuwe pensioenakkoord de kosten per deelnemer één van de belangrijkste onderscheidende factoren zijn. Het VO vindt het belangrijk dat het bestuur hier nadrukkelijk op blijft sturen. De eerste voorbereidende stappen zijn hierin al gezet met het rezaffen en de wijziging van het bestuursmodel. De resultaten daarvan zullen nauwkeurig worden gevolgd door het VO.

Premiedekkingsgraad

Het VO blijft zich nog steeds zorgen maken over de relatief lage premiedekkingsgraad van PNO Media en het negatieve effect hiervan op de dekkingsgraad. Ook andere fondsen hebben vaak een lage premiedekkingsgraad, maar PNO Media behoort de afgelopen jaren tot de fondsen met de laagste premiedekkingsgraad. Gelukkig heeft de gedurende 2021 gestegen rente het negatieve effect verminderd. Een veelgehoord argument is dat een lage premiedekkingsgraad uiteindelijk ingelopen wordt door de feitelijke rendementen. Dat is op zichzelf niet onwaar, maar dat argument valt weg bij de overgang naar een nieuw pensioenstelsel. Bij het invaren naar een nieuw pensioenstelsel vraagt het VO aandacht voor het wegvallen van dit inloopeffect. Het bestuur zal dit bij de bepaling van compensatieregelingen moeten meewegen.

Communicatie

Het VO vindt het belangrijk dat het vroegtijdig betrokken wordt bij de manier waarop PNO Media communiceert met haar achterban. Deze mogelijkheid wordt geboden door het halfjaarlijks overleg met de commissie Pensioen en Communicatie en vertegenwoordigers van de communicatieafdeling. Dit overleg is constructief en zinvol. Onze zorgen, aanbevelingen en eventuele verbeteruggesties worden serieus genomen en opgepakt. Teleurstellend was het daarom te constateren dat het VO niet is betrokken bij het tot stand komen van de nieuwe website van PNO Media. In een ongevraagd advies heeft het VO daarom alsnog suggesties voor verbetering gegeven. Ook constateerde het VO dat de begrijpelijkheid en duidelijkheid van informatie in brieven naar de deelnemers, soms te wensen overlaat. Dit heeft het VO aangekaart en is opgepakt, maar heeft nog niet in alle uitingen tot verbetering geleid. De suggestie van het VO voor het invoeren van een testpanel is opgepakt.

In 2022 zal het fonds meer aandacht moeten besteden aan de communicatie over de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Wijze van communicatie over deze materie zal mede afhangen van het verloop en ontwikkelingen in het traject. Het is belangrijk op zorgvuldige wijze te communiceren om te voorkomen dat er te hoge verwachtingen bij (potentiële) deelnemers worden gewekt. Het baart het VO dan ook zorgen dat het nog geen concrete plannen heeft gezien.

Nieuw pensioenakkoord

Zoals in de inleiding al aangeven, wordt het VO vooruitlopend op de daadwerkelijke invoering van het pensioenakkoord op allerlei manieren via de voorzitter, maar ook via online-trainingen en sessies geïnformeerd over de ins en outs van het nieuwe akkoord. Dit heeft het VO zeer op prijs gesteld. Het blijkt dat er nog veel onduidelijk is en de invoering aan vertraging onderhevig. Op dit moment heeft het VO daarom onvoldoende zicht op de daadwerkelijke keuzes die het bestuur van plan is te maken. Het jaar 2022 zal het VO aangrijpen om te toetsen hoe het nieuwe bestuur in het nieuwe bestuursmodel naar het pensioenakkoord toewerkt. Een belangrijke vraag daarbij is hoe het bestuur de concurrentie met de andere fondsen aangaat en voorkomt dat aangesloten bedrijven en/of deelnemers besluiten om naar een ander fonds over te stappen.

Formele adviezen en besluiten

Naast het algemene oordeel over het handelen van het bestuur, heeft het VO ook wettelijk adviesrecht met betrekking tot een aantal onderwerpen.

In 2021 heeft het VO:

- positief geadviseerd over het Beloningsbeleid;
- positief geadviseerd over Premie 2022;
- positief geadviseerd over collectieve waardeoverdrachten (TrueBlue werkgevers en Filmhuis 'Film in Friesland');
- positief geadviseerd over de transformatie naar het nieuwe bestuursmodel en de daarmee samenhangende vorm en inrichting van het interne toezicht.

In 2021 heeft het VO een ongevraagd advies uitgebracht t.a.v.:

- nieuw ontwerp website PNO Media;
- begrijpelijke, schriftelijke communicatie naar (individuele) deelnemers.

Aandachtspunten 2022

Het VO zal in 2022 – naast de wettelijke en statutaire taken – extra aandacht hebben voor:

- Introductie nieuw pensioenstelsel;
- MVO/ESG beleid;
- Functioneren nieuw bestuursmodel.

Oordeel

Het VO heeft een wisselend oordeel over het handelen van het bestuur en het gevoerde en voorgenomen beleid. Het kijkt terug op een jaar waarin het op een positieve en constructieve wijze heeft kunnen samenwerken met alle belanghebbende partijen van het fonds. Tevreden is het VO dan ook met de inhoudelijke overleggen en discussies. Over het algemeen is de gevoerde koers goed geweest, al blijft het VO op thema's bezorgd.

Uitgesproken kritisch is het VO ten aanzien van het proces bij adviesaanvragen; dit moet beter, met meer respect voor de taken en rol van het VO. Het VO richt nu zijn blik vooruit. Samen met een nieuw bestuur en een nieuwe bestuursvoorzitter, blijven we ons inzetten voor een goed op de toekomst voorbereid PNO Media.

Hilversum, 30 mei 2022

Namens het Verantwoordingsorgaan,
A. Sietjes, voorzitter

REACTIE BESTUUR OP HET OORDEEL VAN HET VERANTWOORDINGSORGAAN

Reactie bestuur op het oordeel van het verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan heeft de taak een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarrapport, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van de raad van toezicht, over het door het bestuur uitgevoerde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst.

Het bestuur kan zich over het geheel goed vinden in het oordeel van het verantwoordingsorgaan. Daar waar nodig gaat het bestuur hieronder nader in op de oordeelsvorming.

Procesverloop

Het bestuur betreurt het dat het VO het verloop van het proces niet altijd als ordelijk heeft ervaren. Met name het premieproces is dit niet geheel goed verlopen. Het bestuur zal zich ervoor blijven inzetten dat het proces bij de aanvraag van een advies goed verloopt waarbij de tijdigheid goed in het oog zal worden gehouden. Wij streven er naar dat het VO zijn verantwoordelijkheden en taken goed kan dragen.

Fondsorganisatie/Bestuurlijke effectiviteit

Het bestuur heeft de samenwerking met het verantwoordingsorgaan t.a.v. het proces rondom de Rezaf en het Omgekeerd Model als positief ervaren. Ook in 2022 blijft het bestuur werken aan het behoud van een goede informatievoorziening. Voor het maken van afspraken staat het bestuur natuurlijk open, waarbij echter uiteraard wel rekening dient te worden gehouden met de verantwoordelijkheden van de gremia in de huidige governance.

Groeistrategie en kosten

Wat betreft de opmerkingen over de realisatie van de groeistrategie en kostenbeheersing, verwijst het bestuur naar het onderdeel 'Groeistrategie en kosten' in het hoofdstuk Ontwikkelingen binnen het bestuur.

Verantwoord beleggen (ESG beleid)

Het bestuur onderschrijft de stelling van het verantwoordingsorgaan en is verheugd over de aandacht en betrokkenheid die vanuit de sector is getoond. Het toont de urgentie die leeft in de maatschappij, evenals bij (een deel van de bij) het fonds aangesloten werkgevers en deelnemers. PNO Media heeft in 2020 zijn ESG-beleid uitvoerig herijkt en vastgesteld. Dit wordt jaarlijks door het bestuur geëvalueerd. Het bestuur blijft werken aan het verantwoord beleggingsbeleid van het fonds. Zo ontwikkelen we samen met andere grote beleggers standaarden waarlangs we bedrijven kunnen beoordelen. En stimuleren wij dat zij met concrete duurzaamheidsplannen komen. Bovendien onderzoeken we de mogelijkheden om meer te beleggen in oplossingen, zoals bedrijven die actief zijn in windenergie en waterstof. Duurzaamheid staat het rendement dat nodig is voor een goed pensioen wat ons betreft niet in de weg.

Wij realiseren ons dat de maatschappelijke opvattingen op het gebied van ESG-beleid momenteel een vlucht nemen die sneller gaat dan het bestuur ten tijde van de vaststelling van het ESG-beleid had voorzien.

Het bestuur heeft inmiddels een plan van aanpak gemaakt. Onderdeel hiervan is een onderzoek naar het ESG-beleid onder alle deelnemers. Het bestuur wil een goed beeld krijgen van de wensen en ambities van deelnemers. Dat vergt enige tijd maar het bestuur wil luisteren naar alle deelnemers in de sector en op basis daarvan een nieuw ESG-beleid formuleren. Dat heeft impact op het totale beleggingsbeleid van het fonds en luistert heel nauw.

Premiedekkingsgraad

Het bestuur heeft ook dit jaar weer uitvoerig stil gestaan bij het premiebeleid en de premiedekkingsgraad en heeft daarbij ook de relatie tussen het premiebeleid en het op handen zijnde nieuwe pensioenstelsel meegewogen. Het bestuur heeft daarbij besloten het premiebeleid niet aan te passen maar wel als één van de relevante onderdelen mee te wegen bij de overgang naar het nieuwe stelsel.

Communicatie

Het verantwoordingsorgaan spreekt de zorg uit dat er nog geen concrete plannen zijn omtrent de communicatie van het pensioenakkoord. Het bestuur is enigszins verbaasd over deze reactie. Het fonds discuteert op dit moment volop over de verschillende onderdelen van het pensioenakkoord. Dit vindt plaats in de vorm van voorlichting waarbij de diverse gremia, waaronder het verantwoordingsorgaan, betrokken zijn. In dit stadium ligt de focus nog op de inhoud van de regeling en het maken van afspraken met cao-partijen. Contacten met sociale partners over het nieuwe pensioenstelsel zijn in volle gang; dit vindt mede plaats in de vorm van kennissessies. De nieuwe pensioenregeling moet uiterlijk 1 januari 2027 ingaan.

Oordeel

Het bestuur heeft overall een positief beeld van het functioneren van en de samenwerking met het verantwoordingsorgaan. Het bestuur is van mening dat de overleggen met het verantwoordingsorgaan constructief verlopen. Het bestuur wil alle leden van het verantwoordingsorgaan bedanken voor hun grote inzet voor het fonds, en streeft naar een continuering van de goede samenwerking tussen verantwoordingsorgaan en bestuur.

Namens het bestuur
André Snellen
voorzitter PNO Media

Hilversum, 30 mei 2022

3 JAARREKENING

Bedragen in duizenden euro's

Activa

	31 december 2021	31 december 2020
Beleggingen voor risico pensioenfondsen (1)		
Vastgoedbeleggingen (1.1)	918.116	788.582
Aandelen (1.2)	3.124.406	2.865.464
Vastrentende waarden (1.3)	3.960.761	3.404.894
Derivaten (1.4)	20.270	133.303
Overige beleggingen (1.5)	84.152	107.974
Totaal beleggingen voor risico pensioenfondsen (1.6)	8.107.705	7.300.217
Beleggingen voor risico deelnemers		
Vastgoedbeleggingen (1.1)	8.287	6.174
Aandelen (1.2)	26.852	20.992
Vastrentende waarden (1.3)	14.182	11.788
Derivaten (1.4)	-	-
Overige beleggingen (1.5)	-	-
Totaal beleggingen voor risico deelnemers (1.6)	49.321	38.954
Vorderingen en overlopende activa (2)		
Overige vorderingen (2.1)	468	1.524
Herverzekeringsmaatschappij (2.2)	3.057	3.430
Debiteuren (2.3)	78.279	99.177
	81.804	104.131
Liquide middelen (3)	18.994	7.143
Totaal activa	8.257.824	7.450.445

Passiva

	31 december 2021	31 december 2020
Stichtingskapitaal en reserves (4)	819.239	-355.613
Technische voorzieningen (5)		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	7.160.496	7.636.208
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van de deelnemers	49.321	38.954
	7.209.817	7.675.162
Schulden en overlopende passiva		
Derivaten (1.4)	93.239	6.386
Overige schulden (6)	135.529	124.509
	228.768	130.895
Totaal passiva	8.257.824	7.450.445

Bedragen in duizenden euro's

Baten

	2021	2020
Premiebijdragen (7)		
- voor risico werkgevers	156.526	144.700
- voor risico deelnemers	4.749	3.473
	161.275	148.173
Inkomende waardeoverdrachten (8)		
- voor risico pensioenfonds	5.104	2.854
- voor risico deelnemers	268	30.259
	5.372	33.113
Beleggingsresultaten (9)		
- voor risico pensioenfonds	698.361	545.782
- voor risico deelnemers	7.240	3.944
	705.600	549.726
Overige baten	450	481
Totaal baten	872.698	731.493

Bedragen in duizenden euro's

Lasten

	2021	2020
Mutatie technische voorziening voor risico pensioenfonds (5)		
Pensioenopbouw	-227.017	-219.367
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	41.299	22.246
Onttrekking uit voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitkeringen	146.605	143.273
Onttrekking uit voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitvoeringskosten	2.566	2.507
Wijziging marktrente	517.776	-997.441
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	-4.568	173.649
Saldo overdrachten van rechten	3.696	-322
Overige mutaties in de voorziening pensioenverplichtingen	-4.645	11.149
	475.712	-864.306
Mutatie technische voorziening voor risico deelnemers	-10.367	-36.965
Pensioenuitkeringen (10)	-147.334	-142.650
Uitgaande waardeoverdrachten risico fonds (8)	-6.563	-2.363
Uitgaande waardeoverdrachten risico deelnemer (8)	-1.472	-373
Pensioenuitvoeringskosten (11)	-7.737	-7.543
	-163.106	-152.928
Incidentele baten en lasten	-85	811
Totaal lasten	302.154	-1.053.389
Saldo van baten en lasten	1.174.852	-321.896

KASSTROOMOVERZICHT

Volgens de directe methode, bedragen in duizenden euro's

	2021	2020
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	192.647	162.223
Ontvangsten wegens overgenomen verplichtingen	5.372	33.113
Uitgaven wegens overgedragen verplichtingen	-8.035	-2.735
Betaalde pensioenuitkeringen	-147.334	-142.650
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-7.737	-7.543
Mutatie kortlopende vorderingen	1.429	-1.341
Mutatie crediteuren	547	-2.529
Overige	365	1.292
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	37.254	39.829
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Aankopen van beleggingen	-3.867.942	-2.166.428
Verkopen en aflossingen van beleggingen	3.594.627	1.928.673
Directe beleggingsopbrengsten	238.292	207.618
Overige kasstromen	32.482	17.621
Betaalde kosten vermogensbeheer	-22.862	-22.156
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-25.402	-34.672
Mutatie liquide middelen	11.852	5.157
Saldo liquide middelen 1 januari	7.143	1.986
Saldo liquide middelen 31 december*	18.994	7.143
Mutatie liquide middelen	11.852	5.157

* Dit betreft het saldo van de liquide middelen en de rekening courant kredietinstellingen

SAMENVATTING VAN DE ACTUARIËLE ANALYSE

Bedragen in duizenden euro's

	2021	2020
Premieres resultaat	-73.717	-80.381
Beleggingsresultaat	1.257.290	-429.418
Overige resultaat	-8.721	187.903
	1.174.852	-321.896
Specificatie van het overige resultaat		
Resultaat op uitkeringen	-728	623
Resultaat op kosten	252	2.530
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	-2.530	-2.236
Resultaat op overlevingskansen	3.787	5.110
Resultaat op waardeoverdrachten	1.283	-162
Resultaat op wijziging actuariële grondslagen	-4.568	173.649
Resultaat op overige mutaties	-6.217	8.389
	-8.721	187.903

Inleiding

Het doel van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Media PNO, statutair en feitelijk gevestigd te Hilversum met KvK-nummer 41192454, is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden ter zake van arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden. PNO Media geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregelingen binnen de bedrijfstak media.

De bestaande verhoudingen tussen PNO Media en de Coöperatieve Media Pensioen Diensten U.A. (MPD) maken het mogelijk dat deze coöperatie wordt geconsolideerd in de jaarrekening van PNO Media. Vanwege het verwaarloosbare belang wordt MPD niet in de consolidatie meegenomen. De door MPD aan PNO Media in rekening gebrachte fee is volledig verwerkt in de resultatenrekening. De nettovermogenswaarde van MPD is opgenomen als onderdeel van de activa van PNO Media.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend. Ook statutaire bestuurders, andere sleutelfunctionarissen in het bestuur van het fonds, leden van de raad van toezicht, leden van het verantwoordingsorgaan, leden van de pensioenraad en nauwe verwanten van genoemde organen zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn uitgegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Het bestuur heeft de jaarrekening op 30 mei 2022 opgemaakt.

Algemeen

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op reële waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

De jaarrekening is opgesteld in bedragen x € 1.000 tenzij anders is aangegeven. De in de tabellen opgenomen getallen zijn afgeronde bedragen. Door afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som van de afzonderlijke getallen. Dit geldt ook voor de vergelijkende cijfers 2020. Daarnaast zijn de vergelijkende cijfers 2020, voor zover van toepassing, aangepast aan de indeling van de jaarrekening 2021. Er is geen sprake van materiële impact.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Stelselwijzigingen

In 2021 hebben zich geen stelselwijzigingen voorgedaan

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd.

De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft. Indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden, wordt deze opgenomen in de verslagperiode en de toekomstige perioden.

De volgende schattingswijzigingen zijn verwerkt in de jaarrekening van 2021:

- Naar aanleiding van een evaluatie zijn de invalideringskansen in 2021 hoger vastgesteld. Als gevolg hiervan neemt de IBNR-voorziening met ongeveer € 5 miljoen toe.
- Wijziging van de rentetermijnstructuur die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft. Het effect per 1 januari 2021 bedraagt € 119 mln. De tweede stap, per 1-1-2022 heeft een verhogend effect op de voorziening van € 74 mln.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, dan wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn en is verantwoord bij de respectievelijke beleggingscategorieën.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen zijn in de staat van baten en lasten opgenomen onder beleggingsresultaten.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar de rapporteringsvaluta euro tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. De gehanteerde valutakoersen per 31 december van ieder jaar, uitgedrukt in euro's, zijn als volgt:

	2021	2020	2019	2018	2017
Amerikaanse dollar	0,88	0,82	0,89	0,87	0,83
Britse pond	1,19	1,12	1,18	1,11	1,13
Zwitserse Frank	0,97	0,92	0,92	0,89	0,85
Japanse Yen (100)	0,76	0,79	0,82	0,80	0,74

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

BELEGGINGEN

In overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW worden beleggingen gewaardeerd op reële waarde. Alleen als de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Vorderingen en schulden uit hoofde van beleggingen worden gewaardeerd conform nominale waarde.

Participaties in beleggingsinstellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Beleggingen voor risico pensioenfondsen en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd. Lopende interestposities uit hoofde van beleggingen worden verantwoord als onderdeel van de marktwaarde van de betreffende beleggingscategorie.

Vastgoedbeleggingen

Aandelen vastgoed

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de per balansdatum geldende beurskoers.

Participaties vastgoed

De beleggingen in niet-beursgenoteerd vastgoed worden gewaardeerd op reële waarde. Deze waarde wordt door de externe manager ontleend aan de meest recente rapportages van de objectmanagers, aangepast voor kasstromen in de periode tot balansdatum. Daarnaast wordt bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen die betrekking hebben op het verslagjaar na ontvangst van de meest recente rapportages. De objectmanagers laten het vastgoed jaarlijks taxeren en bepalen de meest recente waardering volgens de discounted cash flow methodiek, gecombineerd met BAR/NAR-analyses. BAR staat voor bruto aanvangsrendement. NAR staat voor netto aanvangsrendement. De gehanteerde waarderingswijze is conform International Valuation Standards (IVS). De waarde van het vastgoed wordt jaarlijks gecontroleerd door een externe accountant. Vastgoed in ontwikkeling wordt gewaardeerd tegen marktwaarde indien betrouwbaar te schatten en anders op verkrijgingsprijs als alternatief.

Aandelen

Beursgenoteerd

Beursgenoteerde aandelen zijn gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de per balansdatum geldende beurskoers.

Niet-beursgenoteerd (private equity)

De beleggingen in private equity worden gewaardeerd op reële waarde. De onderliggende beleggingen binnen private equity-fondsen worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Deze waarde wordt door de externe manager ontleend aan de meest recente rapportages van de objectmanagers, aangepast voor kasstromen in de periode tot balansdatum. De waardering van het fonds en de onderliggende beleggingen zijn conform de waarderingsafspraken en -richtlijnen volgens IPEV (= International Private Equity and venture capital Valuation). IPEV staat los van lokale wet- en regelgeving en is zo opgesteld dat deze in lijn is met zowel IFRS als US GAAP, alsmede andere jurisdicties die een vergelijkbaar begrip van reële waarde hanteren. Daarnaast wordt er bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen die betrekking hebben op het verslagjaar na ontvangst van deze rapportages.

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden bestaan uit obligaties, hypotheke en liquide middelen.

Obligaties

Obligaties zijn gewaardeerd tegen reële waarde, zijnde de per balansdatum geldende beurskoersen.

Hypotheekfondsen

De beleggingen in hypotheke worden gewaardeerd tegen reële waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de externe manager, aangepast voor kasstromen in de periode tot balansdatum. Daarnaast wordt bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen die betrekking hebben op het verslagjaar na ontvangst van de meest recente rapportages. De onderliggende hypotheke worden gewaardeerd middels een discounted-cashflowmodel. De reële waarde van een hypotheek is het totaal aan kasstromen (rente en aflossing), contant gemaakt tegen een disconteringsvoet die is afgeleid van de consumententarieven. Deze tarieven worden per looptijd en per risicoklasse bepaald.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Derivaten

Derivaten die zijn afgesloten voor risicoafdekking en die deel uitmaken van de beleggingsportefeuille, zijn onder een aparte beleggingscategorie 'Derivaten' gerubriceerd. De negatieve derivatenposities zijn opgenomen onder de post 'Schulden en overlopende passiva'. Financiële derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen.

Rentederivaten

Voor de waardering van de swaps wordt gebruik gemaakt van waarderingmodellen. Het is de laatste jaren evident geworden dat de juiste rekenrente voor derivaten in relatie moet staan tot de rente die ontvangen/betaald moet worden op het gestorte/ontvangen collateral. In de praktijk wordt hiernaar verwezen met het begrip OIS discounting. Dit betekent dat in de waardering van de renteswaps rekening wordt gehouden met de onderpandspecificaties met betrekking tot de derivaten. Op basis hiervan wordt gekozen voor waardering op basis van de EONIA-rentecurve.

Voorts hangt de waarde van een renteswap af van:

- Productstructuur
- Type swap (receiver swap of payer swap)
- Looptijd van het contract
- Swap rate van de fixed leg
- Fixing van de floating leg
- Marktcondities
- Geldende swap termijnstructuur.

Valutaderivaten

De waarde van de valutaderivaten wordt bepaald door van het valutatermijncontract op de berekendatum het aantal forwardpunten (dat afhankelijk is van de resterende looptijd van dit contract) te bepalen. Vervolgens wordt de spotkoers met deze forwardpunten opgehoogd en is de reële waarde te berekenen.

Overige beleggingen

Onder dit hoofd zijn met name opgenomen de beleggingen in infrastructuurfondsen en de vorderingen en schulden uit hoofde van beleggingen. De beleggingen in infrastructuur worden gewaardeerd op reële waarde. Deze waarde wordt door de externe manager ontleend aan de meest recente rapportages van de objectmanagers, aangepast voor kasstromen in de periode tot balansdatum. De waarderingen worden gebaseerd op modellen, technieken en aannames die niet eenvoudig te toetsen zijn. Ook kunnen (onafhankelijke) taxaties als input gebruikt worden. Daarnaast wordt er bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen die betrekking hebben op het verslagjaar na ontvangst van deze rapportages. De vorderingen en schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Herverzekeringsmaatschappij

Vorderingen op herverzekeraars worden opgenomen voor de actuariel bepaalde contante waarde van de herverzekerde aanspraken, berekend volgens de grondslagen van de voorziening pensioenverplichtingen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Stichtingskapitaal en reserves

Het eigen vermogen van het pensioenfonds bestaat uit het stichtingskapitaal en verschillende reserves. Het stichtingskapitaal en de reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle activa en verplichtingen, inclusief technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen zijn verwerkt in de balans.

Voorziening pensioenverplichting

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op reële waarde (marktwaarde). De reële waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde op de balansdatum van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen.

De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Bij de berekening van de toekomstige kasstromen is uitgegaan van de op de balansdatum geldende pensioenreglementen en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of over de opgebouwde pensioenaanspraken toeslag wordt verleend. Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met arbeidsongeschiktheid op basis van de contante waarde van de toekomstige pensioenopbouw waarvoor vrijstelling is verleend.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Rente: de rentetermijnstructuur voor pensioenfondsen zoals deze maandelijks wordt gepubliceerd op de site van DNB. Deze rentetermijnstructuur geeft de rente voor alle looptijden tot en met 100 jaar. Ultimo 2021 bedroeg de naar de kasstromen van ons pensioenfonds gewogen gemiddelde rente 0,6% (2020: 0,2%).
- De methodiek voor de vaststelling van de rentetermijnstructuur is met de introductie van de nieuwe parameters pensioenfondsen gewijzigd. Pensioenfondsen dienen het (stijgende) effect van deze wijziging op de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen in vier stappen door te voeren. De eerste stap van deze wijziging is per 1 januari 2021 doorgevoerd en heeft geresulteerd in een toename van de voorziening pensioenverplichtingen met 1,6% (€ 119 mln). Per 1-1-2022 zal de tweede stap leiden tot een toename van de voorziening met 1% (€ 74 mln).
- Overlevingstafels: AG prognosetafels 2020 (startjaar 2022), gecorrigeerd voor ervaringssterfte. Deze tafels houden rekening met de voorziene trend in overlevingskansen.
- Ervaringssterfte: ervaringssterfte is een correctiefactor die op de overlevingskansen is toegepast, om het verschil tussen de overlevingskansen van de deelnemers in het pensioenfonds PNO Media en de gehele bevolking in aanmerking te nemen. De correctiefactoren zijn vastgesteld op grond van een in 2017 uitgevoerd onderzoek, waarbij ervaringscijfers van het fonds over de periode 2005 tot en met 2016 zijn gebruikt.

- Partnersysteem: voor deelnemers en gewezen deelnemers wordt rekening gehouden met de kans dat op de overlijdensdatum een partner aanwezig zal zijn. Deze geslacht- en leeftijdsafhankelijke aanname is gebaseerd op een analyse die in 2021 is uitgevoerd op het deelnemersbestand van PNO Media waarbij de gehanteerde grondslagen geen aanpassing behoeften. Voor gepensioneerden wordt rekening gehouden met de werkelijke burgerlijke staat.
- Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner vier jaar jonger is dan de verzekerde man en vier jaar ouder dan de verzekerde vrouw. Deze aanname is gebaseerd op een analyse die in 2021 is uitgevoerd op het deelnemersbestand van PNO Media waarbij de gehanteerde grondslagen geen aanpassing behoeften.
- De opslag voor wezenpensioen is gelijk aan 1,9% van de voorziening voor latent partnerpensioen van de voorziening van slapers en actieven.
- Kostenopslag ter grootte van 1,75% van de technische voorziening in verband met toekomstige uitvoeringskosten. Deze aanname is gebaseerd op een analyse die eenmaal per 5 jaar wordt uitgevoerd op het deelnemersbestand van PNO Media, meest recentelijk in 2018.
- De voorziening pensioenverplichtingen heeft een duration van 21,5 jaar. De duration is de gemiddelde gewogen looptijd van de toekomstige uitkeringen. De duration is een goede indicatie van de rentegevoeligheid van de voorziening pensioenverplichtingen bij kleine wijzigingen in de rente. Als de rente met 1 basispunt stijgt zal de voorziening pensioenverplichtingen met 21,5 basispunten dalen. Een daling van de rente met 1 basispunt resulteert in een toename van de voorziening pensioenverplichtingen met 21,5 basispunten.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De waardering van de voorziening voor risico deelnemers wordt bepaald door de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen

De premiebijdragen zijn gebaseerd op de aan deelnemende organisaties doorberekende actuarieel bepaalde pensioenpremies die aan het boekjaar zijn toe te rekenen.

Beleggingsresultaten

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden in dit verband verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waarde wijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

De directe beleggingsopbrengsten bestaan met name uit:

- De aan het boekjaar toe te rekenen interest.
- Gedeclareerde dividenden (inclusief dividenden van participaties vastgoed), waaronder uitkeringen in aandelen.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden zowel de externe als de daaraan toegerekende interne kosten verstaan. Afschrijvingen en andere exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen. De kosten van vermogensbeheer worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen, e.d.

Wijziging voorziening pensioenverplichtingen voor rekening pensioenfonds

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw met betrekking tot ouderdomspensioen en het nabestaandenpensioen op opbouwbasis wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van pensioenrechten plaatsvindt. De verplichtingen met betrekking tot nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen worden opgenomen in de periode waarin zij ontstaan. De (gedeeltelijk) premievrije opbouw arbeidsongeschikten wordt ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin de arbeidsongeschiktheid is ontstaan.

Toeslagverlening (korting)

De verhoging van de technische voorzieningen uit hoofde van indexering, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment waarop de toezegging wordt gedaan.

Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichting

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de technische voorziening wordt een rente toegevoegd op basis van de éénjaarsrente op de interbancaire swapmarkt primo verslaggevingsperiode, waarmee wordt aangesloten bij de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De rentetoevoeging wordt vastgesteld rekening houdend met de mutaties in de voorziening gedurende het boekjaar.

Onttrekking uit voorziening pensioenverplichtingen voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De vrijval wordt ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

Wijziging marktrente

De wijziging marktrente op balansdatum als gevolg van wijzigingen in de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Wijziging saldo actuariële uitgangspunten

De mutatie van de voorziening als gevolg van de aanpassing van actuariële grondslagen in het verslagjaar wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Saldo overdracht van rechten

Het saldo van inkomende en uitgaande waardeoverdrachten wordt toegerekend aan de periode waarop het betrekking heeft.

Overige wijzigingen

De overige mutaties worden toegekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Wijziging voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie in de voorziening heeft betrekking op ontvangen premiebijdragen, toegevoegd rendement, onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten. Inkomende en uitgaande waardeoverdrachten en omzetting naar de voorziening voor risico van het fonds.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben. De uitvoeringskosten bestaan uit een fee die wordt vergoed aan de uitvoerder MPD. Daarnaast heeft PNO Media eigen directe kosten.

GRONDSLAGEN VOOR HET KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Het geeft een beeld van de ontvangsten en uitgaven zoals die zich in de bedrijfsactiviteiten hebben voorgedaan. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit beleggingsactiviteiten en pensioenuitvoeringsactiviteiten. Onder geldmiddelen wordt conform de definitie in RJ 360 verstaan alle liquide middelen. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd.

Alle bedragen in duizenden euro's, tenzij anders vermeld

BELEGGINGEN (1)

De samenstelling van de beleggingsportefeuille alsmede de mutaties gedurende de boekjaren 2020 en 2021 worden in onderstaande tabellen gespecificeerd.

Beleggingen voor risico fonds:

Samenstelling beleggingsportefeuille	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2020	820.622	2.555.012	3.284.537	7.401	78.826	6.746.397
Aankopen/verstrekkingen	22.035	651.557	1.449.266	6.231	-	2.129.089
Verkopen/aflossingen	-18.547	-585.231	-1.323.027	-39.934	42.673	-1.924.066
Waardemutaties	-35.528	244.126	12.096	153.236	-13.417	360.513
Overige mutaties			-17.978	-17	-108	-18.102
Stand per 31 december 2020	788.582	2.865.464	3.404.894	126.917	107.974	7.293.831
Rubricering onder Overige schulden	-	-	-	6.386	-	6.386
Stand per 31 december 2020	788.582	2.865.464	3.404.894	133.303	107.974	7.300.217
Samenstelling beleggingsportefeuille	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2021	788.582	2.865.464	3.404.894	126.917	107.974	7.293.831
Aankopen/verstrekkingen	62.845	653.611	3.081.902	57.740	-0	3.856.098
Verkopen/aflossingen	-19.668	-1.089.145	-2.472.023	-5.515	1	-3.586.350
Waardemutaties	92.397	688.436	-39.672	-252.111	-6.031	483.019
Overige mutaties	-6.040	6.040	-14.340	-	-17.792	-32.132
Stand per 31 december 2021	918.116	3.124.406	3.960.761	-72.969	84.152	8.014.466
Rubricering onder Overige schulden	-	-	-	93.239	-	93.239
Stand per 31 december 2021	918.116	3.124.406	3.960.761	20.270	84.152	8.107.705

Beleggingen voor risico deelnemers:

Samenstelling beleggingsportefeuille	Vastgoed-beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2020	311	1.077	601	-	-	1.989
Aankopen/verstrekkingen	5.785	17.745	13.809	-	-	37.339
Verkopen/aflossingen	-139	-856	-3.612	-	-	-4.607
Waardemutaties	217	3.022	512	-	-	3.751
Overige mutaties		4	478	-	-	482
Stand per 31 december 2020	6.174	20.992	11.788	-	-	38.954

Samenstelling beleggingsportefeuille	Vastgoed-beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2021	6.174	20.992	11.788	-	-	38.954
Aankopen/verstrekkingen	1.330	6.089	4.425	-	-	11.844
Verkopen/aflossingen	-1.270	-4.856	-2.151	-	-	-8.277
Waardemutaties	2.053	4.629	471	-	-	7.153
Overige mutaties	-	-2	-351	-	-	-353
Stand per 31 december 2021	8.287	26.852	14.182	-	-	49.321

PNO Media leent aandelen en obligaties uit en ontvangt hiervoor een premie. Voor het uitlenen van effecten wordt onderpand ontvangen. Dit onderpand bestaat uit (semi) overheidsobligaties met een minimale rating van AA. Om het tegenpartijrisico zoveel mogelijk te mitigeren wordt er onderpand uitgewisseld op basis van dagelijkse waardering, en er wordt altijd meer onderpand (102% - 105%) ontvangen dan er aan stukken wordt uitgeleend. Ultimo 2021 bedroeg de waarde van de uitgeleende effecten € 181,2 miljoen (2020: € 581,5 miljoen) en de waarde van het ontvangen onderpand (collateral) € 190,7 (2020: € 606,6 mln). Zoals vermeld zijn de beleggingen van PNO Media zoveel mogelijk gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het korte termijnkarakter van de vorderingen en schulden. Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van PNO Media kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Bepaalde financiële instrumenten worden gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief een verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

Op basis van de netto boekwaarde ultimo boekjaar kan het volgende onderscheid worden gemaakt wat betreft de wijze van waardering van de beleggingen voor risico fonds:

2021	Level 1: Genoteerde marktprijzen	Level 2: Onafhankelijke taxaties	Level 3: NCW- berekening	Level 4: Andere methode	Totaal
Vastgoedbeleggingen	33.783	-	-	884.333	918.116
Aandelen	2.736.123	-	-	388.284	3.124.406
Vastrentende waarden	2.759.996	-	-	1200.765	3.960.761
Derivaten	-	-	-72.969	-	-72.969
Overige beleggingen	-	-	-	84.152	84.152
Stand per 31 december	5.529.901	-	-72.969	2.557.534	8.014.466

2020	Level 1: Genoteerde marktprijzen	Level 2: Onafhankelijke taxaties	Level 3: NCW- berekening	Level 4: Andere methode	Totaal
Vastgoedbeleggingen	26.871	-	-	761.711	788.582
Aandelen	2.559.052	-	-	306.412	2.865.464
Vastrentende waarden	2.433.669	-	-	971.225	3.404.894
Derivaten	-	-	126.917	-	126.917
Overige beleggingen	-	-	-	107.974	107.974
Stand per 31 december	5.019.591	-	126.917	2.147.323	7.293.831

Level 1 Betreft beleggingen met beursgenoteerde marktprijzen. Eind 2021 zijn dit beleggingen in aandelen, obligaties, futures en liquide middelen.

Level 2 Betreft beleggingen waarvan de waardering gebaseerd is op onafhankelijke taxaties.

Level 3 Betreft beleggingen gebaseerd op contante waarde berekeningen. Eind 2021 zijn dit de beleggingen in interest rate swaps, krediet- en valutaderivaten.

Level 4 Betreft beleggingen waarvan de waardering is gebaseerd op een andere geschikte methode. Eind 2021 zijn dit beleggingen in private equity, infrastructuur en hypotheek. Van private equity is de waarde gebaseerd op bedrijfswaardering. De waarde hiervan wordt indirect benaderd door middel van de meest recente beschikbare kwartaalrapportages van de verschillende fondsen zoals opgesteld door de externe managers, rekening houdend met de kasstromen in de periode tussen de meest recente rapportagedatum en de balansdatum. Daarnaast wordt bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen na afloop van het meest recente kwartaal waarover is gerapporteerd.

De beleggingen voor risico van de deelnemers betreffen allen Level 1 waardering.

In de beleggingen van PNO Media beslaan de volgende beleggingen meer dan 5 procent van het totaal belegd vermogen:

	Omvang	in % van vermogen	Tegenpartij
Hypotheek	€ 1175 mln	14,6%	Syntrus Achmea Real Estate & Finance

Vastgoedbeleggingen (1.1)

Het verloop van de vastgoedbeleggingen voor risico fonds in 2021 was als volgt:

	2021	2020
Stand per 1 januari	788.582	820.622
Aankopen	62.845	22.035
Verkopen	-19.668	-18.547
Waardemutaties	92.397	-35.528
Overige mutaties	-6.040	-
Stand per 31 december	918.116	788.582
Waarvan:		
Beursgenoteerd	33.783	26.871
Niet-beursgenoteerd	884.333	761.711

Het beursgenoteerde gedeelte betreft aandelen vastgoed. Het niet-beurs genoteerde gedeelte betreft participaties vastgoed. De waardering hiervan gebeurt op basis van de meest recente beschikbare rapportages per datum van opmaken van het jaarverslag.

In de onderstaande tabel wordt de verdeling van de participaties vastgoed naar sector weergegeven:

	2021	2020
Winkels	173.298	201.195
Woningen	597.141	403.472
Kantoren	21.532	69.116
Bedrijfsruimte	92.361	87.929
Totaal	884.333	761.711

De verdeling van de vastgoedbeleggingen naar regio is als volgt:

	2021	2020
Nederland	68,1%	68,5%
Europa	14,3%	15,0%
Verenigde staten	13,9%	12,4%
Opkomende markten	1,1%	2,0%
Overig	2,6%	1,8%
Totaal	100,0%	100,0%

De belangrijkste valuta binnen de vastgoedbeleggingen zijn:

	2021	2020
Euro	82,4%	84,1%
Amerikaanse dollar	15,2%	13,5%
Overige valuta	2,4%	2,4%
Totaal	100,0%	100,0%

Het verloop van de categorie aandelen voor risico fonds in 2021 was als volgt:

	2021	2020
Stand per 1 januari	2.865.464	2.555.012
Aankopen	653.611	651.557
Verkopen	-1.089.145	-585.231
Waardemutaties	688.436	244.126
Overige mutaties	6.040	-
Stand per 31 december	3.124.406	2.865.464
Waarvan:		
Beursgenoteerd	2.736.123	2.559.052
Niet-beursgenoteerd	388.283	306.412

Binnen de categorie aandelen zijn geen stukken of fondsen die meer dan 5% van de totale categorie bedragen.

Ultimo 2021 was € 70,3 mln aan aandelen uitgeleend (ultimo 2020: € 115,9 mln). De niet-beursgenoteerde aandelen betreffen private equity. De waardering van de onderliggende fondsen gebeurt op basis van de meest recente beschikbare rapportages per datum van opmaken van het jaarverslag.

De verdeling van de aandelenbeleggingen risico fonds naar bedrijfstak is als volgt:

	2021	2020
Industrie	47,6%	47,1%
Financiële dienstverlening	21,6%	20,4%
IT en communicatiediensten	15,3%	15,7%
Groothandel en detailhandel	8,9%	8,8%
Dienstverlening	2,6%	3,3%
Materialen	2,0%	1,6%
Transport	1,2%	1,2%
Nutsbedrijven	0,6%	1,0%
Gezondheidszorg	0,4%	0,5%
Overig	0,1%	0,5%
Totaal	100,0%	100,0%

De verdeling van de aandelenbeleggingen naar valuta is:

	2021	2020
Amerikaanse dollar	47,6%	41,6%
Euro	22,3%	25,9%
Zwitserse frank	5,2%	5,2%
Britse pond	5,6%	5,4%
Hong Kong dollar	3,1%	3,1%
Japanse Yen	2,9%	3,5%
Koreaanse won	2,0%	2,6%
Zweedse kroon	1,9%	2,4%
Taiwanese dollar	1,9%	1,7%
Deense kroon	1,4%	2,1%
Indiase roepie	1,2%	1,6%
Chinese yuan	1,1%	1,3%
Australische dollar	0,8%	0,7%
Noorse kroon	1,0%	0,7%
Overige valuta	2,0%	2,3%
Totaal	100,0%	100,0%

De verdeling van aandelen risico deelnemer naar bedrijfstak is:

	2021	2020
Financiële dienstverlening	24,8%	27,3%
Vastgoed	22,4%	21,5%
IT en communicatiediensten	14,1%	12,0%
Groothandel en detailhandel	8,2%	8,3%
Gezondheidszorg	7,7%	7,8%
Industrie	5,9%	6,1%
Communicatiediensten	5,3%	5,3%
Consumentengoederen	4,7%	4,8%
Grondstoffen	3,1%	3,1%
Nutsbedrijven	1,9%	2,0%
Energie	1,7%	1,7%
Overig	0,0%	0,1%
Totaal	100,0%	100,0%

En de verdeling aandelen risico deelnemer naar valuta:

	2021	2020
Amerikaanse dollar	43,3%	38,3%
Euro	26,0%	30,3%
Japanse Yen	4,8%	8,0%
Britse Pond	4,6%	5,0%
Zwitserse Frank	3,7%	3,5%
Hong Kong dollar	3,3%	3,2%
Australische dollar	1,9%	2,2%
Canadese Dollar	1,8%	1,7%
Zweedse Kroon	1,7%	1,6%
Koreaanse won	1,5%	0,9%
Taiwanese Dollar	1,4%	0,9%
Singapore Dollar	1,2%	0,9%
Deense Kroon	0,8%	0,8%
Overig	3,9%	2,7%
Totaal	100,0%	100,0%

Vastrentende waarden (1.3)

Het verloop van de categorie vastrentende waarden voor risico fonds in 2021 was als volgt:

	2021	2020
Stand per 1 januari	3.404.894	3.284.537
Aankopen	3.081.902	1.449.266
Verkopen	-2.472.023	-1.323.027
Waardemutaties	-39.672	12.096
Overige mutaties	-14.340	-17.978
Stand per 31 december	3.960.761	3.404.894
Waarvan:		
Beursgenoteerd	2.759.996	2.759.996
Niet-beursgenoteerd	1.200.765	644.898

Ultimo 2021 was € 110,9 mln aan vastrentende waarden uitgeleend (2020: € 465,6 mln).

Binnen de categorie vastrentende waarden bedragen twee beleggingen meer dan vijf procent van de waarde van de totale categorie. Dit betreffen:

	Omvang	In % van categorie	Tegenpartij
Hypotheke	€ 1175 mln	36,7%	Syntrus Achmea Real Estate & Finance
Duitse staatsobligaties	€ 397 mln	12,4%	Duitse staat
BlackRock ICS_EUR Liq-Prem	€ 392 mln	12,3%	BlackRock ICS Euro Liquidity Fund

Het gemiddelde bevoorschottingspercentage bij Hypotheken (verhouding uitstaande restschuld ten opzichte van het onderpand) bedraagt eind 2021 ongeveer 59,9% van de marktwaarde (2020: 61,5%).

De verdeling van vastrentende waarden naar looptijd is:

	2021	2020
Korter dan 1 jaar	21,0%	36,6%
Vanaf 1 jaar tot 5 jaar	30,6%	13,7%
Vanaf 5 jaar tot 10 jaar	22,0%	9,7%
Langer dan 10 jaar	26,4%	40,0%
Totaal	100,0%	100,0%

De verdeling van de vastrentende portefeuille naar valuta is:

	2021	2020
Euro	75,4%	75,5%
Amerikaanse dollar	23,1%	23,5%
Britse pond	1,0%	0,5%
Overige valuta	0,4%	0,5%
Totaal	100,0%	100,0%

Binnen de beleggingen voor risico van deelnemers is de volgende belegging meer dan 5% van het totaal:

	Omvang	In % van categorie	Tegenpartij
ASR Hypothekenfonds	4.349	8,8%	A.S.R.

De verdeling van vastrentende waarden risico deelnemers naar looptijd is:

	2021	2020
Korter dan 1 jaar	0,7%	1,6%
Vanaf 1 jaar tot 5 jaar	38,7%	39,7%
Vanaf 5 jaar tot 10 jaar	45,8%	40,6%
Langer dan 10 jaar	14,7%	18,0%
Totaal	100,0%	100,0%

En naar valuta:

	2021	2020
Euro	61,7%	65,8%
Amerikaanse dollar	38,3%	34,2%
Totaal	100,0%	100,0%

Derivaten (1.4)

Binnen het kader van het beleggingsbeleid en het afdekbeleid maakt PNO Media gebruik van de volgende instrumenten:

Derivatenposities per 31 december 2021	Contract- omvang	Reële waarde activa	Reële waarde passiva
Valutaderivaten	1.502.204	1.644	25.462
Rentederivaten	1.112.867	16.882	64.394
Kredietderivaten	73.307	1.745	3.383
Totaal		20.270	93.239

Het verloop gedurende het boekjaar was als volgt:

	2021	2020
Stand per 1 januari	126.917	7.401
Aankopen	57.740	6.231
Verkopen	-5.515	-39.934
Waardemutaties	-252.111	153.236
Overige mutaties	-	-17
Stand per 31 december	-72.969	126.917

Voor de garantie van de marktwaarde van de derivaten wordt gebruik gemaakt van collateral management met de betreffende tegenpartijen. Dit houdt in dat er afhankelijk van de waarde, stukken in onderpand worden gegeven ter dekking van de marktwaarde. In de Credit Support Annex (CSA) met tegenpartijen is vastgelegd welk onderpand wordt geaccepteerd. Ook wordt in de CSA bepaald op welk moment en bij welke trigger er uitwisseling van onderpand plaatsvindt. Door het fonds worden in principe alleen staatsobligaties geaccepteerd. In 2021 is begonnen met cleared swaps; hiervoor moet cash worden aangehouden en kan ook cash als collateral worden ontvangen. Onderpand wordt niet herbelegd, met uitzondering van de eventueel ontvangen cash voor cleared swaps. Dit mag worden herbelegd in cash-gerelateerde producten (op dit moment drie geldmarktfondsen).

De curve die van toepassing is op verschillende soorten onderpand is vanaf 2012 afhankelijk van de rente die hierop (impliciet of expliciet) wordt vergoed. Als er onderpand wordt uitgewisseld waarop EONIA-rente wordt vergoed, dienen de kasstromen onder de derivaten te worden verdisconteerd tegen de EONIA-curve.

Ultimo 2021 is per saldo voor een totale waarde van € 58,7 mln collateral verstrekt (2020: € 135,9 mln ontvangen).

Valutaderivaten

Dit zijn bij financiële instellingen afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. PNO Media maakt gebruik van valutatermijncontracten om het valutarisico te beperken. Onderstaand is de waarde in euro's van de nog openstaande aangekochte en verkochte posities ultimo jaar nader gespecificeerd.

	2021	2020
Gekochte posities per balansdatum	1.571.541	1.308.239
Verkochte posities per balansdatum	1.595.360	1.277.547
Totaal	-23.818	30.691

Rentederivaten

Ultimo december was de afdekking van het renterisico als volgt verdeeld:

Categorie	2021	2020
LDI portefeuille	17,7%	21,5%
Europese bedrijfsobligaties	2,2%	2,7%
Hypotheke	5,3%	6,4%
Totaal	25,2%	30,7%

De hedge ratio geeft aan hoeveel van de waardeverandering van de pensioenverplichtingen bij een renteverandering wordt opgevangen door een waardeverandering van de beleggingen in vastrentende waarden plus de rentederivaten. Het betreft hier de waarde van de pensioenverplichtingen berekend tegen de swaprente, het zogeheten economische renterisico, niet de waarde van de pensioenverplichtingen berekend tegen de rekenrente. De onderstaande tabel toont het verloop van de hedge ratio. Eind 2021 bedroeg de hedge ratio van het economische renterisico 25,2% (2020: 26,1%).

In de volgende tabel staat het effect op de waarde van vastrentende waarden, renteswaps en de pensioenverplichtingen, als de rente één basispunt stijgt. Als bijvoorbeeld de rente per eind 2021 met één basispunt zou stijgen, daalt de waarde van de vastrentende waarden naar verwachting met € 1,9 miljoen en die van renteswaps met € 2,3 miljoen. Samen is dat 25,2% van de daling van pensioenverplichtingen met € 16,5 miljoen.

Balanspost	Ultimo 2020	Maart 2021	Juni 2021	September 2021	Ultimo 2021
Vastrentende waarden	-2,8	-2,7	-2,7	-1,8	-1,9
Swaps	-2,3	-1,9	-1,4	-2,3	-2,3
Verplichtingen	-19,4	-16,6	-16,5	-16,6	-16,5
Hedge ratio	26,1%	27,8%	24,9%	24,8%	25,2%

Overige beleggingen (1.5)

Het verloop van de overige beleggingen in 2021 was:

	2021	2020
Stand per 1 januari	107.974	78.826
Aankopen	-	-
Verkopen	1	42.673
Waardemutaties	-6.031	-13.417
Overige mutaties	-17.792	-108
Stand per 31 december	84.152	107.974

Onderdeel van de overige beleggingen is Infrastructuur (€ 34,2 mln). De waardering hiervan gebeurt op basis van de meest recente beschikbare rapportages per datum van opmaken van het jaarverslag.

VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA (2)

Overige vorderingen (2.1)

	2021	2020
Vooruitbetaalde Pensioenpremie	1	1
Vooruitbetaalde kosten	19	86
Overige	448	1.437
Stand per 31 december	468	1.524

Herverzekeringsmaatschappij (2.2)

Deze vordering betreft de actuariële bepaalde contante waarde van herverzekerde aanspraken, berekend op dezelfde wijze als de voorziening pensioenverplichtingen.

Debiteuren (2.3)

Het debiteurensaldo betreft grotendeels vooruit gefactureerde pensioenpremie over het volgende boekjaar.

LIQUIDE MIDDELEN (3)

De liquide middelen staan ter vrije beschikking.

STICHTINGSKAPITAAL EN RESERVES (4)

Het verloop is als volgt:

	2021	2020
Stand per 1 januari	-355.613	-33.717
Bestemming saldo baten en lasten	1.174.852	-321.896
Stand per 31 december	819.239	-355.613

Dekkingsgraad

In onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de dekkingsgraad. De dekkingsgraad is gedefinieerd als de verhouding tussen het aanwezige pensioenvermogen en de technische voorzieningen. Het samengevatte verloop van het vermogen, de technische voorzieningen en de dekkingsgraad was in 2021 als volgt:

	Aanwezig vermogen	Technische voorzieningen	Dekkings- graad
Stand per 31 december 2020	7.319.550	7.675.162	95,4%
Mutatie	709.506	-465.345	16,0%
Stand per 31 december 2021	8.029.056	7.209.817	111,4%

Het verloop van de dekkingsgraad is veroorzaakt door de volgende factoren:

	2021	2020
Stand per 1 januari	95,4%	99,5%
Ontwikkeling rekenrente	6,4%	-12,8%
Beleggingsrendement	10,3%	7,6%
Inkoop DB-aanspraken	-1,0%	-1,2%
Uitkeringen	0,1%	-0,2%
Overige oorzaken	0,2%	2,3%
Stand per 31 december	111,4%	95,4%

De dekkingsgraad eind 2021 was met 111,4% hoger dan de minimum vereiste van 104,2%.

De beleidsdekkingsgraad komt uit op 104,6%, hetgeen eveneens hoger is dan de minimum vereiste.

VEREIST EIGEN VERMOGEN

De financiële positie van het pensioenfonds is weergegeven in onderstaande tabel. De dekkingspositie ultimo 2021 bedraagt € 519.353 over (2020: € 673.769 tekort) en het reservetekort € 749.207 (2020: € 1.895.677).

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het fonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het fonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder toelichting 'Risicobeheer'.

	31 december 2021		31 december 2020	
	€	In % van de TV	€	In % van de TV
Aanwezig vermogen exclusief het vermogen voor risico deelnemers	7.979.735	111,4%	7.280.596	95,3%
Af: technische voorzieningen risico fonds	-7.160.496	-100,0%	-7.636.208	-100,0%
Af: minimaal vereist eigen vermogen	-299.887	-4,2%	-318.157	-4,2%
Dekkingspositie	519.353	7,3%	-673.769	-8,8%
Af: vereist eigen vermogen exclusief minimaal vereist eigen vermogen	-1.268.560	-17,7%	-1.221.907	-16,0%
Reservetekort	-749.207	-10,5%	-1.895.677	-24,8%

Risicobeheer

In het hoofdstuk Risicomanagement van het bestuursverslag is in hoofdlijnen uiteengezet op welke wijze PNO Media de diverse risico's beheerst. In dit onderdeel van de jaarrekening wordt op de belangrijkste financiële risico's ingegaan. Onderstaand worden de solvabiliteitsbuffers ultimo 2021 versus 2020 vergeleken op basis van de standaardtoets volgens het FTK en het strategische beleggingsbeleid.

	31 december 2021		31 december 2020	
	Solvabiliteits-buffer	In % TV	Solvabiliteits-buffer	In % TV
Renterisico (S1)	173.902	2,43%	90.328	1,18%
Risico zakelijke waarden (S2)	1.196.039	16,70%	1.189.744	15,58%
Valutarisico (S3)	371.730	5,19%	372.593	4,88%
Grondstoffenrisico (S4)	-	0,00%	-	0,00%
Kredietrisico (S5)	329.242	4,60%	360.828	4,73%
Verzekeringstechnische risico (S6)	239.490	3,34%	258.478	3,38%
Liquiditeitsrisico (S7)	-	0,00%	-	0,00%
Concentratierisico (S8)	-	0,00%	-	0,00%
Operationeel risico (S9)	-	0,00%	-	0,00%
Risico actief beheer (S10)	290.228	4,05%	266.409	3,49%
Af: diversificatie-effect	-1.032.185	-14,41%	-998.316	-13,07%
Totaal vereist eigen vermogen	1.568.447	21,90%	1.540.064	20,17%

Hierna volgt een nadere toelichting op het risicobeheer van het fonds per onderkende risicocategorie.

S1 Renterisico

Het renterisico betreft het financiële risico van het fonds bij een verandering van de rente. Als maatregel om het renterisico te beheersen heeft PNO Media een renteaftdeckingsbeleid. In het hoofdstuk Beleggingsbeleid is dit beleid omschreven en wordt ingegaan op de renteaftdeckingspositie aan het einde van het jaar. In het hoofdstuk Financiële positie is een tabel opgenomen waarin de gevolgen van een renteschok op de dekkingsgraad is vermeld. De basis voor de berekening van het renterisico is het strategische aftdeckingsbeleid van het jaar erna. Onder de kop Rentederivaten in deze jaarrekening staat vermeld dat de aftdeckung eind 2021 op basis van de portefeuille 25,2% bedraagt.

S2 Risico zakelijke waarden

Het zakelijke waarderisico betreft het risico op koersveranderingen van beleggingen in beursgenoteerde aandelen, private equity en vastgoed. Belangrijkste beheersmaatregel betreft diversificatie naar markten, sectoren, segmenten en regio's. In het strategische beleggingsbeleid zijn hiervoor limieten vastgelegd - zie tabel 'Strategische beleggingsmix' in het hoofdstuk Beleggingsbeleid. Een nader inzicht in de verdeling van zakelijke waarden wordt verstrekt in de tabellen 'Regionale verdeling aandelenportefeuille' en 'Verdeling vastgoed in marktsegmenten' in het hoofdstuk Beleggingsbeleid.

S3 Valutarisico

Doordat een deel van het vermogen is belegd buiten de eurozone, loopt PNO Media valutarisico. Als maatregel om het valutarisico te beheersen heeft PNO Media een valuta-aftdeckingsbeleid. Dit staat omschreven in de paragraaf 'Aftdeckung valutarisico' van het hoofdstuk Beleggingsbeleid. Daar is ook de resterende valuta-exposure op jaareinde weergegeven.

S4 Grondstoffenrisico

Doordat PNO Media niet direct in grondstoffen belegt, is dit risico hier niet van toepassing.

S5 Kredietrisico

Kredietrisico is de kans dat een tegenpartij niet aan haar verplichtingen kan voldoen. Dit speelt vooral bij vastrentende waarden. PNO Media stelt eisen aan de kredietwaardigheid van tegenpartijen, spreiding over landen, tegenpartijen en sectoren alsmede het zorgdragen voor voldoende onderpand. De vergelijking van de kredietwaardigheid eind dit jaar en vorig jaar, is vermeld in de tabel 'Kredietwaardigheid vastrentende waarden' die is opgenomen in het hoofdstuk Beleggingsbeleid.

S6 Verzekeringstechnische risico

Dit risico omvat de levensverwachting en arbeidsongeschiktheidsrisico's van deelnemers. Maatregelen betreffen opslagen ter zake in de pensioenpremie en regelmatige toetsing van de gehanteerde uitgangspunten. Bij de bepaling van dit risico wordt rekening gehouden met de samenstelling van het verzekerdenbestand en met het karakter van de pensioenregelingen. Informatie over deze factoren is opgenomen in het hoofdstuk Pensioenbeleid. Covid-19 is een onzekerheid die niet is meegenomen in de gehanteerde uitgangspunten.

S7 Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico betreft een aanvullende risico-opslag voor waardedalingen van niet direct tegen marktwaarde verkoopbare (illiquide) beleggingen. Dit mag volgens de geldende regels op nul gesteld worden onder voorwaarde dat hiervoor een onderbouwing is. PNO Media heeft een analyse gedaan van dit risico, naar aanleiding waarvan een kritische grens is vastgesteld waarboven het een rol speelt in de berekening van het risicoprofiel van het fonds.

S8 Concentratierisico

Van concentratierisico is sprake als een categorie, sector, regio of tegenpartij relatief zwaar is vertegenwoordigd in de beleggingsportefeuille. Het spreidingsbeleid van PNO Media is zodanig dat voor dit risico geen extra buffer nodig is.

S9 Operationeel risico

Dit betreft het risico op fouten in de uitvoering en onverwachte externe gebeurtenissen. Volgens de regels van het standaardmodel hoeft PNO Media hiervoor geen extra buffer aan te houden. Het hoofdstuk Risicomanagement gaat nader in op de beheersing van de operationele risico's.

S10 Risico actief beheer

Wanneer niet volgens de samenstelling van een index wordt belegd (dit wordt 'actief beleggen' genoemd), bestaat het risico dat de waardeontwikkeling afwijkt van die marktindex. In zo'n situatie schrijft het standaardmodel een extra buffer voor. Een deel van de beleggingsportefeuille van PNO Media wordt actief beheerd. Hierop is voortdurende monitoring van toepassing.

Diversificatie-effect

Vanwege de veronderstelde correlatie tussen de diverse onderkende risico's, bestaat het vereist eigen vermogen niet uit de optelling van de afzonderlijke risico's maar wordt dit door een zogenaamde wortelformule bepaald. Het verschil tussen de optelling en de uitkomst van deze formule is het diversificatie-effect.

VOORZIENING PENSIOENVERPLICHTINGEN VOOR REKENING PENSIOENFONDS (5)

	2021	2020
Stand per 1 januari	7.636.208	6.771.902
Toename:		
- Koopsommen	228.216	218.854
- Toekenning nabestaandenpensioen	31.404	26.450
- Risicopremie langlevens	60.969	52.368
- Inkomende waardeoverdrachten	4.659	2.051
- Wijziging rekenrente	-	997.441
- Saldo invalideren/revalideren	2.530	422
- Wijziging IBNR voorziening	-	1.858
- Wijziging actuariële grondslagen	4.568	-
- Overige mutaties per saldo	4.645	-
Totale toename	336.991	1.299.444
Afname:		
- Intrest	41.299	22.246
- Uitkeringen	146.347	142.598
- Afkoop en premierestitutie	258	675
- Vrijgevallen opslag voor excasso	2.566	2.507
- Overlijden langlevens	56.685	52.450
- Overlijden kortlevens	12.027	11.322
- Risicopremie kortlevens	27.390	17.795
- Uitgaande waardeoverdrachten	8.355	1.768
- Saldo invalideren/revalideren	-	-
- Wijziging IBNR voorziening	-	-
- Wijziging rekenrente	517.776	-
- Wijziging actuariële grondslagen	-	173.649
- Overige mutaties per saldo	-	10.128
Totale afname	812.703	435.138
Totale wijziging	-475.712	864.306
Stand per 31 december	7.160.496	7.636.208

De verdeling van de voorziening naar groepen deelnemers:

	2021	2020
Actieve en arbeidsongeschikte deelnemers	2.641.049	2.850.769
Gewezen deelnemers	2.263.304	2.443.108
Pensioengerechtigden	2.256.143	2.342.331
Totaal voorziening risico fonds	7.160.496	7.636.208
Voorziening voor risico deelnemers	49.321	38.954
Totaal	7.209.817	7.675.162

Vanaf 2015 is er de PNO Netto Pensioenregeling voor deelnemers met een salaris boven het maximaal pensioengevend salaris ad € 112.189 (2020: € 110.111). Deze vrijwillige regeling is voor risico van de deelnemers.

De modified duration van de technische voorzieningen voor risico van het fonds is:

	2021	2020
Actieven en arbeidsongeschikte deelnemers	27,3	27,6
Gewezen deelnemers	26,5	26,8
Pensioengerechtigden	10,2	10,6
Totaal voorziening risico fonds	21,5	22,1

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds heeft betrekking op de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten uit hoofde van de DB-regelingen die het fonds uitvoert. Dit betreft middelloonregelingen waarbij de regelingen onder andere verschillen in de hoogte van het opbouwpercentage, franchise en de vorm van het nabestaandenpensioen (opbouwbasis of risicobasis). Daarnaast heeft de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds betrekking op de, met de uit hoofde van de door het fonds uitgevoerde DC-regelingen opgebouwde kapitalen, ingekochte pensioenaanspraken- en uitkeringen. Op al deze pensioenaanspraken en -rechten is het indexatie- en verlagingbeleid van het fonds van toepassing. De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds heeft geen betrekking op de opgebouwde kapitalen van de DC-regelingen. De opgebouwde kapitalen vallen ook niet onder het indexatie- en verlagingbeleid.

Op lange termijn streeft PNO Media ernaar om de pensioenaanspraken en de pensioenuitkeringen te indexeren met de prijsinflatie en wel op basis van de index "CBS totaal consumentenprijsindex, alle huishoudens, afgeleid" met als referentieperiode september-september. Het indexatiebeleid is voorwaardelijk. Daadwerkelijke toekenning van (inhaal) indexaties is altijd afhankelijk van een bestuursbesluit. Daarbij hanteert het bestuur de regels voor toekomstbestending indexeren (zoals vastgelegd in de Pensioenwet) als leidraad. Voor de toekenning van deze voorwaardelijke indexatie is geen reserve gevormd. De indexatie wordt gefinancierd uit de beleggingsrendementen. Het indexatiebeleid maakt geen onderscheid tussen de pensioenaanspraken en -rechten van de verschillende groepen (gewezen) deelnemers en uitkeringsgerechtigden.

De laatste keer dat PNO Media indexatie heeft toegekend was in 2008. Op basis van de ALM studie uit 2021 verwacht PNO Media over de periode 2021 tot en met 2034 gemiddeld ongeveer 25% van de prijsinflatie als indexatie te realiseren. In de praktijk zijn er scenario's mogelijk waarin PNO Media niet kan indexeren of de pensioenen zelfs zal moeten verlagen maar ook scenario's waarin de indexatie gelijk is aan 50% van de prijsinflatie of zelfs meer.

Vanaf een dekkingsgraad van rond de 125% kan PNO Media de volledige prijsinflatie toekennen en ontstaat er ruimte voor inhaalindexatie. PNO Media streeft er namelijk naar om de niet toegekende indexaties en doorgevoerde pensioenverlagingen in te halen. Als de beleidsdekkingsgraad van het fonds hoger is dan de dekkingsgraad die nodig is voor volledige toekenning van de prijsinflatie, wordt 20% van het overschot ten opzichte van de voor volledige prijsinflatie benodigde dekkingsgraad aangewend voor inhaalindexatie.

Het fonds stelt de nominaal gemiste indexatie (inclusief doorgevoerde pensioenverlagingen) vast op individueel niveau. De beschikbare middelen voor inhaalindexatie worden aangewend om voor alle deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden een gelijk percentage aan inhaalindexatie over de opgebouwde pensioenaanspraken toe te kennen, met een maximum van de daadwerkelijke totale individuele achterstand. Indien de middelen niet voldoende zijn om de indexatieachterstand volledig te compenseren, blijft het niet gecompenseerde deel als indexatieachterstand gehandhaafd.

Vanwege de financiële positie kan PNO Media al enige tijd niet indexeren. Ook in 2021 bereikte de beleidsdekkingsgraad niet de voor (gedeeltelijke) indexatie vereiste 110%. Er is daarom per 1 januari 2021 geen ruimte voor indexatie. De gemiste indexatie is toegevoegd aan de achterstand. In de volgende tabel is een overzicht opgenomen van de gemiste indexatie van de laatste jaren en de maximale achterstand die een (gewezen) deelnemer of uitkeringsgerechtigde kan hebben opgelopen.

	Gemiste indexatie	Maximale achterstand
01-01-22	2,57%	24,23%
01-01-21	0,99%	21,12%
01-01-20	1,64%	19,93%
01-01-19	1,47%	18,00%
01-01-18	1,47%	16,29%
01-01-17	0,00%	14,60%
01-01-16	0,39%	14,60%
01-01-15	0,57%	14,16%

SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA (6)**Overige schulden**

	2021	2020
Vooruitgefactureerde premies	130.723	120.250
Belastingen	67	79
Nog te betalen kosten	1.279	192
Uitkeringen	2.965	2.409
Crediteuren	444	46
Rekening-courant MPD	41	1.502
Overige	9	30
Totaal	135.529	124.509

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN REGELINGEN EN VERPLICHTINGEN**Private Equity-beleggingsfondsen**

Ter zake van beleggingen in niet ter beurse genoteerde private equity-beleggingsfondsen zijn in het verslagjaar verplichtingen aangegaan waarvan de betalingen pas in opvolgende boekjaren plaatsvinden. Per 31 december 2021 bedraagt deze betalingsverplichting: € 278,5 mln (2020: € 239,8 mln).

Participaties vastgoed

In het verslagjaar kunnen ter zake van beleggingen in niet ter beurse genoteerde vastgoedfondsen reeds verplichtingen aangegaan zijn waarvan de betalingen eerst in opvolgende boekjaren plaatsvinden. Per 31 december 2021 bedraagt deze betalingsverplichting: € 154,0 mln (2020: € 0,0 mln).

Infrastructuur

In het verslagjaar kunnen ter zake van beleggingen in niet ter beurse genoteerde infrastructuur reeds verplichtingen zijn aangegaan waarvan de betalingen eerst in opvolgende boekjaren plaatsvinden. Per 31 december 2021 bedraagt deze betalingsverplichting: € 3,7 mln (2020: € 0,0 mln).

Hypotheke

In het verslagjaar waren ter zake van beleggingen in niet ter beurse genoteerde Hypotheken reeds verplichtingen aangegaan waarvan de betalingen eerst in opvolgende boekjaren plaatsvinden. Per 31 december 2021 bedraagt deze betalingsverplichting: € 180,0 mln (2020: € 0,1 mln).

Pensioenuitruil

De pensioenregelingen kennen een aantal keuzemogelijkheden: uitstellen of vervroegen van ouderdomspensioen, uitruil tussen ouderdomspensioen en partnerpensioen, de mogelijkheid om eerst een hoger of lager pensioen te ontvangen en de mogelijkheid om pensioenaanspraken in te kopen. Kleine pensioenen worden incidenteel afgekocht. De ruilvoeten voor al deze keuzemogelijkheden worden jaarlijks opnieuw vastgesteld. Dit geschiedt actuarieel neutraal en zonder onderscheid tussen mannen en vrouwen. Het daadwerkelijke gebruik van de keuzemogelijkheden kan afwijken van de veronderstelling. Hierdoor kan er een winst of verlies voor het fonds optreden.

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2021 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. De Nederlandsche Bank heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur de komende jaren in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan (€ 119 mln) wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft. Het effect per 1 januari 2021 bedraagt -1,5% (daling van de dekkingsgraad met 1,5%). De tweede stap, per 1-1-2022 heeft een verhogend effect op de voorziening van € 74 mln (daling dekkingsgraad met 1,1%).

Met het oog op de toekomst zijn we eind 2021 gestart met een strategische heroriëntatie. De heroriëntatie is erop gericht om in kaart te brengen welke aanpassingen er nodig zijn om PNO Media gereed te maken voor de uitvoering van het nieuwe pensioenstelsel. Bij de uitwerking van de scenario's is ook het samengaan van PNO Media en MPD onderzocht en wordt tevens het bestuursmodel van het fonds heroverwogen. PNO Media en MPD hebben de intentie om dit vraagstuk nader uit te werken en te komen tot zorgvuldige besluitvorming.

Oorlog Rusland en Oekraïne

In 2022 werd de wereld opgeschrikt door de inval van Rusland in Oekraïne. De directe schade voor PNO Media door beleggingen in Rusland en Oekraïne is tot nu toe beperkt. De Oekraïne-oorlog heeft ook gevolgen voor de financiële markten wereldwijd. De invloed daarvan op de dekkingsgraad van het fonds valt tot nu toe eveneens mee. De financiële gevolgen voor de dekkingsgraad op termijn blijven echter onzeker.

VERBONDEN PARTIJEN

PNO Media heeft vanaf 1 januari 2019 volledig stemrecht in de Algemene Ledenvergadering van de uitvoeringsorganisatie Coöperatieve Media Pensioen Diensten U.A. (MPD). Met MPD is op 1 september 2016 een hernieuwde uitbestedingsovereenkomst afgesloten voor onbepaalde tijd. PNO Media kan de overeenkomst na een schriftelijk vastgelegde evaluatie (gedeeltelijk) beëindigen per 1 januari van ieder kalenderjaar, met inachtneming van een minimale opzegtermijn van een kalenderjaar. Als PNO Media in de toekomst zou besluiten geen gebruik meer te maken van de diensten van MPD, dan blijft de afwikkelingsverplichting bij het fonds. Er is sprake van transacties tussen het fonds, de werkgevers en de aangesloten ondernemingen en bestuurders van het fonds.

Transactie met de werkgever

Inzake de uitvoeringsovereenkomst tussen fonds en werkgevers met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de regelingen is het volgende relevant:

- Met elke vrijwillig aangesloten werkgever wordt een uitvoeringsovereenkomst overeengekomen, dat in lijn is met het uitvoeringsreglement vrijwillige PNO-regelingen. Voor verplicht aangesloten Film- en Bioscoopwerkgevers is het uitvoeringsreglement PNO Film- en Bioscoopregeling van toepassing.
- De aangesloten werkgever is verplicht met al zijn werknemers een schriftelijke pensioenovereenkomst te sluiten en in stand te houden en daarbij schriftelijk overeen te komen dat de inhoud van deze pensioenovereenkomst wordt bepaald door het pensioenreglement van het fonds.
- De werkgever is verantwoordelijk voor de tijdige, juiste en volledige aanlevering van de werknemersgegevens en overige relevante basisgegevens.
- De premie die de aangesloten werkgever aan het fonds jaarlijks verschuldigd is voor de uitvoering van de pensioenregeling bedraagt een percentage van de pensioengrondslag. Hierin is een opslag begrepen voor de bijdrage van de aangesloten werkgever in de kosten van de administratie en het beheer van het fonds.
- De aangesloten werkgever is gehouden om de premielasten, die volgens opgave van het fonds jaarlijks aan het fonds verschuldigd zijn, per 1 januari van elk jaar bij vooruitbetaling aan het fonds te voldoen. Desgewenst kan de aangesloten werkgever na overleg met het fonds ervoor opteren om bij vooruitbetaling de jaarpremie in meerdere termijnen te voldoen. Het fonds is bevoegd om daarvoor een opslag op de premie aan de aangesloten werkgever in rekening te brengen.

- Indien betaling van de in de premie niet binnen 14 dagen na facturering is geschied, is de aangesloten werkgever aan het fonds rente verschuldigd over het aantal dagen waarmee de betaling voornoemde termijn heeft overschreden. Het verschuldigde rentepercentage wordt aan het begin van ieder kalenderjaar door het fonds vastgesteld.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar toelichting 'Bezoldiging bestuurders'.

De bestuurders nemen deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van voorwaarden in het pensioenreglement.

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

BATEN

PREMIEBIJDAGEN (7)

	2021	2020
Pensioenregelingen	156.526	135.803
VPL	-	8.897
Premie risico deelnemer	4.749	3.473
Ontvangen premies	161.275	148.173

De VPL premie had betrekking op oude regelingen, die sommige werkgevers aan hun werknemers hebben toegezegd na afschaffing van VUT en prepensioen. Eind 2020 vervielen deze regelingen en zijn ze omgezet in pensioenaanspraken.

Kostendeekkende premie

De kostendeekkende premie bestaat in de eerste plaats uit de actuariële benodigde koopsom voor de pensioenopbouw en de risicodekking. Daar bovenop komen een solvabiliteitsopslag, een bedrag voor uitvoeringskosten en een opslag voor de voorwaardelijke toeslagverlening.

De tabel op de volgende pagina geeft een toelichting op de samenstelling van de kostendeekkende premie. Uitgedrukt in duizenden euro's bedroeg de gedempte kostendeekkende premie € 148.801. De feitelijk ontvangen premie moet wettelijk tenminste gelijk zijn aan de gedempte kostendeekkende premie plus de afgesproken opslag voor herstel. Het toetsniveau voor de feitelijke premie 2021 is gelijk aan de gedempte kostendeekkende premie (€ 148.801).

PNO Media heeft voor het verslagjaar € 152.326 (2020: € 132.406) premie in rekening gebracht. Dit bedrag is exclusief de pensioenregeling risico deelnemers (€ 4.749) en exclusief premies die betrekking hebben op voorgaande jaren (€ 4.200). Het bedrag ad € 152.326 is hoger dan het toetsniveau en voldoet daarmee aan de wettelijke eis. Het is wettelijk verplicht om in het jaarverslag ook de ongedempte kostendeekkende premie te vermelden. De ongedempte kostendeekkende premie voor 2021 bedroeg € 276.779.

Kostendeekkende premie	Ongedempt	Gedempt
Premie voor de aangroei van de pensioenverplichtingen en risicodekking tijdens het boekjaar, voor zover deze voortvloeien uit de onvoorwaardelijke onderdelen van de pensioenregeling	226.023	85.302
Opslag voor het bij de aangroei van de pensioenverplichtingen vereist eigen vermogen	45.584	17.204
Opslag voor de bij de aangroei van de pensioenverplichtingen behorende uitvoeringskosten	5.171	5.171
Premie voor toeslagverlening conform de afgesproken financieringswijze	-	41.124
Totaal	276.779	148.801

De feitelijke premie is een combinatie van een percentage van de pensioengrondslag en van een percentage van het salarisdeel boven het voor de pensioenregeling maximaal pensioengevende salaris. Het totale premieniveau wordt afgeleid van de gedempt kostendeekkende premie.

WAARDEOVERDRACHTEN (8)

	2021	2020
Uitgaande waardeoverdrachten	-8.035	-2.734
Inkomende waardeoverdrachten		
Collectieve waardeoverdrachten	4.367	32.836
Individuele waardeoverdrachten	1.005	277
Totaal inkomende waardeoverdrachten	5.372	33.113
Saldo overdrachten van rechten	-2.663	30.379

BELEGGINGSRESULTATEN (9)

Beleggingsresultaten voor risico fonds:

2021	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	20.321	92.397	-2.132	110.586
Aandelen	109.098	694.476	-12.321	791.253
Vastrentende waarden	88.857	-39.672	-7.678	41.507
Derivaten	6.062	-252.111	-476	-246.525
Overige beleggingen	13.723	-12.071	-112	1.540
Totaal	238.061	483.019	-22.719	698.361

2020	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	37.022	-35.528	-2.235	-741
Aandelen	71.373	244.126	-11.320	304.179
Vastrentende waarden	81.501	12.096	-7.420	86.177
Derivaten	5.320	153.236	-985	157.571
Overige beleggingen	12.206	-13.417	-118	-1.329
Totaal	207.422	360.513	-22.078	545.857

2021	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	168	2.053	-24	2.197
Aandelen	2	4.629	-78	4.553
Vastrentende waarden	62	471	-41	491
Derivaten	-	-	-	-
Overige beleggingen	-	-	-	-
Totaal	231	7.153	-143	7.241

2020	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	124	217	-13	328
Aandelen	57	3.022	-42	3.037
Vastrentende waarden	15	512	-23	504
Derivaten	-	-	-	-
Overige beleggingen	-	-	-	-
Totaal	196	3.751	-78	3.869

Directe beleggingsopbrengsten betreffen kasstromen vanuit de beleggingen, indirecte beleggingsopbrengsten zijn waardemutaties.

De beleggingskosten die hiervoor zijn vermeld betreffen de daadwerkelijk met externe partijen afgerekende bedragen – zoals de verslaggevingsregels voorschrijven. Niet alle vermogensbeheerkosten worden echter expliciet afgerekend; een aanzienlijk deel van de kosten wordt rechtstreeks ten laste van de performance gebracht die met externe beleggingsmanagers wordt afgerekend. Deze zogenaamde 'impliciete kosten' bedragen voor 2021 € 29.070 (2020 € 19.674). Dit is inclusief performance fee.

De transactiekosten voor 2021 zijn vastgesteld op € 4.386 (2020: € 4.215). In het bestuursverslag is in het hoofdstuk 'Beleggingsbeleid' een nadere analyse opgenomen van de integrale kosten vermogensbeheer volgens de huidige richtlijnen van de Pensioenfederatie.

PENSIOENUITKERINGEN (10)

	2021	2019
Ouderdomspensioen	118.076	114.626
Partnerpensioen	23.996	23.282
Na echtscheiding verevende pensioenen	2.043	1.821
Wezenpensioenen	574	586
Invaliditeitspensioen	2.071	2.094
Overlijdensuitkeringen	161	157
NPP-uitkeringen	-	7
Ontvangen uitkering herverzekering	251	-126
Pensioenuitkeringen	147.172	142.447
Afkopen	163	203
Totaal	147.334	142.650

De post ontvangen uitkering herverzekering bevat naast ontvangen bedragen ook de mutatie van de balanspost herverzekering, die betrekking heeft op toekomstige te ontvangen uitkeringen.

PENSIOENUITVOERINGSKOSTEN (11)

	2021	2019
Directe fondskosten	2.460	2.622
Fee Coöperatieve Media Pensioendiensten u.a.	10.661	10.253
	13.121	12.875
Toegerekend vermogensbeheer	5.384-	5.332-
Pensioenbeheerkosten	7.737	7.543

Honoraria van de accountant

	2021	2019
Controle van de jaarrekening	76	78
Overige controle-opdrachten	-	-
Totaal	76	78

Het honorarium van de accountant (Deloitte Accountants B.V.) maakt onderdeel uit van de uitvoeringskosten, is inclusief BTW en heeft betrekking op het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar waarop de jaarrekening betrekking heeft, ongeacht of de werkzaamheden door de externe accountant en de accountantsorganisatie reeds gedurende dat boekjaar zijn verricht.

Medewerkers

Er zijn vijf personen werkzaam bij het bestuursbureau van PNO Media (2020: vijf).

Bezoldiging bestuurders

De bezoldiging van bestuurders in het verslagjaar bedraagt € 488 (2020: € 472). Dit betreft de vacatiegelden voor de bestuursleden, de onafhankelijk voorzitter en de raad van toezicht. Aan betrokkenen zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Hilversum, 30 mei 2022

Vastgesteld door het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Media PNO

André Snellen, voorzitter vanaf 1 april 2022

Sybren Terpstra, vicevoorzitter

Patrick Olde Scholtenhuis, vicevoorzitter

Geert Hofman

Lucas Goes

Madelon van Waart

Jacqueline van Leeuwen

Corhilde van Beijeren Bergen en Henegouwen

Gabriël van de Luitgaarden

Piet Molenaar

Goedgekeurd door: de Raad van Toezicht

Edith Snoeij, voorzitter

Mariëtte Simons

Wouter Eechoud

4 OVERIGE GEGEVENS

STATUTAIRE BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

Bedragen in duizenden euro's

	2021	2020
Onttrokken/toegevoegd aan de wettelijke en statutaire reserve	1.174.852	-321.896

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Media PNO te Hilversum is aan Aon Nederland cv de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Media PNO, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds. Omdat Aon Nederland cv beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Aon Nederland cv wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 75.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 3.750.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel bezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (Vereist eigen vermogen).

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Media PNO is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Rotterdam, 7 juni 2022

Drs. M. van de Velde, AAG
verbonden aan Aon Nederland cv

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Media PNO

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Media PNO te Hilversum gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Media PNO op 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2021.
2. de staat van baten en lasten over 2021.
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Media PNO zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 75.000.000. De materialiteit is gebaseerd op circa 1% van het pensioenvermogen. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de organen belast met governance overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 3.750.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn..

Reikwijdte van de controle

Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor de Media PNO kent een aantal kernactiviteiten welke grotendeels zijn uitbesteed aan serviceorganisaties. De stichting heeft het beheer van de beleggingen, de beleggingsadministratie en de pensioenadministratie uitbesteed aan externe vermogensbeheerders en Coöperatie Media Pensioen Diensten U.A. (hierna uitvoeringsorganisatie). De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door de custodian en informatie over de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door de uitvoeringsorganisatie.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de uitvoeringsorganisatie verleende diensten en het effect hiervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang, bepalen wij de aard en omvang van de uit te voeren controlewerkzaamheden en voeren wij controlewerkzaamheden uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van de uitvoeringsorganisatie, zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (Standaard 3402 type II) rapportages. Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen en het bespreken van de beheersomgeving bij de uitvoeringsorganisatie met vertegenwoordigers van de uitvoeringsorganisatie. Verder evalueren wij de in de Standaard 3402 rapportages beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2021 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan de uitvoeringsorganisatie.

In aanvulling hierop hebben wij eigen controlewerkzaamheden uitgevoerd, waaronder werkzaamheden ten aanzien van de aanwezige beheersingsmaatregelen op het niveau van het bestuur en het bestuursbureau.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij de significante activiteiten, gecombineerd met zelfstandig verrichte werkzaamheden op het totaalniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van het geheel verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

Controle-aanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening als gevolg van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de entiteit en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de organen belast met governance het toezicht uitoefenen, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, SIRA, sleutelfunctiehouder-rapportages, klokkenluidersregeling en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen welke gericht zijn op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening als gevolg van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

Op basis van deze werkzaamheden hebben wij de veronderstelde fraude risico's overwogen met betrekking tot het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het bestuur, inclusief of er indicaties zijn voor tendenties bij het bestuur die mogelijk risico's vormen op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude.

Onze controlewerkzaamheden ten aanzien van deze fraude risico's zijn gericht op een evaluatie van de opzet en de implementatie van de relevante interne beheersingsmaatregelen om deze risico's te beperken. Wij hebben de interne-beleidsdocumenten en andere beschikbare informatie ten aanzien van fraude beoordeeld en om inlichtingen verzocht bij onder andere de leden van het bestuur en de sleutelfunctiehouders. Wij hebben tevens aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd, waaronder het toetsen van journaalboekingen, het beoordelen van schattingen op tendenties (inclusief een retrospectieve beoordeling van significante schattingen uit het vorige boekjaar) en de onderbouwing van de tijdens het opstellen van de financiële overzichten aangebrachte aanpassingen. Onze inschatting van de risico's op een afwijking van materieel belang ten gevolge van fraude hebben niet geresulteerd in een kernpunt van de controle.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude.

Uit onze werkzaamheden volgden geen signalen of vermoedens van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Controle-aanpak naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben een algemeen inzicht verworven in het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is op de stichting door inlichtingen in te winnen bij het bestuur, de met governance belaste personen en het lezen van notulen en rapporten van de sleutelfunctiehouders.

Voor zover materieel voor de gerelateerde financiële overzichten, hebben wij op basis van onze risicoanalyse, en rekening houdende met dat het effect van niet-naleving van wet- en regelgeving aanzienlijk varieert, naleving van het belastingrecht en regelgeving voor financiële verslaggeving, de vereisten in het kader van Titel 9 van Boek 2 BW aangemerkt als wet- en regelgeving met een directe invloed op de financiële overzichten. Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent het naleven van de bepalingen van die wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de financiële overzichten.

Daarnaast is het pensioenfonds onderworpen aan overige wet- en regelgeving, zoals ook benoemd in de NBA Handreiking 1144 'Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij pensioenfondsen' waarvan de gevolgen van niet-naleving een van materieel belang zijnde invloed kunnen hebben op de financiële overzichten, bijvoorbeeld ten gevolge van boetes of rechtszaken. Gezien de aard van de activiteiten van het pensioenfonds en de complexiteit van deze regelgeving, bestaat het risico dat niet wordt voldaan aan de vereisten van deze wet- en regelgeving.

Ten aanzien van deze wet- en regelgeving die geen direct effect hebben op de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening, zijn onze werkzaamheden beperkter. Naleving van wet- en regelgeving kan van fundamenteel belang zijn voor de operationele aspecten van het pensioenfonds, voor de mogelijkheid van het pensioenfonds om haar activiteiten voort te zetten, dan wel voor het voorkomen van sancties van materieel belang (bijv. het naleven van de voorwaarden van een vergunning voor het uitvoeren van een activiteit, of het naleven van regelgeving betreffende het milieu); niet-naleving van dergelijke wet- en regelgeving kan daarom van materieel belang zijnde invloed hebben op de financiële overzichten. Onze verantwoordelijkheid is beperkt tot het uitvoeren van gespecificeerde controlewerkzaamheden ter bevordering van het identificeren van niet-naleving van wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten. Onze werkzaamheden ter bevordering van het identificeren van gevallen van niet-naleving van overige wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten, zijn beperkt tot (i) het management en, in voorkomend geval, de met governance belaste personen vragen of de entiteit dergelijke wet- en regelgeving naleeft; (ii) de eventuele correspondentie met de desbetreffende vergunningverlenende of regelgevende of toezichthoudende instanties inspecteren.

Uiteraard zijn wij gedurende de controle alert op indicaties van (vermoedens) van niet-naleving van wet- en regelgeving.

Tenslotte hebben wij een schriftelijke bevestiging verkregen dat alle bekende gevallen van niet-naleving of vermoede niet-naleving van wet- en regelgeving, ons ter kennis zijn gebracht.

Controle-aanpak continuïteit

Onze verantwoordelijkheden, evenals de verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht, met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling wordt beschreven in het hoofdstuk "Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening" hieronder.

Bij het vervullen van onze verantwoordelijkheden hebben we werkzaamheden uitgevoerd waaronder het evalueren van de beoordeling door het bestuur van het vermogen van het pensioenfonds om haar continuïteit te handhaven en het overwegen van de impact van financiële, operationele en andere omstandigheden. De financiële positie van de stichting en de wettelijke mogelijkheid om onder bepaalde omstandigheden de pensioenverplichtingen te kunnen aanpassen is een belangrijk onderdeel van deze evaluatie. Op basis van deze procedures hebben we geen rapporteerbare bevindingen met betrekking tot het vermogen van het pensioenfonds om haar continuïteit te handhaven.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de organen belast met governance gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Waardering van beleggingen welke gewaardeerd zijn op basis van waarderingsmodellen (illiquide beleggingen)

De beleggingen zijn een significante post op de balans van Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor de Media PNO. Deze beleggingen dienen volgens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde.

Voor een groot deel van de beleggingen is de marktwaarde te toetsen aan genoteerde prijzen die tot stand zijn gekomen op liquide financiële markten. Illiquide beleggingen zijn beleggingen waarvoor een frequente marktnotering ontbreekt en de prijs daarom op basis van waarderingsmodellen wordt bepaald. Het met behulp van deze modellen bepalen van de marktwaarde is complex en bevat een hoge mate van subjectiviteit. Hierdoor neemt de waarderingonzekerheid inherent toe bij beleggingen zonder frequent genoteerde marktprijzen en hangt dit samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens.

In de toelichting op de grondslagen voor waardering van activa en passiva geeft Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor de Media PNO inzicht in de gehanteerde waarderingmethoden van de illiquide beleggingen. Een beschrijving van deze modellen en technieken is weergegeven in noot 1. Uit deze toelichting blijkt dat voor 69% van de beleggingen van het pensioenfonds de waardering is gebaseerd op directe marktnoteringen, voor een beperkt deel op basis van de netto contante waarde methodiek en voor 31% op basis van andere geschikte methoden.

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole geïdentificeerde risico is dat illiquide beleggingen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.

Om het risico te ondervangen hebben wij onder meer:

- De opzet, het bestaan en de werking van de beheersingsmaatregelen rondom waardering van de illiquide beleggingen beoordeeld;
- Een retrospectieve analyse uitgevoerd ten aanzien van de nagekomen waarderingen.
- Vastgesteld of de in de grondslagen voor waardering van activa en passiva beschreven modellen geschikt zijn om, binnen de geldende wettelijke bepalingen en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, te kunnen komen tot een marktwaarde van deze illiquide beleggingen;
- Getoetst of de toepassing van deze modellen en technieken bij het bepalen van de marktwaarde overeenkomstig de beschreven uitgangspunten heeft plaatsgevonden;
- Vastgesteld dat de waarderinggrondslagen en waarderingonzekerheid van de illiquide beleggingen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening.

Onze observatie bij dit kernpunt:

Wij achten de waardering van de illiquide beleggingen en de daarbij behorende toelichting in de jaarrekening per 31 december 2021 aanvaardbaar. Wij hebben geen significante bevindingen te rapporteren.

Gevoeligheden ten aanzien van de waardering van de technische voorzieningen

De technische voorziening, waaronder de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het fonds, betreft de belangrijkste verplichting in de balans van het pensioenfonds en vormt één van de belangrijkste componenten voor de berekening van de actuele dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad. De technische voorziening wordt, conform de vereisten van de Pensioenwet, gewaardeerd op marktwaarde. Deze marktwaarde wordt berekend op basis van actuariële grondslagen en schattingselementen en is dan ook gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. De certificerend actuaaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de voorziening pensioenverplichtingen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen uit de Pensioenwet.

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Media PNO heeft in de toelichting op de grondslagen voor waardering van activa en passiva de grondslagen voor de waardering van de technische voorziening toegelicht. In noot 5 is een verdere detaillering van de technische voorziening gegeven.

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole geïdentificeerde risico is dat actuariële grondslagen met betrekking tot de fonds specifieke ervaringssterfte en kostenopslag niet juist worden toegepast en toegelicht en/of dat actuariële berekeningen onjuist zijn.

Om het risico te ondervangen hebben wij onder meer:

- De certificerend actuaaris instructies gestuurd over de te volgen controleaanpak, risico's, werkzaamheden en attentiepunten;
- De redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen (actuariële) veronderstellingen en de gehanteerde waarderingsgrondslagen getoetst en besproken met de certificerend actuaaris;
- De rapportage van de certificerend actuaaris geëvalueerd en de uitkomsten besproken;
- Controlewerkzaamheden uitgevoerd op de pensioenaanspraken van de deelnemers om de gehanteerde administratieve basisgegevens te toetsen;
- Vastgesteld dat de waarderingsgrondslagen van de technische voorzieningen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening.

Onze observatie bij dit kernpunt:

Wij achten de waardering van de technische voorzieningen en de daarbij behorende toelichting in de jaarrekening per 31 december 2021 aanvaardbaar. Wij hebben geen significante bevindingen te rapporteren.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het bestuursverslag
- De kerngegevens
- Het profiel
- Het verslag van de raad van toezicht
- Het oordeel van het verantwoordingsorgaan
- De overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW..

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.

- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en de organen belast met governance onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. In dit kader geven wij ook een verklaring aan het bestuur op grond van artikel 11 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang. De in die aanvullende verklaring verstrekte informatie is consistent met ons oordeel in deze controleverklaring.

Wij bevestigen aan het bestuur en de organen belast met governance dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur en de organen belast met governance over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur en de organen belast met governance hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amsterdam, 7 juni 2022

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: R.M.E.M. Hennekam RA

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

BIJLAGE 2

BIJLAGE 3

BIJLAGE 4

BIJLAGE 5

BIJLAGE 6

BIJLAGE 7

BIJLAGE 8

BIJLAGE 9

BIJLAGE 10

BIJLAGE 11

BIJLAGE 12

BIJLAGE 13

BIJLAGE 14

BIJLAGE 15

BIJLAGE 16

BIJLAGE 17

A	Actuariële analyse	In de actuariële analyse wordt door de actuaaris de betekenis van geconstateerde verschillen geanalyseerd tussen de actuariële grondslagen en de werkelijke ontwikkelingen.
	Actuariële grondslagen	De veronderstellingen over onder meer de rekenrente, kansen (bijvoorbeeld sterfte, loonontwikkeling en invalidering) en kostenopslagen die een actuaaris hanteert bij het vaststellen van de pensioenverplichtingen en de pensioenpremie.
	Actuaaris	Een deskundige op het gebied van pensioen- en verzekeringsberekeningen.
	Afdekbeleid	Het beleid om bepaalde beleggingsrisico's met behulp van derivaten af te dekken.
	Asset Liability Management (ALM)	Het afstemmen van de beleggingsmix op verplichtingen.
B	BAR	Bruto aanvangsrendement; wordt uitgedrukt in procenten en wordt berekend door de huuropbrengst in het eerste jaar van de exploitatie te delen door de totale vastgoedinvestering.
	Beleggingsmix	Samenstelling van diverse beleggingscategorieën, zoals aandelen, obligaties en vastgoed.
	Benchmark	Maatstaf voor zowel de samenstelling als de performance van het belegde vermogen.
	Bedrijfstakpensioenfonds	Een pensioenfonds ten behoeve van een of meer bedrijfstakken of delen van een bedrijfstak.
C	Certificerend actuaaris	Een externe, onafhankelijke actuaaris die een verklaring afgeeft dat de verplichtingen op de juiste wijze zijn vastgesteld.
	Compliance	Handelen in overeenstemming met (in- en externe) wet- en regelgeving en integriteitsbeleid.
	Contante waarde	De waarde op dit moment van een toekomstige geldstroom, rekening houdend met een bepaalde rentevoet en – als het gaat om pensioenuitkeringen – met actuariële grondslagen.
	Corporate governance	Beginselen voor een goed bestuur.
	Countervailing power	Het vermogen om voldoende en met expertise tegenwicht te bieden aan deskundigen zoals toezichhouders en adviseurs.
	Credit Support Annex (CSA)	Document waarin de afspraken zijn vastgelegd betreffende derivatentransacties tussen twee partijen.

D	Deelnemer	Iedereen die op grond van de statuten en pensioenreglementen deelneemt aan een pensioenregeling.
	Defined benefit regeling	Een pensioenregeling waarbij de pensioenuitkering in principe vooraf al vastligt.
	Dekkingsgraad	De dekkingsgraad is de waarde van het pensioenvermogen als percentage van de waarde van de pensioenverplichtingen (TV). De dekkingsgraad wordt als graadmeter gezien voor de mate van zekerheid dat de toegezegde pensioenen ook daadwerkelijk kunnen worden uitbetaald.
	Dekkingstekort	Het vermogen is lager dan de som van de TV verhoogd met de bestemmingsreserves voor administratiekosten en algemene risico's.
	Derivaten	Afgeleide beleggingsproducten, zoals opties en swaps.
	Directe beleggingsopbrengsten	Dividend en renteopbrengsten uit beleggingen.
	Dividend	Deel van winst welke wordt uitgekeerd aan de aandeelhouder.
	De Nederlandsche Bank (DNB)	De Nederlandsche Bank: door de fusie tussen De Nederlandsche Bank en de Pensioen- & Verzekeringskamer in 2004 is De Nederlandsche Bank de toezichhouder op onder andere pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen.
E	Emerging markets	Opkomende financiële markten in landen met een sterke economische groei.
	Engagement	Uitoefenen van invloed als aandeelhouder.
F	Fixed leg	Vooraf vastgesteld rentepercentage.
	Floating leg	De op moment van betalen geldende marktrente.
	Forwardpunten	Maatstaf om de nog resterende tijdswaarde van een termijncontract in geld uit te drukken.
	FTK (nFTK)	Financieel Toetsingskader (nieuw). Regelgeving voor pensioenfondsen, ontwikkeld door De Nederlandsche Bank.
G	Gewezen deelnemer	Aanduiding voor voormalige deelnemers aan een pensioenregeling, die na beëindiging van hun deelnemerschap premievrije aanspraken hebben behouden op pensioen.
	Governance	Dit begrip duidt op het interne en externe toezicht van organisaties.
H	Herstelplan	Plan met als doel om de Financiële positie van PNO Media conform de regels van DNB te verbeteren.
	Herverzekering	Het geheel of gedeeltelijk onderbrengen van bepaalde risico's (zoals het risico van overlijden of invaliditeit of verplichtingen) die pensioenfondsen (en verzekeringsmaatschappijen) verzekeren, bij een (andere) verzekeringsmaatschappij.
	Herverzekeringsmaatschappij	Maatschappij waarbij de herverzekering wordt ondergebracht.
	High yield obligaties	Bedrijfsobligaties met een hoger dan gemiddeld wanbetalingsrisico die daarom een hoger dan gemiddelde rente vergoeden.
I	Index	De term index (meervoud: indices) wordt in de Financiële markten gebruikt als indicator voor de ontwikkeling van een verzameling Financiële waarden, zoals een set aandelen of obligaties.
	Indexatie	De aanpassing van opgebouwde pensioenaanspraken aan prijs- of loonontwikkelingen.
	Invaliditeitspensioen	Periodieke uitkering van PNO Media bij arbeidsongeschiktheid.
	IVS	International valuation standards

K	Kapitaaldekingsgraad	Zie dekingsgraad.
	Kasstroomoverzicht	Overzicht van de feitelijke geldstromen die in een organisatie in de loop van een boekjaar binnenkomen en uitgaan.
	KPI	Key performance indicator, kengetal.
M	Marktrente	Rente vergoed op leningen van verschillende looptijden.
	Marktwaarde	Waarde van een beleggingsobject als het op dit moment zou worden verkocht.
N	Nabestaandenpensioen	Het pensioen dat bij overlijden van een deelnemer wordt uitgekeerd aan de nabestaanden (partner en kinderen).
	NAR	Netto aanvangsrendement; berekening conform BAR alleen de huuropbrengst is na aftrek van de exploitatiekosten.
	Nominale waarde	De nominale waarde is de waarde die vermeld staat op een verhandelbaar stuk (aandelen, obligaties, etc.). Deze waarde wijkt gewoonlijk af van de handelswaarde.
O	Ontwikkelde markt	Een economisch gezien, volwassen land.
	Opkomende markt	Een land met een sterke economische groei.
	Overlevingstafels	Een overlevingstafel geeft aan wat de levens- en sterftেকansen van mannen en vrouwen zijn afhankelijk van de bereikte leeftijd. De overlevingstafels worden door actuarissen gebruikt bij hun berekeningen van de Voorziening Pensioenverplichtingen (TV) en de pensioenpremies.
	Over-The-Counter contract	Een financieel instrument dat niet op de beurs wordt verhandeld.

P	Paritair bestuur	Een paritair bestuur vertegenwoordigt op voet van gelijkheid werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden, met de mogelijkheid van externen als vertegenwoordiger van deze geledingen.
	Participatie	Een deelneming.
	Payer swap	Renteswap waarbij de korte rente wordt ontvangen en met de lange rente betaald wordt (het tegenovergestelde van receiver swap).
	Pensioenaanspraak	Het recht op een nog niet ingegaan pensioen, uitgezonderd voorwaardelijke toeslagverlening.
	Pensioenfederatie	Pensioenkoepel van ondernemingspensioenfondsen, beroepspensioenfondsen en bedrijfstakpensioenfondsen.
	Pensioengerechtigde	De persoon waarvan het ouderdomspensioen is ingegaan.
	Pensioenrecht	Het recht op een ingegaan pensioen, uitgezonderd voorwaardelijke toeslagverlening.
	Pensioenvermogen	Het saldo van alle vastrentende en zakelijke waarden inclusief lopende intrest, de vorderingen en overlopende activa en liquide middelen enerzijds en de overige schulden en overlopende passiva anderzijds.
	Pensioenverplichtingen	De opgebouwde pensioenaanspraken.
	Performance	Het totale rendement op marktwaarde. Deze wordt vergeleken met de performance van de benchmark.
	Performancetoets	De performancetoets geeft aan in hoeverre het feitelijk behaalde beleggingsrendement over een periode van vijf jaar afwijkt van het beleggingsrendement van de normportefeuille (benchmark) over diezelfde periode.
	Premievrije rechten	Pensioenrechten verkregen bij beëindiging van het deelnemerschap. Er wordt geen premie meer betaald en er is geen verdere opbouw van het pensioen.
	Private equity	Risicodragend vermogen dat wordt gebruikt voor de financiering van niet-beursgenoteerde ondernemingen.
	Prognosetafel	Inschatting door het Actuariel Genootschap van de ontwikkeling van de overlevingskansen en de levensverwachting van de Nederlandse bevolking.
R	RAC	Risk en audit commissie.
	Receiver swap	Renteswap waarbij de lange rente wordt ontvangen en de korte rente wordt betaald (het tegenovergestelde van payer swaps).
	Reële waarde	Actuele waarde.
	Rekenrente	Rekenrente is de voorheen door DNB aan pensioenfondsen voorgeschreven maximaal te hanteren disconteringsvoet van 4 % bij de berekening van de Voorziening Pensioenverplichtingen.
	Rendement	Het positieve of negatieve resultaat dat een pensioenfonds, vermogensbeheerder of verzekeringsmaatschappij behaalt met de belegging van daartoe beschikbare middelen.
	Rentehedge	Beschermingsconstructie bestaande uit rentederivaten, bedoeld om renterisico te reduceren.
	Renterisico	Het risico dat bij een daling van de rente de waarde van verplichtingen groter wordt.
	Renteswaps	Ruil van het rendement op een vastgestelde referentiewaarde tegen een variabele korte rente gedurende een vastgestelde looptijd.
	Rentetermijninstructuur	Een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds.
	Reservetekort	Het tekort als gevolg van een lager vermogen dan de som van de TV en de bestemmingsreserves voor administratiekosten, algemene risico's en beleggingsrisico's.

S	SLA	Service level agreement, een afspraak tussen leverancier en klant over de beschikbaarheid en ondersteuning van een product of dienst.
	Solvabiliteit	Het vermogen van de pensioenuitvoerder om op langere termijn aan alle pensioenverplichtingen te kunnen voldoen.
	Solvabiliteitsopslag	Extra premie die geheven wordt om de solvabiliteitspositie te verbeteren.
	Spotkoers	De wisselkoers bij een valutatransactie met directe levering.
	Strategisch beleggingsbeleid	Beleggingsbeleid, geformuleerd door het bestuur.
	Swap	Een swap is een over-the-counter contract waarin een uitwisseling van rentebetalingen plaatsvindt over een notional ('hoofdsom'). In een receiver swap ontvangt PNO Media een vaste rente en betaalt een variabele rente. In een payer swap is deze situatie omgekeerd.
T	T3-fonds	Een fonds met een technische voorziening tussen 4 en 25 miljard euro.
	Technische Voorziening	De waarde van de opgebouwde pensioenaanspraken.
	Trigger	Een mechanisme (bv bereiken van een vooraf bepaalde waarde of niveau), dat een proces in gang zet.
	TV	Zie: Technische Voorziening.
U	UFR	Ultimate forward rate; berekeningsmethode die pensioenfondsen vanaf 30 september 2012 gebruiken om de hoogte van de pensioenverplichtingen te bepalen.
	Uitruil	Uitruil biedt de mogelijkheid het partnerpensioen geheel of gedeeltelijk in te ruilen voor een extra ouderdomspensioen, of om een deel van het ouderdomspensioen te ruilen voor meer partnerpensioen.
	UPO	Uniform Pensioen Overzicht. Een gestandaardiseerd pensioenoverzicht dat de deelnemer inzicht in de huidige en toekomstige pensioensituatie geeft.
V	Vacatiegeld	Een vergoeding aan bestuurders of leden van de raad van toezicht voor de vervulling van hun functie bij een stichting.
	Valutatermijncontracten	Bindende overeenkomst tussen twee professionele contractpartijen, waarin wordt afgesproken een bedrag aan vreemde valuta's op termijn te kopen of te verkopen tegen een nu reeds vastgestelde termijankoers.
	Vastrentende waarden	Obligaties en leningen, die over het algemeen een stabiel rendement op jaarbasishebben, de zogenaamde rentevergoeding.
	Verevende pensioenen	Het na een echtscheiding verdeelde pensioen.
W	Waardeoverdracht	Het overdragen van de contante waarde van pensioenaanspraken naar de nieuwe pensioenregeling wanneer een werknemer van pensioenregeling wisselt
Z	Z-score	Maatstaf voor (deels) verplichtgestelde pensioenfondsen die het verschil meet tussen het feitelijk behaalde jaarrendement en het rendement van een vooraf gedefinieerde normportefeuille.

BESTUUR

Onafhankelijk voorzitter

De heer R.H.A. van Vledder (tot 1 april 2022)
De heer A. Snellen (sinds 1 april 2022)

Bestuursleden aangewezen door de werknemersorganisaties

NVJ	De heer S.H. Terpstra	vicevoorzitter
FNV	Mevrouw mr. J.G.E. van Leeuwen	
CNV Vakmensen	Mevrouw C.H.P. van Beijeren Bergen en Henegouwen	

Bestuursleden voorgedragen door de pensioengerechtigden

Mevrouw mr. M.E. van Waart MA

Bestuursleden aangewezen door de Werkgeversvereniging voor de Media

De heer drs. P.R.A. Olde Scholtenhuis	vicevoorzitter
De heer mr. L. Goes	
De heer G.P. Hofman RA	

Onafhankelijke bestuursleden

De heer G.M. van de Luitgaarden RA
De heer P.C. Molenaar RBA

COMMISSIE PENSIOEN- EN COMMUNICATIEZAKEN

De heer mr. L. Goes	voorzitter
Mevrouw C.H.P. van Beijeren Bergen en Henegouwen	
De heer S.H. Terpstra	
De heer G.P. Hofman RA	
Mevrouw mr. M.E. van Waart MA	

RISICOBEBEERCOMMISSIE

De heer G.M. van de Luitgaarden RA	voorzitter
Mevrouw mr. J.G.E. van Leeuwen	
De heer drs. P.R.A. Olde Scholtenhuis	
Mevrouw drs. O. Bisschop EMFC RC	extern adviseur

BELEGGINGSCOMMISSIE

De heer P.C. Molenaar RBA	voorzitter
De heer G.P. Hofman RA	
De heer drs. P. Kasse AAG	extern adviseur
De heer dr. T. Knaap	extern adviseur
De heer drs. P. Menco RBA	extern adviseur

KLACHTEN- EN GESCHILLENCOMMISSIE

Leden aangewezen door het bestuur

Mevrouw mr. M.E. van Waart MA voorzitter
De heer mr. L. Goes

Leden aangewezen door het verantwoordingsorgaan

Mevrouw Y. van den Brakel Visser

VERANTWOORDINGSORGAAN

Leden namens pensioengerechtigden

FNV De heer L. de Grave
Individueel lid De heer N. Haasbroek
VGOMedia Mevrouw Y. van den Brakel Visser vicevoorzitter

Leden namens werknemers

FNV De heer G. Houba
Individueel lid Mevrouw S.J. Drost
Individueel lid De heer T. Wendt
Individueel lid De heer R. Boender
Individueel lid De heer A. Sietses voorzitter
Individueel lid De heer J.M. van Maanen
Individueel lid De heer G. Bruntink

Leden namens gewezen deelnemers

Mevrouw C.A.M. Cools
De heer R.H.J. van der Heijden

Leden namens de werkgevers

De heer K.J. Willeboordse

RAAD VAN TOEZICHT

Mevrouw E.L. Snoeij voorzitter
De heer ing. W.A.P. van Eechoud Msc
Mevrouw drs. M.H.A.C.J. Simons BPLA CPA

ACCOUNTANT EN ACTUARIS

Accountant	Deloitte Accountants BV	
Actuaris	Willis Towers Watson BV	adviserend actuaris
	Aon Consulting Nederland cv	certificerend actuaris

BESTUUR**Onafhankelijk voorzitter a.i.****De heer R.H.A. van Vledder**

Nevenfuncties relevant voor bestuursfunctie:

- voorzitter pensioenfonds DNB
- voorzitter raad van commissarissen BNP Paribas Cardif n.v.
- voorzitter VO SPH

Bestuursleden voorgedragen door de Werkgeversvereniging voor de Media**De heer mr. L. Goes**

Functie in bestuur: voorzitter commissie pensioen- en communicatiezaken

Nevenfuncties relevant voor bestuursfunctie:

- lid van de raad van advies van Proprof

De heer G.P. Hofman RA

Functie in bestuur: lid

Hoofdfunctie: zakelijk directeur NOS

Nevenfuncties relevant voor bestuursfunctie:

- bestuurslid Werkgeversvereniging voor de Media
- lid begeleidingscommissie Sociaal Plan Landelijke Omroep
- lid van de RvT van de Stichting Contractspelersfonds KNVB
- voorzitter RvT CFK (per 1 oktober 2021)

De heer drs. P.R.A. Olde Scholtenhuis

Functie in bestuur: vicevoorzitter

Nevenfuncties relevant voor bestuursfunctie:

- eigenaar van Betrivi b.v. en Betrivi Beheer b.v.
- sleutelfunctiehouder risicobeheer bij pensioenfonds Rail&OV

Bestuursleden voorgedragen door de pensioengerechtigden**Mevrouw mr. M.E. van Waart MA**

Functie in bestuur: lid

Nevenfuncties relevant voor bestuursfunctie: geen

Mevrouw C.H.P. van Beijeren Bergen en Henegouwen

Functie in bestuur: lid

Hoofdfunctie: pensioenbestuurder bij CNV

Nevenfuncties relevant voor bestuursfunctie:

- lid bestuur bpf Bakkersbedrijf
- BO Kring D Trueblue bij De Nationale APF
- bestuurslid bpf Bouwnijverheid

Mevrouw mr. J.G.E. van Leeuwen

Functie in bestuur: lid

Hoofdfunctie: pensioenbestuurder bij FNV

Nevenfuncties relevant voor bestuursfunctie:

- lid bestuur bpf Architectenbureaus
- lid bestuur bpf Zoetwaren
- voorzitter stichting Pensioenlab (tot april 2021)
- voorzitter bestuur CDA Apeldoorn (tot mei 2021)
- lid redactieraad Financial Investigator

De heer S.H. Terpstra

Functie in bestuur: vicevoorzitter

Hoofdfunctie: eindredacteur Omrop Fryslân

Nevenfuncties relevant voor bestuursfunctie:

- lid pensioencommissie van de NVJ

Onafhankelijke bestuursleden**De heer P.C. Molenaar RBA**

Functie in bestuur: voorzitter beleggingscommissie

Nevenfuncties relevant voor bestuursfunctie:

- voorzitter en lid beleggingscommissie Stichting Pensioenfonds Lloyd's Register
- bestuurslid en voorzitter balansmanagementcommissie Stichting Pensioenfonds Notariaat
- extern adviseur beleggingscommissie Monuta Verzekeringen
- extern adviseur beleggingscommissie Roba pensioenfondsen
- lid raad van toezicht Het Nederlandse Pensioenfonds
- adviseur beleggingscommissie Allianz NL PPI

De heer G.M. van de Luitgaarden RA

Functie in bestuur: voorzitter risicobeheercommissie, sleutelfunctiehouder risicobeheer

Nevenfuncties relevant voor bestuursfunctie:

- principal consultant FTP Management & Consulting
- lid raad van commissarissen ACCON AVM Groep b.v.
- CFO The New Fork
- lid bestuur Stichting Accountantsfondsen

Mevrouw E.L. Snoeij

Functie in RvT: voorzitter

Nevenfuncties relevant voor RvT:

- lid van de integriteitscommissie Justitie en Veiligheid
- lid van het bestuur van pensioenfonds KPN
- voorzitter RvT pensioenfonds PMA
- voorzitter RvT Stichting Waarborgfonds Kinderopvang/Ruimte O.K.
- commissie AGFA/AMAR
- vicevoorzitter bestuur Bijzondere Leerstoelen
- lid Advies- en Arbitragecommissie Rijk
- voorzitter opdrachtgeversberaad programma zorg en welzijn

Mevrouw drs. M.H.A.C.J. Simons BPLA CPA

Functie in RvT: lid

Nevenfuncties relevant voor lid RvT:

- lid bestuur en commissie beleggingen PFZW, gekozen door pensioengerechtigden
- lid Verantwoordingsorgaan bpf HiBiN, namens en gekozen door de pensioengerechtigden (vanaf 1 juli 2021)
- bestuurssecretaris Pensioenfonds PostNL (tot 1 april 2021)
- adviseur integraal risicomanagement Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM (vanaf 1 november 2021)
- lid visitatiecommissies via VC Holland
- docent SPO
- lid raad van advies IIR
- lid raad van advies en redactieraad PBM

De heer ing. W.A.P. van Eechoud Msc

Functie in RvT: lid

Hoofdfunctie: directeur/uitvoerend bestuurder stichting Pensioenfonds IBM Nederland

Nevenfuncties relevant voor lid RvT:

- lid dagelijks bestuur Eumedion
- wetenschappelijk directeur Communicatie & Innovatie - Certified Pension Executive programma, Erasmus universiteit Rotterdam

Dit jaarverslag is een uitgave van Coöperatieve Media Pensioen Diensten U.A. (MPD) in opdracht van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Media PNO. MPD is uitvoerder van de pensioenregelingen van PNO Media.

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Media PNO

Postbus 1340
1200 BH Hilversum

Bezoekadres:

Seinstraat 12
1223 DA Hilversum

T 035 702 34 56

E secretariaat@mpd.nl

W pnomedia.nl

THUIS IN DE CREATIEVE EN DIGITALE SECTOR

Postadres

Postbus 1340
1200 BH Hilversum

Bezoekadres

Seinstraat 12
Hilversum

t 035 702 34 56

w pnomedia.nl

e pensioenbeheer@mpd.nl

🐦 @PNO_Media